Arbetsgivarverket
ARBETSGIVARORGANISATIONEN FÖR STATLIGA ARBETSGIVARE

Postadress: Mäster Samuelsgatan 60, 111 21 Stockholm
Telefon: 08-700 13 00
E-post: registrator@arbetsgivarverket.se

Remissvar
Ange datum

Diarienummer
AGV 2025/560

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Diarienummer Ju2025/01945

Kopia till
ju.L5@regeringskansliet.se

Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Arbetsgivarverket besvarar remissen endast med utgångspunkt i ett statligt arbetsgivarpolitiskt perspektiv.

Arbetsgivarverket ser brister i den ekonomiska konsekvensanalysen som kan påverka förslagets genomförbarhet.

13.1 Ekonomiska konsekvenser

Den ekonomiska konsekvensanalysen är i stora delar osäker. Det förklaras bland annat av att det saknas lagföringsstatistik avseende 13- och 14-åringar. När för analysen avgörande statistik saknas, är det än viktigare att analysen beaktar samtliga omständigheter som kan innebära förändrade kostnader för berörda myndigheter.

Det förhållandet att förslaget numer utgår från att straffbarhetsåldern ska sänkas till 13 år är översiktligt behandlad i analysen. Konsekvenserna avseende sänkningen av straffbarhetsåldern till 13 år behöver fördjupas. Förslaget att preventiva tvångsmedel under vissa förutsättningar även ska få användas på 13- och 14-åringar kan förväntas medföra att fler brott klaras upp och lagförs. I vilken omfattning det påverkar den ekonomiska konsekvensanalysen framgår inte.

Att hantera 13- och 14-åringar i anledning av grova brott inom ramen för förundersökningar (där olika tvångsmedel är vanligt förekommande), domstolsprocesser och verkställighet av påföljd kräver särskilda kunskaper om 13- och 14-åringars mognad, utveckling och behov för att säkerställa att FN:s konvention om barnets rättigheter efterlevs. Kompetenshöjande

åtgärder inom samtliga berörda myndigheter kommer att behövas. Kriminalvården har redan idag stora utmaningar när det gäller kompetensförsörjningen. Behovet av särskilda kunskaper avseende hantering av 13- och 14-åringar försvårar Kriminalvårdens kompetensförsörjning ytterligare. Den ekonomiska konsekvensanalysen är bristfällig i dessa delar.

Utredningens förslag föreslås gälla under fem år. När förslaget upphör att gälla år 2031 kommer omställningskostnader att uppstå, särskilt för Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse. Statens institutionsstyrelse kommer då, så som förslaget får förstås, åter att hantera de 13- och 14-åringar som under femårsperioden hanterats av Kriminalvården. Den ekonomiska konsekvensanalysen har inte beaktat dessa omställningskostnader.

Det är av yttersta vikt att den ekonomiska konsekvensanalysen är tydlig och noggrant genomförd samt att den följs upp, så att berörda myndigheter tilldelas anslag i sådan omfattning att de kan uppfylla sina respektive uppdrag.

Beslut i detta ärende fattas av generaldirektör Ann Follin efter föredragning av arbetsrättsjurist Cecilia Bergman. I ärendets slutliga handläggning deltog också chefsjurist Hanna Schmidt, stabschef Anna-Karin Jansson, förhandlingschef Andreas Nyström, chef arbetsgivarutveckling Åsa Krook och kommunikationschef Elsa Saboonchi.

Ann Follin

Cecilia Bergman

Detta beslut har fattats elektroniskt och saknar därför namnunderskrifter.

ARBETSMILJÖ VERKET

YTTRANDE

Datum	Vår beteckning	Sid
2025-10-29	2025/059055	1 (1)
Ert datum	Er beteckning	
2025-09-25	Ju2025/01945	

Enheten för verksjuridik och tillstånd
Jennifer Doss Liljegren, 010-730 90 00
arbetsmiljoverket@av.se

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss – Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder vid allvarliga brott

Arbetsmiljöverkets synpunkter och ställningstaganden

Arbetsmiljöverket har tagit del av utkast till lagrådsremiss huvudsakligen utifrån myndighetens uppgifter som tillsynsmyndighet inom arbetsmiljö- och arbetstidslagstiftningen.

Då Arbetsmiljöverket gör bedömningen att myndigheten inte träffas av de lämnade förslagen lämnar myndigheten inga synpunkter.

De som deltagit

Yttrandet har avgetts av generaldirektören Lars Lööw. I den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Eva Nilsson deltagit. Föredragande har varit juristen Jennifer Doss Liljegren.

Lars Lööw

Jennifer Doss Liljegren

Kopia skickad till:
ju.L5@regeringskansliet.se
Arbetsmarknadsdepartementet

Godkänd 2025-10-28 av Lars Lööw

REMISSVAR

2025-11-10

Dnr: BO 2025-0301

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

(dnr Ju2025/01945)

Inledning och avgränsning

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Barnombudsmannen avstyrker förslaget om sänkt straffbarhetsålder och yttrar sig, med undantag för frågan om häktning, inte över de ytterligare ändringar som följer av förslagen. Om ändringarna ändå genomförs vill Barnombudsmannen understryka vikten av att lagstiftningen endast ska gälla för en begränsad tid.

Barnombudsmannen hänvisar till synpunkterna i myndighetens remissvar över betänkandet SOU 2025:11 Straffbarhetsåldern med följande förtydliganden och tillägg.

Barnombudsmannen avstyrker förslaget om sänkt straffbarhetsålder

En mycket allvarlig situation – men straffrättsliga åtgärder mot yngre barn är inte en lösning

Barnombudsmannen ser med stor oro på utvecklingen i samhället på senare år, där allt fler och yngre barn involveras i grov kriminalitet. Att barn begår allvarliga brott – som inte sällan drabbar andra barn – är aldrig acceptabelt och kräver tydliga åtgärder. En sänkning av straffbarhetsåldern och att straffa yngre barn är dock inte någon lösning. Det handlar många gånger om barn med ett extremt våldskapital, men som trots att de förstår vad som kan hända om man skjuter en annan person ändå inte kan anses fullt ut begripa konsekvenserna av en sådan gärning. Fokus måste här vara på att identifiera och lagföra de vuxna personer som ligger bakom att barn rekryteras in i kriminalitet och för att utföra allvarliga brott.

Att yngre barn inte ska straffas när de begått allvarliga brott innebär inte att deras agerande inte kan och bör få konsekvenser av olika slag; alternativet är alltså inte att barnen lämnas utan insatser och kan fortsätta som förut. Att begå allvarliga brott är skäl för att omhänderta barn enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Barnen behöver behandling, stöd och

Barnombudsmannen
Box 22106
104 22 Stockholm
Lindhagensgatan 126
Telefon 08-692 29 50
Fax 08-654 62 77
www.barnombudsmannen.se

rehabilitering – ofta under lång tid. Det är angeläget att innehållet i insatser bestäms individuellt och med beaktande av barnets åsikter för att uppnå syftet att hjälpa barnet att avhålla sig från fortsatt brottslighet.

I sammanhanget bör även noteras möjligheten till bevistalan för att utreda skuldfrågan, och för att ge socialtjänsten underlag för att kunna sätta in stöd- eller vårdinsatser.

En sänkning riskerar att bli kontraproduktiv

Regeringen hänvisar i utkastet till lagrådsremiss särskilt till samhällets behov av skydd som ett skäl för att sänka straffbarhetsåldern. Barnombudsmannen ser inte logiken i detta argument. Från flera olika håll har pekats på riskerna för en ersättningseffekt, där andra barn rekryteras i stället, samt för att ännu yngre barn – inklusive barn med funktionsnedsättning – utnyttjas i kriminella sammanhang om straffbarhetsålderns sänks. Som utredningen framhållit finns det dessutom en beaktansvärd risk för att de barn som straffas i tidig ålder stämplas som avvikande och att det, förutom risken för att de återfaller i brott, kan bidra till att barnen lyckas sämre i skolan eller att de utvecklas negativt. Det finns också forskning som pekar på att risken för återfall i brott är större ju yngre barnet är vid lagföringen. Det innebär att ett genomförande av förslaget att sänka straffbarhetsåldern riskerar att bli kontraproduktivt, vilket kommer att drabba inte bara de barn som begår brott utan också samhället i stort, inklusive brottsoffer, såväl barn som vuxna.

Samhället har misslyckats – andra insatser krävs

Barns rekrytering till och involvering i att utföra allvarliga brott är i stor utsträckning ett uttryck för samhällets misslyckande att fånga upp och hjälpa barnen i tid. I stället för att samhället går in med lämpliga insatser är det i dag kriminella nätverk – inte sällan genom andra barn – som identifierar och sedan utnyttjar dessa barns sårbarhet. Samhällets brister i detta avseende får inte gå ut över 13-åringar som inte har fått det skydd som de har rätt till. Att på det föreslagna sättet anpassa den straffrättsliga lagstiftningen – om än för en begränsad tid – efter ett tillstånd som är extremt och borde ha kunnat förebyggas med anpassade åtgärder insatta i rätt tid, vore att ge upp och att inte ta ansvar.

En sänkt straffbarhetsålder kommer inte att vända den negativa utvecklingen i samhället. För det krävs i stället insatser för att se riskfaktorer, att tidigt identifiera och hjälpa barnen – exempelvis hos socialtjänsten, mödravården, barnavårdscentraler, förskola och skola – och att sätta in adekvata insatser för att skydda barnen mot att dras in i kriminalitet. Ibland kan detta påverka eller leda till intrång i vad som ofta benämns föräldrars rättigheter, men utifrån barnets bästa kan insatserna ändå vara nödvändiga att genomföra. Insatser får inte dröja om de är i barnets intresse, till exempel att omhänderta ett barn som befinner sig i en skadlig miljö.

Barnombudsmannen vill särskilt framhålla betydelsen av att förstå vad det gör med ett barn att utsättas för eller bevittna våld. Många barn som Barnombudsmannen intervjuat som har dömts för brott berättar om en uppväxt där våld, otrygghet och bristande omsorg varit en del av vardagen. Det finns ett tydligt mönster av att barnens behov av stöd och hjälp inte har uppmärksammats eller till och med nonchalerats.[1] I samtalen har framkommit att det är av största vikt att tidigt identifiera barn som är i behov av stöd eller skydd, innan de dras in i kriminalitet, och ge dem rätt insatser.

[1] Ni måste hinna före” – Barns och ungas berättelser om att vara frihetsberövad, Barnombudsmannens årsrapport 2025

Särskilt om häktning av barn

Barnombudsmannen invänder mot bedömningen att 13- och 14-åringar bör kunna anhållas och häktas som en misstänkt som fyllt 15 år. Frihetsberövande och isolering är skadligt för barn. Redan enligt dagens reglering, med en åldersgräns på 15 år, är det uppenbart att barn far illa. Trots högre krav för frihetsberövande av barn får barnen ofta får sitta lång tid, med restriktioner och utan att få tillgång till sina lagstadgade isoleringsbrytande åtgärder. Barn som suttit häktade har för Barnombudsmannen berättat att de mår mycket dåligt eller har fått psykoser av att vara isolerade.[2] Barnombudsmannen anser inte att behovet av effektiva brottsutredningar i förhållande till 13- och 14-åringar kan bedömas väga tyngre än barnets bästa.[3]

Svåröverblickbara konsekvenser av alla repressiva ändringar

Regeringen har på senare år, inte sällan trots utbredd kritik från experter av olika slag, presenterat många repressiva åtgärder för att möta den negativa utveckling som fått växa fram. Barnombudsmannen vill framhålla att dessa åtgärder har en sammantagen effekt för barn som är svår att överblicka och att bedöma konsekvenserna av. Att ett flertal ändringsförslag som har betydelse för varandra bereds parallellt gör också att det är svårt att se och analysera hur enskilda förslag kommer att falla ut i praktiken eftersom det är oklart vilka av de andra förslagen som kommer att genomföras och hur. Här kan som exempel nämnas frågan om vilka påföljder som kommer att vara tillgängliga för barn när/om straffbarhetsålderns sänks samt hur tillämpningen är avsedd att se ut – och förhålla sig till andra insatser – när det gäller de allra yngsta lagöverträdarna.

Beslut har fattats av barnombudsmannen Juno Blom. Föredragande i ärendet har varit juristen Magdalena Wikstrand Danelius. I den slutliga handläggningen av ärendet har även chefsjuristen Tove Björnheden deltagit.

Juno Blom
barnombudsman

[2] Se föregående fotnot
[3] Jrf barnkonventionen artikel 3, se även artikel 37

Stockholm den 10 november 2025

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott, diarienummer Ju2025/01945

I betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) lämnade utredningen bl.a. ett förslag om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år för vissa allvarliga brott. I det nu remitterade utkastet till lagrådsremiss lämnas i princip ett likalydande förslag, med skillnaden att straffbarhetsåldern föreslås sänkas till 13 år. Detta är ett förslag som inte har utretts, utan som tvärtom har avfärdats som ett lämpligt alternativ av utredningen.[1]

Barnrättsbyrån, liksom näst intill samtliga övriga remissinstanser, avstyrkte utredningens förslag om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år för vissa allvarliga brott. Vi framhöll i vårt remissvar att en sänkt straffbarhetsålder innebär en repressionshöjning vars konsekvenser är oförutsebara, att förslaget är ett resultat av politiska påtryckningar och framför allt att förslaget är oförenligt med barnkonventionen och FN:s barnrättskommittés riktlinjer samt tolkningar.

Vår inställning till regeringens förslag om att i stället sänka straffbarhetsåldern till 13 år är densamma. Att regeringen går vidare med ett sådant förslag trots

[1] Se s. 263 i SOU 2025:11.

redan massiv kritik från forskare, barnrättsexperter, tunga myndigheter och av utredningens egna experter är anmärkningsvärt.

En sänkt straffbarhetsålder kommer att leda till mer skada än nytta. Att sänkningen föreslås vara tidsbegränsad är inte annat än ett tomt slag i luften och ett enkelt sätt för regeringen att över tid normalisera den kränkning av barns rättigheter som reformen skulle innebära. Barnrättsbyrån avstyrker därför förslaget i sin helhet. Förslaget kan inte tolkas som annat än politiskt motiverat. Vi menar att regeringen genom förslaget vill ge en bild av handlingskraft, utan att det finns några belägg för förslagens effekt.

Slutligen vill vi på Barnrättsbyrån framhålla att remissförfarandet är en central del av den svenska lagstiftningsprocessen – med stor betydelse för demokratin och rättssäkerheten. Regeringen väljer nu att gå fram med ett ännu mer inskränkande förslag, som varken är utrett eller har bemötts av remissinstanserna. Därtill är svarstiden på lagrådsremissen ovanligt kort.

Frågan vi lämnas med är var respekten för lagstiftningsprocessen har tagit vägen i ivern att inskränka barns rättigheter.

Detta remissvar har föredragit av oberoende barnombud och jurist Azalea Safaei.

Ida Hellrup
Biträdande generalsekreterare
Barnrättsbyrån

BORÅS TINGSRÄTT
SVERIGES DOMSTOLAR

Remissvar

Datum	Diarienummer
2025-10-28	TBO 2025/188

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till ju.L5@regeringskansliet.se

Yttrande över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Ju2025/01945

Borås tingsrätt har getts tillfälle att lämna synpunkter på utkast till lagrådsremissen Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott.

Tingsrätten har den 7 maj 2025 yttrat sig över slutbetänkandet av Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare (SOU 2025:11). Tingsrätten avstyrkte då betänkandets förslag om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år. Tingsrätten vidhåller de synpunkter som tingsrätten förde fram i sitt förra yttrande. Tingsrätten har inga ytterligare synpunkter på de förslag som nu har lämnats i utkastet till lagrådsremissen.

Denna remiss har handlagts av lagmannen Peter Broberg, chefsrådmannen Marie Sobilius och tingsfiskalen Frida Snis (föredragande).

Peter Broberg

Frida Snis

Från:	Reili Kihlberg för JU Remissvar
Till:	JU L5
Ärende:	VB: Remissvar av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott
Datum:	den 17 november 2025 13:47:12
Bilagor:	Remisslista Utkast Lrr Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott.pdf

Från: _Registrator, ksf <ksf@botkyrka.se>
Skickat: den 17 november 2025 13:16
Till: JU Remissvar <ju.remissvar@regeringskansliet.se>
Ämne: Remissvar av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Hej!

Botkyrka kommun har fått lagrådsremissen - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott för besvarande. Botkyrka kommun avstår från att svara och hänvisar till det tidigare svaret.

Med vänliga hälsningar,
……..
Registrator
Kommunkansliet

BOTKYRKA KOMMUN
Kommunstyrelseförvaltningen
147 41 Tumba
Besöksadress: Hans Stahles väg 13

Justitiedepartementet

Ju.remissvar@regeringskansliet.se / ju.L5@regeringskansliet.se

Dnr: Ju2025/01945

2025-11- 10

Bris yttrande över utkast till lagrådsremiss - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Bris yttrande utgår från barnkonventionen och FN:s barnrättskommittés allmänna kommentarer, här särskilt nummer 24 om barnets rättigheter i det straffrättsliga systemet, samt barnrättskommitténs rekommendationer till Sverige. Yttrandet bygger vidare på en barnsyn som utgår från att barns rättigheter är okränkbara och gäller lika för alla barn.

Bris ställningstagande

Bris **avstyrker** förslaget om att införa en differentierad straffbarhetsålder, där straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minst fyra års fängelse i straffskalan.

Som Bris tidigare har fört fram i yttrandet över SOU 2025:11, är en sänkt straffbarhetsålder, så som föreslås, en grundläggande förskjutning i synen på barn, som inte är effektivt och som står i strid med Sveriges internationella åtagande gällande barns rättigheter. Därtill vill Bris särskilt understryka att förslaget om en sänkt straffabarhetsålder till 13 år inte är tillräckligt utrett.

Bakgrund

Regeringen och Sverigedemokraterna har tidigare gett en utredning i uppdrag att utreda *och om lämpligt* föreslå en sänkning av straffbarhetsåldern. I januari 2025 presenterade utredningen ett förslag som innebär att straffbarhetsåldern sänks från 15 till 14 år för brott med ett straffminimum på 4 års fängelse. 7 av 9 av utredningens experter var emot förslaget. En övervägande majoritet av remissinstanserna, där ibland Bris, har också ställt sig mot förslaget. Trots omfattande kritik har regeringen nu valt att gå vidare med en än mer långtgående sänkning där straffbarhetsåldern föreslås sänkas till 13 år för vissa allvarliga brott.

Bris har tidigare lämnat in ett omfattande yttrande över utredningen SOU 2025:11. Bris hänvisar till yttrandet i sin helhet då det som förs fram även görs gällande för det nu aktuella utkastet till lagrådsremiss. När det gäller förslaget om en sänkning till 13 år vill Bris därutöver särskilt föra fram följande.

Förslaget om en sänkt straffbarhetsålder har mötts av massiv kritik

Bris delar regeringens uppfattning om att vi befinner oss i ett allvarligt läge och att brottsutvecklingen, i synnerhet när det gäller barns inblandning, är ytterst oroväckande. I ett så

allvarligt läge vill Bris dock särskilt understryka vikten av att inte gå vidare med åtgärder som riskerar att förvärra situationen.

Som redogjorts för ovan har utredningens förslag om en sänkt straffbarhetsålder mottagits av en massiv bred kritik. Forskare från skilda professioner har pekat på att det är en åtgärd som inte kommer vara brottspreventiv utan i stället riskerar leda till ökade återfall i brott.[1] En samlad barnrättskår har pekat på att det är en åtgärd som står i strid med barns grundläggande rättigheter, som inte kommer att motverka barns brottslighet och som inte kommer att leda till ett ökat samhällsskydd.[2] Kritik mot förslaget har även kommit från flera myndigheter som bland annat pekar på att en sänkning av straffbarhetsåldern skulle innebära ett stort frånsteg från en lång svensk rättstradition samt att det är ett förslag som saknar evidens.[3] Barnombudsmannen har understrukit att förslaget riskerar att urholka den straffrättsliga särbehandlingen av barn. Även de rättskipande och brottsbekämpande myndigheterna, som i stor utsträckning är de som ska tillämpa lagändringen har ställt sig kritiska till förslaget.[4] Nyligen gick en senior åklagarkår ut och pekade på att förslaget om en sänkt straffbarhetsålder är rättsosäkert, oförutsebart och svårtillämpat.[5]

Det står därför klart att utredningens förslag om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år är starkt ifrågasatt. Att regeringen i det läget väljer att gå vidare med ett förslag om en *än mer långtgående* sänkning menar Bris är högst anmärkningsvärt.

Att gå vidare med förslaget avviker starkt från den svenska förvaltningstraditionen

Sverige har en starkt rotad förvaltningstradition som bygger på öppenhet, självständiga myndigheter och ett nära samspel mellan beslutsfattare, offentlig förvaltning och civilsamhälle. I det här samspelet är remissförfarandet centralt då det ger experter, organisationer, myndigheter m.fl. möjlighet att påverka lagstiftningsprocessen innan beslut fattas. Remissförfarandet är på så sätt med och säkerställer kunskapsbaserade beslut och brett förankrade reformer, något som utgör en viktig grundpelare i det demokratiska samhället.

Under de senaste åren har det blivit allt vanligare att frånsteg görs från den traditionella förvaltningsordningen. Det handlar bland annat om att utredningstider såväl som remisstider kortas ner och att utredningsförslag gås vidare med innan remissinstansernas yttrande har lämnats in.[6] Det handlar även om att i allt större utsträckning förbi se den kritik som lyfts av remissinstanser och andra experter. Från politiskt håll motiveras detta ofta med ett behov av skyndsamhet. Denna utveckling har kritiserats från skilda håll och bland annat föranlett att

[1] Se bl.a. yttrande över SOU 2025:11 från Linköpings universitet, Stockholms universitet och Uppsala universitet. Se även Bris och Rädda Barnens sammanställning "Straffbarhetsåldern – ett forskarperspektiv".
[2] Se yttrande över SOU 2025:11 från bl.a. Bris, Barnrättsbyrån, Rädda Barnen, UNICEF Sverige och ECPAT.
[3] Se yttrande över SOU 2025:11 från Diskrimineringsombudsmannen, Institutet för mänskliga rättigheter, Jämställdhetsmyndigheten, MUCF och Socialstyrelsen.
[4] Se yttrande över SOU 2025:11 från Polismyndigheten, Domstolsverket, Malmö tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Södertörns tingsrätt, Hovrätten för Västra Sverige och Åklagarmyndigheten.
[5] Se DN debatt, den 6 oktober 2025, Åklagare varnar för nya lagar om unga brottslingar - DN.se
[6] Se bl. a. Ds 2023:31 samt SOU 2023:44.

Sverige jämförts med länder där den fria demokratin är ifrågasatt.[7] Kritik mot denna utveckling har även kommit från Lagrådet, vars uppgift är att granska hur väl lagförslag förhåller sig till den svenska rättsordningen och kraven på rättssäkerhet.[8] Även kritik från Lagrådet, såväl kopplat till lagstiftningsprocessen som frågorna i sak förbises allt oftare av regeringen. Det här är en utveckling som Bris menar är högst problematisk.

Det hör till vanligheten att det politiska styret väljer att gå vidare med utredningsförslag trots att ett förslag har mötts av kritik. Den situation vi nu står inför, där regeringen inte bara väljer att gå vidare med en så starkt kritiserad åtgärd, utan kommer med ett än mer långtgående förslag är däremot exceptionellt. Det ger oss anledning att ifrågasätta om regeringen inte avser lägga vikt vid vad experter, myndigheter och organisationer för fram samt om det anses att den svenska förvaltningstraditionen har tjänat ut sin roll. Något som Bris menar skulle vara en högst oroväckande utveckling.

Förslaget om en sänkt straffbarhetsålder till 13 år är inte tillräckligt utrett

I SOU 2025:11 saknas en grundad analys som visar att en sänkning av straffbarhetsåldern är behövlig och försvarbar. Att utredningens slutsatser inte var tillräckligt underbyggda lyftes särskilt fram av utredningens experter.[9] Det är denna bristande analys som regeringens utkast till lagrådsremiss nu bygger på. I utkastet framkommer inget nytt som visar varför det skulle vara försvarbart att sänka straffbarhetsåldern och i synnerhet inte till en än lägre ålder än tidigare föreslagna 14 år. Utkastet till lagrådsremiss saknar vidare en analys av vilka följdeffekterna blir av att sänka straffbarhetsåldern till 13 år.

Likt Bris tidigare har fört fram måste förslaget om en sänkt straffbarhetsålder ses i ljuset av alla andra reformer som nu genomförs och träffar barn och unga som begår brott. Det gäller inte minst beslutet om att påföljden sluten ungdomsvård inom SiS tas bort och att barn som döms till frihetsberövande påföljder i stället ska dömas till fängelse. Som Bris tidigare konstaterat innebär en sänkt straffbarhetsålder till 14 år att fler yngre barn riskerar att dömas till fängelse. Med den nu föreslagna ändringen kommer den gruppen av barn bli såväl yngre som större. Utöver att det innebär en enorm principiell förflyttning i synen på barn är Bris djupt oroade över vilka konsekvenser detta skulle medföra för såväl det enskilda barnet som samhället, på både kort som lång sikt.

I utredningen SOU 2023:44, som ligger till grund för beslutet att verkställigheten av frihetsberövade påföljder för barn ska flyttas över från SiS till Kriminalvården, framgår tydligt att den bedömning som gjorts baseras på att vi idag har en straffbarhetsålder på 15 år. I utredningen står följande att läsa

[7] Se bl.a. yttrande från Patrik Bremdal, docent i konstitutionell rätt vid Uppsala universitet i SVT Nyheter Inrikes 9 mars 2023.
[8] Se SVT Nyheter Inrikes 11 mars 2023.
[9] Se e bland annat utredningens särskilda yttrande från Axel Holmgren, Stockholms universitet, s. 465 samt Tomas Lindgren, Socialstyrelsen, s. 470 i SOU 2025:11 Straffbarhetsåldern.

”Om straffmyndighetsåldern sänks kan det finnas goda skäl för att behålla påföljden sluten ungdomsvård för den ålderskategorin, om avsikten är att även dessa unga ska dömas till frihetsberövande påföljder. Eftersom så unga barn inte har omfattats av de analyser som utredningen har gjort här kan det finnas behov av ytterligare analyser om frihetsberövande påföljder för barn om straffmyndighetsåldern sänks.”[10]

I samma utredning understryks vidare att förslaget förutsätter att Kriminalvården får tillräckligt med tid för att anpassa sin verksamhet till att ta emot barn.[11] Bris anser det var högst anmärkningsvärt att dessa omständigheter inte har beaktats av regeringen.

När regeringen, innan remisstiden för utredningen löpt ut, gav Kriminalvården i uppdrag att påbörja arbetet med att inrätta anstaltsplatser för barn flaggade Kriminalvården för att de behövde ha i vart fall 4,5 år för omställningsarbetet. Denna tid låg även i linje med vad utredningen föreslog. Regeringen gav Kriminalvården drygt 2,5 år för arbetet och nu förväntas platserna för barn vara färdiga att tas i bruk från den 1 juli 2026. Detta trots att Kriminalvården fortfarande befinner sig i ett högst ansatt läge där myndigheten enligt egen prognos kommer ha svårt att klara av sitt uppdrag.[12] Kriminalvårdens prognos utgår från att de ska ta emot barn i åldern 15–17 år och uppskattningen tar inte höjd för att myndigheten även ska kunna ta emot barn som är 13 eller 14 år. Det betyder att Kriminalvårdens förutsättningar för att kunna möta behovet hos frihetsberövade 13 eller 14 åringar inte har utretts. Att Kriminalvården nu har fått i tilläggsuppdrag att, på drygt *sex månader*, även förbereda sin verksamhet för att kunna ta emot 13 eller 14 åringar menar Bris inte läker den stora bristen.

Mot bakgrund av hur förutsättningarna för Kriminalvården idag ser ut menar Bris att det finns särskilt stor anledning att känna djup oro över att Kriminalvården inte kommer att kunna ge frihetsberövade barn det stöd, den utbildning och den vård som de har behov av och rätt till.

En så stor reform som en sänkning av straffbarhetsåldern ställer särskilt höga krav på en gedigen utredning som visar på reformens legalitet, effektivitet och förankring i evidens och en noggrann analys av förslagets följdeffekter. En sådan analys saknas för det aktuella förslaget. Att regeringen går vidare med en så genomgripande lagändring som dels har mötts av massiv kritik dels inte är tillräckligt utrett menar Bris är högst anmärkningsvärt.

Förslaget om en sänkt straffbarhetsålder till 13 år ur ett barnrättsperspektiv

Bris vidhåller att även om samhällets utmaningar har förändrats så har barns förutsättningar och förmågor inte gjort det. Den djupt rotade argumentation som lagt grunden för en straffbarhetsålder på 15 år är därför alltjämt gällande. Bris vill även påminna om att barns rättigheter och synen på barn inte kan göras relativa utifrån hur samhällets utmaningar ser ut. I

[10] Se SOU 2023:44, s.281.
[11] Se SOU 2023:44, s. 388.
[12] Se Kriminalvårdens kapacitetsrapport 2024–2033 samt Kriminalvårdens delredovisning av uppdraget att inrätta särskilda enheter för unga i åldern 15–17 år inom Kriminalvården, 2025-02-28.

SOU 2025:11 hänvisar utredningen till att en sänkning av straffbarhetsåldern till 14 år ligger inom ramen för FN:s barnrättskommittés rekommendationer. Här bortser utredningen dock från att kommittén pekar på att det inte ska tolkas som att en straffbarhetsålder på 14 år är eftersträvansvärd. Kommittén understryker särskilt att de medlemsstater som har en högre straffbarhetsålder, som Sverige har, *under inga omständigheter* ska sänka åldern.[13]

Den nu föreslagna ändringen om en sänkning till 13 år sträcker sig bortom det utrymme för självbestämmande som FN:s barnrättskommitté menar att medlemsstaterna har i frågan. Förslaget om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för vissa brott står därför i strid med Sveriges åtaganden enligt barnkonventionen och förslaget är därför inte förenligt med svensk rätt.

Förslaget om en sänkt straffbarhetsålder till 13 år saknar legitima skäl

I utkastet till lagrådsremissen pekar regeringen på att en sänkning av straffbarhetsåldern är en åtgärd som inte ska vidtas lättvindigt utan endast om det finns *tungt vägande skäl.* Några tungt vägande skäl för en sänkning presenteras dock varken i den ursprungliga utredningen eller i nu aktuella utkast. Detta menar Bris beror på att några sådana skäl inte finns. Däremot finns, som framgår av den omfattande kritiken, tungt vägande skäl mot en sänkning.

I utkastet till lagrådsremissen framkommer inga nya skäl för en sänkning, än de som lyfts i den ursprungliga utredningen. De skäl som lyfts som särskilt centrala är fortfarande att en sänkning av straffbarhetsåldern behövs för ett ökat samhällsskydd samt för att brottsoffrens intresse av upprättelse ska få större genomslag.

Utöver vad Bris redan framfört härom i yttrandet över SOU 2025:11 ska följande tilläggas.

Ett ökat samhällsskydd

Det finns inget som talar för att en sänkning av straffbarhetsåldern kommer att leda till att färre barn rekryteras in i kriminella nätverk. Motsatsvis ligger det i farans riktning att än yngre barn kommer att rekryteras. En sådan utveckling leder inte till ett ökat samhällsskydd. Till skillnad från regeringen menar Bris, likt ett flertal andra remissinstanser, att detta faktum är ett starkt vägande skäl mot att sänka straffbarhetsåldern.

Bris vill återigen understryka att regeringens argumentation om att samhällsskydd uppnås genom inkapacitering inte är applicerbar på nätverkskriminaliteten. Det stämmer att den enskilde individen under inkapacitering kan förhindras att begå nya brott. Att den personen, så snart hen frihetsberövas, ersätts av en annan individ i den kriminella hierarkin, visar dock varför inkapacitering inte har en samhällsskyddande effekt vid denna typ av brottslighet.

Brottsförebygganderådet (BRÅ) har nyligen publicerat en studie som visar att antalet utdömda fängelsemånader har mer än fördubblats under de senaste 10 åren. Studien visar även att domslut med påföljden sluten ungdomsvård har ökat markant. Av studien framgår även att

[13] Se barnkonventionen artikel 41 samt FN:s kommitté för barnets rättigheter. Allmän kommentar nr 24 (2019) om barnets rättigheter i det straffrättsliga systemet, punkt 22.

ökningen som regel avser huvudbrott som är vanligt förekommande inom den organiserade brottsligheten som till exempel brott mot person och narkotikabrott.[14] Det är alltså fler personer, både barn och vuxna, som döms till frihetsberövande påföljder och strafftiden blir längre. Samtidigt vet vi att fler barn rekryteras och utför grova våldsbrott för gängens räkning. Även detta visar varför samhällsskydd inte uppnås genom inkapacitering. Det handlar i stället om att motverka de bakomliggande orsakerna till att barn överhuvudtaget rekryteras in i de kriminella sammanhangen.

Som ett skäl för att sänka straffbarhetsåldern för regeringen fram att barn, inom ramen för verkställighet av en straffrättslig påföljd, kan erbjudas behandling och stöd som hjälper barnet att bryta med en kriminell livsstil. Regeringen menar att detta kommer att leda till ett ökat samhällsskydd. Bris delar fullt ut regeringens uppfattning om vikten av stöd och behandling och ser också det kommer att gynna samhället. Mot bakgrund av hur förutsättningarna inom Kriminalvården ser ut ställer sig Bris dock frågande till att myndigheten kommer att kunna ge barn den vård, utbildning och behandling som är nödvändig. Bris vänder sig vidare mot att tillgången till behandling och stöd skulle förutsätta att barn går igenom det straffrättsliga systemet. Tvärtom är det belagt att sådana insatser ges bäst utan straffrättsliga inslag.[15] Detta är dock inte synonymt med att konsekvenser för barns brottsliga handlingar uteblir, vilket idag tycks vara en vanlig, men felaktig, uppfattning. Det är av avgörande betydelse att vi slutar betrakta straffrättsliga åtgärder som de enda tänkbara konsekvenserna när barn begår brott. Så länge det görs riskerar vi att missa både orsaken till problematiken och möjligheten till förändring.

Brottsofferperspektivet

Som Bris tidigare fört fram finns det inget som visar att straffbarhetsåldern måste sänkas för att stärka brottsofferperspektivet. Bris vill återigen hänvisa till att brottsofferperspektivet i straffrättslig bemärkelse redan idag fångas upp inom ramen för bevistalan. För det fall de reglerna anses otillräckliga finns det som sagt mindre ingripande åtgärder att för att stärka brottsoffrets ställning, än att sänka straffbarhetsåldern.

Regeringens uppfattning om att straffbarhetsåldern måste sänkas för att stärka brottsofferperspektivet tycks grundas på en föreställning om att den som är brottsoffer likställer upprättelse med straffrättslig påföljd. Varken regeringen eller den tidigare utredningen presenterar dock något underlag för att så är fallet. Likt flera remissinstanser pekar på menar Bris att det är en slutsats som är spekulativ. En så långtgående åtgärd som att sänka straffbarhetsåldern kan inte vila på spekulationer.

[14]Se BRÅs rapport "Personer lagförda för brott – slutlig statistik", 2024.
[15]Se bl.a. Bris och Rädda Barnens sammanställning "Straffbarhetsåldern – ett forskarperspektiv, se även utvärderingen av den danska sänkningen av straffbarhetsåldern, Piil Damm, m.fl. S., 33 samt Chalfin, A. och J. McCrary "Criminal Deterrence: A Review of the Literature. Journal of Economic Literature,"2007, 55(1), s. 5–48. 17.

I en nyligen genomförd intervjustudie med anhöriga som förlorat en familjemedlem i gängrelaterat våld framkommer att de anhöriga inte ber om en sänkt straffbarhetsålder eller hårdare straff mot barn. De efterfrågar i stället en politik som adresserar grundorsakerna till våldet och pekar på behovet av ett långsiktigt brottsförebyggande arbete som minskar den sociala exkluderingen och motverkar de faktorer som gör barn sårbara för rekrytering till kriminalitet.[16] De anhöriga efterlyser också ett erkännande av deras förlust och en respekt för dem och deras anhöriga, något som ligger i linje med vad som framkommer i andra anhörigstudier.[17] Vad anhöriga efterfrågar uppnås därmed inte genom att sänka straffbarhetsåldern, även om det kan låta som en handlingskraftig åtgärd från regeringen.

Bris övriga kommentarer

Vi har inte testat allt

Regeringen motiverar en sänkning av straffbarhetsåldern med att vi redan har prövat alla andra åtgärder för att motverka att barn involveras i kriminella nätverk. Bris tillbakavisar att så är fallet. Bris vill särskilt hänvisa till den granskning som under 2024 genomfördes av Riksrevisionen som visar att samhällets insatser för barn som misstänks för grov brottslighet brister. Riksrevisionen pekar särskilt på att de samlade insatser som ska säkerställa att målgruppen får rätt vård och stöd i tid inte är tillräckligt effektiva.[18] Att socialtjänsten ges rätt förutsättningar och att varje barn ges en god skolgång lyfts i sammanhanget som viktiga faktorer. Samtidigt ser vi att skolans uppdrag succesivt har försvagats genom ökade skillnader i resurser och förutsättningar. Även socialtjänsten står idag inför liknande utmaningar med bland annat låg bemanning, hög personalomsättning och bristande förutsättningar för att utföra sitt grunduppdrag på rätt sätt. Det pekas på att det förebyggande arbetet brister för att insatser sätts in allt för sent, för att det finns en diskrepans mellan insats och behov och att de insatser vi vet är effektiva nedprioriteras eller inte genomförs på korrekt sätt.[19]

När regeringen lyfter behovet av hårdare straffrättsliga tag mot barn pekar de ofta även på de satsningar som görs som de menar är förebyggande. Bris välkomnar ökade satsningar på ett förebyggande arbete, men tillbakavisar att flera av de åtgärder som regeringen ofta hänvisar till är förebyggande. I stället ser Bris att åtgärder inom det sociala området, som innebär ökad nivå av tvång och kontroll riskerar att skada barn och familjers förtroende för myndigheter och minska känslan av tillhörighet och inkludering. Detta menar Bris kommer ha en starkt negativ inverkan på socialtjänstens möjligheter att arbeta förebyggande.

[16] Se S, Selman, "Stigmatized Grief: A hermeneutic phenomenological exploration of grieving experiences after gang-related homicid", 2025 samt artikeln "Gängvåldets offer glöms I debatten", I tidnigen Akademikern 29 oktober 2025, Gängvåldets offer glöms i debatten - Akademikern.
[17] Se bl. a. S.Murray, M.Storry och S.Welland, "Annual Victims' Survey 2023", 2024 och F.Kourakis " Beyond the bars: examining the impact of crime on relatives of serious offenders", 2024.
[18] Se Riksrevisionens granskningsrapport RiR 2024:5 samt 2024:9.
[19] Bl. a. Se Anna Sarkadi, specialistläkare och professor i social medicin vid Uppsala universitet, i Bris och Rädda Barnens sammanställning " Straffbarhetsåldern – ett forskarperspektiv", 2025, s, 18.

Det förebyggande arbetet kräver långsiktighet, stabila resurser, tillit till professionen samt varsamhet och respekt för de barn man arbetar med. Detta är förutsättningar som i dag inte är uppfyllda. Så länge det ser ut så menar Bris att det inte går att säga att vi har gjort allt för att motverka att barn involveras i kriminalitet.

Regeringen ställer vidare förslaget i relation till andra alternativ som de menar är sämre. De lyfter till exempel att SiS inte har förutsättningar för att ansvara för målgruppen dömda barn och att det nu aktuella förslaget är det bästa alternativ som står till buds. Bris delar regeringens uppfattning om att det idag föreligger stora brister inom SiS verksamhet som måste adresseras. För närvarande pågår en total översyn över myndigheten, som Bris hoppas kunna resultera i en starkt förbättrad verksamhet. Enligt Bris innebär det en stor principiell förflyttning att låta Kriminalvården ta över ansvaret för frihetsberövade barn. Utifrån hur förutsättningarna ser ut inom Kriminalvården vänder sig Bris vidare mot att de skulle vara bättre lämpade än SiS att ta över ansvaret för frihetsberövade barn.

Regeringens rättssäkerhetsmekanismer fungerar inte i praktiken

Enligt regeringen kommer de negativa konsekvenserna av en sänkning av straffbarhetsåldern inte att bli så omfattande som många av experterna och remissinstanserna varnar för. Regeringen menar till exempel att det inte kommer medföra en markant ökning i andelen barn som häktas. Den föreslagna differentierad straffbarhetsåldern öppnar upp för fler felaktiga frihetsberövanden av barn. Som Bris och ett flertal andra remissinstanser understryker är det här en djupt allvarlig följdeffekt av förslaget. Enligt Bris är det därför anmärkningsvärt att detta inte problematiseras vidare av regeringen.

Regeringen menar att de särskilda regler som finns kring särbehandling av barn inom det straffrättsliga systemet kommer att fungera som en tillräcklig säkerhetsventil. De hänvisar bland annat till att barn i regel endast får häktas om det är uppenbart att annan betryggande övervakning inte kan ges, att barn inte får vara häktad i mer än tre månader och att barn har en lagstadgad rätt till minst fyra timmars isoleringsbrytande åtgärder per dag. Samtidigt som, vilket regeringen också refererar till i utkastet, vet vi att vi idag har rekordmånga barn som sitter häktade, något som regeringen också poängterar i utkastet till lagrådsremissen. För den typ av brottslighet som kommer att omfattas av den sänkta straffbarhetsåldern gäller vidare obligatorisk häktning[20] och utrymmet för att undgå häktning är begränsat. På samma sätt har det kommit att bli mer en regel än ett undantag att anse att det vid denna typ av brottslighet är uppenbart att betryggande övervakning inte kan ordnas på andra sätt än genom häktning. Vi vet också att Kriminalvårdens resursbrister har föranlett att myndigheten inte kan leva upp till lagkravet på 4 timmars isoleringsbrytande åtgärder per dag för barn.

De rättssäkerhetsmekanismer som regeringen hänvisar till utgör till stor del en falsk trygghet. Förslaget om en sänkt straffbarhetsålder kommer därför i praktiken medföra att fler yngre barn

[20] Se 24 kap. 1 st. 2 st. Rättegångsbalken.

häktas i väntan på att domstolen ska ta ställning till om det överhuvudtaget är straffmyndiga eller inte. Detta menar Bris är en djupt otillfredsställande ordning.

Avslutande kommentar

I utkastet till lagrådsremiss framgår med tydlighet att regeringen har tagit del av remissinstansernas yttrande. Genomgående görs hänvisningar till vad de olika instanserna har lyft. Det är givetvis positivt och ett kvitto på att det som skrivs faktiskt tas del av. Lika tydligt är det dock att regeringen inte beaktar den kritik som förs fram. Det menar Bris är djupt beklagligt. Det är även beklagligt att remissinstansernas yttrande redovisas på ett missvisande sätt, för att styrka regeringens tes. I utkastet till lagrådsremissen skrivs bland annat att *Bris lyfter att tidig exponering för det straffrättsliga systemet kan förstärka en kriminell identitet, försvåra möjligheterna till ett liv utan kriminalitet och därmed befästa ett utanförskap.* Detta används av regeringen för att motivera varför en generell sänkning av straffbarhetsåldern skulle vara skadlig för barn. Denna del är dock skriven av Bris för att understryka varför en differentierad straffbarhetsålder, som nu föreslås, kommer att ha en skadlig effekt på barn, barns rättigheter och barns utveckling.

Efter att den seniora åklagargruppen i oktober i år gick ut och riktade skarp kritik mot regeringens förslag om en sänkt straffbarhetsålder svarade justitieminister Gunnar Strömmer att han kommer att ta till sig av kritiken.

– Jag tänker att man ska lyssna naturligtvis på personer som har stor erfarenhet av att arbeta med den här problematiken. Därför har vi remitterat det här förslaget nu och vi inväntar synpunkter. Också den formella remissvägen.[21]

Det är glädjande att justitieministern ger uttryck för att han fortsatt har förtroende för så väl expertkunskapen som för förvaltningsordningen. Bris hoppas att detta fortsättningsvis ges genomslag i frågan och påminner regeringen om att det fortsatt finns möjlighet att avstå från att gå vidare med ett förslag som så tydligt står i strid med legalitet, rättssäkerhet och barns grundläggande rättigheter.

Föredragande i ärendet har varit Bris barnrättsjurist Julia Högberg.

Maria Frisk

Generalsekreterare

[21] Se Aftonbladet, Åklagare kritiska till 13-åringar i fängelse, 2025-10-06.

REMISSYTTRANDE
2025-10-15

Justitiedepartementet

Er referens: Ju2025/01945

Remissyttrande över Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått rubricerade utkast till lagrådsremiss på remiss.

Brå har tidigare lämnat ett remissvar på ett förslag om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år (SOU 2025:11, Ju2025/00206). I likhet med i stort sett alla remissinstanser avstyrkte myndigheten då de förslag som lämnades. Det förslag som nu lämnas är i huvudsak detsamma som det tidigare, förutom att straffbarhetsåldern nu föreslås sänkas till 13 år. De motiv som anförs för förslaget är också desamma som anfördes i utredningen. Med hänsyn till detta hänvisar Brå till sitt tidigare remissvar. De argument som myndigheten anförde mot att sänka straffbarhetsåldern till 14 år gäller i minst lika hög grad mot att sänka den till 13 år. Det gäller särskilt det som Brå anförde om att 14-åringar brister i mognad och kan ha svårt att förutse konsekvenserna av sitt handlande, vilket i ännu högre grad måste gälla 13-åringar. En sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år innebär också att Sverige i ytterligare utsträckning frångår FN:s rekommendationer till medlemsländerna att inte sänka straffbarhetsåldern.

Anhållande och häktning

I sitt förra remissvar tog Brå inte upp frågan om huruvida en sänkning av straffbarhetsåldern även bör medföra att barn under 15 år ska kunna anhållas och häktas. Regeringens förslag innebär att så blir fallet. Den betonar dock att sådana åtgärder endast bör vidtas i absoluta undantagsfall och beskriver vilka alternativa möjligheter som kommer att finnas. Även om åtgärderna sällan skulle utnyttjas bör man enligt Brås mening inte införa en sådan möjlighet. Det skulle enligt Brås mening i alltför hög grad strida mot barnkonventionen och barnets bästa.

Detta yttrande avges av generaldirektör Jonas Trolle efter föredragning av Forsknings- och utredningsrådet Stina Holmberg.

2025-11-11

Brottsofferjouren Sverige
Hammarby fabriksväg 25, 6 tr
120 30 Stockholm
info@brottsofferjouren.se
www.brottsofferjouren.se
Växel: 08-644 88 00
Brottsofferstöd: 116 006

YTTRANDE ÖVER UTKAST TILL LAGRÅDSREMISS OM SÄNKT STRAFFBARHETSÅLDER FÖR ALLVARLIGA BROTT

Inledning

Brottsofferjouren Sverige avstyrkte i maj 2025 utredningens förslag i SOU 2025:11 om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år för barn som begår särskilt allvarliga brott, samt tillstyrkte bedömningen att en generell sänkning av straffbarhetsåldern inte bör genomföras.

Mot denna bakgrund avstyrker BOJ därför förslaget om en sänkning av straffbarhetsåldern för allvarliga brott. Vi ser mycket allvarligt på den ökande problematiken med organiserad och systematisk brottslighet som påverkar samhället på flera plan och som drar in allt yngre barn i kriminella nätverk. Trots detta bedömer vi att förslaget om sänkt straffbarhetsålder inte är en ändamålsenlig åtgärd för att möta denna utveckling. Tvärtom finns det betydande risker för att reformen kan få motsatt effekt.

Barnkonventionen och barnets rättigheter

Därtill har lagstiftaren att beakta barnkonventionen och FN:s barnrättskommittés uttalanden och rekommendationer, vilka tydligt avråder från en sänkning av straffbarhetsåldern. Barnkonventionen, som sedan 2020 är svensk lag, fastslår att barn har rätt till särskilt skydd och omvårdnad. En sänkning av straffbarhetsåldern skulle stå i direkt konflikt med dessa grundläggande principer. Det går också emot FN:s Barnrättskommittés rekommendationer i sin granskning av Sverige 2023. FN:s barnrättskommitté har i frågan om att sänka straffbarhetsåldern varit tydlig såväl i sina allmänna kommentarer som i rekommendationer direkt riktade mot Sverige.

Forskningsläget och barns utveckling

Det har under lång tid ansetts vara en lämplig avvägning mellan barns förmåga att ta ansvar för och förstå konsekvenserna av sitt agerande å ena sidan och samhällets intresse av att kunna döma ut en straffrättslig påföljd å andra sidan. Därav att straffbarhetsåldern

är satt till 15 år. Skälen för att särbehandla barn grundar sig i omfattande forskning om barns psykiska och kognitiva utveckling. Såväl psykologisk som medicinsk forskning talar tydligt emot en sänkning av straffbarhetsåldern.

Samhällskonsekvenser och riskbedömning

BOJ är av den uppfattningen att de intressen som rör barns skydd och risken för skadliga effekter av en sådan lagändring väger klart tyngre än de skäl regeringen anför för en sänkning. Att utsätta barn för straffrättsliga påföljder riskerar att förvärra deras marginalisering, öka risken för återfall och försvåra deras återanpassning till samhället. Forskning ger inte heller stöd för att en sänkt straffbarhetsålder minskar incitamenten för kriminella nätverk att använda sig av barn i brottslig verksamhet. Tvärtom finns det en betydande risk att rekryteringen i stället flyttas till ännu yngre barn, vilket ytterligare skulle fördjupa problemet.

Behov av brottsförebyggande arbete

BOJ anser att det brottsförebyggande arbetet för barn och unga måste prioriteras och stärkas. Brottsförebyggande Rådet konstaterar i en rapport från 2025 att det finns mycket starka samband mellan att själv ha varit brottsoffer och begå brott. Man konstaterar att det finns tydliga riskfaktorer utöver brottsutsatthet som riskerar att leda till att barnet själv begår brott: svag socioekonomisk situation, tidigare placeringar, psykiatriska diagnoser, skolproblem och kriminellt umgänge. Tidiga insatser med samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och civilsamhälle samt tillgång till stöd och vård är med andra ord avgörande för att förhindra att barn dras in i kriminalitet. Fokus bör ligga på skydd, vård och rehabilitering – inte på straffrättsligt ansvar.
Det är också värt att notera att ingen av de åtgärder som den ovan nämnda rapporten tittat på lyfter fram strängare straff eller sänkt straffbarhetsålder som möjliga vägar.

Upprättelse för brottsoffer

Regeringen lyfter att syftet med en sänkning av straffbarhetsåldern är att stärka samhällsskyddet och inte minst möjligheterna till upprättelse för brottsoffren. Det finns andra möjligheter till upprättelse för brottsoffren än att 13-åringar ska sättas i fängelse. Sammanfattande faktorer som Brottsförebyggande rådet och forskning pekar ut som viktiga för upprättelse:

- **Information och delaktighet** i rättsprocessen.
- **Förtroende för rättsväsendet** och upplevelse av rättvisa.
- **Tillgång till stöd** (psykosocialt, juridiskt).
- **Ekonomisk ersättning** som upplevs som rimlig.
- **Reparativa insatser** (medling, gottgörelse) snarare än enbart straff.

Ärenden som rör bevistalan har ökat markant de senaste åren, och i en sådan kan brottsoffret få upprättelse både genom att det avgörs att det som skedde var en brottslig handling, vem som utförde den och sen även få möjlighet till brottsskadeersättning. Utifrån detta perspektiv behövs således inte en sänkning av straffbarhetsåldern.

Sammanfattande ställningstagande

Brottsofferjouren Sverige delar regeringens oro över att barn i allt högre grad utnyttjas inom den organiserade brottsligheten, men vi bedömer att en sänkning av straffbarhetsåldern inte är rätt väg att gå. En sådan förändring riskerar att försvaga barns rättsliga skydd, strida mot internationella åtaganden och bidra till negativa långsiktiga effekter både för de enskilda barnen och för samhället i stort.
Det krävs en avsevärd anpassning för att ge barn i så låg ålder som 13 år ett adekvat stöd under strafftiden. Barnet måste erbjudas utbildning och stöd för att inte gå ut i samhället med små möjligheter till ett normalt vuxenliv. Samhällets kostnader för denna omställning av kriminalvården kan göra betydligt större nytta i form av tidiga insatser för att minska risken för fler barn att begå allvarliga brott
Brottsofferjouren Sverige avstyrker därför lagrådsremissen om sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott.

Monica Ekström
Förbundsordförande
monica.ekstrom@boj.se

Ylva Sperling
Generalsekreterare
ylva.sperling@boj.se

Brottsoffermyndigheten

Datum
2025-10-28

Ärendenummer
12850/2025

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till: ju.L5@regeringskansliet.se.

Yttrande över utkast till lagrådsremiss JU2025/01945 Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Brottsoffermyndigheten har tidigare lämnat ett remissvar på ett förslag om sänkt straffbarhetsålder till 14 år (SOU 2025:11, Ju2025/00206), vilket gör sig lika gällande vid en sänkning av åldern till 13 år. Där framhölls vikten av att minska riskerna för återfall i brott och att ett frihetsberövande kan öka tryggheten för brottsoffer samt, i vissa fall, bidra till en ökad känsla av upprättelse.

Vidare framhölls att utifrån möjligheten till brottsskadeersättning för ett brottsoffer är det av stor betydelse att det finns en polisutredning eller dom i ärendet. En ytterligare sänkning av straffbarhetsåldern skulle ur den synvinkeln öka möjligheten för brottsoffer att få ekonomisk kompensation. Brottsoffermyndigheten har dock stor förståelse för invändningen om att att det kan bära för långt att införa en generell sänkning av straffbarhetsåldern. Därtill har lagstiftaren att beakta barnkonventionen och FN:s barnrättskommittés uttalanden och rekomendationer som avråder från en sänkning av straffbarhetsålder.

Myndigheten har i övrigt inga synpunkter på de förslag som presenteras utifrån de intressen som myndigheten har att bevaka.

I behandlingen av denna remiss har deltagit som beslutande generaldirektören Anders Alenskär och som föredragande enhetschefen Magnus Öhrn.

Anders Alenskär

Magnus Öhrn

Adress
Brottsoffermyndigheten
Box 470
901 09 Umeå

Växeltelefon
090-70 82 00

E-post och webbplats
registrator@brottsoffermyndigheten.se
www.brottsoffermyndigheten.se

Från:	Lena Täringskog
Till:	JU Remissvar
Kopia:	JU L5
Ärende:	Ju2025/01945 Remiss: Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott
Datum:	den 27 oktober 2025 16:22:25

Båstads kommun tackar för möjligheten att lämna synpunkter i remissen om "Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott ". Vi vill härmed meddela att Båstad kommun avstår att lämna något yttrande i denna remiss.

Med vänliga hälsningar

Lena Täringskog
Socialchef, Kommunledning

Telefon 0431-770 00
Båstads kommun, 269 80 Båstad

CIVIL RIGHTS DEFENDERS

Stockholm 2025-11-03

Dnr Ju2025/01945
Justitiedepartementet

YTTRANDE ÖVER UTKAST TILL LAGRÅDSREMISS OM SÄNKT STRAFFBARHETSÅLDER FÖR ALLVARLIGA BROTT

SAMMANFATTNING

Civil Rights Defenders avstyrkte i maj 2025 utredningens förslag i *SOU 2025:11* om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år för barn som begår särskilt allvarliga brott, samt tillstyrkte bedömningen att en generell sänkning av straffbarhetsåldern inte bör genomföras.

Civil Rights Defenders avstyrkte även förslaget om att tillåta användning av tvångsmedel vid förundersökning mot misstänkta barn som fyllt 14 år, på samma sätt som för misstänkta i åldrarna 15–17 år.

Mot denna bakgrund ***avstyrker*** Civil Rights Defenders förslagen i regeringens utkast till lagrådsremiss i dess helhet.

ALLMÄNNA SYNPUNKTER

Civil Rights Defenders avstyrkte det ursprungliga förslaget om att sänka straffbarhetsåldern, eftersom det strider mot Sveriges folkrättsliga förpliktelser och mot forskningens tydliga slutsatser om att repressiva åtgärder inte är en effektiv metod för att motverka brottslighet bland unga.

Trots att en tydlig majoritet av remissinstanserna avstyrkte utredningens förslag, och sju av nio experter i utredningen motsatte sig en sänkning, går regeringen i sitt utkast till lagrådsremiss ännu längre i en repressiv riktning än vad utredningen själv gjorde.

Civil Rights Defenders ser med oro på att regeringen så tydligt bortser från både utredarens slutsatser och remissinstansernas synpunkter. Detta väcker frågan om utredningen tillsattes för att upprätthålla en formell process snarare än för att säkerställa en lagstiftning som är kunskapsbaserad och forskningsförankrad och som faktiskt bidrar till att minska den allvarliga brottsligheten bland unga. En sådan hantering undergräver den svenska lagstiftningstraditionen och riskerar att försvaga rättssäkerheten.

NÄRMARE OM FÖRSLAGEN

I vårt remissyttrande över *SOU 2025:11* avstyrkte Civil Rights Defenders förslagen om en differentierad sänkning av straffbarhetsåldern samt om att tillåta hemliga tvångsmedel mot barn som fyllt 14 år. Om regeringen trots detta väljer att gå vidare med dessa förslag vill vi framhålla följande:

CIVIL RIGHTS DEFENDERS

Utredningen har inte funnit att det finns stöd för att en sänkning av straffbarhetsåldern skulle innebära en minskning av den allvarliga brottsligheten.[1] Detta stämmer väl överens med den forskning som finns på området. Tvärtom visar studier att tidig exponering för det straffrättsliga systemet kan förstärka kriminella beteenden hos unga.[2] Det står dessutom i direkt strid mot vad barnrättskommittén har uttalat om att straffbarhetsåldern bör vara minst 14 år.

Förslaget är en del av Tidöpartiernas kriminalpolitiska omläggning, som bygger på tanken om att brott bekämpas bäst genom repression och hårdare tag mot brottslingar. Åtgärderna motiveras regelmässigt utifrån ett brottsofferperspektiv. Strategin saknar dock stöd i forskning om vad som förebygger brott eller minskar risken för återfall.[3] Omläggningen riskerar dessutom att leda till en kraftig ökning av Sveriges fängelsepopulation; prognoser pekar på en mångdubbling till år 2034.[4]

Mot bakgrund av ovan ifrågasätter Civil Rights Defenders regeringens förklaring[5] till syftet med åtgärden. Om syftet verkligen är att ge upprättelse åt brottsoffer,[6] borde de resurser som nu satsas på att frihetsberöva barn i stället gå till att stödja och skydda brottsoffer och åtgärder som i praktiken leder till minskad brottslighet. Detta är särskilt relevant eftersom barn och unga i gängkriminalitet ofta är både förövare och offer.[7]

Civil Rights Defenders efterfrågar därför en tydlig motivering från regeringen: varför vill man genomföra ett förslag som inte förväntas minska brottsligheten, som utgör en ytterligare monetär satsning på gärningspersoner snarare än brottsoffer, och som grundas på en moralistisk snarare än evidensbaserad kriminalpolitik?

Remissvaret har beretts av Alma Bergqvist.

Stockholm som ovan,

John Stauffer
Chefsjurist

---

[1] SOU 2025:11, s. 211–212.
[2] FN:s kommitté för barnets rättigheter Allmän kommentar nr 24 (2019) om barnets rättigheter i det straffrättsliga systemet, p. 2; En rättsutveckling som strider mot barnkonventionen | unicef.se.
[3] Kriminalvården – forsknings- och utvärderingsenheten, Kort om straffskärpningar, 2021, s. 9 f; Fängelse är inte lösningen på gängkriminaliteten - Kriminologiska institutionen; Ny studie om fängelsetidens effekt på intagnas återfallsrisk - Stockholms universitet.
[4] Kriminalvårdens kapacitetsrapport 2025–2034, s. 29.
[5] Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott, s. 28–32.
[6] Gunnar Strömmer (M) om sänkt straffbarhetsålder: Syftet är inte primärt att minska brottsligheten 18 oktober 2025 - Ekots lördagsintervju | Sveriges Radio.
[7] Barn i organiserad brottslighet - Kunskapsguiden.

Diskrimineringsombudsmannen

Diarienummer: DO 2025/6913

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.l5@regeringskansliet.se

Yttrande Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Diskrimineringsombudsmannen (DO) lämnar utifrån sitt uppdrag och verksamhetsområde följande synpunkter på betänkandet.

DO avstyrker förslaget om en sänkt straffbarhetsålder

DO avstyrker förslaget om en sänkt straffbarhetsålder från 15 till 13 år för brott som har fängelse på minst fyra år i straffskalan. Skälen är desamma som framfördes i DO:s yttrande över Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11), DO hänvisar därför till det remissyttrandet i sin helhet. De invändningar som DO framförde där har än större tyngd när det nu föreslås en ytterligare sänkning av straffbarhetsåldern.

Vikten av att förslag blir allsidigt belysta och konsekvenserna klarlagda

Utöver det som framförts i DO:s yttrande över Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) vill DO framhålla vikten av att väga in remissinstansernas synpunkter och skäl när beredningskravet i regeringsformen verkställs. Syftet med beredningskravet i regeringsformen är att förslagen ska bli allsidigt belysta och konsekvenserna av dem bli klarlagda. Därmed ökar kvaliteten på regeringens och riksdagens arbete, till gagn för demokrati, rättssäkerhet och effektivitet.[1] Ett stort antal remissinstanser har avstyrkt eller haft invändningar mot förslaget att sänka straffbarhetsstraffbarhetsåldern till 14 år. Många av de skäl som framförts mot förslaget av remissinstanserna är tungt vägande skäl framförda av remissinstanser med stor sakkunskap på området. DO menar att dessa invändningar borde getts större tyngd när lagrådsremissen utformades. Om remissinstansernas synpunkter inte på allvar beaktas när nya lagar stiftas riskerar besluten att bli mindre genomtänkta och dessutom riskerar

[1] Regeringskansliet, Statsrådsberedningen. Svara på remiss. Om remisser av betänkanden och andra förslag från Regeringskansliet. SB PM 2021:1.

beredningskravet och systemet med remittering av regeringens förslag att urholkas.

Beslut i detta ärende har fattats av diskrimineringsombudsman Lars Arrhenius efter föredragning av experten Janna Törneman. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Cecilia Narby, strategiska rådgivaren Anna Ericsson och experten Tarik Qureshi deltagit.

Lars Arrhenius

DOMSTOLSVERKET
SVERIGES DOMSTOLAR

Datum	Diarienummer
2025-11-05	DOV 2025/1171

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande över utkastet till lagrådsremiss Sänkt staffbarhetsålder för allvarliga brott

Ert dnr Ju2025/01945

Utgångspunkter

Domstolsverket har granskat utkastet till lagrådsremiss *Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott* mot bakgrund av den verksamhet som bedrivs av myndigheterna inom Sveriges Domstolar, dvs. utifrån hur förslaget kan tänkas påverka verksamheten ekonomiskt, organisatoriskt och utbildningsmässigt. Granskningen har även omfattat hur förslaget kan påverka verksamhetsstöd, arbetsformer och rättssäkerheten generellt.

Sänkt straffbarhetsålder

Domstolsverket avstyrkte det förslag om sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott som Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare presenterade i slutbetänkandet *Straffbarhetsåldern* (SOU 2025:11). Regeringen har i utkastet till lagrådsremiss lämnat ett förslag som innebär en ytterligare sänkning av straffbarhetsåldern, men som i övrigt i stora drag överensstämmer med utredningens förslag. De synpunkter som Domstolsverket lämnade i sitt remissyttrande avseende slutbetänkandet såvitt gäller vikten av att beakta såväl tillgänglig forskning avseende barns mognad och utveckling som FN:s kommitté för barnets rättigheters rekommendation och avrådan kvarstår. Domstolsverket hänvisar i de delarna till sitt tidigare yttrande och gör alltjämt bedömningen att det bör krävas tungt vägande skäl för att genomföra förändringar avseende straffbarhetsåldern. Det gäller inte minst vid en sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år.

I den delen bör även beaktas de synpunkter gällande bland annat praktiska tillämpningsproblem som såväl Domstolsverket som flera andra remissinstanser lyfte i sina respektive remissyttranden avseende utredningens förslag om en sänkning av straffbarhetsåldern till 14 år. Enligt Domstolsverkets bedömning har regeringen inte i tillräcklig grad bemött dessa synpunkter. Troligtvis är en generell sänkning av straffbarhetsåldern det enda sättet att till fullo undvika tillämpningsproblem. Som såväl regeringen som utredningen har pekat på är det emellertid inte en träffsäker åtgärd.

Regeringen presenterar i utkastet till lagrådsremiss ett förslag som syftar till att minska de risker för tillämpningsproblem som har lyfts under remissförfarandet. Således föreslår regeringen att åklagaren ska kunna begära att

rätten prövar om den unge har begått den åtalade gärningen genom en bevistalan, om rätten finner att den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder inte är tillämplig. En sådan bevistalan ska handläggas i samma rättegång som åtalet. Förslaget borde innebära att praktiska tillämpningsproblem aktualiseras i något mindre utsträckning än med utredningens förslag. Det framstår dock som märkligt att varken parterna eller rätten under förhandlingen kommer att veta om gärningen ska prövas genom ett åtal eller en bevistalan. Dessutom kvarstår även med en sådan lösning i viss mån de risker för tillämpningsproblem och negativa konsekvenser för såväl tilltalad som målsägande som bland annat Domstolsverket har lyft i sitt tidigare remissyttrande.

Således kommer det, med hänsyn till kravet på synnerliga skäl för en begäran om att rätten i andra hand genom en bevistalan ska pröva om den unge har begått den åtalade gärningen, även med nyss nämnt förslag att uppkomma tillämpningsproblem i de fall åklagaren saknar utrymme för en sådan begäran. Vidare gör Domstolsverket alltjämt bedömningen att den omständigheten att straffbarheten i varje enskilt fall i viss mån blir en bedömningsfråga kommer att leda till bristande förutsebarhet samt att regleringen kan komma att framstå som såväl stötande som svårbegriplig – inte minst för en ungdom. Föreslagen reglering föranleder även tillämpningsproblem ur ett brottsofferperspektiv, bland annat rörande målsägandens enskilda anspråk. Domstolsverket kvarstår sammanfattningsvis vid bedömningen att regleringen riskerar att leda till negativa konsekvenser för såväl tilltalad som målsägande.

Regeringen hänvisar i utkastet till lagrådsremiss vid flertalet tillfällen till det straffrättsliga systemets legitimitet. Domstolsverket vill återigen lyfta att frågan är om de negativa konsekvenser som förslaget kommer att leda till snarare kan komma att föranleda att legitimiteten försvagas.

Mot bakgrund av vad som har redovisats ovan avstyrker Domstolsverket även regeringens förslag om sänkt straffbarhetsålder.

Ikraftträdande

Regeringen har föreslagit att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2026. Vid samma tidpunkt träder bland annat den s.k. konkursreformen i kraft. Konkursreformen innebär stora förändringar för domstolarna och dess ikraftträdande kommer därför att ta stora resurser i anspråk. Domstolsverket förespråkar mot bakgrund av detta ett senare ikraftträdande.

Konsekvenser för Sveriges Domstolar

Regeringen gör bedömningen att förslaget leder till ökade kostnader för Sveriges domstolar, men att dessa ryms inom befintliga ekonomiska ramar för anslaget Sveriges Domstolar. Med anledning av ökade kostnader för rättsliga biträden har regeringen i budgetpropositionen för 2026 föreslagit att anslaget Rättsliga biträden m.m. ökas med 1,35 miljoner kronor år 2026.

Domstolsverket saknar en redogörelse för det underlag som ligger till grund för regeringens bedömningar i fråga om förslagens ekonomiska konsekvenser och har därför begränsade möjligheter att djupare analysera konsekvenserna för Sveriges Domstolar. Med det sagt delar Domstolsverket preliminärt regeringens bedömningar. Som Domstolsverket tidigare har framhållit, har det emellertid genomförts – och kommer att genomföras – många förändringar inom straffrätten, vilket föranleder ett behov av att framöver följa upp

de samlade effekterna av lagändringarna för bland annat Sveriges Domstolar.

Detta yttrande har beslutats av rättschefen Peter Islander. Föredragande har varit juristen Helena Jacobsson.

Peter Islander

Helena Jacobsson

2025-11-11

Justitiedepartementet
Ju2025/01945

SÄNKT STRAFFBARHETSÅLDER FÖR ALLVARLIGA BROTT

Remissyttrande från ECPAT Sverige

ECPAT Sverige (nedan Ecpat) är en barnrättsorganisation som arbetar mot alla former av sexuell exploatering av barn. Ecpat har beretts tillfälle att yttra sig över utkast till lagrådsremiss *Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott* och vill utifrån sitt uppdrag lämna följande yttrande.

Ecpat hänvisar till det vi har framfört i vårt remissyttrande på betänkandet *SOU 2025:11 Straffbarhetsåldern* och mot bakgrund av det och vad som anförs nedan så

- avstyrker Ecpat förslaget om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott (kapitel 5),
- i den händelse att förslaget i kapitel 5 antas så delar Ecpat bedömningen om att den som har fyllt 13 år och döms för brott bör kunna dömas till samma påföljder som andra lagöverträdare under 18 år (kapitel 6),
- i den händelse att förslaget i kapitel 5 antas så tillstyrker Ecpat förslaget om att vid utredning av brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder ska de regler som gäller för en misstänkt som har fyllt 15 år tillämpas (avsnitt 7.1),
- i den händelse att förslaget i kapitel 5 antas så tillstyrker Ecpat förslaget om att vid handläggningen i domstol som rör brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder ska de regler som gäller för en person som har fyllt 15 år tillämpas. (avsnitt 7.2),
- i den händelse att förslaget i kapitel 5 antas så tillstyrker Ecpat förslaget om möjlighet för åklagare att begära bevistalan i mål där den särskilda regleringen befinns inte vara tillämplig (avsnitt 7.3),
- i den händelse att förslaget i kapitel 5 antas så tillstyrker Ecpat förslaget om användning av preventiva tvångsmedel samt inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation enligt inhämtningslagen (kapitel 8),
- i den händelse att förslaget i kapitel 5 antas så tillstyrker Ecpat förslaget om att tidsbegränsa regleringen till fem år (kapitel 10),
- delar inte Ecpat bedömningen om att införa en särskild reglering om sänkt straffbarhetsålder inte skulle vara oförenligt med bestämmelserna i barnkonventionen (kapitel 11),
- delar Ecpat bedömningen att förslagen för med sig konsekvenser för barn 13–14 år men saknar en bedömning av konsekvenserna för andra barn (avsnitt 13.2), och
- delar inte Ecpat bedömningen att förslaget om sänkt straffbarhetsålder kan förväntas bidra till att upprätthålla straffsystemets preventiva syfte och i viss mån till att förebygga brott (avsnitt 13.3).

ECPAT Sverige
Garvargatan 20
112 21 Stockholm

08-59 89 20 00
info@ecpat.se
www.ecpat.se

Förslaget om sänkt straffbarhetsålder till 13 år för vissa allvarliga brott

Ecpat avstyrker utredningens förslag om sänkt straffbarhetsålder då det inte är i överensstämmelse med barns grundläggande fri- och rättigheter och Sveriges internationella åtaganden.

Ecpat ser allvarligt på hur regeringen går vidare med utredningens förslag till reglering av sänkt straffbarhetsålder för vissa allvarliga brott utan att på ett tillfredsställande sätt adressera den kritik som utredningens experter och en lång rad remissinstanser riktat mot förslaget. Regeringen går dessutom längre än utredningens förslag genom att föreslå att straffbarhetsåldern för vissa allvarliga brott sänks till 13 år istället för 14 år. Det gör att de invändningar som har framförts kring förslagets påverkan på barns utveckling och de konsekvenser det får för barn av att sitta inlåsta väger ännu tyngre i detta läge, särskilt mot bakgrund av reformen om att barn ska avtjäna frihetsstraff i fängelse.

Det är självklart ett mycket allvarligt läge när unga barn begår så pass allvarliga brott som de som har ett minimistraff på fyra års fängelse. Ecpat har i flera lagstiftningsärenden inom såväl socialpolitikens som kriminalpolitikens område sett regeringen motivera flertalet åtgärder med att komma till rätta med att barn utnyttjas i organiserad brottslighet. Flera av åtgärderna har också inneburit inskränkningar av barns grundläggande fri- och rättigheter. Mot bakgrund av att så många reformer har införts och är på väg att införas för att komma till rätta med problematiken framstår det som förhastat (oaktat att Ecpat i alla lägen anser att det strider mot barns mänskliga rättigheter att sänka straffbarhetsåldern) och därmed oproportionerligt att införa en sänkt straffbarhetsålder som ytterst handlar om statlig maktutövning i form av långa frihetsberövanden. Givet att det kommer krävas minst fyra års fängelse i straffskalan så kommer det knappast vara fråga om andra påföljder än fängelse för de 13–14-åringar som regeringen nu anser ska vara straffmyndiga. Här vill Ecpat också understryka den principiella men viktiga skillnaden mellan att vara frihetsberövad som ett straff och att vara frihetsberövad för vård och omsorg såsom vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem.

Vad gäller förslagets konsekvenser för barn anser Ecpat att analysen är otillräcklig. Risken för att ännu yngre barn i större utsträckning än tidigare kan komma att utnyttjas i den organiserade brottsligheten måste beaktas. Vidare måste konsekvenserna för de syskon till barn som nu kommer att hamna i fängelse beaktas, inte minst utifrån hur rätten till skydd för privat- och familjeliv kan påverkas.

Ecpat vill betona att förslagen i kapitel 6–8 endast tillstyrks givet att lagrådsremissens huvudsakliga förslag (kapitel 5) antas. Utgångspunkten för Ecpat är att alla förslag om att sänka straffbarhetsåldern är oförenliga med barnkonventionen och inte ska genomföras över huvud taget. Förslaget om att sänka straffbarhetsåldern väcker även frågor om rättssäkerhet och barns ställning i brottmålsprocessen i förhållande till Europakonventionens krav. Vi ifrågasätter om ett barn som är 13 eller 14 år har den mognad och förståelse som krävs för att tillvarata sina rättigheter fullt ut. Mot denna bakgrund ställer vi oss frågande till om kravet på en rättvis rättegång enligt artikel 6 i Europakonventionen verkligen kan anses uppfyllt när den tilltalade är så ung.

Om förslagets förhållande till barnkonventionen (kapitel 11)

Regeringens resonemang om förslagets förenlighet med barnkonventionen är under all kritik. Ett resonemang om ett förslags förenlighet med barnkonventionen kan inte ha till utgångspunkt att förslaget faktiskt ska genomföras oavsett vad bedömningen visar. I utkastet till lagrådsremiss (s. 76 f.) ställs en differentierad sänkning av straffbarhetsåldern mot en generell sänkning av straffbarhetsåldern och eftersom en differentierad straffbarhetsålder berör färre barn anses det vara att föredra. Mot den bakgrunden menar regeringen att det inte oförenligt med barnkonventionen

med en differentierad sänkning av straffbarhetsåldern. Vad regeringen inte gör är att bedöma förslagets förenlighet med barnkonventionen i jämförelse med att inte sänka straffbarhetsåldern över huvud taget. Att ett alternativ är värre än ett annat medför inte i sig att det andra alternativet skulle vara korrekt eller förenligt med Sveriges internationella åtaganden.

En grundläggande aspekt av den internationella rätten när det kommer till de mänskliga rättigheterna är att de är progressiva – efterlevnaden av dem ska öka och inte minska. Världens stater ska arbeta för att de mänskliga rättigheterna ska åtnjutas av fler och i högre utsträckning. Utvecklingen ska gå framåt och inte bakåt. Att Sverige, som har varit och i många avseenden fortfarande är ett föregångsland när det kommer till barns rättigheter, väljer att inskränka rättigheterna för barn som begår brott är därför mycket allvarligt. Särskilt med tanke på att det finns så många andra åtgärder som vidtas och kan vidtas för att komma till rätta med det samhällsproblem som är att unga barn exploateras inom den organiserade brottsligheten. Ett sådant avsteg från barnrättskommitténs allmänna kommentarer och rekommendationer till Sverige, som ska vara till tolkningshjälp vad gäller innebörden av barnkonventionen, innan resultatet av andra åtgärder kunnat utvärderas, kan inte anses förenligt med barnkonventionen. Sverige ska inte sålla sig till de länder som väljer och vrakar bland mänskliga rättigheter såsom det passar dem.

Ecpat invänder mot alla resonemang om att en tidsbegränsad reglering på något vis skulle vara ett skäl för att sänka straffbarhetsåldern eftersom det senare skulle kunna utvärderas. För de barn som får sina rättigheter kränkta under de fem år regleringen skulle gälla spelar tidsbegränsningen ingen roll. Med det sagt, och eftersom Ecpat avstyrker förslaget om sänkt straffbarhetsålder, så anser vi att om en sådan reglering införs så ska den tidsbegränsas.

Föredragande i ärendet har varit barnrättsjurist och påverkansansvarig Susanna Pettersson.

För ECPAT Sverige

Anna Karin Hildingson Boqvist
Generalsekreterare

Ekobrottsmyndigheten
Swedish Economic Crime Authority

YTTRANDE

Datum	Sida
2025-11-14	1 (1)
Ert dnr	Dnr
Ju2025/01945	EBM2025-1185

Justitiedepartementet

Angående utkast till lagrådsremiss, Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Ekobrottsmyndigheten har, med utgångspunkt i de intressen som myndigheten har att bevaka, följande synpunkter.

Ekobrottsmyndigheten ser i och för sig positivt på den del av förslaget som innebär att rätten ska kunna pröva om den unge begått brott jämlikt reglerna om bevistalan i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL), för det fall rätten kommer fram till att brottet inte kan rubriceras på sådant sätt att det kan lagföras enligt de särskilda reglerna om sänkt straffbarhetsålder. Ekobrottsmyndigheten anser att denna utformning av förslaget minskar risken för att en misstänkt ungdom varken kan dömas enligt reglerna i brottsbalken eller sakerförklaras enligt reglerna i LUL. Även om förslaget i utkastet till lagrådsremiss således är en förbättring jämfört med betänkandets, i denna del, ändrar det inte Ekobrottsmyndighetens inställning till de samlade förslagen. Ekobrottsmyndigheten avstyrker alltjämt förslaget om sänkt straffbarhetsålder och anser vidare att det kan ifrågasättas om konsekvensanalysen är tillräcklig för att föreslå en straffbarhetsålder om 13 år.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Rikard Jermsten. I ärendets slutliga handläggning har t f rättschefen Karin Mostad deltagit. Verksjuristen Marie-Louise Pettersson har varit föredragande.

Handlingen har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Expedition till ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
Ju.L5@regeringskansliet.se
ju.da@regeringskansliet.se

Hantverkargatan 15, Box 22098, 104 22 Stockholm
Tel 010-562 90 00
www.ekobrottsmyndigheten.se

Fackförbundet ST

Justitiedepartementet

6 november 2025

Dnr: Ju2025/01945

UTKAST TILL LAGRÅDSREMISS SÄNKT STRAFFBARHETSÅLDER FÖR ALLVARLIGA BROTT

Fackförbundet ST organiserar arbetstagare inom staten eller med statligt uppdrag. Vi representerar över 100 000 medlemmar som arbetar statligt och där ingår medlemmar inom olika delar av rättskedjan som exempelvis Kriminalvården, SiS, Polisen, Sveriges domstolar m.fl.. Nedan inkommer vi med vårt yttrande.

Fackförbundet ST:s yttrande

Fackförbundet ST avstyrker de förslag som presenteras i utkastet till lagrådsremiss.

Vi har tidigare lämnat synpunkter på SOU 2025:11 där vi avstyrker förslaget om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år. Samtliga skäl som presenterades i det yttrandet gäller även för detta förslag eftersom det inte presenteras några nya argument för en sänkning av straffbarhetsåldern. Det nu aktuella förslaget innebär dock en ytterligare sänkning till 13 års ålder, vilket är anmärkningsvärt ur flera avseenden.

För det första läggs ett så långtgående förslag fram utan att frågan har varit föremål för någon ordentlig utredning. I den mån frågan alls berördes i SOU 2025:11, avrådde utredningen uttryckligen från en sådan sänkning

För det andra är det anmärkningsvärt att gå vidare med en sänkning av straffbarhetsåldern överhuvudtaget, mot bakgrund av att sju av nio experter i utredningen lämnade särskilda yttranden där de motsatte sig förslaget. När förslaget därefter bereddes var det dessutom en överväldigande majoritet av remissinstanserna som avstyrkte en sänkning. Att på detta sätt avfärda den samlade kritiken mot förslaget om en sänkt straffbarhetsålder från experter, profession och organisationer som representerar stora delar av samhället är djupt problematiskt. Det är ett tydligt avsteg från en kunskapsbaserad lagstiftningsprocess.

Slutligen är Fackförbundet ST kritiskt till att varken den föregående utredningen eller det nu aktuella förslaget i tillräcklig utsträckning uppmärksammar att det verkliga samhällsproblemet är barns utsatthet för de kriminella nätverken. I stället har fokus ensidigt

Fackförbundet ST
Tel: 0771-555 444
www.st.org

kommit att riktas mot repressiva åtgärder mot barn snarare än mot att förebygga detta stora samhällsmisslyckande.

Shervin Vahedi

Utredare, Fackförbundet ST

Tomas Oskarsson

Förbundssekreterare, Fackförbundet ST

Socialnämnden

Sammanträdesdatum
2025-10-16

§ 70 Dnr 2025-000060

Remiss Straffbarhetsålder

Socialnämndens beslut

Att godkänna remissvaret.

Sammanfattning av ärendet

Den allvarliga brottsligheten bland unga utmärker sig och kryper allt längre ner i åldrarna. För att säkerställa att lagstiftningen möter det behov som föranleds av denna brottsutveckling behöver reglerna för unga lagöverträdare förändras. Mot den bakgrunden föreslås att det införs en särskild reglering som innebär att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott som ger fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Regleringen föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Filipstads kommun är remissinstans.

Beslutsunderlag

Missiv
Lagrådsremiss

Beslutet skickas till

Remissvaren ska ha kommit in till Justitiedepartementet senast den 12 november 2025. Svaren bör lämnas per e-post till ju.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till ju.L5@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Ju2025/01945 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet. Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Socialförvaltningen

Datum
2025-09-28

Diarienummer
Soc 2025/60

Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott - lagrådsremiss

Förslag till beslut

Att godkänna remissvaret

Sammanfattning av ärendet

Den allvarliga brottsligheten bland unga utmärker sig och kryper allt längre ner i åldrarna. För att säkerställa att lagstiftningen möter det behov som föranleds av denna brottsutveckling behöver reglerna för unga lagöverträdare förändras. Mot den bakgrunden föreslås att det införs en särskild reglering som innebär att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott som ger fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott.

Regleringen föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Filipstads kommun är remissinstans.

Beslutsunderlag

Missiv

Lagrådsremiss

Bakgrund

Socialnämnden i Filipstads kommun följer med oro den ökande brottsligheten bland barn och unga. Det finns nya samhällsutmaningar som kräver både förändrad lagstiftning och reformer. Bland annat har kommunerna idag ett ökat brottsförebyggande ansvar samt så började en ny och förebyggande socialtjänstlag gälla 1 juli i år. Det har skett och sker förändringar inom det sociala välfärdssystemet som bör ge kommunerna verktyg att förebygga och förhindra den utveckling som vi ser idag. Det straffrättsliga systemet är repressivt och socialnämnden i Filipstads kommun uppfattar att det saknas evidens gällande en sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott (samhälleliga samt individrelaterade konsekvenser och nyttor).

En viktig del i arbetet för att förebygga och motverka brottslighet är att berörda myndigheter har möjlighet att dela information i tillräcklig utsträckning. Den 1 april 2025 infördes en ny lag som ger ett antal statliga myndigheter samt kommuner, regioner och skolor en skyldighet att både på begäran och på eget initiativ lämna uppgifter till Polismyndigheten och övriga brottsbekämpande

myndigheter. Det här är redan beslutat och klart, men socialnämnden vill ändå trycka på att det är ett viktigt redskap som skapar bättre förutsättningar att mycket tidigare nå barn och unga som är i behov av välfärdssystemet insatser.

Socialnämnden i Filipstads kommun ställer sig tvekande till förslaget. De förändringar som är genomförda eller på gång bör ges tid och förutsättningar att nå effekt innan beslut om sänkt straffbarhetsålder tas. Den översyn av LVU som pågår bör inväntas för att se om det finns en större nytta i att förändra kriterierna för vård enligt LVU i stället för att förändra straffrättssystemet när det gäller barn.

Åsa Andersson

Förvaltningschef

Beslutet skickas till

Remissvaren ska ha kommit in till Justitiedepartementet senast den 12 november 2025. Svaren bör lämnas per e-post till ju.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till ju.L5@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Ju2025/01945 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet. Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

2025-§ 323

Dnr: KS.2025.0989

Yttrande över utkast till lagrådsremiss - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Kommunstyrelsens beslut

Förvaltningen förslår kommunstyrelsen

1. Att godkänna Mats Annerfelds (S) förslag till yttrande.
2. Att sända yttrandet till Justitiedepartementet tillsammans med protokollsutdraget.
3. Att paragrafen justeras omedelbart.

Reservation
Inge Jacobsson (M) och Per-Olov Strandberg (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för Inge Jacobssons ändringsyrkande.

Torgny Maurer (SD) och Pia Bågenholm (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för Torgny Maurers (SD) ändringsyrkande.

Yrkanden
Mats Annerfeldt (S) yrkar avslag på att sats 1 om förvaltningens förslag till yttrande och bifall till eget förslag till yttrande:

"Finspångs kommun avstyrker förslaget om att sänka straffbarhetsåldern för barn, men delar utkastets grundläggande uppfattning att den allvarliga brottsutvecklingen bland unga lagöverträdare kräver kraftfulla åtgärder som ger ändamålsenliga och tydliga konsekvenser.
Kommunen anser att förslaget om sänkt straffbarhetsålder vilar på antaganden som saknar tillräcklig evidens. Det gäller särskilt påståenden om att en sådan åtgärd i sig skulle ha en brottsförebyggande effekt eller bidra till att bryta mönster där barn utnyttjas i kriminella miljöer. Utredningen framhåller att barn inte besitter samma utvecklade förmåga till konsekvenstänkande som vuxna. Därför framstår antagandet att straffrättsliga ingripanden skulle ha en brottsförebyggande effekt genom individuell avskräckning som bristfälligt underbyggt.
Finspångs kommun anser att fokus bör ligga på att stärka de befintliga strukturerna för vård, stöd och förebyggande arbete snarare än att införa straffrättsliga åtgärder riktade mot barn. Ett effektivt brottsförebyggande arbete kräver långsiktighet, samverkan mellan berörda aktörer samt tillräckliga resurser för att tidigt kunna sätta in insatser. Genom att utveckla dessa områden kan samhället bättre skydda både barn och medborgare, och därmed motverka den negativa brottsutvecklingen på ett hållbart och humanitärt sätt."

Inge Jacobsson (M) yrkar
Att avslå förvaltningens förslag till beslut.
Att Tidöpartiernas förslag, att sänka straffbarhetsåldern är åt rätt håll.
Att för de yngre som förslaget avser, bör det förtydligas och kompletteras ytterligare.
Att paragrafen justeras omedelbart.
Torgny Maurer (SD) yrkar avslag på att sats 1 om förvaltningens förslag till yttrande och bifall till eget förslag till yttrande:

"Finspångs kommun tillstyrker förslaget om sänkt straffbarhetsålder för barn och delar utkastets grundläggande intention om att den allvarliga brottsutvecklingen bland unga lagöverträdare kräver åtgärder och adekvata sanktioner. Vi ställer oss positiva till förslaget om att sänka straffbarhetsåldern, som vilar på välgrundade antaganden med tillräcklig evidens. Det gäller särskilt slutsatser om att åtgärden i sig har en brottsförebyggande effekt och att den effektivt kan bryta mönster av utnyttjande av barn i kriminella miljöer.
Vi instämmer i utredningens slutsats att gällande lagstiftning om kommuners brottsförebyggande ansvar ger kommunen tillräckliga medel för att arbeta förebyggande med problematiken. Kommunerna har i praktiken goda möjligheter att fullfölja detta ansvar med befintliga resurser och verktyg.
För att bryta den negativa utvecklingen är sänkning av straffbarhetsåldern en lämplig åtgärd, som kompletteras med förstärkta insatser i form av adekvat vård, skydd och utveckling – inklusive möjligheter till olika former av tvångsmedel. Resurser bör i första hand riktas till att stärka det straffrättsliga systemet, som idag har potential att fungera tillfredsställande med denna förändring.
Utredningen framhåller att barn, trots sin mindre utvecklade förmåga till konsekvenstänkande jämfört med vuxna, kan påverkas positivt av straffrättsliga ingripanden, vilket gör antagandet om individuell avskräckning som brottsförebyggande effekt väl genomtänkt och lovande."

Beslutsgång
Ordförande Mats Annerfeldt (S) finner att det finns tre förslag till beslut och ställer dessa mot varandra via acklamation och finner att kommunstyrelsen bifallit Mats Annerfeldts (S) förslag till yttrande.

Beskrivning av ärendet

Justitiedepartementet har givit Finspångs kommun möjlighet till yttrande över *Utkast till lagrådsremiss – Sänkt straffberhetsålder för allvarliga brott.*

Förslaget innebär att straffbarhetsåldern sänks från 15 år till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Förändringen föreslås träda i kraft 1 juli 2026 och vara tidsbegränsad, att gälla i fem år.

Förslaget grundar sig i att den systematiska och organiserade brottsligheten har kommit att påverka allt fler delar av samhället och att den allvarliga brottsligheten bland unga utmärker sig särskilt och kryper allt längre ned i åldrarna.

För att säkerställa att lagstiftningen möter det behov som föranleds av denna brottsutveckling lyfts i lagrådsremissen att reglerna för unga lagöverträdare behöver förändras.

Ett av de främsta skälen till förslaget är att kriminella nätverk i allt större utsträckning utnyttjar barn under 15 år för att begå allvarliga brott och regeringen vill med detta förslag bryta mönstret av att barn rekryteras till kriminella nätverk på grund av straffrihet. Regeringen anser vidare att det är orimligt att grova brott begås utan straffrättsliga påföljder vilket underminerar förtroendet för rättsstaten.

Vidare lyfter förslaget att ett av kriminalpolitikens främsta syften är att förebygga brott. Det straffrättsliga systemet tjänar två huvudsakliga syften, allmänprevention och individualprevention. Med allmänprevention avses att påföljdssystemet och de straffrättsliga ingripandena ska ha en brottsförebyggande verkan på människor i allmänhet medan individualpreventionen utgår från att risken för ett straff kan avhålla

den enskilda lagöverträdaren från att begå brott, dels genom individuell avskräckning, dels genom inkapacitering. Straffsystemet fyller emellertid även andra funktioner, en viktig funktion är samhällsskyddet men även upprättelse och fastställande av ansvar.

Denna lagrådsremiss bör ses som en del av en omfattande reformagenda. I lagrådsremissen lyfts flera andra lagstiftningsprocesser där utredningar pågår men som hanteras separat, bland annat minskad straffrabatt för 15–17 åringar, utvidgad ungdomsövervakning, skärpta regler för villkorlig frigivning och tvångsmedel mot personer under 15 år.

Denna lagrådsremiss innebär förändringar mellan rättsväsende och socialtjänst och möjliggör straffrättsliga åtgärder parallellt med sociala insatser.

I dag har socialtjänsten det fulla ansvaret när barn under 15 år begår brott eftersom de inte är straffmyndiga och det är socialtjänsten som är ansvariga för att utreda, besluta om vård och genomföra åtgärder.

En förändring i lagen innebär både praktiska och juridiska konsekvenser, där socialtjänsten tillsammans med rättsväsendet hanterar vissa barn under 15 år som begår allvarliga brott. Socialtjänsten har fortsatt huvudansvar för samtliga barn som är i behov av vård, skydd och utveckling.

Socialtjänstens roll är idag att utreda den misstänktes behov, informera vårdnadshavare, närvara vid förhör, lämna yttranden till polis och domstol samt samordna och besluta om lämpliga stödinsatser, som till exempel ungdomsvård eller eftervård från sluten ungdomsvård. Insatserna ska stärka skyddsfaktorer och minska riskfaktorer för fortsatt normbrytande beteende, och planeras utifrån barnets individuella behov.

I detta fall kan förslaget innebära hantering av mer komplexa ärenden där det finns behov av nya rutiner och riktlinjer för samverkan med rättsväsendet och utveckling av arbetsmetoder.

Utredningen lyfter att socialnämnden inom ramen för verkställighet av ungdomsövervakning ska samverka med Kriminalvården och utse en särskild handläggare för den dömde.

Finspångs kommun instämmer med förslagets intention om att brottsutvecklingen bland unga lagöverträdare kräver åtgärder och adekvata sanktioner men menar att lagförslaget bygger på en rad antaganden som inte bottnar i evidens gällande bland annat åtgärderna:

- Har en brottsförebyggande effekt
- Åtgärden ska bryta ett mönster av utnyttjande av barn.
- Lagstiftningen gällande kommuners brottsförebyggande ansvar har inte, som utredningen lyfter varit tillräcklig för att ge kommunen de verktyg som krävs för att arbeta brottsförebyggande i realiteten.

För att bryta trenden krävs adekvat vård, skydd och utveckling med större möjligheter till olika former av tvångsmedel, detta innebär inte ett behov av en sänkt straffbarhetsålder.

Paragrafen justeras 2025-11-12

Mats Annerfeldt

Per-Olov Strandberg

Beslutet skickas till
Justitiedepartementet
Sektor social omsorg
Kanslienheten

FINSPÅNG

Helena Wetterhall
Säkerhetsstrateg

Dnr KS.2025.0989

Justitiedepartementet

Yttrande över utkast till lagrådsremiss - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Ert diarienummer: Ju2025/01945

Finspångs kommun avstyrker förslaget om att sänka straffbarhetsåldern för barn, men delar utkastets grundläggande uppfattning att den allvarliga brottsutvecklingen bland unga lagöverträdare kräver kraftfulla åtgärder som ger ändamålsenliga och tydliga konsekvenser.

Kommunen anser att förslaget om sänkt straffbarhetsålder vilar på antaganden som saknar tillräcklig evidens. Det gäller särskilt påståenden om att en sådan åtgärd i sig skulle ha en brottsförebyggande effekt eller bidra till att bryta mönster där barn utnyttjas i kriminella miljöer. Utredningen framhåller att barn inte besitter samma utvecklade förmåga till konsekvenstänkande som vuxna. Därför framstår antagandet att straffrättsliga ingripanden skulle ha en brottsförebyggande effekt genom individuell avskräckning som bristfälligt underbyggt.

Finspångs kommun anser att fokus bör ligga på att stärka de befintliga strukturerna för vård, stöd och förebyggande arbete snarare än att införa straffrättsliga åtgärder riktade mot barn. Ett effektivt brottsförebyggande arbete kräver långsiktighet, samverkan mellan berörda aktörer samt tillräckliga resurser för att tidigt kunna sätta in insatser. Genom att utveckla dessa områden kan samhället bättre skydda både barn och medborgare, och därmed motverka den negativa brottsutvecklingen på ett hållbart och humanitärt sätt.

FINSPÅNGS KOMMUN

Kommunstyrelsen

Mats Annerfeldt

Ordförande

Bergslagsvägen 13-15, 612 80 Finspång
Organisationsnummer 212000-0423
www.finspang.se

Telefon 0122-850 00
Fax 0122-850 33
kommun@finspang.se

Funktionsrätt Sverige

Sundbyberg 2025-11-10

Diarienummer: Ju2025/01945

Vår referens:
Monica Klasén McGrath

Mottagare:
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: ju.L5@regeringskansliet.se

Remissvar

Lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Synpunkter från Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 54 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar drygt 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.
Sedan 2009 är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning gällande i Sverige. Därigenom är Sverige som stat skyldig att förverkliga rättigheterna i konventionen.

Sammanfattning

Funktionsrätt Sverige avstyrkte i maj 2025 samtliga förslag i slutbetänkandet från Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare (SOU 2025:11).

Förslagen i lagrådsremissen är i huvudsak desamma som det tidigare, förutom att straffbarhetsåldern nu föreslås sänkas till 13 år. De motiv som anförs är också desamma. Med hänsyn till detta hänvisar Funktionsrätt Sverige till sitt tidigare remissvar och **avstyrker** även samtliga förslag i regeringens utkast till lagrådsremiss i dess helhet.

Allmänna synpunkter

Funktionsrätt Sverige avstyrkte förslagen eftersom de riskerar att urholka grundläggande rättigheter för barn, särskilt barn med funktionsnedsättning. Förslagen strider mot både Barnkonventionen och FN:s Funktionsrättskonvention.

Många av de barn som riskerar att hamna i kriminalitet har dessutom ofta levt i utsatthet eller med andra utmaningar. Det kan handla om bristande omsorg, trauman i familjen eller om funktionsnedsättningar, exempelvis intellektuell funktionsnedsättning eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Ofta handlar det om barn med olika utmaningar som inte fångats upp i skolan, som inte fått tillgång till adekvat stöd eller skyddats mot en destruktiv hemmiljö, övergrepp eller våld. Det handlar om barn som lämnats åt sitt öde, som inte fått sina rättigheter tillgodosedda varken enligt Barnkonventionen eller Funktionsrättskonventionen, vilket i sig är ett stort misslyckande från samhällets sida.

De insatser som idag görs för att motverka rekrytering av barn och unga med funktionsnedsättning och andra utmaningar till kriminella miljöer, är långt ifrån tillräckliga. För att komma åt problematiken krävs i långt större utsträckning förebyggande åtgärder.
Vi menar att en sänkt straffbarhetsålder till 13 år, tillsammans med andra repressiva åtgärder som regeringen föreslår, kommer att ha en motsatt effekt än den regeringen vill uppnå. Risken är att ännu yngre barn, många med funktionsnedsättning och andra utmaningar, hamnar i kriminalitet.

Vi förstår heller inte regeringens bevekelsegrund att gå vidare, och dessutom i en än mer repressiv riktning, med förslagen som strider mot internationell rätt, som saknar förankring i forskning och beprövad erfarenhet och som majoriteten av remissinsatser och experter inte står bakom.

Mot bakgrund av detta är det svårt att se regeringens syfte med både utredning och process, vilket väcker en oro för hur hanteringen riskerar att försvaga rättssäkerheten.

Funktionsrätt Sverige uppmanar regeringen att:

- Avstå från att genomföra förslagen i lagrådsremissen.
- Förstärka samhällets förebyggande skydd och åtgärder mot att barn rekryteras till kriminalitet.
- Säkerställa att rättssystemet är tillgängligt och rättssäkert för barn med funktionsnedsättning.
- Tillsätta en utredning vars syfte är att utreda införandet av ett krav på tillräknelighet i straffrätten.
- Utforma rättspolitiken utifrån åtagandena i Funktionsrättskonventionen och Barnkonventionen.

Med vänlig hälsning

Funktionsrätt Sverige

Nicklas Mårtensson
Ordförande

2025-11-12

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till ju.L5@regeringskansliet.se
Diarienummer Ju2025/01945

FSS remissvar angående lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott (Ju2025/01945)

Föreningen Sveriges socialchefer (FSS) har från Justitiedepartementet fått lagrådsremissen Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott (Ju2025/01945). Remissvaret ska ha kommit in till Justitiedepartementet senast 12 november 2025.

Om FSS

FSS är en partipolitiskt obunden förening som företräder cirka 400 socialchefer i landet. Utifrån vår profession och tillgänglig kunskap, både erfarenhetsmässig och kunskapsbaserad, verkar vi för utveckling av den svenska välfärden. Vår värdegrund: Alla människor har lika värde och rätt till ett gott liv. Utgångspunkten för FSS socialpolitiska arbete är portalparagrafen i socialtjänstlagen. Medborgarperspektivet är alltid vägledande.

Om lagrådsremissen

Den systematiska och organiserade brottsligheten har de senaste åren kommit att påverka allt fler delar av samhället. Den allvarliga brottsligheten bland unga utmärker sig särskilt och kryper allt längre ner i åldrarna. För att säkerställa att lagstiftningen möter det behov som föranleds av denna brottsutveckling anser regeringen att reglerna för unga lagöverträdare behöver förändras. Mot den bakgrunden föreslås att det införs en särskild reglering som innebär att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för allvarliga brott. Regleringen föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. Förslaget avviker från slutbetänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11), där gränsen föreslogs vara 14 år.

FSS synpunkter på förslaget att straffbarhetsåldern ska sänkas till 13 år för allvarliga brott

Föreningen Sveriges socialchefer (FSS) ser med oro på den ökande förekomsten av grova våldsbrott där mycket unga personer är inblandade. Samtidigt vilar FSS ställningstaganden på socialtjänstens grunduppdrag: att skydda barn, förebygga utsatthet och skapa förutsättningar för varaktig förändring genom stöd och sociala insatser. Det är FSS bestämda uppfattning att det som socialtjänsten gör ska vila på vetenskap och beprövad erfarenhet. Ett krav som stärkts i den nya socialtjänstlagen och ska omfatta allt vårt arbete.

Repressiva åtgärder minskar inte kriminalitet bland unga. Tvärtom riskerar en sänkning av straffbarhetsåldern att leda till att ännu yngre barn rekryteras av kriminella nätverk och

befäster en kriminell identitet. Mot den bakgrunden ställer sig FSS kritisk till att sänka straffbarhetsåldern, även i begränsad form. Förslaget är otillräckligt utrett, saknar stöd i forskning och strider mot barnkonventionen.

Att sänka straffmyndighetsåldern är en förenklad lösning på ett komplext problem

Allvarliga våldsbrott som begås av barn väcker oro och kräver handling. Forskning och profession är samstämmiga: repressiva åtgärder minskar inte kriminalitet. Om gränsen sänks riskerar ännu yngre barn att utnyttjas av gängen. Ett barn som begår ett allvarligt brott är i första hand ett barn som samhället inte lyckats skydda – inte en gärningsperson som bör straffas. Idag kan barn från 15 år redan dömas till sluten ungdomsvård. FSS ser att en utveckling av Statens institutionsstyrelse och lagen om sluten ungdomsvård (LSU) ska kvarstå för barn från 15 år och att vård, behandling och skolgång snarare behöver utvecklas än avvecklas. Institutioner för barn under 15 år som begått allvarliga brott kan inom ramen för SiS uppdrag utvecklas och lagen om vård av unga (LVU) kan användas som grund för placering av de barn som begått mycket allvarliga brott.

Förslaget brister i analys och plan för uppföljning

Förslaget att sänka myndighetsåldern ytterligare har inte föregåtts av ny utredning eller konsekvensanalys. Det saknas plan för hur effekterna av lagen ska följas upp. Att införa en så långtgående reform utan att överblicka konsekvenserna är varken rättssäkert eller ansvarsfullt.

Sänkt myndighetsålder utgör allvarliga risker för barns utveckling och rättigheter

Förslaget strider mot barnkonventionens artiklar 3 och 40 om barnets bästa och barnets rätt till rehabilitering. Att som 13-åring möta det straffrättsliga systemet kan leda till skolavbrott, misstro mot myndigheter och ökad risk för fortsatt kriminalitet. FN:s barnrättskommitté betonar att straffbarhetsåldern inte bör sänkas och att länder med lägre åldersgränser bör höja dem, inte sänka dem.

Tillit byggs genom att göra mer av det som fungerar och komma in tidigt

En kriminalrättslig hantering av 13-åringar riskerar att flytta resurser från socialtjänstens förebyggande arbete till rättsväsendet. Det hotar grundprincipen om att barn i första hand ska mötas av sociala och stödjande insatser.

Förtroendet för socialtjänsten är avgörande för att familjer ska söka hjälp. Samhället behöver göra mer av det som fungerar: tidiga, kunskapsbaserade och flexibla insatser, bättre samverkan mellan skola, socialtjänst, vård och polis, samt ökade resurser till familjer och barn i riskzon så att fler kan få stöd och hjälp. Den nya socialtjänstlagen ger verktyg för detta – vilka bör användas, stärkas och utvecklas. Att på olika sätt stärka incitamenten för samverkan borde vara regeringens högsta prioritet, eftersom vi vet att detta är nyckeln till att tidigt ringa in och fånga upp barn och unga i riskzon.

Även SOU 2025:84 Hem för barn och unga – För en trygg, säker och meningsfull vård förstärker denna inriktning. Utredningen visar tydligt att lösningen inte ligger i att sänka straffåldern, utan i att utveckla vården och stärka samhällets förmåga att tidigt upptäcka och möta barns och familjers behov. Att vården ska vara evidensbaserad och individanpassad är i linje med det förebyggande perspektiv som socialtjänsten behöver ha – där tidiga

insatser och tillit är centrala. Genom att investera i det som fungerar – snarare än att kriminalisera allt yngre barn – kan samhället bygga tillit och skapa verklig förändring för barn och unga i utsatta situationer.

Utveckla Statens institutionsstyrelses (SiS) slutenvård – avveckla den inte – och stärk eftervården

SiS har idag institutioner för barn och unga som begått allvarliga brott. Dessa institutioner behöver utvecklas än mer till barnanpassade skydds- och behandlingsinstitutioner som bedrivs med hög säkerhet och tydligt vård- och rehabiliteringsfokus och anpassad pedagogik för att stärka barnens skolgång. Eftervård och uppföljning behöver stärkas efter tiden i slutenvård. Barnet ska följas upp och ges långsiktigt stöd i skola, familj och socialt nätverk. Detta är avgörande för att förhindra återfall och skapa samhällsskydd på sikt.

Ett samhällsansvar – inte barnets skuld

Forskningen visar entydigt att barn under 15 år saknar den kognitiva och emotionella mognad som krävs för att fullt ut förstå konsekvenserna av sina handlingar. En straffrättslig påföljd riskerar att skada barnets utveckling och öka risken för fortsatt kriminalitet.

När barn dras in i kriminalitet är det ett uttryck för samhällets misslyckande. Att straffa barn i 13-årsåldern innebär att lägga ansvaret på dem som samhället inte förmått skydda. Förslaget riskerar att förstärka en syn där vissa barn ska skyddas – medan andra barn ska samhället skyddas från. Det är en värderingsmässig förskjutning som underminerar barnets rättigheter.

Avslutande kommentarer

FSS avstyrker förslaget i sin helhet. Förslaget är otillräckligt utrett, saknar evidens, kan få motsatt effekt och strider mot barnkonventionen. FSS anser att ett centralt syfte med reformen — att skydda allmänheten — kan uppnås utan att införa fängelsestraff för barn.

Ett tryggare samhälle byggs när barn och deras familjer ges möjlighet att förändra sin livssituation – inte när de döms till straff i 13-årsåldern. FSS uppmanar därför regeringen att omarbeta förslagen i grunden, med utgångspunkt i en kunskapsbaserad, barnrättslig och socialt hållbar riktning.

FSS vill slutligen lyfta den samhällsekonomiska aspekten av detta lagförslag. När samhället har begränsade resurser är det angeläget att fatta noggranna och genomtänkta beslut som vilar på forskning och beprövad erfarenhet. FSS ser en risk med att de satsningar som görs på repressiva insatser och den omsvängning som görs i synen på barn inte kommer att minska kriminaliteten. För att kriminaliteten ska minska krävs sociala investeringar i barn och unga. Satsningar som kompenserar för kända riskfaktorer och stärker skyddsfaktorer. För att göra detta har socialtjänsten en viktig och central roll.

För Föreningen Sveriges socialchefer

Anna Burston, ordförande

FÖRVALTNINGSRÄTTEN I KARLSTAD
SVERIGES DOMSTOLAR

Datum
2025-11-12

Diarienummer
FKA 2025/162

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till ju.L5@regeringskansliet.se

Dnr Ju2025/01945

Svar på Utkast till lagrådsremiss – Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Enligt förvaltningsrätten måste en lagändring av nu aktuellt slag beredas med stor noggrannhet. Detta gäller särskilt som förslaget innebär utökade möjligheter att lagföra och frihetsberöva yngre barn. Förvaltningsrätten konstaterar att utkastet till lagrådsremiss föregåtts av en utredning som i sitt betänkande föreslagit en sänkt straffbarhetsålder till 14 år för vissa allvarliga brott. En övervägande majoritet av remissinstanserna har avstyrkt eller haft invändningar mot utredningens förslag. I utkastet till lagrådsremiss föreslås nu bland annat att straffbarhetsåldern sänks ytterligare till 13 år. Detta utan att närmare förklara varför en ännu lägre straffbarhetsålder är motiverad eller bemöta de synpunkter som framförts av remissinstanserna. Det remitterade förslaget innehåller inte heller någon djupare analys av vilka konsekvenser det får att sänka straffbarhetsåldern ytterligare. Därtill noteras att det i utkastet till lagrådsremiss inte finns något klargörande kring de synpunkter om minderårigas processbehörighet som lyftes av förvaltningsrätten i Stockholms remissvar.

Mot den bakgrunden anser förvaltningsrätten– särskilt med hänsyn till de frågor som förslaget berör – att det starkt kan ifrågasättas om beredningskravet i 7 kap. 2 § regeringsformen är uppfyllt och om utkastet till lagrådsremiss därmed kan läggas till grund för lagstiftning.

Vidare kan det antas vara en stor omställning för berörda myndigheter att hantera till exempel frihetsberövande av barn så unga som 13 år. Förslagen föreslås dessutom träda i kraft redan den 1 juli 2026. Det kan ifrågasättas om ett så snart ikraftträdande ger tillräckligt utrymme för nödvändiga förberedelser inför en sådan hantering.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Åsa Ståhl och förvaltningsrättsfiskalen Fanny Camling, föredragande.

FÖRVALTNINGSRÄTTEN I STOCKHOLM
SVERIGES DOMSTOLAR

Remissyttrande

Datum	Diarienummer
2025-11-11	**FST 2025/1310**

Justitiedepartementet
Ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: Ju.L5@regeringskansliet.se

Ju2025/01945

Utkast till lagrådsremiss – sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Förvaltningsrätten i Stockholm har tidigare yttrat sig över förslaget om sänkt straffbarhetsålder som lämnades i SOU 2025:11. Förvaltningsrätten har inga ytterligare synpunkter i förhållande till förslagen som nu lämnas i utkastet till lagrådsremiss.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Håkan Åberg efter föredragning av förvaltningsrättsfiskalen Linnea Blomberg.

Håkan Åberg

Linnea Blomberg

GÖTA HOVRÄTT
SVERIGES DOMSTOLAR

REMISSYTTRANDE

Datum	Diarienummer
2025-10-28	2025/220

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L5@regeringskansliet.se

Ju2025/01945

Yttrande över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Hovrätten har i sitt remissvar över betänkandet framfört en rad synpunkter mot förslaget om sänkt straffbarhetsålder till 14 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Dessa synpunkter gör sig ännu mer gällande mot att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för motsvarande brott såsom föreslås i lagrådsremissen.

Det är positivt att det genomförs åtgärder på det socialrättsliga området. Hovrätten som alltså är fortsatt kritisk till förslaget anser att de föreslagna ändringarna bör anstå tills dessa socialrättsliga åtgärder har vidtagits och utvärderats. De förslag som lämnas i lagrådsremissen förändrar inte den grundläggande problematiken med att den allvarliga brottsligheten ökar bland unga. Denna problematik bör hanteras med skärpta socialrättsliga åtgärder och inte genom straffrättsliga sådana.

Detta yttrande är beslutat av hovrättspresidenten Charlotte Brokelind, hovrättslagmannen Carina Tolke och hovrättsrådet Ulrik Lönnmyr.
Tf. hovrättsassessorn Anna Holmström har varit föredragande.

Charlotte Brokelind

Anna Holmström

Kopia till

Övriga hovrätter

Kammarrätterna

Tingsrätterna under Göta hovrätt

Justitiedepartementet, enheten DOM

Domstolsverket

Hovrättens intranät

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten

Yttrande över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Diarienummer: Ju2025/01945

Göteborgs tingsrätt har granskat utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott utifrån de utgångspunkter och intressen som tingsrätten och de allmänna domstolarna särskilt har att beakta. Tingsrätten lämnar följande synpunkter.

Tingsrätten har i sitt tidigare yttrande avseende slutbetänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) avstyrkt utredningens förslag om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år för vissa allvarliga brott. Tingsrätten avstyrker nu även utkastet till lagrådsremiss där det föreslås att straffbarhetsåldern ska sänkas till 13 år för vissa allvarliga brott.

De synpunkter som tingsrätten lämnade i sitt tidigare yttrande avseende slutbetänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) gör sig nu ännu starkare gällande när det kommer till förslaget att sänka straffbarhetsåldern till 13 år i stället för som tidigare föreslagits 14 år. Tingsrätten vill återigen betona att det saknas en fördjupad analys- och konsekvensbeskrivning av följderna av att sänka straffbarhetsåldern från nuvarande 15 år. Därtill saknas stöd för att en sådan åtgärd skulle komma att leda till minskad allvarlig brottslighet i aktuell åldersgrupp. En risk är att en reglering med sänkt straffbarhetsålder vid 13 års ålder riskerar att förskjuta allvarlig brottslighet ännu längre ned i åldrarna. Tingsrätten konstaterar att utkastet till lagrådsremiss baseras på samma utredning som det tidigare slutbetänkandet. Utkastet innehåller därmed inte någon ny utredning eller fördjupad analys av vad utkastets förslag skulle kunna få för påverkan på 13-åringar. I avsaknad av en fördjupad analys med tydliga indikationer på att en sänkt straffbarhetsålder skulle vara en ändamålsenlig och träffsäker åtgärd för att komma åt den allvarliga brottsligheten saknas skäl att genomföra en sådan ingripande förändring i straffrätten.

Med beaktande av detta samt att en övervägande majoritet av remissinstanserna avstyrkt och haft invändningar mot slutbetänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) finner tingsrätten det anmärkningsvärt att ändå gå vidare med ett förslag att sänka straffbarhetsåldern ytterligare, så långt ned i åldern som till 13 år, för vissa allvarliga brott.

Sammanfattningsvis anser tingsrätten att förslaget inte bör genomföras.

För det fall man trots allt väljer att gå vidare med förslaget har tingsrätten, utifrån vad domstolen särskilt har att beakta, inga synpunkter på de förslag som lämnats för genomförandet, t.ex. i form av vilka påföljder som ska kunna utdömas, hur utredningen av brott ska genomföras, handläggningen av bevistalan i samma rättegång som ett åtal samt regleringen avseende preventiva tvångsmedel.

Remissyttrandet är föredraget för tingsrättens ledningsgrupp. I handläggningen har chefsrådmännen Patrik Claeson och Karin Jungerfelt samt tingsfiskalerna Lenita Pettersson och Emelie Knudtzon deltagit.

Eva-Lena Norgren

Patrik Claeson

Karin Jungerfelt

Lenita Pettersson

Emelie Knudtzon

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Datum
2025-10-02

Diarienummer
KS-2025/00422

Svar från Halmstads kommun på remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott Ju2025/01945

Halmstads kommun avstår från att lämna synpunkter på den här remissen.

Med vänlig hälsning

Jennie Edvinsson, Registrator,
jennie.edvinsson@halmstad.se

Från:	haningekommun@haninge.se
Till:	JU Remissvar
Kopia:	JU L5
Ärende:	Ju2025/01945 Remiss: Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott
Datum:	den 30 september 2025 14:57:41

Hej,

Haninge kommun tackar för möjligheten att lämna synpunkter i remissen om "Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott ". Vi vill härmed meddela att Haninge kommun inte kommer att lämna något yttrande i denna remiss.

Med vänliga hälsningar

Registrator
Kommunstyrelseförvaltningen
Postadress: 136 81 Haninge
Besöksadress: Rudsjöterrassen 2
Växel: 08-606 70 00
haninge.se
facebook.com/haningekommun

HOVRÄTTEN FÖR VÄSTRA SVERIGE
SVERIGES DOMSTOLAR

Datum
2025-11-06

Diarienummer
HVS 2025/0003

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till: ju.L5@regeringskansliet.se

Yttrande över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

(Ju 2025/01945)

Övergripande synpunkter

Hovrätten har i yttrande av den 12 maj 2025 lämnat synpunkter på Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdares slutbetänkande Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11). Hovrätten vidhåller de synpunkterna.

Hovrätten avstyrker följaktligen även det nu lämnade förslaget om en tidsbegränsad sänkt straffbarhetsålder till 13 år för brott med ett straffminimum om fängelse i fyra år samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. De synpunkter som framfördes på förslagen i slutbetänkandet gör sig i än högre grad gällande när en ytterligare sänkning av straffbarhetsåldern nu föreslås.

Enligt vad som sägs i det remitterade utkastet innebär samhällsutvecklingen med allt fler barn under 15 år som begår mycket allvarliga brott att det finns tillräckliga skäl för att sänka straffbarhetsåldern till 13 år såvitt gäller allvarliga brott (s. 32 och 62). Detta oaktat att det i nyss nämnda betänkande (s. 211 ff.) konstateras att det saknas stöd för att anta att en sänkt straffbarhetsålder skulle komma att leda till minskad brottslighet bland barn. Ståndpunkten i utkastet skulle innebära att det i sig vore tillräckligt att fler 12-åringar begick allvarliga brott för att motivera ytterligare sänkningar av straffbarhetsåldern, vilket framstår som orimligt.

Det saknas ett tillräckligt beredningsunderlag och en djupare analys av skälen till att den allvarliga brottsligheten kryper ner i åldrarna. Hovrätten har svårt att frigöra sig från tanken att kriminalpolitiken under senare år kan ha bidragit till en ökad rekrytering av yngre barn i allvarlig brottslighet. Straffbarhetsåldern bör inte ändras utan att det dessförinnan genomförs en

allsidig belysning av de bakomliggande orsakerna till brottsutvecklingen och eventuell inverkan av tidigare reformer avseende minskad hänsyn till unga myndigas ålder vid straffmätningen av allvarliga brott och vid valet av påföljd.

Skulle en sänkning av straffbarhetsåldern ändå komma att genomföras tillägger hovrätten följande till sitt tidigare remissvar.

Straffrättsliga frihetsberövanden

I artikel 37 (b) i barnkonventionen fastslås att frihetsberövande av ett barn får användas endast som en sista utväg och för kortast lämpliga tid. Barnrättskommittén har tydligt uttalat att ett frihetsberövande är skadligt för barn och har negativa konsekvenser för deras möjligheter till en lyckad återanpassning.

Vidare anger artikel 40.3 i barnkonventionen att konventionsstaterna ska främja införandet av lagar och förfaranden som är speciellt anpassade för barn som misstänks eller åtalas för brott. Staterna har alltså åtagit sig att främja en utveckling mot speciellt anpassade förfaranden för barn.

Med hänsyn till detta kan hovrätten inte tillstyrka att det ska vara möjligt att anhålla och häkta barn som är 13 eller 14 år under samma förutsättningar som någon som är äldre men inte fyllt 18 år. Om förslaget genomförs efterfrågas närmare vägledning i motiven om när det kan anses föreligga *mycket starka skäl* för att någon som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder ska frihetsberövas (se s. 47 i utkastet).

Av samma skäl avstyrker hovrätten förslaget att den som är under 15 år ska kunna dömas till fängelse.

Handläggningen i domstol

Hovrätten har ingen erinran mot att en bevistalan handläggs i samma rättegång som ett åtal enligt den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder. Det bör dock klarläggas vilka handläggningsregler som ska tillämpas vid rättegången i sådana fall, exempelvis i fråga om förhandlingsoffentlighet.

Utgångspunkten är att offentlighet vid en förhandling i domstol kan vara till skada för barn yngre än 15 år. Det har inte framkommit att det skulle vara annorlunda för en 13-åring som åtalas för allvarlig brottslighet. Några övertygande skäl att ändra gällande ordning har inte presenterats. Oavsett om bevistalan handläggs samtidigt med ett åtal enligt den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder eller inte, bör alltså även fortsättningsvis förhör med den som är under 15 år få hållas inom stängda dörrar med stöd av 5 kap. 1 § rättegångsbalken.

Preventiva tvångsmedel och övriga författningsändringar

Trots att integritetshänsyn väger särskilt tungt för barn under 15 år instämmer hovrätten i bedömningen att det kan vara en rimlig avvägning med hänsyn till behovet av en effektiv brottsbekämpning att tillåta användning av preventiva tvångsmedel i föreslagen omfattning. Hovrätten har med samma utgångspunkter inga invändningar mot förslagen till övriga författningsändringar (avsnitt 9).

En tidsbegränsad lagstiftning

Lag ska som utgångspunkt vara långsiktigt förutsebar och straffrättsliga regler ska bidra till att beivra brott, inte lösa kortsiktiga samhällsproblem som Sverige enligt vad som sägs i det remitterade utkastet befinner sig i som en konsekvens av att ett fåtal barn begår mycket allvarliga brott (s. 76). Straffbarhetsåldern är en grundsten i det straffrättsliga systemet och barns rättigheter bör inte försämras med hänsyn till ett litet antal barns agerande. Det synes också inkonsekvent att allvarliga brott ska bestraffas under en femårsperiod för att därefter vara straffria för barn som är 13 eller 14 år. Legitimiteten i det straffrättsliga systemet riskerar att påverkas negativt av den oförutsebarhet som en tidsbegränsad lagstiftning medför.

Den lagtekniska utformningen

Hovrätten har följande synpunkter på utformningen av 38 e § och 38 f § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

38 e § är svårförståelig. Det sägs å ena sidan att bestämmelserna som gäller för den som har fyllt 15 år ska tillämpas, å andra sidan att bestämmelserna för den som inte har fyllt 15 år inte ska tillämpas. Avsikten om tillämpliga bestämmelser borde kunna uttryckas på ett mer begripligt sätt. En randanmärkning är att åldersangivelsen i siffror (15 år) avviker från hur ålder annars anges i lagen (femton år).

Enligt ordalydelsen i 38 f § får åklagaren *samtidigt* som åtal väcks begära att rätten ska pröva om den unge har begått den åtalade gärningen, för det fall rätten finner att 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken inte är tillämplig. Ordalydelsen ger därmed intryck av att åklagarens bevistalan måste väckas vid samma tillfälle som åtalet. Så verkar emellertid inte vara avsikten. I författningskommentaren (s. 95) sägs nämligen att åklagaren kan begära prövning genom en bevistalan antingen i stämningsansökan eller under målets handläggning vid rätten. Det hade varit önskvärt med en närmare ledning för när förutsättningar för åklagaren att väcka en bevistalan under den pågående handläggningen i tingsrätten eller i högre rätt föreligger. I det remitterade utkastet hänvisas endast helt kort till befintliga processrättsliga regler (s. 57 och 95).

Vidare ger den första meningen i 38 f § det egendomliga intrycket att rätten ska pröva om den åtalade gärningen har begåtts endast om åklagaren väcker en bevistalan. Så är rimligen inte fallet. En mer rättvisande bild skulle ges om man efter ”...begära att rätten...” lägger till *enligt bestämmelserna om bevistalan*. Med ett sådant tillägg kan ”sådan” utgå ur andra meningen.

Även första ledet av första meningen i 38 f § har fått en mindre lyckad formulering. Det är knappast så att åtal väcks för brott *enligt* 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken utan *med stöd av* det stycket.

I handläggningen av ärendet har deltagit hovrättspresidenten Anders Hagsgård, hovrättslagmannen Åke Thimfors och hovrättsrådet Cecilia Hennig, föredragande.

På hovrättens vägnar

Anders Hagsgård

Cecilia Hennig

Hudiksvalls kommun

2025-11-11

Ordförandebeslut – lagrådsremiss avseende sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Beslut

Kommunstyrelsens ordförande beslutar

att skicka remissyttrandet till justitiedepartementet.

Remissvar

Hudiksvalls kommun är remissinstans i det förslag där regeringen föreslår förändringar avseende unga lagöverträdare. Den allvarliga brottsligheten bland unga har under senare år ökat markant i Sverige och trenden är att det kryper allt längre ner i åldrarna. För att säkerställa att lagstiftningen möter det behov som föranleds av denna brottsutveckling anser regeringen att reglerna för unga lagöverträdare behöver förändras. Utifrån detta föreslås att det införs en särskild reglering som innebär att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott som ger fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Regleringen föreslås vara tidsbegränsad och ska gälla i fem år. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Den samhällsutveckling som sker i Sverige avseende den ökande brottsligheten bland barn och unga är oroande och de nya samhällsutmaningarna kräver både förändrad lagstiftning och nya arbetssätt. Så har också skett genom bland annat ny socialtjänstlag som trädde i kraft 1 juli 2025, genom att kommunerna fått ett ökat brottsförebyggande ansvar och genom lagförändring som ger möjlighet för olika myndigheter att dela information i brottsförebyggande syfte. Dessa förändringar syftar till att förebygga utanförskap, brott och andra normbrytande beteenden. Syftet med ny socialtjänstlag är också att socialtjänstens arbete ska vila på evidens och beprövad erfarenhet för att ge mest effekt för de människor som får stöd från socialtjänsten. Det straffrättsliga systemet är repressivt och även om tanken med sänkt straffbarhetsålder är med ett brottspreventivt syfte så är slutsatserna i utredningen spekulativa. Att sänka straffbarhetsåldern är en åtgärd som testats ibland

annat Danmark, där visade det sig att det inte hade någon brottspreventiv effekt samt på en ökad återfallsrisk. Det är av stor vikt att de förändringar som redan skett genom förändrad lagstiftning i preventivt syfte får förutsättningar att nå effekt och de viktigaste preventiva insatserna äger rum utanför rättsväsendet. Det går också att utläsa i barnkonventionen att en lägsta straffbarhetsålder ska finns se artikel 40.3 (a) och i allmänna kommentarer nr 24 (2019) så påvisar forskning en straffbarhetsålder på minst 14 år och de länder som har en högre straffbarhetsålder får beröm. Utifrån detta anser kommunen att förslaget om sänkt straffabarhetsålder skulle få alltför stora konsekvenser för det preventiva arbete som pågår. Hudiksvalls kommun förordar därför att förslaget återvisas för ytterligare utredning.

Ärendeberedning

Ärendet har beretts i samråd med förvaltningschefen för social- och omsorgsförvaltningen.

Motivering/Förklaring

Enligt 6 kap 39 § kommunallagen får en nämnd får uppdra åt ordföranden, eller en annan ledamot som nämnden har utsett, att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Remissvaret ska vara justitiedepartementet tillhanda senast den 12 november.

Hudiksvall den 2025-11-11

Mikael Löthstam
ordförande i kommunstyrelsen

Beslutet skickas till
Justitiedepartementet

Signering

Följande parter har signerat detta dokument

Namn: LARS MIKAEL LÖTHSTAM
Datum: 2025-11-12 07:26
Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:
D66BE5A86EBE3576341801F361A48286E803025E06305E8EDC26E5342A6A69F2

2025-10-24 Dnr Ju2025/01945

IdéburnaSkolors RIKSFÖRBUND

Till
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: ju.L5@regeringskansliet.se

Idéburna skolors riksförbund (ISR) organiserar icke vinstutdelande fristående skolor och arbetar för att stärka möjligheterna för olika idéburna pedagogiska alternativ att bedriva förskola/skola inom det svenska utbildningsväsendet. ISR verkar för att försvara friskolereformens mångfaldssyfte och för en deltagande målstyrning där skolorna själva kan styra över hur verksamheten ska organiseras för att nå de nationella målen. På så vis främjas en reell pedagogisk mångfald, vilket är en förutsättning för en verklig valfrihet för elever och föräldrar.

Med idéburna skolor avses den definition som tagits fram av utredningen Idéburna aktörer i välfärden, SOU 2019:56

Idéburna skolors riksförbunds (ISR) yttrande avseende lagrådsremiss ”Sänkt straffbarhetsålder vid all varliga brott”

Sammanfattning

- ISR avstyrker bestämt lagrådsremissens förslag om sänkt straffbarbetsålder till att avse barn som fyllt 13 år.
- ISR avstyrker vidare utredningens förslag till förändringar i övriga lagar och förordningar som är kopplade till förslaget om sänkt straffbarhetsålder.

ISR var i sitt remissvar till SOU 2025:11 ”Straffbarhetsåldern” mycket kritiskt till det utredningsförslag som innebar att straffbarhetsåldern vid allvarliga brott skulle sänkas från 15 till 14 år. Vårt kritiska ställningstagande delades av den absoluta majoriteten av övriga remissinstanser och av utredningens experter. Argumenten var många och starka.

Nu tar regeringen ett steg ytterligare. Förslaget ska enligt lagrådsremissen avse barn som fyllt 13 år med påföljder som är desamma som för äldre personer.

Det kan vi givetvis inte heller acceptera. Som jämförelse kan nämnas att lagstiftningen vid skadevållande visserligen innebär att barn ska ersätta en skada som denne orsakar, men barnet ska bara ersätta skadan i den mån det är skäligt. Vad som är skäligt bedöms enligt skade-

ståndslagen utifrån bl.a. barnets ålder och utveckling. En lägre ålder leder vanligen till ett lägre skadestånd. Det är därför svårt att förstå att inte hänsyn, då påföljd bestäms, ska tas till barnets ålder och mognad.

ISR vidhåller ställningstagandet att förslaget om sänkt straffbarhetsålder till 13 år vid vissa allvarliga brott inte är förenligt med Barnkonventionen och att det inte heller bygger på vetenskap och beprövad erfarenhet.

I stället bedömer vi att det handlar om ett populistiskt politiskt ställningstagande, som inneburit att de argument som majoriteten av remissinstanserna har framfört i stort sett helt har ignorerats av regeringen.

För Idéburna Skolors Riksförbund

Håkan Wiclander, ordförande

Staffan Olsson, styrelseledamot

Inspektionen för vård och omsorg

Box 45184, 104 30 Stockholm
Telefon 010-788 50 00 ● registrator@ivo.se
www.ivo.se ● Org.nr 202100-6537

2025-11-05 Dnr 6.1.1-27091/2025-2

Rättsenheten
Anna Sellin

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Remissvar över Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Ert dnr Ju2025/01945.

Utifrån de intressen Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ska beakta har myndigheten inga synpunkter på förslaget.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören John Ahlberk. I den slutliga handläggningen har chefsjuristen Karin Lewin och enhetschefen Helene Klackenberg Ingrao deltagit. Juristen Anna Sellin har varit föredragande.

Beslutet har godkänts elektroniskt.

Justitiedepartementet

Remissvar över Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Ju2025/01945

Institutet för mänskliga rättigheter (institutet) inkommer härmed med remissvar över **Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott.**

Sammanfattning

Institutet har i tidigare yttrande över betänkandet **Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11)** avstyrkt utredningens förslag att sänka straffbarhetsåldern. Det gäller såväl införandet av en differentierad straffbarhetsålder som en generell sänkning av straffbarhetsåldern. De förslag som nu lämnas är i huvudsak desamma som tidigare, förutom att straffbarhetsåldern nu föreslås att ytterligare sänkas från 14 år till 13 år. Institutets tidigare yttrande gör sig därmed ännu mer gällande.

Institutet avstyrker förslagen i regeringens utkast till lagrådsremiss i dess helhet.

Institutet har i tidigare remissyttrande lämnat sina invändningar till förslagen men vill i detta remissvar förtydliga särskilda grunder till vår inställning. De handlar huvudsakligen om tolkning och tillämpning av Sveriges folkrättsliga förpliktelser och grundlag.

- Straffbarhetsåldern har varit 15 år sedan 1864 och är en grundsten i det straffrättsliga systemet och skyddet för barnets rättigheter i lag kan inte försämras utan att det strider mot Sverige folkrättsliga förpliktelser.

- Förslagen om sänkt straffbarhetsålder innebär att skyddet för barn försvagas i lag i strid med artiklarna 37, 40 och 41 i FN:s konvention om barnets rättigheter.

- Förslagen går direkt i motsatt riktning mot FN:s barnrättskommittés rekommendationer till Sverige om att inte sänka straffbarhetsåldern.

- Förslagen är ej i linje med 1 kap. 2 § regeringsformen om att det allmänna ska verka för att barns rätt tas till vara.

- Barnkonventionen vantolkas och tolkningen sker inte i enlighet med Wienkonventionen om traktaträtten.

- Barnkonventionen har inte tolkats ärligt (in good faith) med den gängse meningen av konventionens uttryck sedda i sitt sammanhang och mot bakgrund av konventionens ändamål och syfte.

- Syftet med konventionen är att säkerställa att barn, på grund av sin ålder, mognad och beroendeställning till vuxna och samhälleliga institutioner, bemöts med ett särskilt mått av respekt. Denna respekt är universell och gäller oberoende av exempelvis nationalitet, etnicitet, kön eller social bakgrund. Det är ett synsätt som förutsätter att staten inte får jämställa barn med vuxna, och så inte heller i straffrättsliga sammanhang.

- Den konflikt som uppstår mellan inhemsk rätt och den inkorporerade barnkonventionen om förslagen genomförs lämnas till rättstillämparen att lösa.

- Förslaget om differentierad straffmyndighetsålder är rättsosäkert då det innebär att ett stort bedömningsutrymme lämnas till enskilda åklagare som i ett tidigt utredningsskede tvingas ta ställning till om ett brott är allvarligt eller inte för att kunna bedöma straffbarhet.

Övergripande synpunkter

Institutet noterar att en stor majoritet av remissinstanserna avstyrkte förslagen i betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) och sju av nio experter i utredningen motsatte sig en sänkning Invändningarna var flera. Bland annat att förslagen strider mot barnkonventionen. Att de innebär stor rättsosäkerhet och oförutsebarhet. Att de går emot forskning och beprövad erfarenhet. Studier och erfarenheter från andra länder visar att placering av barn i fängelser motverkar återanpassning till samhället, ökar risken för skador och därmed även för fortsatt brottslighet. Det är anmärkningsvärt att regeringen trots detta går vidare med förslagen.

Förslagen går också emot FN:s barnrättskommittés uttryckliga uppmaning till konventionsstaterna att under inga omständigheter sänka straffbarhetsåldern samt deras uttryckliga rekommendation till Sverige vid senaste granskningen att inte sänka straffbarhetsåldern.[1] Att regeringen ignorerar detta innebär inte bara en tillbakagång i efterlevnaden av barnkonventionen, utan sänder även en signal om att Sverige inte respekterar internationella expertorgan och deras rekommendationer och allmänna kommentarer.

Kriminalvården har redan tilldelats regeringens uppdrag att förbereda inrättandet av särskilda enheter för barn i åldern 15–17 år som döms för grov brottslighet. Uppdraget kompletterades i slutet av oktober 2025 till att även omfatta barn som är 13 eller 14 år. Ungdomsfängelserna ska stå klara den 1 juli 2026. Det är i sig anmärkningsvärt att Kriminalvården getts detta uppdrag innan lagstiftning beslutats.

Sammanfattningsvis, att ignorera massiv och unison kritik från remissinstanser med expertkunskap, att vantolka internationella konventioner och tilldela uppdrag

[1] FN:s kommitté för barnets rättigheter, Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport, CRC/C/SWE/CO/6–7, den 7 mars 2023, punkt 44 och 45(a). FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmänna kommentar nr 24 om barnets rättigheter i det straffrättsliga systemet, UN Doc. CRC/C/GC/24, den 18 september 2019, punkt 22.

för att förbereda genomförandet innan förslagen ens antagits och dessutom inte invänta denna remissomgång vad gäller utkast till lagrådsremiss underminerar lagstiftningsprocessen och är inte förenligt med Sveriges rättsstatliga traditioner.

Institutets synpunkter

Traktaträtten vantolkas

Tolkning ska ske enligt Wienkonventionen

"Pacta sunt servanda" är en grundläggande princip inom avtalsrätten som innebär att avtal ska hållas och är juridiskt bindande för parterna. Så gäller även för de avtal som ingås mellan stater inom folkrättens område, vilket framgår av Wienkonventionen.[2] Barnkonventionen är ett sådant bindande avtal sedan riksdagens beslut om ratificeringen 1990.

Institutet vill understryka att av Wienkonventionen framgår att en stat inte kan åsidosätta konventionsförpliktelser till förmån för regleringar i den interna rättsordningen (artikel 27). Med andra ord, sedan Sverige ratificerade barnkonventionen 1990 måste all svensk lagstiftning vara förenlig med denna. År 2020 blev barnkonventionen dessutom svensk lag och barnrättsperspektivet och principen om barnets bästa stärktes rättsligt. Av propositionen om inkorporering av barnkonventionen framgår att konventionens ställning som lag förväntades påverka utvecklingen av såväl befintlig som ny lagstiftning.[3]

Av propositionen om inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter framgår tydligt att det är sedvanliga principer för tolkning av internationella konventioner som bör användas vid tillämpningen av konventionen som lag, dvs. Wienkonventionens bestämmelser gäller alltjämt.[4] Inkorporeringen av barnkonventionen innebar ett förtydligande av att rättstillämparna i mål och ärenden ska tolka svenska bestämmelser i förhållande till barnkonventionen men

[2] Sverige ratificerade Wienkonventionen om traktaträtten 1969.

3 Prop. 2017/18:186.

[4] Prop. 2017/18:186, s. 82–85.

även ett förtydligande av att lagstiftaren ska beakta och synliggöra barnkonventionen genom att i förarbeten göra en tydlig koppling till rättigheterna i konventionen.[5] Även i ett sådant arbete ska en korrekt tolkning av konventionen göras, vilket vi anser inte har gjorts heller i detta utkast till lagrådsremiss.

Wienkonventionens allmänna regel om tolkning innebär att en konvention ska tolkas ärligt (in good faith) med den gängse meningen av konventionens uttryck sedda i sitt sammanhang och mot bakgrund av konventionens ändamål och syfte.[6] Detta är centralt i tolkningen av barnkonventionen. Det handlar om vilken tolkning som är lämpligast för att realisera syftet och ändamålet med konventionen, inte en tolkning som i största möjliga mån begränsar de skyldigheter som stater åtagit sig.[7]

Skyddet i lag kan inte försämras

Att hänvisa till artikel 41 på det sätt som görs i utkastet till lagrådsremiss är inte i överensstämmelse med Wienkonventionens allmänna regel om tolkning som nämns ovan. Vidare är det inte en korrekt tolkning av artikelns innebörd och en missuppfattning av vad som framförs i betänkandet Barnkonventionen och svensk rätt (SOU 2020:63). Av betänkandet framgår det tydligt att skyddet genom lagstiftning inte kan försämras även om det i lagstiftningsarbetet noteras att åtgärderna i sig inte strider mot konventionens bestämmelser.[8] Att hänvisa till att förändringar i lagstiftningen inte sker med grund i konventionen är bekymmersamt av två skäl. För det första av den anledning som nyss angetts om felaktig tolkning och för det andra, och mer allvarligt, att konventionen inte beaktas i lagstiftningsarbetet.

[5] Prop. 2017/18:186, s. 74.

[6] Wienkonventionen om traktaträtten, artikel 31.

[7] Jämför The UN Convention on the Rights of the Child A Commentary, edited by John Tobin, Oxford 2019, p.12.

[8] SOU 2020:63, s. 1631-1633.

Förslagen strider mot barnkonventionens syfte och är inte förenliga med barnets bästa

Syftet med barnkonventionen framgår av dess preambel. Här framgår bland annat att barn, i enlighet med den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, har rätt till särskild omvårdnad och hjälp. Att barnet bör växa upp i en familjemiljö för att uppnå en fullständig och harmonisk utveckling och att barnet på grund av sin fysiska och psykiska omognad behöver särskilt skydd och särskild omvårdnad, inklusive lämpligt rättsligt skydd. Här nämns särskilt FN:s minimistandradregler för rättsskipning rörande ungdomsbrottslighet (Pekingreglerna) samt att barn som lever under exceptionellt svåra förhållanden kräver särskild uppmärksamhet. Det är detta syfte som man också ska beakta när man tolkar konventionens bestämmelser.

Barnkonventionen vilar på insikten att barn – till följd av sin "fysiska och psykiska omognad" (preambeln) – befinner sig i en särskilt sårbar position och därför är i behov av särskilt skydd för att deras grundläggande rättigheter ska kunna tillgodoses. Syftet med konventionen är att säkerställa att barn, på grund av sin ålder, mognad och beroendeställning till vuxna och samhälleliga institutioner, bemöts med ett särskilt mått av respekt. Denna respekt är universell och gäller oberoende av exempelvis nationalitet, etnicitet, kön eller social bakgrund. Det är ett synsätt som förutsätter att staten inte får jämställa barn med vuxna, och så inte heller i straffrättsliga sammanhang.

I artikel 37 (b) i barnkonventionen fastslås att frihetsberövande av ett barn får användas endast som en sista utväg och för kortast lämpliga tid. Barnrättskommittén har tydligt uttalat att ett frihetsberövande är skadligt för barn och har negativa konsekvenser för deras möjligheter till en lyckad återanpassning.[9] Vidare anger artikel 40.3 i barnkonventionen att konventionsstaterna ska främja införandet av lagar och förfaranden som är speciellt anpassade för barn som misstänks eller åtalas för brott. Staterna har alltså åtagit sig att främja en utveckling mot speciellt anpassade förfaranden för barn. Förslagen som presenteras i utkastet till lagrådsremiss kan inte sägas uppfylla detta.

[9] CRC/C/GC/24.

Av barnkonventionens artikel 3.1 framgår att alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, i första hand ska beaktas utifrån vad som bedöms vara barnets bästa. Artikeln är inte begränsad till åtgärder som rör konventionen utan alla åtgärder som rör barn. Vad som är barnets bästa måste dock bedömas från fall till fall, men genom att se konventionens bestämmelser som en helhet (sedda i sitt sammanhang) kan begreppet barnets bästa ges en konkret innebörd.

Att en konvention ska ses i sitt sammanhang innebär bland annat att ett begrepp eller uttryck i konventionen inte ska läsas separata, utan är en del i en vidare kontext som utöver den enskilda artikeln också omfattar den övriga konventionstexten och därmed i detta fall barnkonventionen som en helhet.[10]

Konventionens övriga bestämmelser sätter en miniminivå för vad som är bra för ett barn i olika situationer. En bedömning av barnets bästa kan inte innebära en lösning som strider mot någon av de andra bestämmelserna i konventionen.[11]

Lagrådsremissen framhärdar i uppfattningen att barnets bästa skulle kunna tolkas som både en individuell och kollektiv rättighet, och att detta skulle kunna motivera att barn som begår allvarliga brott kan dömas till fängelse. En sådan tolkning av barnets bästa riskerar dock att förvanska konventionens syfte. Den tar sin utgångspunkt i en utilitaristisk föreställning om kollektiva nyttomaximeringar – där det enskilda barnets bästa vägs mot ett abstrakt samhällsintresse – snarare än i den människorättsliga tradition där barnets inneboende värdighet utgör utgångspunkten. Ett sådant synsätt är oförenligt med konventionens grundläggande idé om att varje barn, oavsett handling, har rätt att bemötas med respekt för sin mänskliga värdighet och rätt till återanpassning snarare än bestraffning.

Institutet vill även påminna om vad som stadgas i 1 kap. 2 § regeringsformen om att det allmänna ska verka för att barns rätt tas till vara. Av förarbetena till grundlagsbestämmelsen framgår att bestämmelsen var en betydelsefull markering

[10] Se Ds. 2019:23, s. 36–37.

[11] SOU 2020:63, s. 187–190.

av det allmännas ansvar gentemot barn och att målsättningsstadgandet i regeringsformen ger uttryck för vissa särskilt viktiga mål för samhällsverksamheten och kan därför ha politisk betydelse för samhällsutvecklingen.[12] Vidare att dess viktigaste funktion är att slå fast en skyldighet för det allmänna att positivt verka för att de målsättningar som anges skyddas, främjas och förverkligas i så stor utsträckning som möjligt. Häri anförs även att en sådan markering ligger, när det gäller det allmännas skyldighet att verka för att barns rätt tas till vara, väl i linje med Sveriges förpliktelser enligt barnkonventionen.[13]

Rättstillämparen får lösa konflikten

Om den lagstiftande makten inte beaktar gällande rätt, i detta fall barnkonventionen, innebär det att lagstiftaren lämnar till rättstillämparna att lösa den konflikt som uppstår mellan lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter och de föreslagna bestämmelserna i brottsbalken. Det finns förvisso principer och metoder för hur en konflikt mellan inhemska regler och i detta fall barnkonventionen ska hanteras, inte minst den tredje princip som HD:s ledamöter tog upp vid inkorporeringen av den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Principen innebär att en konvention om mänskliga rättigheter, även om den i den inhemska laghierarkin inte har högre rang än vanlig lag, ändå bör på grund av sin speciella karaktär ges en särskild vikt i fall av konflikt med inhemska lagbestämmelser.[14] Grunden för att undvika att sådana konflikter uppstår bör dock vara att lagstiftaren gör ett grundligt arbete vid utvecklingen av, såväl ny som befintlig, lagstiftning genom att ärligt och i enlighet med Wienkonventionens bestämmelser tolka och beakta konventionsåtagandena och i förarbeten göra en tydlig koppling till dessa åtaganden.[15]

[12] Prop. 1973/74:90, s.194 f.

[13] Prop. 2009/10:80, s. 186-188.

[14] Jämför SOU 2016:19, s. 411 och 420.

[15] Jämför prop. 2017/18:186, s. 74.

Förslagen är rättsosäkra

Enligt regeringsformen utövas den offentliga makten under lagarna. Detta innebär att offentliga organ bara får vidta åtgärder som har stöd i lag. Legalitetsprincipen skyddar medborgare mot godtyckliga beslut och säkerställer rättssäkerhet. Lagrådsremissens förslag om differentierad straffmyndighetsålder innebär att ett stort bedömningsutrymme lämnas till enskilda åklagare som i ett tidigt utredningsskede tvingas ta ställning till om ett brott är allvarligt eller inte för att kunna bedöma straffbarhet.

Den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder medför en högre risk för felaktiga frihetsberövanden eftersom rubriceringen av ett brott ofta kan komma att ändras i ett senare skede allteftersom mer information i ärendet blir känd. Konkret kan förslagen innebära att en 13-åring kan ha häktats för brott som den sen inte anses straffmyndig för. Lagrådsremissens förslag att införa ett system med två lägsta straffmyndighetsåldrar skapar utrymme för godtycklig tillämpning och innebär bristande förutsebarhet på ett sätt som inte är förenligt med regeringsformens krav. Detta är i sig djupt allvarligt men riskerar även att försvaga det straffrättsliga systemets legitimitet och trovärdighet hos allmänheten, brottsoffer och brottsmisstänkta. I sammanhanget kan också nämnas att Sverige får återkommande kritik av internationella övervakningsorgan för hur barn från 15 års ålder utsätts för skadlig isolering i häkten. I lagrådsremissen tas ingen hänsyn till att det nu föreslås att 13-åringar ska kunna placeras i häkte och Kriminalvården har inte heller något uppdrag att förbereda häkten för detta.

Legitimiteten i det straffrättsliga systemet riskerar att påverkas negativt av den oförutsebarhet som en tidsbegränsad lagstiftning medför. Lag ska som utgångspunkt vara långsiktigt förutsebar och straffrättsliga regler ska bidra till att beivra brott, inte lösa kortsiktiga samhällsproblem. Straffbarhetsåldern har varit 15 år sedan 1864 och är en grundsten i det straffrättsliga systemet. Skyddet för barnets rättigheter i lag kan inte försämras utan att det strider mot Sverige folkrättsliga förpliktelser.

Ärendets handläggning

Detta remissvar har beslutats av direktören Fredrik Malmberg och föredragits av utredarna Linde Lindqvist och Johanna von Bahr samt juristen Matilda Wilhelm. I den slutliga beredningen har även ställföreträdande direktör och tillförordnad chef för enheten för utredning och analys Charlotte Palmstierna deltagit.

Fredrik Malmberg

Direktör

Integritetsskydds myndigheten

Regeringskansliet, Justitedepartement

Diarienummer:
IMY-2025-18575

Ert diarienummer:
Ju2025/01945

Datum:
2025-11-12

Yttrande över Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) har inga synpunkter på förslaget utan hänvisar i tillämpliga delar till tidigare ingivet remissyttrande.

Detta yttrande har beslutats av enhetschefen Jonas Agnvall efter föredragning av juristen Cecilia Svensson. Generaldirektören Eric Leijonram har informerats om remissvaret.

Jonas Agnvall

Postadress:
Box 8114
104 20 Stockholm

Webbplats:
www.imy.se

E-post:
imy@imy.se

Telefon:
08-657 61 00

SVENSKA AVDELNINGEN AV INTERNATIONELLA JURISTKOMMISSIONEN

Till
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Stockholm 2025 11 10

Remissvar

över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

(dnr Ju2025/01945)

Utgångspunkter och avgränsning

Svenska Avdelningen av Internationella Juristkommissionen (Juristkommissionen) yttrar sig med utgångspunkt i sitt uppdrag att främja mänskliga rättigheter och tillämpningen av rättsstatens principer. Avdelningen ska särskilt verka för domstolsväsendets och advokatkårens oberoende, respekten för lagarna, stärkande av individens grundläggande rättigheter och friheter och den enskildes rätt till prövning av sådana fri- och rättigheter genom domstol.

Sammanfattning

Juristkommissionen avstyrkte i maj 2025 utredningens förslag i SOU 2025:11 om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år för barn som begår särskilt allvarliga brott. Av den anledningen **avstyrker** Juristkommissionen förslagen i regeringens och Sverigedemokraternas utkast till lagrådsremiss i dess helhet.

Allmänna synpunkter

Juristkommissionen avstyrkte det ursprungliga förslaget om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år för barn som begår särskilt allvarliga brott. Förslaget avstyrkes på grund av att det är oförenligt med Sveriges folkrättsliga förbindelser, i synnerhet FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) samt då förslaget saknar förankring i forskning och evidensbaserad kunskap om barn.

Juristkommissionen anser att utkastet såsom det ursprungliga förslaget föreslår en kortsiktig lösning på ett långsiktigt problem vilket sannolikt kommer att medföra omfattande negativa efterverkningar för barnen såväl som för samhället på sikt. Juristkommissionen ser att förslaget innebär en stor risk att barn återfaller i allvarlig brottslighet. Juristkommissionen ifrågasätter om utkastets syfte, i fråga om att verka för att uppnå ett utökat samhällsskydd, tillgodoses genom att sänka straffbarhetsåldern.

Utveckling av Juristkommissionens ställningstaganden

Regeringen och Sverigedemokraterna har i SOU 2025:11 menat att straffbarhetsåldern bör sänkas till 14 år för barn som begår vissa allvarliga brott. Utredningens experter, tillika flera tunga remissinstanser såsom åklagarmyndigheten och domstolsverket, har unisont avstyrkt förslaget.

Regeringen och Sverigedemokraterna har inte varit lyhörda för det. De har i stället och i med det här utkastet till lagrådsremiss valt att ta förslaget ett steg längre och införa en ytterligare sänkning till tretton år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Utöver det som framhållits i svaret på SOU 2025:11 vill Juristkommissionen anföra följande.

Utkastet till lagrådsremissen saknar en grundlig analys med stöd i forskning som visar att en sänkning av straffbarhetsåldern är en verkningsfull åtgärd för att uppfylla det huvudsakliga bakomliggande syftet i fråga om att uppnå ett ökat samhällsskydd och att verka ur ett brottsofferperspektiv.

Åtgärderna måste baseras på rationell kunskap om barns utveckling. Snarare än att sänka straffbarhetsåldern bör samhället använda verktyg som bygger på kunskap och som har en faktabaserad grund. Genom att fängsla barn kommer de att cementeras i utanförskap och hamna i en svårbruten destruktivitet där det kriminella mönstret reproduceras. Förslaget utgör en del av flera repressiva satsningar som sannolikt kommer få mycket allvarliga konsekvenser för barnen såväl som för samhället i stort. Juristkommissionen vill understryka den fullständiga avsaknaden av verkningsfulla brottsförebyggande satsningar som krävs för att stoppa rekryteringen av barn.

Det bör i sammanhanget nämnas att risken för återfall i kriminalitet är större för barn än för vuxna. Det går inte att bortse från att barn som tidigt hamnat i kriminella kretsar inte sällan själva har blivit våldsutsatta och bär på traumatiska upplevelser. Den här gruppen barn har inte sällan särskilda behov såsom exempelvis NPF- diagnoser och intellektuella funktionsnedsättningar. Förslagen innebär att experimentera på en mycket känslig och utsatt grupp. Det kan inte anses förenligt med principen om barnets bästa.

Det går vidare inte att bortse från risken att rekryteringen i och med förslagen endast förflyttas lägre ner i åldrarna. Utvecklingen har vi exempelvis sett i England där straffbarhetsåldern på tio år har inneburit en rekrytering av nioåringar. Utkastet nämner England som ett exempel på land som har en lägre straffbarhetsålder än tretton år, men utelämnar vilka negativa konsekvenser det har resulterat i.

Juristkommissionen vill återigen framhålla att förslagen innebär en regression av implementerade rättigheter och strider därmed mot en fundamental folkrättslig princip. [1] Förslaget är inte förenligt med barnkonventionens syfte, i synnerhet inte om man ser förslaget i ljuset av andra reformer såsom borttagande av ungdomsrabatt vid straffmätningen och förlängd tid innan villkorlig frigivning.

Förslagen strider även mot den rekommendation som lämnats av FN:s barnrättskommitté innebärande att medlemsstaterna, under inga omständigheter, ska sänka straffbarhetsåldern i enlighet med artikel 41 barnkonventionen. Kommittén har uttryckt en djup oro över de steg som för närvarande tas för att sänka straffbarhetsåldern.[2]

Förslaget resonerar visserligen om de uttalanden som lämnats av FN:s barnrättskommitté och påtalar att de ska tas på allvar. Förslagen motiveras dock av samhällets behov av skydd, intresset av att brottsoffer får upprättelse samt det straffrättsliga systemets legitimitet och trovärdighet. Samtidigt framgår i SOU 2025:11 att utredningen inte funnit stöd för att en sänkning av straffbarhetsåldern skulle medföra att den allvarliga brottsligheten minskar.[3] Slutsatsen stödjs även av bl.a danska studier. Danmark sänkte år 2010 straffbarhetsåldern till 14 år men valde en kort tid därefter att återgå till den tidigare straffbarhetsåldern på 15 år. Det skedde då åtgärden gav motsatt effekt, kriminaliteten bland barnen ökade.[4]

Oaktat att förslagen inte svarar till syftet så utgör förslagen en alltför stor inskränkning av barnens rättigheter sett utifrån en proportionalitetsavvägning. Det är av stor vikt att förslag av sådan ingripande karaktär som dessa föregås av noggranna överväganden och eftertänksamhet vilka saknas i utkastet till lagrådsremissen. Ett fortsatt författningsarbete är därför enligt Juristkommissionen inte motiverat.

Sverige riskerar att inom en snar framtid vara ett land som dömer trettonåringar till fängelse, där vi har avskaffat den villkorliga frigivningen, avskaffat den så kallade mängdrabatten och begränsat ungdomsreduktionen avsevärt. Sammantaget kommer dessa repressiva satsningar sannolikt få mycket allvarliga konsekvenser för barnen såväl som för samhället i stort. Juristkommissionen ser med stor oro på utvecklingen.

---

[1] FN:s konvention om barnets rättigheter artikel 41.
[2] FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmänna kommentar nr 24 om barnets rättigheter i det straffrättsliga systemet, p. 22.
[3] SOU 2025:11 s. 211-212.
[4] Damm, A.P., Larsen, B.Ø., Nielsen, H.S. et al. Lowering the Minimum Age of Criminal Responsibility: Consequences for Juvenile Crime. J Quant Criminol 41, s. 509, (2025).

Ärendet har föredragits av Fredrika Kamme.

.

-

Stellan Gärde	Maria Appelblom
Ordförande	Ordförande

REMISSYTTRANDE

Datum 2025-10-27

Dnr 2025/6948

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott
(*Departementets diarienummer Ju2025/01945*)

I betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) lämnades bl.a. ett förslag om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år för vissa allvarliga brott. I den nu remitterade utkastet till lagrådsremiss lämnas ett i huvudsak likalydande förslag, dock med den skillnaden att straffbarhetsåldern föreslås sänkas till 13 år.

Som Justitiekanslern anförde i remissyttrandet över betänkandet inger förslaget om en sänkning av straffbarhetsåldern för vissa brott betydande betänkligheter av både principiellt och praktiskt slag. Justitiekanslern anser att dessa betänkligheter kvarstår även med det förslag som nu lämnas. På motsvarande sätt anser Justitiekanslern att det fortfarande finns frågetecken kring konsekvenserna och den praktiska tillämpningen av den föreslagna ordningen. Justitiekanslern får i dessa delar hänvisa till det som anfördes i det tidigare remissyttrandet.

Enligt Justitiekanslern har det inte heller anförts några övertygande skäl för varför man bör gå längre än utredningens förslag och sänka straffbarhetsåldern till 13 år. Justitiekanslern noterar också att utredningen övervägde att föreslå en sänkning till 13 år men stannade vid att inte lägga fram ett sådant förslag, bl.a. med hänvisning till att det ”under utredningsarbetet inte framkommit något som ger skäl att välja en så låg straffbarhetsålder ens för de allra allvarligaste brotten” (se s. 261 i betänkandet).

Justitiekanslern anser sig mot den här bakgrunden inte kunna tillstyrka förslaget i den här delen.

Justitiekanslern har i övrigt inte några synpunkter på utkastet till lagrådsremiss.

Ärendet har föredragits av Viktoria Börstell. I ärendets beredning har även byråchefen Daniel Kjellgren deltagit.

Thomas Bull

Postadress
Box 2308
103 17 STOCKHOLM

Gatuadress
Birger Jarls Torg 12

Telefon (växel)
010-475 93 00

E-post
registrator@justitiekanslern.se

JÄMSTÄLLDHETS MYNDIGHETEN

2025-11-12
Jämställdhetsmyndigheten
info@jamstalldhetsmyndigheten.se
Diarienummer: 25/00781

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till ju.L5@regeringskansliet.se
Diarienummer Ju2025/01945

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSSVAR ÖVER UTKAST TILL LAGRÅDSREMISS SÄNKT STRAFFBARHETSÅLDER FÖR ALLVARLIGA BROTT

Jämställdhetsmyndigheten ser allvarligt på att den systematiska och organiserade brottsligheten numera påverkar samhället i flera avseenden. Det är oroväckande att allt yngre barn dras in i kriminella nätverk och begår grova brott och åtgärder behöver vidtas för att motverka denna allvarliga utveckling.

Vi anser dock att det inte finns något som talar för att en sänkning av straffbarhetsåldern för vissa särskilt grova brott är en korrekt och ändamålsenlig åtgärd. Myndigheten hänvisar till vårt tidigare remissvar över SOU 2025:11, där vi i likhet med många remissinstanser avstyrkte förslaget om en sänkning av straffbarhetsåldern till 14 år. Den nu aktuella lagrådsremissen föreslår en sänkning till 13 år. De argument som framfördes mot den tidigare föreslagna åldern gäller än starkare vad gäller en lägre ålder. Det gäller särskilt utredningarnas avsaknad av barn- och jämställdhetsperspektiv som bland annat medför konsekvensen att blanda så unga barn som 13 år med äldre barn och unga, vilket särskilt drabbar flickor. Förslagen strider därtill mot Barnrättskommitténs rekommendation till Sverige att inte sänka straffbarnhetsåldern.

För Jämställdhetsmyndigheten

Lise Tamm
Generaldirektör

Anna Tingbäck
Chefsjurist

I ärendets slutliga handläggning har även t.f. avdelningschefen Åsa Esaiasson deltagit.

§ 144

Dnr DIASOC-2025-01243 70

Remissvar till Justitiedepartementet gällande sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott Ju2025/01945

Socialnämndens beslut
Socialnämnden beslutar att godkänna remissvar och skicka det till Justitiedepartementet.

Remissvar gällande sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott
Kalix kommun har tagit del av remissen ”Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott” och tackar för möjligheten att lämna synpunkter.

Vi vill uppmana regering och riksdag att inte besluta om sänkt straffbarhetsålder till 13 år och att straffbarhetsåldern förblir 15 år. Däremot ser vi fram emot att regeringen sätter in kraftfulla resurser för insatser för förebyggande och rehabiliterande insatser baserad på forskning.

Reservationer/ Protokollsanteckning
Christoffer Blombäck, M och Kristina Karlsson SD reserverar sig mot beslutet.

Beskrivning av ärendet

Förslag till beslut från socialförvaltningen:
Remissvar gällande sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Kalix kommun har tagit del av remissen ”Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott” och tackar för möjligheten att lämna synpunkter.

Vi önskar dock meddela att Kalix kommun avstår från att lämna yttrande i denna remiss.

Förslag till beslut på mötet

Inga-Lis Samuelsson C ordförande föreslår att remissvaret ska skrivas om enligt följande:
”Vi vill uppmana regering och riksdag att inte besluta om sänkt straffbarhetsålder till 13 år och att straffbarhetsåldern förblir 15 år.

Däremot ser vi fram emot att regeringen sätter in kraftfulla resurser för insatser för förebyggande och rehabiliterande insatser baserad på forskning. ”

Christoffer Blombäck M föreslår att socialnämnden ska besluta att avstå att lämna yttrande i enlighet med socialförvaltningens förslag till yttrande.

Beslutsgång

Ordförande ställer förslagen för röstning och finner att socialnämnden beslutar att bifalla Inga-Lis Samuelsson C ordförandes förslag till beslut.

Omröstningsresultat

Socialnämnden beslutar att godkänna remissvar enligt det av Inga-Lis Samuelsson C ordförandes lämnade förslag och skicka det till Justitiedepartementet.

Beslutsunderlag

Svar på remiss, 2025-10-13
Remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott från Regeringskansliet, Justitiedepartementet, 2025-09-24
Remisslista, 2025-09-24
Arbetsutskottets protokoll 2025-10-22 § 275

Protokollsutdrag skickas till

Justitiedepartementet
Socialförvaltningens ledningsgrupp

KALIX KOMMUN

Svar på remiss

Datum
2025-11-05

Diarienummer
DIASOC-2025-01243 70

Nygatan 4, 952 81 Kalix
Telefon 0923-650 00
kommun@kalix.se www.kalix.se

Remissvar gällande sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott Ju2025/01945

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att godkänna remissvar och skicka det till Justitiedepartementet.

Beskrivning av ärendet

Remissvar gällande sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Kalix kommun har tagit del av remissen ”Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott” och tackar för möjligheten att lämna synpunkter.

Vi vill uppmana regering och riksdag att inte besluta om sänkt straffbarhetsålder till 13 år och att straffbarhetsåldern förblir 15 år. Däremot ser vi fram emot att regeringen sätter in kraftfulla resurser för insatser för förebyggande och rehabiliterande insatser baserad på forskning.

KAMMARRÄTTEN
I STOCKHOLM

REMISSYTTRANDE

Datum
2025-10-13

Diarienr
KST 2025/380

Ert datum
2025-09-24

Ert diarienr
Ju2025/01945

Justitiedepartementet

Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Kammarrätten har utifrån de aspekter som domstolen har att beakta inga synpunkter på förslagen.

_____

Detta yttrande har beslutats av kammarrättsrådet och vice ordföranden Catharina Lindqvist.

Kopia till

Övriga kammarrätter
Hovrätterna
Förvaltningsrätterna under Kammarrätten i Stockholm
Justitiedepartementet, expeditionschefen och enheten DÅ
Domstolsverket
Kammarrättens intranät
Tidningarnas telegrambyrå

Postadress
Box 2302
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 5

Telefon
08-561 690 00

E-post: kammarrattenistockholm@dom.se

Internet: www.kammarrattenistockholm.domstol.se

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Cc: ju.L5.remissvar@regeringskansliet.se

2025-10-20

Dnr C 2025/662

Remissvar Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffberhetsålder för allvarliga brott (Ju2025/01945)

Karlstads universitet har anmodats yttra sig i rubricerade remiss och vill anföra följande.

Sammanfattande slutsats

Karlstads universitet har i sitt remissvar till SOU 2025:11 diskuterat förslaget att sänka straffbarhetsåldern till 14 år ur ett straff-, barn- och socialrättsligt perspektiv. De slutsatser som där anförts gäller i allt väsentligt även i förhållande till det nu bedömda utkastet till lagrådsremiss (Utkastet). Om något så förstärks de slutsatser – av kritisk och avstyrkande karaktär – som anförts i tidigare remissvar. Eftersom regeringen genom lagrådsremissen nu går ett steg längre och föreslår en sänkt straffbarhetsålder till 13 år för vissa allvarliga brott, finns det dock anledning att framhålla och utveckla vissa delar i förhållande till tidigare remissvar. Därtill kommer en ytterligare fråga – frågan om proportionalitetsprincipen i regeringsformen – behandlas i denna remiss.

Det finns anledning att inledningsvis framhålla att Karlstads universitet instämmer i stora delar i de bedömningar och slutsatser som anförs i Utkastet vad gäller betydelsen av socialpreventivt brottsförebyggande arbetet samt olika myndighetsuppdrag som tar sikte på att minska rekryteringen av unga till kriminella närverk, att hjälpa dem som vill lämna en kriminell bana och motverka återfall i brott. Härutöver är Karlstads universitet av uppfattningen att de förslag på regeländringar och genomförda regeländringar som tar sikte på ökat informationsutbyte mellan myndigheter också måste se som en viktig del i arbetet för att förebygga och motverka brottslighet. Karlstads universitet delar som antytts emellertid inte förslaget att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för allvarliga brott.

Utredningens förslag

Utredningen om skärpta straff för unga lagöverträdare (Utredningen), överlämnade den 28 januari sitt slutbetänkande Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11). Karlstads universitet som var en av remissinstanserna – se remissvar över betänkandet av SOU 2025:11 (Ju2025/00206), Dnr C 2025/169 – delade inte Utredningens uppfattning om att sänka den nuvarande straffbarhetsåldern (15 år) till 14 år för vissa allvarliga brott. I förslaget till Utkastet föreslås att straffbarhetsåldern ska sänkas ytterligare, till 13 år, för vissa allvarliga brott. Vad som i Utkastet särskilt anses tala för en

Karlstads universitet
651 88 Karlstad
Tfn 054-700 10 00
Fax 054-700 14 60
Information@kau.se

sänkning av straffbarhetsåldern är, i likhet med vad som betonades i utredningen, bl.a. hänsynen till det straffrättsliga systemets långsiktiga legitimitet och behovet av att kunna skydda samhället mot allvarliga brott. Regleringen tidsbegränsas till att gälla i fem år.

Karlstads universitets uppfattning vad avser Utredningens förslag att sänka straffbarhetsåldern till 14 år har som nämnts inledningsvis på intet sätt ändrats – snarare har ställningstagandet förstärkts. Ett dåligt förslag blir så att säga inte bättre av att åldersförutsättningen sänks från 14 år (Utredningen) till 13 år (Utkastet) – det blir i stället ännu sämre. Straffbarhetsåldern, som har varit 15 år under hela 1900-talet, måste alltjämt anses ha goda skäl för sig.

Forskning om barns utveckling

Det har under lång tid ansetts vara en lämplig avvägning mellan barns förmåga att ta ansvar för och förstå konsekvenserna av sitt agerande å ena sidan, och samhällets intresse av att kunna döma ut en straffrättslig påföljd å andra sidan med en åldersgräns på 15 år. Skälen för att särbehandla barn tar utgångspunkt i forskning om barns utveckling och härom råder det ingen tvekan – såväl psykologisk som medicinsk forskning om barns utveckling talar mot en sänkning av straffbarhetsåldern (se SOU 2025:11 s. 194 f. jfr med SOU 2018:85 s. 15 och 199.).

I Utkastet förs fram ståndpunkten att det finns barn i lägre tonåren som är kapabla att begå mycket allvarliga brott. Karlstads universitet ifrågasätter inte påståendet att barn i lägre tonåren är kapabla att begå mycket allvarliga brott. Inte heller ifrågasätter Karlstads universitet Utkastets uppfattning att allvarlig brottslighet begången av unga måste föranleda en adekvat reaktion. Karlstads universitet anser emellertid inte att det i Utkastet tydliggörs på vilket sätt en sänkning av straffbarhetsåldern – vilket möjliggör att en 13-åring kan dömas till samma påföljder som andra lagöverträdare under 18 år – är rätt ansats för att ändra denna utveckling. Detta yttrande lämnas av rektor NN efter föredragning från NN, titel. NN, universitetsdirektör, och NN, studentkårens ordförande, har varit med om den slutliga handläggningen.

Straffsystemets syfte

I likhet med Utredningen lyfts i Utkastet fram allmänprevention som ett av syftena med straffsystemet. Det framhålls i Utkastet att även om det inte finns tillräckligt stöd för att påstå att en särskild reglering om sänkt straffbarhetsålder kommer att leda till en minskning av allvarlig brottslighet kan det inte uteslutas att förslaget i enskilda fall kan få positiva effekter på brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet. När det gäller avskräckning som preventivt ”verktyg” är det tämligen omdiskuterat om bestraffning verkligen har denna effekt. Vad som emellertid får anses klarlagt är att avskräckningseffekten är lägre i förhållande till just barn, med tanke på barns försämrade förmåga till impulskontroll. En sänkning av straffbarhetsåldern kan således svårligen motiveras av preventionsskäl.

Behovet av samhällsskydd

Som beskrivs i Utredningen, vilket Karlstads universitet inte ser anledning att ifrågasätta, har situationen med dödligt skjutvapensvåld och sprängningar – även med beaktande av att det inte går att få någon heltäckande bild av brottslighet som begås av

yngre barn – vuxit till ett betydande samhällsproblem. Behovet av samhällsskydd är särskilt påtagligt vid allvarlig brottslighet mot liv och hälsa (och återfall i sådan brottslighet). Samhällsskyddsaspekten uppmärksammas också i Utkastet i vilket hävdas att den nya regleringen om sänkt straffbarhetsålder kommer att bidra till att skydda samhället från de som dömts för brott under den tid som den dömde avtjänar fängelsestraff. Utkastets perspektiv förefaller enligt Karlstads universitet som alltför snävt. Huruvida regleringen kan komma att bidra till samhällsskydd måste ses ur ett längre tidsmässigt perspektiv. Vad som därför snarare talar mot en samhällsskyddande effekt är att barn påverkas särskilt negativt av straffrättsliga ingripanden. Barnet stämplas av omgivningen som i sin tur riskerar att påverka barnet att betrakta sig själv som brottsling med konsekvens att det brottsliga beteendet fortsätter. Härutöver visar forskning att risken för återfall i brott ökar ju yngre barnet är vid lagföringen. Frihetsberövanden kan vidare göra det svårare att lämna ett kriminellt livssammanhang. Dessutom bör uppmärksammas på risken för att åldern på lagöverträdare kommer att gå ner och att ”ersättare” tar den dömdes plats för det fall förslaget genomförs. En sänkning av straffbarhetsåldern riskerar således snarare att förstärka de samhällsproblem som identifierats.

Brottsofferintresset

Enligt Utredningen är det av betydelse att utforma straffsystemet så att de påföljder som döms ut motsvarar brottsoffers förväntan på upprättelse. Om mindre fokus läggs på att klarlägga det lagöverträdande barnets behov av sociala insatser argumenteras för att större fokus i stället kan ägnas brottsoffer. Brottsofferintresset lyfts fram också i Utkastet som skäl för sänkt straffbarhetsålder. Karlstads universitet vänder sig emot den till synes alltför förenklade analys om att det måste råda ett motsatsförhållande mellan lagöverträdares och brottsoffers behov. De båda perspektiven bör i stället uppfattas som sammanhängande i det att insatser som kan påverka lagöverträdare (att inte begå brott) med nödvändighet leder till minskad brottslighet och därmed också färre brottsoffer. För övrigt kan brott som begås av barn, redan enligt gällande regelverk, utredas och skuldfrågan klarläggas. Karlstads universitet ifrågasätter vidare ställningstagandet att brottsoffers förväntan på upprättelse med nödvändighet ställer krav på sänkt straffbarhetsålder. Undersökningar om brottsoffers syn på upprättelse visar snarare att det är helt andra åtgärder än mer repression som efterfrågas.

Straffsystemets legitimitet

En omständighet, som lyfts fram i såväl Utredningen som i Utkastet, för straffsystemets trovärdighet och legitimitet är att de påföljder som föreskrivs och faktiskt döms ut uppfattas som rimliga i förhållande till brottets allvar. Den straffrättsliga reaktionen på brott ska ge uttryck för samhällets avståndstagande men också klander. Brukligt är, när bestraffning diskuteras, att hänvisa till en proportionalitetsprincip med sammanfattande innebörd att bestraffning har en retrospektiv karaktär där det klander som domen ger uttryck för ska stå i relation till brottets svårhet (dvs. brottets skadlighet eller farlighet och gärningspersonens skuld så som den manifesteras genom brottet) – förenklat uttryckt ska gärningspersonen dömas utifrån vad denne förtjänar för straff. En dom som ger uttryck för nämnda ”balans” kan sägas vara rättvis. En vanlig uppfattning gällande proportionalitetsbedömningar är att man anlägger ett vidare perspektiv på så sätt att inte endast omständigheter hänförliga till den

brottsliga gärningen beaktas utan också andra omständigheter som t.ex. gärningspersonens ålder. Vad avser unga lagöverträdare finns anledning att vid skuldbedömningen ta särskild hänsyn till att unga brister i mognad, erfarenheter och förmåga till kontroll. Ju yngre lagöverträdare desto starkare blir skälen mot att föreskriva den unge skuld i straffrättslig mening. Karlstads universitet är av uppfattningen att nuvarande ordning med en åldersgräns på 15 år är väl motiverad och väl avvägd med fortsatt utgångspunkt i att barn ska särbehandlas i straffrättsligt hänseende.

En särskild fråga som Karlstads universitet påtalade i remissvaret till Utredningen är att det krävs mer genomlysning av de tänkbara konsekvenser som en reglering om sänkt straffbarhet kan utmynna i efter att tidsbegränsningen om fem år löpt ut. Om utvärderingen leder fram till slutsatsen att regleringen ska upphöra och att straffbarhetsåldern ska återgå till 15 år kan resultatet bli att för ett brott som en 13-åring efter reformen har dömts till fängelse för kommer en 13-åring, fem år senare när regleringen återgått till den som gäller idag, inte att dömas till straffrättslig påföljd för över huvud taget. I Utkastet bemöts den av Karlstads universitet identifierade farhågan med svaret att det är ofrånkomligt att sådana effekter kan uppkomma men att de måste vägas mot de nackdelar som finns mot att införa en permanent lösning. Såväl det tänkbara sceneriet som det alltför knapphändiga svaret inger betänkligheter – inte minst utifrån ett legitimitetsperspektiv. Det hade varit önskvärt om Utkastet ägnat denna viktiga fråga större uppmärksamhet.

Särskilt om barn- och socialrättsliga perspektiv

I Utkastet bedömer regeringen att förslaget att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för vissa allvarliga brott inte är oförenligt med bestämmelserna i barnkonventionen. Denna slutsats synes regeringen bl.a. nå genom att konstatera att det inte finns någon uttryckligt reglerad minimiålder för straffbarhet i barnkonventionen (jfr art. 40.3 a barnkonventionen). För att nå denna slutsats behöver dock regeringen även bortse från den särskilt utsedda barnrättskommitté som enligt barnkonventionen (se art. 43-44 barnkonventionen) är upprättad och utsedd för att följa upp enskilda länders tillämpning av barnkonventionen specifikt, men också uttala sig generellt om hur innehållet i barnkonventionen bör tolkas och förstås. Barnrättskommittén har nämligen dels uttalat sig specifikt negativt om Sveriges planer på att sänka straffbarhetsåldern, dels uttalat att länder som har en lägsta straffbarhetsålder under 14 år bör höja den till minst 14 år och att inget land bör sänka straffbarhetsåldern under 15 år om den redan är satt till denna ålder. Särskilt uttalandet från barnrättskommittén om att inget land bör ha en straffbarhetsålder under 14 år får en ny innebörd när det förslag som nu remissbehandlas är att åldersgränsen ska sänkas till 13 år.

Regeringen framhåller att barnrättskommitténs uttalanden visserligen fått en relativt stark ställning som tolkningsmedel och att de kan utgöra ett viktigt stöd och ge viss vägledning vid tolkning och tillämpning av konventionen i en svensk kontext, men framhåller samtidigt att uttalandena inte ska betraktas som en rättskälla i folkrättslig mening (i utkastet hänvisas vidare till inkorporeringspropositionen, se prop. 2017/18:186 s. 84 och 91). Sammanfattningsvis menar regeringen att det som ligger bakom barnrättskommitténs uttalanden måste vägas mot de andra intressen som, enligt regeringen, talar för förslaget. Det som regeringen inte lyfter fram från inkorporeringspropositionen är att det framhålls att barnrättskommitténs uttalanden ska beaktas också med hänsyn till i vilket sammanhang uttalandet eller

rekommendationen gjorts, hur tydliga de är, och om uttalandet riktar sig till Sverige, mot ett annat land eller om det är ett generellt uttalande. I fråga om uttalandet att inte under några omständigheter sänka straffbarhetsåldern under 14 år kan det konstateras att detta är ett generellt uttalande i en allmän kommentar (se BRK allmän kommentar nr 24 p. 22). Samtidigt är det fråga om en ytterst tydlig och kategorisk uppmaning till konventionsstaterna att inte sänka denna ålder på det sätt som nu föreslås. Därutöver kommer detta synsätt, som noterats ovan, även till uttryck i den senaste landrapporten från 2023 mot specifikt Sverige (se CRC/C/SWE/CO/6-7 p. 44-45). Det går alltså att konstatera att den nu föreslagna ändringen av straffbarhetsåldern inte är förenlig med varken barnrättskommittén allmänna kommentarer eller de specifika rapporter som kommittén publicerat mot Sverige specifikt. Att som regeringen då mena att man tar kommitténs uttalanden på allvar och att det inte finns någon avsikt att underminera eller försvaga barnrättskommittén är anmärkningsvärt. En *barnrättslig* tolkning av förslaget kan inte leda till annan slutsats än att förslaget *direkt strider* mot gängse tolkning av barnkonventionen.

Något som Karlstads universitet inte uppmärksammade i remissen till SOU 2025:11, men som nu finns anledning att kommentera, är hur förslaget i lagrådsremissen förhåller sig till proportionalitetsprincipen i 2 kap. 21 § regeringsformen, RF. I lagrådsremissen finns inget självständigt resonemang om hur förslaget förhåller sig till proportionalitetsprincipen, utan det konstateras endast kort att de inskränkningar som förslagen innebär bedöms vara proportionerliga. Till att börja med kan framhållas att denna fråga hade förtjänat ytterligare utredning. I relation till den slutsats som faktiskt dras i utkastet kan följande anföras. Av 2 kap. 21 § RF följer att begränsningar i grundläggande fri- och rättigheter aldrig får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den. De rättigheter som noteras i lagrådsremissen som sådana som inskränks genom förslaget är 2 kap. 6 och 8 §§ RF. En bedömning av om proportionalitetsprincipen anses respekterad brukar innefatta tre led eller moment (se RÅ 1999 ref. 76 och jfr även 5 § förvaltningslagen där dessa olika delar av proportionalitetsbedömningen kodifierats). Första ledet tar sikte på om åtgärden överhuvudtaget kan leda till det eftersträvade resultatet. Andra ledet rör frågan om det kan identifieras mindre ingripande åtgärder som kan användas i stället. Tredje ledet – som brukar benämnas en prövning av proportionaliteten i strikt mening – innefattar en mer allmän prövning av balansen mellan de olika intressen som aktualiseras. Gällande förslaget om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år finns det flera argument som ur ett barnrättsligt perspektiv leder till slutsatsen att det redan vid en bedömning beaktat det första ledet av proportionalitetsprincipen kan anföras att förslaget inte är proportionerligt. Det är klarlagt att förslaget kommer att påverka aktuella barn i klart negativ riktning. De intressen som regeringen framhåller – samhällets behov av skydd, intresset av att brottsoffer får upprättelse och det straffrättsliga systemets legitimitet och trovärdighet – har Karlstads universitet i denna remiss (och i remissen med anledning av SOU 2025:11) konstaterat sakna stöd i faktiska förhållanden och relevanta studier och forskning. Det övergripande syftet med förslaget, att faktiskt komma åt den allvarliga brottslighet som ibland även yngre barn är ansvariga för, har också i sig på goda grunder ifrågasatts. Det kan med andra ord med fog hävdas att det avsedda resultat som regeringen vill uppnå med aktuellt förslag inte kommer nås med en sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år. P.g.a. detta skulle därmed förslaget strida mot regeringsformen som sådan. Om man för sakens skull även går vidare och prövar övriga led inom ramen för proportionalitetsbedömningen, kan konstateras att det i relation till led 2 om identifierbara mindre ingripande

åtgärder finns ett mindre ingripande förslag presenterat – att stanna vid en sänkning av straffbarhetsåldern till 14 år. Om sedan prövning görs även mot led tre är Karlstads universitets bedömning att de intressen som tar sikte på skadliga effekter för de barn som kommer omfattas av denna reglering, tillsammans med bl.a. de negativa följder som kan följa för samhället i sin helhet när dessa barn ska ut i samhället igen efter ett potentiellt fängelsestraff, klart väger tyngre än de intressen som regeringen presenterar i lagrådsremissen för en sänkt straffbarhetsålder.

Detta yttrande lämnas av rektor Jerker Moodysson efter föredragning från Jack Ågren, professor vid Handelshögskolan och Per-Ola Wiklander, universitetslektor vid Handelshögskolan. Anne-Christine Larsson Ljung, universitetsdirektör, och Tuva Sandberg, studentkårens ordförande, har varit med om den slutliga handläggningen.

Jerker Moodysson

Jack Ågren Per-Ola Wiklander

Signature page

This document has been electronically signed using eduSign.

eduSign

Electronically signed by
Per-Ola Wiklander
Date and time of signature
2025-10-20 11:13 GMT
Authenticated by
Karlstads universitet

Electronically signed by
Jerker Moodysson
Date and time of signature
2025-10-20 19:08 GMT
Authenticated by
Karlstads universitet

Electronically signed by
Jack Ågren
Date and time of signature
2025-10-26 10:47 GMT
Authenticated by
Karlstads universitet

Kriminalvården

REMISSVAR

Datum	Vårt diarienummer
2025-11-10	KV 2025-27014

Justitiedepartementet

Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Er beteckning Ju2025/01945

Kriminalvården svarade i maj 2025 på det remitterade betänkandet *Straffbarhetsåldern* (SOU 2025:11), i vilket straffbarhetsåldern föreslogs sänkas till 14 år för allvarliga brott. Kriminalvården hade då inte några synpunkter på det förslaget utan svarade utifrån de omfattande konsekvenser som förslaget har för myndighetens verksamhet. Myndigheten har fortfarande synpunkter på konsekvenserna av förslagen, och utvecklar dem i det följande. I den nu remitterade lagrådsremissen föreslås dock att straffbarhetsåldern sänks ytterligare jämfört med förslaget i betänkandet. Av den anledningen framför Kriminalvården nu även följande.

Barn befinner sig i en mognadsprocess och har inte lika utvecklade förmågor till t.ex. impulskontroll eller konsekvenstänkande som äldre, vilket påverkar varför barn begår brott. De barn som begår brott är ofta socialt utsatta och har ett särskilt behov av stöd. Samhällets reaktion mot brott som begås av barn bör därför vara inriktad på rehabilitering. Barnets mognad påverkar också hur denne reagerar på påföljden. En frihetsberövande påföljd i ung ålder kan därför, i större utsträckning än för äldre, leda till negativa konsekvenser även i ett längre perspektiv. Ju yngre och omognare barnet är, desto mindre utvecklad är dennes ansvarsförmåga och desto större blir de negativa konsekvenserna av straffet. Sammantaget innebär detta att unga barn är mindre lämpade för straffrättsligt ansvar med fängelse som en möjlig påföljd. Kriminalvården förordar därför att barn så unga som 13 år tas om hand på andra sätt, som inte ger avkall på individualprevention eller samhällsskydd, men som bättre kan motverka de skadeverkningar som riskerar att uppstå när så unga barn frihetsberövas inom rättsväsendet. Kriminalvården har utifrån detta principiella invändningar mot förslaget att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för allvarliga brott, men konstaterar samtidigt att vilken straffbarhetsålder som ska gälla i slutändan är en kriminalpolitisk fråga.

Konsekvenser för Kriminalvården

Konsekvenserna av en sänkt straffbarhetsålder till 13 år bedöms bli stora för Kriminalvården inom häktes-, anstalts- och frivårdsverksamheten, och det gäller trots att det alltjämt är osäkert hur många barn som kommer att beröras av förslaget.

Kriminalvården har i sitt tidigare remissvar framhållit att myndigheten inte är förberedd eller rustad för att ta hand om så unga barn som 14 år. Bedömningen är att Kriminalvården inte heller i nuläget fullt ut är förberedd eller rustad för att ta hand om så unga barn som 14 år, och än mindre 13 år.

Organisatorisk enhet	Adress	Telefon	E-post
Huvudkontoret	601 80 Norrköping	077-228 08 00	HK@kriminalvarden.se

Kriminalvården arbetar intensivt med regeringsuppdragen att förbereda inrättandet av särskilda barn- och ungdomsavdelningar i anstalt (Ju2023/02157 och Ju2025/02195). Arbetet har också satt ytterligare fokus på barn i myndighetens häktes- och frivårdsverksamhet. Om straffbarhetsåldern sänks till 13 år för allvarliga brott, är det i häktesverksamheten som myndigheten kommer att möta barnen när de är som yngst.

I häktesverksamheten bedöms häktade barn under 15 år få en märkbar påverkan på beläggningen och resursutnyttjandet. Nuvarande statistik visar redan en stor påverkan på häktesverksamheten för 15–17-åringar. Det saknas en prognos över hur många 13–17-åringar som kan tänkas bli aktuella för häktning men det kan väntas att häktningsskäl föreligger under längre tid än tidigare, eftersom placering med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga under brottsutredningens gång bedöms minska. Häktesverksamheten kommer att behöva anpassas ytterligare för yngre barn med större fokus på isoleringsbrytande åtgärder, verksamhetsinnehåll och bättre samverkan med socialtjänst, skola m.fl.

För anstaltsverksamheten bedöms påverkan vara stor även om antalet barn under 15 år inte förväntas vara stort. Placeringen av de yngsta barnen kommer att vara komplicerad och kräva individuella bedömningar utifrån barnets bästa. Det kan komma att innebära risker för ”smittoeffekt” av äldre barns negativa beteenden gentemot andra intagna eller mot personal, samt risk för att de yngsta barnen utnyttjas av äldre. Avdelningarnas storlek behöver sannolikt minskas och bemanningstätheten öka. I synnerhet flickors situation behöver uppmärksammas.

En sänkt straffbarhetsålder medför ökade krav på att kunna erbjuda ett kvalificerat innehåll riktat mot små och delvis olika grupper. Verkställighetsinnehållet behöver ytterligare anpassas specifikt för den yngsta målgruppen och efter varje barns individuella behov och förutsättningar. En sänkt straffbarhetsålder innebär också att antalet skolpliktiga barn ökar. Barnen behöver säkerställas en god skolgång som tillgodoser varje elevs specifika behov. Barn med funktionsnedsättning behöver få det stöd de har rätt till och undervisningen anpassas utifrån de pedagogiska konsekvenser som funktionsnedsättningen kan innebära.

Även för frivårdens verksamhet innebär en sänkning av straffbarhetsåldern en stor påverkan. Det bedöms bli aktuellt att handlägga ärenden med villkorligt frigivna barn som ställs under övervakning, vilket ställer krav på ökad samverkan med andra aktörer så som socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri, skola, vårdnadshavare, polis m.fl. Kriminalvården har också övervägt behovet av förändrade lokaler, eftersom det kan diskuteras om det är lämpligt att barn befinner sig i samma väntrum och andra utrymmen som vuxna dömda.

I alla tre verksamhetsdelar medför förslagen i utkastet ett behov av att förstärka personalens kompetens med kunskap om barns utveckling, rättssäkerhet för minderåriga, särskilda psykosociala behov, skola, omsorg m.m. Yrkesrollen som kriminalvårdare blir i

Organisatorisk enhet
Huvudkontoret

Adress
601 80 Norrköping

Telefon
077-228 08 00

E-post
HK@kriminalvarden.se

praktiken differentierad utifrån behovet av att adekvat bemöta den yngsta målgruppen. Detta kan innebära utmaningar att rekrytera personal till häkten, anstalt och frivård.

Som Kriminalvården framhållit, bland annat i det tidigare remissvaret, är det svårt att beräkna effekterna av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder. Bedömningen är dock att även om beräkningarna är behäftade med osäkerheter så är framför allt fysiska anpassningar av lokaler liksom ökad personaltäthet kostnadsdrivande. Det är därför positivt att regeringen avser att noga följa utvecklingen för att kunna bedöma Kriminalvårdens långsiktiga resursbehov.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Martin Holmgren efter föredragning av verksjuristen Helena Levin. Överdirektören Peter Yngve, kanslidirektören Hanna Jarl och tf. rättschefen Elisabeth Lager har varit med vid den slutliga handläggningen av ärendet.

Martin Holmgren

Organisatorisk enhet	Adress	Telefon	E-post
Huvudkontoret	601 80 Norrköping	077-228 08 00	HK@kriminalvarden.se

KUSTBEVAKNINGEN

Organisatorisk enhet
Avdelningen för strategisk inriktning och ledningsstöd

Handläggare
Peter Åkesson

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten

Datum
2025-10-29

Dnr
2025-1896

Informationssäkerhetsklassificering
Begränsat skyddsvärde

Ert datum
2025-09-24

Er referens
Ju2025/01945

Kustbevakningens remissvar avseende Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Kustbevakningen har utifrån en granskning av förslagen i utkastet till lagrådsremiss mot bakgrund av myndighetens uppdrag och hur förslagen kan komma att påverka myndighetens verksamhet inga synpunkter att anföra.

Beslut om detta yttrande har fattats av chefsjuristen Sara Thörngren. I ärendets handläggning har deltagit verksjuristen Peter Åkesson, föredragande.

Sara Thörngren

Peter Åkesson

Extern digital kopia till:
Försvarsdepartementet, enheten för samhällsskydd
Försvarsdepartementet, rättssekretariatet

Intern digital kopia till:
Ledningsgruppens ledamöter
SRAT
TULL KUST
SEKO

POSTADRESS
Kustbevakningen
Box 536
371 23 KARLSKRONA

TELEFON
0776-70 70 00 (växel)

TELEFAX
0455-105 21

E-POST OCH INTERNET
registrator@kustbevakningen.se
www.kustbevakningen.se

LINKÖPINGS TINGSRÄTT
SVERIGES DOMSTOLAR

Yttrande

Datum
2025-11-10

Diarienummer
TLI 2025/251

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se
Ju2025/01945

Remissyttrande över Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Linköpings tingsrätt har beretts tillfälle att lämna synpunkter på innehållet i utkastet.

Tingsrätten noterar att den föreslagna bestämmelsen i 38 f § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare kan medföra att processens ram blir tydligare. I övrigt vidhåller tingsrätten vad som anförts i det tidigare yttrandet.

Yttrandet har beslutats av lagmannen Christoffer Démery och chefsrådmännen Gunilla Robertsson och Petter Granqvist. Föredragande har varit tingsfiskalen Gustav Petri.

Christoffer Démery

Gustav Petri

BARNAFRID
Institutionen för biomedicinska och kliniska vetenskaper, BKV
LINKÖPINGS UNIVERSITET

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.da@regeringskansliet.se
JU2025/01945

Remissvar
Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Barnafrid, nationellt centrum för kunskap om våld mot barn, har beretts möjlighet att inkomma med ett remissvar på Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott.

Sammanfattning av synpunkter

Argumenten vi anför är till största del samma som lyftes i remissvaret till slutbetänkande av utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare - Straffbarhetsåldern SOU 2025:11 mot att sänka straffbarhetsåldern till 14 år för vissa brott.

Barnafrid uttrycker oro över förslaget i lagrådsremissen att ytterligare sänka straffbarhetsåldern till 13 år, trots att en övervägande majoritet av remissinstanserna avstyrker eller har invändningar mot den tidigare utredningen att införa en straffbarhets ålder vid 14 för vissa allvarliga brott. Remissvaren i den tidigare utredningen SOU 2025:11 var genomgående kritiska till förslaget utifrån en rad aspekter. Det framkom bland annat:

- förslaget är oförenlig med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och de uttalanden och rekommendationer som FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén) lämnat,
- barns mognad,
- oförutsägbart rättssystem,
- avsaknad av evidens för att en sänkt straffbarhetsålder ska förhindra kriminalitet samt
- att det pågår stora förändringar inom både socialtjänst och rättsväsende för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet, vilka ännu inte kunnat följas upp.

Barnafrid instämmer i denna kritik och anser att det saknas tillräckligt stöd för att en åtgärd som sänkning av straffbarhetsåldern skulle bidra till att minska den allvarliga brottsligheten bland barn och unga.

Förslag: Straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott.

Barnafrid avstyrker förslaget.

Barnafrids ställningstagande

Utredningen SOU 2025:11 beskriver utifrån forskning hur barn och unga är mer benägna att ta risker, har sämre förmåga till impulskontroll och att bedöma de framtida konsekvenserna av sitt handlande än ungdomar i de övre tonåren och unga vuxna. Barn är därmed också lättare offer för grooming i syfte att begå brott.
Mot denna bakgrund framstår det som orimligt att lägga straffrättsligt ansvar på 13-åriga barn. Den oroande utvecklingen med grov brottslighet i allt yngre åldrar är ett allvarligt samhällsproblem, men det kräver insatser som utgår från barns behov och rättigheter – inte enbart straffrättsliga åtgärder. I stället bör fokus ligga på förebyggande arbete, samverkan mellan myndigheter och långsiktiga insatser för att skydda och stödja barn och unga.

Barnafrid menar att i avsaknad av tydlig evidens för sänkt straffbarhetsålder, bör problematiken med grov kriminalitet som en liten grupp barn ägnar sig åt angripas på andra sätt än föreslagen lagändring. Som utredningen i SOU 2025:11 har visat är det inte en effektiv åtgärd för att minska brottsligheten i allmänhet och inte heller i förhållande till den problembild som direktiven angett. Ett stort antal åtgärder har under kort tid vidtagits för att komma till rätta med rådande situation av ökad grov kriminalitet bland barn och unga och rekrytering av unga till kriminella gäng. Dessa åtgärder behöver få utvärderas.

Barnrättskommitténs direktiv bör tas på allvar. Där anges att konventionsstaterna inte bör införa straffrättsliga system med olika straffbarhetsålder beroende på brottets allvar. Barnrättskommittén betonar att denna typ av lagstiftning ofta motiveras av ett behov att visa handlingskraft i frågor som rör unga lagöverträdare, snarare än att utgå från evidens för hur brottsligheten kan minskas och kanske än viktigare barnperspektivet i rättssystemet.

Barnafrid delar den oro som flera remissinstanser har uttryckt kring hur föreslagen lagstiftning ska behandlas rättsligt. Under en förundersökning kan brottsrubriceringar komma att ändras vilket väcker frågor om när en utredning enligt lagen om unga lagöverträdare övergår till en förundersökning – och om den

därefter kan återgå till att hanteras enligt samma lag. Den praktiska tillämpningen riskerar att bli problematisk, särskilt när rättsväsendet ska bedöma straffvärdet för ett brott som inte omfattas av straffbarhet.
Det kan också framstå som både svårt att förstå och inkonsekvent att barn kan dömas för vissa mycket allvarliga brott men inte för andra brott som för brottsoffer och allmänhet kan uppfattas minst lika allvarliga.

Barnafrid menar att barn och unga har rätt till tydlig och begriplig information om när straffrättsligt ansvar inträder. Det föreslagna systemet riskerar att skapa förvirring och rättsosäkerhet. Det är en viktig princip för att medborgare oavsett ålder ska känna sig trygga. Med en särskild sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år för vissa brott riskerar rättssystemet att bli svårt att förstå för barn och unga.

Barnafrid saknar också i aktuell utredning en grundligare översyn kring hur effekterna av föreslagen lagändring ska följas upp. I lagrådsremissen är den sänkta straffbarhetsåldern till 13 år tänkt som en försöksperiod under fem år. Därefter ska en utvärdering visa om den grova kriminaliteten gått ned bland barn under 15 år. Barnafrid önskar tydligare information om hur uppföljningen ska genomföras, vilka indikatorer som ska användas och hur barns rättigheter ska säkerställas. Särskilt viktigt är att utvärderingen även omfattar hur lagstiftningen påverkar de barn som döms till fängelse, både juridiskt, socialt och psykologiskt. Fokus på en sådan utvärdering bör även ligga på hur föreslagen lagstiftning påverkar de barn som får fängelse.

Barnafrid önskar framhålla det som konstateras i SOU 2025:11 att den grova brottsligheten bland barn och unga är ett misslyckande från samhällets sida. Barnafrid anser att större fokus bör läggas på förebyggande åtgärder innan barnen kommer i kontakt med rättsväsendet. Socialtjänst, skola och förskola samt civilsamhället behöver stärkas för att tidigt upptäcka och förhindra den negativa utvecklingen och bryta den nedåtgående spiral vi idag ser bland våra unga. Det är även ytterst brådskande att köerna till barn- och ungdomspsykiatrisk bedömning och vård kan kortas så att barn med tidiga beteendeproblem får evidensbaserad behandling tidigt. Detta inkluderar även stöd till föräldrar och skolpersonal.

I detta ärende har Laura Korhonen, centrumchef, beslutat och Anna Nelsson och Sofia Melén Moadi, utredare, varit föredragande.

För Barnafrid – nationellt centrum för kunskap om våld mot barn

Linköping den 5 november 2025

Laura Korhonen, prof.
Centrumchef

Från: "info@ludvika.se" <info@ludvika.se>
Skickat: den 9 oktober 2025 11:21:16
Till: "JU Remissvar" <ju.remissvar@regeringskansliet.se>
Ämne: JU 2025/01945 - Ludvika kommun
Bilagor: Remisslista Utkast Lrr Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott.pdf
Categories: RK

Hej,
Ludvika kommun tackar för möjligheten att lämna synpunkter i remissen om "Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott ". Vi vill härmed meddela att Ludvika kommun inte kommer att lämna något yttrande i denna remiss.

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Straffrättsenheten

Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Ju2025/01945

Utkastet behandlar en fråga som det uteslutande ankommer på politiken att ta ställning till. Tingsrätten avstår därför från att lämna synpunkter i saken.

På tingsrättens vägnar

Erik Graeske
Lagman

RIC, 2009-02, DV info.avd.

Länsstyrelsen Dalarnas län

Yttrande
Datum
2025-10-22

Diarienummer
8789-2025

Justitiedepartementet

Begäran om yttrande över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Er beteckning: Ju 2025/01945

Länsstyrelsen i Dalarnas län (fortsättningsvis Länsstyrelsen) yttrar sig över utkastet till lagrådsremiss om sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott.

Sammanfattning

Länsstyrelsen avstyrker utkastet till lagrådsremiss om sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott. Det är av stor vikt att vända den negativa utvecklingen och förebygga att unga utnyttjas och dras in i organiserad brottslighet eller annan kriminell livsstil. Länsstyrelsen vill därför betona, utifrån sin roll som samordnande regional aktör, betydelsen av att fortsatt prioritera det brottsförebyggande arbetet.

5. Straffbarhetsåldern sänks för allvarliga brott

Sammantaget anser Länsstyrelsen att riskerna med utkastet till lagrådsremiss överväger nyttan. Mot den bakgrunden avstyrker Länsstyrelsen utkastet till lagrådsremiss om sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott.

Länsstyrelsen har i yttrandet över slutbetänkandet Straffbarhetsåldern SOU 2025:11 yttrat sig över förslaget om en särskild reglering om sänkt straffbarhetsålder. Länsstyrelsens sammantagna bedömning i tidigare yttrande är att riskerna med förslaget gällande en särskild reglering om en sänkt straffbarhetsålder överväger nyttan med förslaget. De risker och synpunkter som Länsstyrelsen identifierat är:

- Ur ett brottsförebyggande perspektiv kommer en sänkt straffbarhetsålder sannolikt inte leda till minskad

brottslighet[1] och dessutom sannolikt öka risken för återfall i brottslighet.
- Förslaget riskerar att trycka den grova organiserade brottsligheten nedåt i åldrarna.
- Förslaget försämrar barns rättigheter och riskerar därmed att kränka Sveriges åtagande enligt barnkonventionen.
- När samhället vidtar åtgärder som riskerar att begränsa individers rättigheter eller kränka Sveriges åtagande enligt barnkonventionen är det särskilt viktigt att uttömma alternativa åtgärder för att uppnå det grundläggande syftet för åtgärden utan att rättighetsinskränkningar behöver göras.
- Länsstyrelsen konstaterar att det genomförs flertalet åtgärder inom området och betonar vikten av att effekterna av åtgärderna följs upp och utvärderas innan fler ingripande förslag föreslås.
- Införandet av ungdomsfängelser och Kriminalvårdens utökade ansvar för barn och unga behöver utvärderas innan samhället föreslår att utöka antalet barn i den miljön, vilket förslaget om en sänkt straffbarhetsålder faktiskt innebär.

Länsstyrelsen vill understryka vikten av tidig identifiering av barn med ökad risk att hamna i kriminella miljöer. På så sätt kan samhället tidigt samordna stödinsatser och förebygga kriminalitet, införandet av BOB (Barn-och unga i organiserad brottslighet) är ett tydligt exempel på åtgärd inom detta område. Länsstyrelsen betonar att det brottsförebyggande arbetet för barn och unga fortsatt måste prioriteras för att motverka att barn begår brott.

Utkastet till lagrådsremiss föreslår en ytterligare sänkning av straffbarhetsåldern, från 14 år till 13 år. En sådan sänkning av straffbarhetsåldern som utkastet föreslår bedöms förstärka de riskerna som framhållits ovan. Detta medför att Länsstyrelsen i enlighet med tidigare yttrande avseende slutbetänkandet Straffbarhetsåldern SOU 2025:11 avstyrker utkastet till lagrådsremiss.

[1] Tova Bennet och Sverker Jönsson, https://www.lu.se/artikel/inget-stod-i-forskningen-hardare-straff, Lunds universitet, 2024

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helena Höij med brottsförebyggande samordnare Ulrika Andersson som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Regeringen
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Er beteckning: Ju2025/01945

Sammanfattning

Länsstyrelsen avstyrker utredningens samtliga förslag. Dock ser Länsstyrelsen det som oroväckande att allvarlig brottslighet kryper allt längre ner i åldrarna och att antalet skjutningar och sprängningar med koppling till organiserad brottslighet ökat markant. Det är av stor vikt att vända den negativa utvecklingen och förebygga att unga utnyttjas och dras in i organiserad brottslighet eller annan kriminell livsstil. Därmed betonar Länsstyrelsen sin roll som en samordnande och regional aktör i utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet i länet, betydelsen av att fortsatt prioritera det brottsförebyggande arbetet och utvecklingen av det.

Synpunkter

Länsstyrelsen förstår angelägenheten av att möta behovet av samhällsskydd och säkerställa proportionerlig reaktion och det straffrättsliga systemets legitimitet. Men Länsstyrelsen betonar att om barn så unga som 13 år interneras kan det resultera i en kontraproduktiv effekt i förhållande till det avsedda syftet. När barn blir märkta som brottslingar i ung ålder riskerar det att förstärka identifikation med en kriminell livsstil som i hög grad kan leda till stämpling. Den negativa stämplingen kan bidra till en ökad risk för att barn fortsätter att begå brott och leda till en långsiktig ökning av kriminaliteten.

Länsstyrelsen vill poängtera att en sänkt straffbarhetsålder strider mot barnkonventionens intentioner och FN:s barnrättskommittés rekommendationer. FN:s barnrättskommitté har bestämt uppmanat alla länder som antagit barnkonventionen att inte sänka

straffbarhetsåldern under 14 år (CRC/C/GC/24). 13-åringar är fortfarande barn, med ofullständig utveckling och konsekvensförmåga och deras beteende och handlingar påverkas starkt av omedelbara belöningar och sociala faktorer. I Europa är straffbarhetsåldern i regel 14 år eller högre och det kan antas att en sänkning av straffbarhetsåldern kan leda till en ytterligare förskjutning av den allvarliga brottsligheten till yngre åldersgrupper. En sänkning riskerar även att underminera utsatta barns förtroende för vuxna och därmed minska deras benägenhet att söka stöd, vilket kan leda till att viktiga insatser uteblir. Länsstyrelsen anser att prioritering bör initialt vara identifiering av barn med ökad risk att hamna i kriminella miljöer, för att tidigt samordna stödinsatser och förebygga kriminalitet. Därför betonar Länsstyrelsen återigen att det brottsförebyggande arbetet för barn och unga måste prioriteras för att motverka att barn begår brott.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anders Thornberg med samordnare brottsförebyggande arbete Sara Tuvesson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Lovisa Ljungberg medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

ju.L5@regeringskansliet.se

Länsstyrelsen
Kalmar län

Datum
2025-11-10

Diarienummer
8039-2025

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande avseende utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Er beteckning: Ju2025/01945

Sammanfattning

Länsstyrelsen Kalmar län avstyrker lagrådsremissen i sin helhet.

Länsstyrelsen har tidigare lämnat remissvar på förslaget att sänka straffbarhetsåldern till 14 år (SOU 2025:11, Ju2025/00206). Förslaget i den här lagrådsremissen liknar det tidigare, men nu föreslås att straffbarhetsåldern sänks till 13 år. Länsstyrelsen Kalmar län hänvisar till de argument vi tidigare framförde mot att sänka åldern till 14 år. Däribland skälen:

- En sänkt straffbarhetsålder förväntas inte leda till minskad brottslighet.
- Sänkningen av straffbarhetsåldern för grova brott löser inte problematiken med organiserad brottslighet och nyrekrytering.
- Det finns risk att kriminella aktörer förskjuter rekryteringen till allt yngre barn.
- Utredningens förslag om sänkt straffbarhetsålder går emot FN:s barnkommittés rekommendation till Sverige, vilken är att inte sänka straffbarhetsåldern.

Länsstyrelsen vill också lyfta fram att majoriteten av remissinstanser i SOU 2025:11 (Ju2025/00206) avstyrkte förslaget att sänka straffbarhetsåldern till 14 år.

De som medverkat i beslutet

I detta ärende har landshövding Allan Widman beslutat. Brottsförebyggande samordnare Madelene Drottman har varit

föredragande. I den slutliga beredningen har även enhetschef för social hållbarhet Martina Almqvist deltagit.

Justitiedepartementet

Begäran om yttrande över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott, svar senast 2025-11-12

Er beteckning: Ju2025/01945

Sammanfattning

- Länsstyrelsen Skåne avstyrker förslag om en sänkt straffbarhetsålder.

Länsstyrelsen Skånes ställningstagande

Länsstyrelsen Skåne avstyrker förslag i utkast till lagrådsremiss ”Sänkt straffbarhetsålder för grova brott” om sänkt straffbarhetsålder då det går emot Sveriges nationella och internationella åtaganden, barnkonventionen som är svensk lag samt att utredningen inte ger stöd för att förslagen kommer leda till minskad brottslighet.

Länsstyrelsen Skåne har svarat på begäran om yttrande över straffbarhetsålder, SOU 2025:11 och anför samma ställningstagande till utkast om lagrådsremiss.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av vikarierande landshövding Ola Melin med brottsförebyggande samordnare Johanna Bobin som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Ulrika Jerre medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post skane@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen Skåne, 205 15 Malmö, eller ring vår växel 010-224 10 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/skane.

Du kan läsa om hur Länsstyrelsen behandlar personuppgifter på Länsstyrelsens webbplats:
www.lansstyrelsen.se/skane/personuppgifter

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Er beteckning: Ju2025/01945

Yttrande

Länsstyrelsen avstyrker förslagen i utkastet.

Länsstyrelsen anser att de överväganden som Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare gjort om den lägsta straffbarhetsåldern under 9.6 i utredningens slutbetänkande är väl avvägda. Länsstyrelsens hänvisar i övrigt till yttrandet den 12 maj 2025 över slutbetänkandet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helene Hellmark Knutsson med chefsjurist Per Lundström som föredragande.

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post vasterbotten@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen Västerbotten, 901 86 Umeå, eller ring vår växel 010-225 40 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/vasterbotten.

Du kan läsa om hur Länsstyrelsen behandlar personuppgifter på Länsstyrelsens webbplats:
www.lansstyrelsen.se/vasterbotten/personuppgifter

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande avseende utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Er beteckning: Ju2025/01945

Sammanfattning

- Länsstyrelsen avstyrker lagrådsremissen i sin helhet.
- Länsstyrelsen anser att en sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år skulle utgöra betydande avsteg från principen om straffrättslig särbehandling av barn.
- Länsstyrelsen anser inte att lagrådsremissen presenterar tillräckliga skäl för att gå emot barnrättskommitténs rekommendationer och allmänna kommentarer.

5 Straffbarhetsåldern sänks för allvarliga brott

Länsstyrelsen avstyrker lagrådsremissens förslag om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Länsstyrelsen avstyrker därmed också lagrådsremissens övriga förslag.

I enlighet med vad den ursprungliga utredningen själv framhåller drabbar ett fängelsestraff en ung lagöverträdare hårdare än en vuxen lagöverträdare. Förslagen i lagrådsremissen kan antas fungera kontraproduktivt utifrån sämre förutsättningar till återanpassning i samhället, risker kopplade till stigmatisering och utanförskap samt en ökad risk för återfall i brott.

Länsstyrelsen är enig med lagrådsremissens bedömning att det inte finns tillräckligt stöd för att påstå att en särskild reglering om sänkt straffbarhetsålder kommer att leda till en minskning av allvarlig brottslighet. Länsstyrelsen är även enig med lagrådsremissens bedömning att förslagen endast i viss mån kan bidra till att

förebygga brott. Länsstyrelsen anser därför att en sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år inte är proportionerlig i förhållande till de risker en sådan ändring för med sig och att den därför skulle utgöra ett betydande avsteg från principen om straffrättslig särbehandling av barn.

11 Barnkonventionen och andra grundläggande fri- och rättigheter

Länsstyrelsen kommenterar lagrådsremissens bedömning att en särskild reglering om sänkt straffbarhetsålder inte är oförenligt med bestämmelserna i barnkonventionen.

FN:s barnrättskommitté (kommittén) har tydligt uppmanat de stater som ratificerat barnkonventionen att inte sänka straffbarhetsåldern under 14 år (CRC/C/GC/24). Kommitténs uppgift är att bevaka barnkonventionens genomförande i de länder som ratificerat den. Länsstyrelsen har insikt i att rekommendationer och allmänna kommentarer inte är juridiskt bindande för konventionsstaterna. Länsstyrelsen vill dock påtala att barnkonventionen utgör svensk lag sedan 2020 och att kommittén har uttalat ett en sänkning under 14 år kan vara oförenlig med konventionen. Dessutom, som Länsstyrelsen har redogjort för ovan, kan de positiva effekterna av en sänkt straffbarhetsålder förmodas vara mycket begränsade. Mot denna bakgrund bedömer Länsstyrelsen att lagrådsremissen inte presenterat tillräckligt starka skäl att sänka straffbarhetsåldern till 13 år och därmed gå emot kommitténs rekommendation.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektören Jörgen Peters med samordnaren Emelie Petersson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Annika Lidström medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Länsstyrelsen Östergötland

Datum
2025-11-04

Diarienummer
15723-2025

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Yttrande över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Er beteckning: Ju2025/01945

Sammanfattning

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker lagrådsremissens förslag, med hänvisning till samma ställningstaganden som anfördes i länsstyrelsens yttrande över betänkandet SOU 2025:11 Straffbarhetsåldern (er beteckning: Ju2025/00206). Länsstyrelsen gör bedömningen att:

- förslagen strider mot barnrättskonventionen samt mot Förenta nationernas barnrättskommittés uttryckliga rekommendationer om att inte sänka straffbarhetsåldern och att avstå från att införa system med olika straffbarhetsåldrar beroende på brottets allvar.

- föreslagna åtgärder bidrar inte till att bromsa utvecklingen av att allt yngre barn begår brott med koppling till kriminella nätverk.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Ann Holmlid, med brottsförebyggande samordnare Sara Nielsen som föredragande. I handläggningen har även Linda Pergelius Thorbjörnson, chef för enheten för social hållbarhet medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Malmö stad
Kommunstyrelsen

Datum
2025-11-12
Adress
August Palms Plats 1
Diarienummer
STK-2025-1382

Yttrande

Till
Justitiedepartementet

Remiss Justitiedepartementet - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott
Ju2025/01945

Sammanfattning
Malmö stad avstyrker Justitiedepartementets förslag om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för vissa allvarliga brott. Förslaget saknar stöd i forskning och strider mot barnkonventionen samt FN:s barnrättskommittés rekommendationer.

Malmö stad framhåller att barns rätt till utbildning måste säkerställas. Förslaget innebär risker för att skolpliktiga barn vid frihetsberövande går miste om undervisning, vilket kan få långsiktiga konsekvenser för deras skolgång, framtida möjligheter och sociala utveckling. När dessa barn återvänder till skolan kommer ofta omfattande stödinsatser att krävas, vilket medför ökade kostnader för kommunerna.

Malmö stad anser att fokus i stället bör ligga på förebyggande insatser, stöd och rehabilitering.

Yttrande
Malmö stad har tagit del av Justitiedepartementets utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott och lämnar följande synpunkter. Yttrandet grundar sig på ställningstaganden från berörda nämnder och på Malmö stads samlade bedömning av förslagets konsekvenser för barn och unga samt för kommunernas ansvar.

Malmö stad delar bedömningen att en generell sänkning av straffbarhetsåldern inte är ändamålsenlig eller önskvärd. Malmö stad ser dock med oro på förslaget om en särskild sänkning till 13 års ålder och bedömer att det innebär betydande risker ur både barnrättsligt, socialt och ekonomiskt perspektiv.

5. Straffbarhetsåldern sänks för allvarliga brott

Malmö stad delar Justitiedepartementets bedömning att en generell sänkning av straffbarhetsåldern inte vore ändamålsenlig eller önskvärd. Malmö stad avstyrker även förslaget om en särskild sänkning som skulle omfatta barn från 13 års ålder.

Det är mycket allvarligt att barn under 15 år blir involverade i grova brott som sprängningar, skjutningar och mord. Samhället har starka skäl att reagera på denna utveckling. Samtidigt pågår flera reformer och åtgärder inom det kriminalpolitiska området som rör barn och unga, vilket gör det svårt att överblicka de samlade konsekvenserna av redan genomförda och planerade förändringar. Malmö stad anser därför att det inte är lämpligt att genomföra en så ingripande åtgärd som att sänka straffbarhetsåldern.

Att regeringen föreslår en så omfattande förändring jämfört med slutbetänkandet utan att en ny utredning har genomförts är en brist. Varken slutbetänkandet eller lagrådsremissen innehåller en plan för hur konsekvenserna av en sådan reform ska följas upp. Enligt Malmö stads bedömning kan förslaget leda till negativa effekter, däribland att brottsligheten ökar i stället för att minska. Det finns en påtaglig risk att barn under 13 år rekryteras till att begå brott för att undgå straff, vilket i förlängningen kan bidra till att kriminaliteten trycks längre ned i åldrarna och att barn får en tidig kriminell identitet.

Malmö stad vidhåller sin tidigare kritik mot förslaget i SOU 2025:11 om sänkt straffbarhetsålder till 14 år. Det saknas fortfarande tillräckliga resonemang om varför en sänkning inte riskerar att leda till att grov brottslighet förskjuts till ännu yngre åldrar. Malmö stad instämmer inte i utredarens bedömning att risken för att allt yngre barn kommer att begå grova brott till följd av den föreslagna förändringen är ringa.

Forskning visar att straffrättsliga ingripanden mot barn inte har brottspreventiv effekt, utan snarare ökar risken för återfall och social marginalisering. De mest effektiva åtgärderna sker utanför rättsväsendet och syftar till att stärka skyddsfaktorer som skolgång, trygghet och socialt stöd (Brå 2024:1). Ett ökat fokus på förebyggande insatser, stöd och rehabilitering är enligt Malmö stad mer verkningsfullt än straff för att minska brottslighet bland barn i yngre åldrar.

Malmö stad vill även framhålla att socialtjänsten och rättsväsendet har olika men kompletterande roller. De rättsvårdande myndigheternas uppgift är att markera att samhället tar avstånd från brottet, medan socialtjänstens ansvar är att utgå från barnets behov av skydd och stöd. Ett välfungerande samarbete mellan dessa aktörer kräver nationellt stöd och kunskap om evidensbaserade metoder, samt en långsiktig strategi för att implementera sådana insatser.

Förslaget står även i strid med barnkonventionen. Barnkonventionen ska tolkas enligt en progressivitetsprincip, enligt vilken tidigare uppnådda rättigheter inte får urholkas. Att införa en lägre straffbarhetsålder utgör därför ett brott mot konventionen. FN:s barnrättskommitté har i sin allmänna kommentar nr 24 (2019) uttryckt oro över att sänkta straffbarhetsåldrar ofta grundas i samhälleliga påtryckningar snarare än i vetenskaplig förståelse av barns utveckling. Kommittén har tydligt uppmanat konventionsstater att under inga omständigheter sänka den lägsta straffbarhetsåldern, utan i stället verka för en enhetlig och högre minimiålder.

Även erfarenheter från Danmark visar att barn som döms tidigt får sämre skolresultat och minskad chans att fullfölja sin utbildning (Damm m. fl. 2017). Mot denna bakgrund anser Malmö stad att Justitiedepartementets förslag, som innebär en ännu med långtgående sänkning än tidigare, inte är bättre motiverat än det som tidigare presenterades. De resonemang som efterfrågades i tidigare remissomgångar saknas fortfarande, trots att behovet av en gedigen analys nu är ännu större. Malmö stad avstyrker därför förslaget om en särskild sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år.

6. Vilka påföljder ska kunna dömas ut? Den som fyllt 13 år ska kunna dömas till samma påföljder som andra lagöverträdare under 18 år

Malmö stad avstyrker förslaget att barn från 13 års ålder ska kunna dömas till samma påföljder som andra lagöverträdare under 18 år. Malmö stad anser att lagstiftaren måste väga in förslagens konsekvenser för barns skolgång innan några förändringar genomförs. Det handlar inte bara om att säkerställa förenlighet med skolplikten och rätten till utbildning enligt 7 kap. skollagen (2010:800) och barnkonventionen, utan också om att värna en av de starkaste skyddsfaktorerna mot kriminalitet och utanförskap: en fullbordad skolgång.

Justitiedepartementet framhåller att barns rätt till utbildning och skolplikt ska hanteras genom den pågående reformen om frihetsberövande påföljder samt genom utredningen om Kriminalvårdens skolverksamhet (Ju 2025/00631). Malmö stad konstaterar dock att dessa reformer ännu inte är genomförda eller utvärderade. Därmed saknas underlag för att bedöma hur barns rätt till utbildning ska kunna säkerställas vid verkställighet av föreslagna påföljder.

Malmö stad vill särskilt framhålla att frågan om barns utbildning är alltför väsentlig för att överlåtas till verkställande myndighet. Det krävs tydliga och rättssäkra lösningar på systemnivå för att garantera barns rätt till undervisning även vid frihetsberövande. Att utkastet till lagrådsremiss inte närmare behandlar denna fråga är anmärkningsvärt, särskilt med tanke på att det nu omfattar 13-åringar, en åldersgrupp där skolplikten gäller fullt ut och där utbildningens roll som skyddsfaktor är central.

7.1 Utredning av misstankar om brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder

Malmö stad avstyrker förslaget att samma regler som gäller för misstänkta över 15 år ska tillämpas på barn från 13 års ålder. Justitiedepartementet framhåller att häktade personer under 18 år har rätt till fyra timmars kontakt med personal eller annan varje dag och att dessa kontakter till exempel kan vara med skola. Malmö stad bedömer dock att en sådan begränsad kontakt är otillräcklig för att ersätta en fullvärdig skolgång för en 13- eller 14-åring.

Förslaget innebär att yngre, skolpliktiga barn kan komma att vara häktade i upp till fem månader, vilket motsvarar nästan en hel termin. En sådan situation riskerar att leda till att barn går miste om sin rätt till utbildning och därmed förlorar en av de viktigaste skyddsfaktorerna mot framtida kriminalitet och utanförskap. Malmö stad ser därför allvarligt på att lagrådsremissen saknar ett tydligt resonemang om hur barns rätt till utbildning ska säkerställas vid frihetsberövande.

10. Den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder bör tidsbegränsas

Om förslaget, trots omfattande kritik, genomförs är en tidsbegränsning nödvändig för att möjliggöra en uppföljning och utvärdering av reformens effekter.

13.1 Ekonomiska konsekvenser

Malmö stad bedömer att förslaget kommer att medföra betydande kostnader för kommunerna. Enligt förslaget ska barn kunna häktas i upp till flera månader, men det framgår inte hur deras rätt till en fullvärdig skolgång ska säkerställas under denna tid. Det är osannolikt att den undervisning som ges i häkte kan motsvara en ordinarie skolgång, och elever som är häktade under flera månader kan komma att gå miste om en hel termin.

När dessa barn återvänder till skolan är det sannolikt att de kommer att behöva omfattande stödinsatser, anpassad undervisning eller till och med behöva gå om en årskurs. Detta kommer att leda till ökade kostnader för kommunerna, både administrativt och pedagogiskt. Erfarenheter från Danmark visar dessutom att barn som döms i tidig ålder får sämre skolresultat och minskad chans att fullfölja sin utbildning, vilket kan leda till fler elever på gymnasiets introduktionsprogram och ökade kostnader för både kommun och samhälle.

Malmö stad delar därför inte Justitiedepartementets bedömning att förslaget endast medför marginella kostnadsökningar.

Samordning av föreslagna förändringar

Malmö stad konstaterar, i likhet med Justitiedepartementet, att det pågår flera statliga utredningar inom närliggande områden. Malmö stad anser att föreslagna förändringar

bör samordnas på ett sätt som möjliggör ett samlat och välavvägt genomförande. En sådan samordning är nödvändig för att underlätta genomförandet för berörda aktörer och för att säkerställa att reformerna får avsedda effekter.

Ordförande	Stefana Hoti
Sekreterare	Agnes Wemme

Helena Nanne (M) och Håkan Fäldt (M) reserverar sig mot beslutet och avser lämna in en skriftlig reservation.

Magnus Olsson (SD) och Anders Olin (SD) reserverar sig mot beslutet och avser lämna in en skriftlig reservation.

Malmö stad
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag

Sammanträdestid	2025-11-12 kl 10:30-10:45
Plats	Sessionssalen, stadshuset
Utses att justera	Helena Nanne
Justeringen	2025-11-18
Protokollet omfattar	§332

Underskrifter

Sekreterare ..... Agnes Wemme

Ordförande ..... Stefana Hoti .....

Justerande ..... Helena Nanne .....

Beslutande ledamöter

Stefana Hoti (MP) (Vice ordförande)
Helena Nanne (M) (Andre vice ordförande)
Andréas Schönström (S)
Mubarik Abdirahman (S)
Håkan Fäldt (M)
Anton Sauer (C)
Magnus Olsson (SD)
Anders Olin (SD)
Anders Skans (V)
Roko Kursar (L)
Amani Loubani (S) ersätter Katrin Stjernfeldt Jammeh (S) (Ordförande)
Anders Nilsson (S) ersätter Sofia Hedén (S)
Tobias Petersson (V) ersätter Anfal Mahdi (V)

Ej tjänstgörande ersättare

John Eklöf (M)
Tony Rahm (M)
Rickard Åhman Persson (SD)
Anders Pripp (SD)
Sara Wettergren (L)

Övriga närvarande

Sedat Arif (S) (Insyn)
Andreas Norbrant (Stadsdirektör)
Jonas Rosenkvist (Avdelningschef)
Tomas Bärring (Chefsjurist)
Petter Hallberg (Sektionschef)
Agnes Wemme (Nämndsekreterare)
Micael Nord (Näringslivsdirektör)
Ana-Maria Deliv (Hållbarhetsdirektör)
Mats Holmström (Kommunikationsdirektör)
Henrik Loveby (Avdelningschef)
Petter Hallberg (Sektionschef)
Alma Tabak (Enhetschef)

§ 332 Remiss Justitiedepartementet - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

STK-2025-1382

Sammanfattning
Justitiedepartementet har skickat utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott på remiss till Malmö stad. Utkastet kompletterar förslagen i betänkandet SOU 2025:11 Straffbarhetsåldern och innebär att straffbarhetsåldern sänks ytterligare, från 14 till 13 år, för vissa allvarliga brott.

Internremiss har skickats till grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt arbetsmarknads- och socialnämnden. Samtliga tre nämnder har inkommit med yttranden i vilka de avstyrker förslaget.

Beslut
Kommunstyrelsen beslutar

1. Kommunstyrelsen godkänner kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till yttrande och skickar yttrandet till Justitiedepartementet.

Beslutsgång
Ordföranden Stefana Hoti (MP) yrkar bifall till kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut.

Helena Nanne (M) yrkar att kommunstyrelsen ska tillstyrka utredningens förslag.

Magnus Olsson (SD) instämmer i Helena Nannes (M) yrkande.

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut.

Reservationer och särskilda yttranden
Helena Nanne (M) och Håkan Fäldt (M) reserverar sig mot beslutet och avser lämna in en skriftlig reservation, bilaga 3.

Magnus Olsson (SD) och Anders Olin (SD) reserverar sig mot beslutet och avser lämna in en skriftlig reservation, bilaga 4.

Beslutet skickas till
Justitiedepartementet
Arbetsmarknads- och socialnämnden
Grundskolenämnden
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Stadskontoret, intern ledning och samordning
Stadskontorets handläggare

Beslutsunderlag
- Förslag till beslut KSAU 251110 §508 med reservation (M) Remiss Justitiedepartementet - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

- G-Tjänsteskrivelse KSAU 251110 Remiss Justitiedepartementet - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott
- Kommunledningens förslag till yttrande Remiss Justitiedepartementet - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott (med markeringar)
- Förslag till yttrande Remiss Justitiedepartementet - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott
- Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott
- Grundskolenämnden beslut 251023 § 152 Reservation (M) och (SD)
- Remissvar arbetsmarknads- och socialnämnden
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 251023 § 311 muntlig Reservation (M) och Reservation (SD)
- Remissvar grundskolenämnden
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslut 251024 § 161 med muntlig Reservation (M) och Reservation (SD) och (-)
- Remissvar gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Bilaga 3

Reservation

Ärende 6: Remiss Justitiedepartementet - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Regeringens förslag syftar till att möta en allvarlig samhällsutveckling där grova brott begås av allt yngre personer. Straffmyndighetsåldern är i dag 15 år enligt brottsbalken. Gränsen fastställdes i en tid då grov brottslighet bland 13 och 14-åringar var ovanlig. Idag lever vi i en verklighet där mycket unga barn utnyttjas av äldre kriminella för att begå grova våldsbrott eller hantera vapen och narkotika. Samtidigt står rättsväsendet i praktiken utan möjlighet att ingripa med rättsliga påföljder. Det undergräver tilltron till rättsstaten och försvårar arbetet med att agera tidigt mot unga som dras in i kriminalitet. En sänkning av straffbarhetsåldern för de allra grövsta brotten är därför nödvändig för att återupprätta rättsordningens trovärdighet och stärka samhällets förmåga att ingripa innan unga fastnar i kriminella miljöer.

Förvaltningen uttrycker oro för hur barns rätt till utbildning ska kunna tillgodoses vid en sänkning av straffbarhetsåldern. Den oron är förståelig men inte grundad i fakta. Skolplikten gäller alla barn i Sverige till utgången av vårterminen det år de fyller 16 oavsett om de är straffmyndiga eller inte. Det finns redan särskilda utbildningsformer för ungdomar som är frihetsberövade till exempel inom Statens institutionsstyrelse (SiS). Regeringen har dessutom tillsatt en särskild utredning (Ju 2025/00631) med uppdrag att ta fram förslag till de författningsändringar som krävs för att barn och unga som döms till fängelse ska kunna tillgodoses sin rätt till utbildning inom ramen för Kriminalvårdens verksamhet.

Det innebär att frågan om barns rätt till utbildning redan är föremål för reformarbete på nationell nivå och en sänkning av straffmyndighetsåldern förändrar inte det kommunala ansvaret. Tvärtom kan ett tydligare och tidigare rättsligt ingripande bidra till att fler barn snabbare får tillgång till stöd, struktur och skolgång under ordnade former. Ett barn som begår ett grovt brott behöver inte bara hjälp utan också lära sig att handlingar får konsekvenser. Att ställa krav är att bry sig. Moderaterna anser därför att förvaltningens bedömning inte beaktar helheten. En sänkning av straffmyndighetsåldern hotar inte barns rätt till utbildning. Den stärker samhällets möjligheter att skydda både de unga som begår brott och de unga som riskerar att drabbas av densamma.

Mot denna bakgrund yrkade Moderaterna avslag på liggande förslag och tillstyrker regeringens förslag om sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott. Eftersom vi inte fick gehör för våra yrkanden så reserverar oss till förmån för eget förslag

Kommunstyrelsen 2025-11-12

Helena Nanne (M) Håkan Fäldt (M)

Med instämmande av

John Eklöf (M) Farishta Sulaiman (M) Tony Rahm (M)

Bilaga 4

Reservation

STK-2025-1382 Remiss Justitiedepartementet - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

I förslaget till yttrande ställer sig kommunen negativ till förslagen från Justitiedepartementet. Parollen torde, särskilt i Malmö, vara att om du kan utföra brott – så ska du kunna ta konsekvenserna därefter. Stöd ska givetvis ges, men aldrig ersätta ett straff. Däremot måste åtgärder vidtas parallellt för att ge effekt.

Vi Sverigedemokrater yrkade att kommunstyrelsen skulle tillstyrka utredningens förslag. Då vårt yrkande inte vann gehör reserverar vi oss mot beslutet.

Kommunstyrelsen 2025-11-12

Magnus Olsson

Anders Olin

Med instämmande av

Rickard Åhman Persson

Anders Pripp

MALMÖ TINGSRÄTT
SVERIGES DOMSTOLAR

Datum	Diarienummer
2025-11-11	TMA 2025/21/71

Justitiedepartementet, Regeringskansliet
Ju.remissvar@regeringskansliet.se,
Ju.L5@regeringskansliet.se
Ert dnr Ju2025/01945

Yttrande över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Tingsrätten har yttrat sig över betänkandet Straffbarhetsålder (SOU 2025:11) där förslag lämnades om en sänkt straffbarhetsålder till 14 år för vissa allvarliga brott. Förslagen i utkastet till lagrådsremiss går längre än utredningens förslag och har inte tagits fram inom ramen för en ordinär utredning, dvs. med en särskild utredare samt sakkunniga och experter. Inte heller har frågan om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år berörts av remissinstanserna inom ramen för beredningen av betänkandet. Förslaget om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år har således inte varit föremål för samma breda analys och diskussion som förslaget i betänkandet och har därtill tagits fram på mycket kort tid. Underlaget för att ytterligare sänka straffbarhetsåldern i enlighet med det nu remitterade förslaget till lagrådsremiss framstår mot denna bakgrund som svagt.

Samma synpunkter som tingsrätten lämnade i det tidigare remissyttrandet gör sig gällande i förhållande till det nu aktuella förslaget att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för vissa allvarliga brott. Därtill har något övertygande skäl att sänka straffbarhetsålder till 13 år jämfört med 14 år inte framkommit i utkastet till lagrådsremiss. Tingsrätten hänvisar i allt väsentligt till remissyttrandet avseende betänkandet.

Den del av förslagen i utkastet till lagrådsremiss som innebär att åklagaren ges möjlighet att begära att rätten – om den finner att den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder inte är tillämplig - prövar om den unge begått gärningen genom en bevistalan kan komma att lösa flera av de tillämpningsproblem som tingsrätten pekade på i det tidigare remissyttrandet. Tingsrättens prövning är emellertid helt beroende av hur åklagaren i det enskilda fallet väljer att föra sin talan och det är därmed svårt att nu bedöma vilka tillämpningsproblem som kan komma att kvarstå med det nya förslaget.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Johan Sjöö efter föredragning av administrativa assessorn Lina Molin. I handläggningen har även chefsrådmännen Anna Täcklind, Emma Regnér och Ylva Teurneau, rådmännen Christina Nilsson och Jacob Heister samt tingsfiskalerna Linnea Thimansson och Sofia Köllerstedt deltagit.

Johan Sjöö

Lina Molin

Handläggare
Eva-Lotta Nilsson
Institutionen för kriminologi
eva-lotta.nilsson@mau.se

Beslutsdatum
2025-11-10

Dnr
MAU 2025/2349

Dokumenttyp
Yttrande

Ert dnr
Ju2025/01945

Mottagarorganisation
Justitiedepartementet

Yttrande över Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Malmö universitet har beretts möjlighet att yttra sig över *Utkast till lagrådsremiss sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott* och vill anföra följande yttrande.

Yttrande

Institutionen för kriminologi, Malmö universitet, avstyrker förslaget om en sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott. Malmö universitet har tidigare lämnat remissvar på SOU 2025:11 som vi avstyrkte, i likhet med de flesta andra remissinstanser. Eftersom de motiv som anges för att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för grova brott i stor utsträckning är desamma som i föregående utredning står vår bedömning från tidigare remissvar fast. Vi menar att det saknas samlat vetenskapligt stöd för att en sänkning av straffbarhetsåldern skulle vara brottsförebyggande och inte heller att detta skulle medföra att barn inte längre kommer att involveras i allvarlig brottslighet. Ytterligare ett argument för avstyrkan är att konsekvenserna av en sänkning av straffbarhetsåldern inte är tillräckligt utredda.

Eva-Lotta Nilsson, prefekt, Institutionen för kriminologi

Anna-Karin Ivert, biträdande professor, Institutionen för kriminologi

Kopia
Registrator

Justitiedepartementet

Mjölby kommun

Yttrande

Kommunstyrelsen

Datum 2025-11-05
Diarienummer KS/2025:230

Handläggare
Cecilia V. Burenby

Lagrådsremiss angående sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott - Yttrande från Mjölby kommun

Mjölby kommun har av Justitiedepartementet inbjudits att lämna remissvar på *Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott*. I utkastet föreslås bland annat att straffbarhetsåldern sänks från dagens nivå på 15 år till 13 år för brott där påföljden inte är lindrigare än fängelse i fyra år, eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott.

Tidigare har *SOU 2025:11 Slutbetänkande av Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare* varit ute på remiss. Utredningens förslag skiljer sig delvis från utkastet och föreslår en sänkning av straffbarhetsåldern till 14 år.
Utkastet är alltså mer långtgående än utredningens förslag. Av de remissinstanser som yttrade sig angående slutbetänkandet valde en övervägande majoritet att avstyrka eller invända sig mot utredningens förslag.

Att sänka straffbarhetsåldern till 13 år är inte förenligt med FN:s kommitté om barnets rättigheter (barnkonventionen) och de uttalanden och rekommendationer som FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén).

I linje med den kritik som framhölls av den övervägande majoriteten av remissinstanser som yttrade sig om utredningens förslag att sänka straffbarhetsåldern till 14 år och att utkastet är mer långtgående i sänkningen av straffbarhetsåldern (till 13 år), **beslutar Mjölby kommun att avstyrka förslaget i utkastet**.

Mjölby kommun är av uppfattningen att brottsligheten bland barn och unga är ett av dagens stora samhällsproblem och välkomnar konstruktiva förslag till lösningar på problemet. Kommunen delar även det övergripande syftet med omläggningen av kriminalpolitiken att öka samhällsskyddet och ge upprättelse för brottsoffer och deras anhöriga större genomslag. Men kommunen delar också uppfattningen med den övervägande delen av remissinstanserna som yttrade sig angående utredningen att detta inte är rätt lösning och i vissa avseenden snarare riskerar att förvärra situationen.

Mjölby kommun anser att fokus bör läggas på förebyggande insatser med stöd av statlig finansiering, exempelvis Team hemmaplan och SSPF. Dessutom bör särskild vikt läggas på att förbättra institutioner som HVB och SIS. Statliga medel bör även läggas på forskning kring brottsförebyggande åtgärder och metoder på gruppnivå.

Cecilia V. Burenby
Kommunstyrelsens ordförande

Myndigheten för delaktighet

Datum	2025-10-17
Diarienummer	2025/0465
Ert diarienummer	Ju2025/01945
Handläggare	Maria Melin

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar. MFD lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighet har i ett tidigare yttrande, över Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) från 5 maj 2025, avstyrkt förslag om sänkt straffbarhetsålder. Detta då riskerna för negativa konsekvenser för barn, däribland barn med funktionsnedsättningar, övervägde samt för att tillräckligt vetenskapligt stöd saknades.

Myndigheten för delaktighet avstryker även ovan rubricerad lagrådsremiss om sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott. MFD understryker att de åtgärder som lagrådsremissen lyfter fram, bland annat det regeringsuppdrag som myndigheten fått om att ta fram stödmaterial för arbetet mot kriminellas rekrytering av barn och unga med funktionsnedsättning, är långt ifrån tillräckligt för att ge stöd åt en sänkt straffabarhetsålder.

Myndighetens synpunkter

MFD delar lagrådsremissens konstaterande om att det är synnerligen allvarligt att barn med funktionsnedsättning utnyttjas i kriminella sammanhang. Myndigheten instämmer också i att det inte kan uteslutas att en sänkning av straffbarhetsåldern kan öka risken för att dessa barn utnyttjas i högre utsträckning.

MFD menar att de åtgärder som lagrådsremissen för fram som vidtagits för att motverka sådan rekrytering, är långt ifrån tillräckliga för att stävja riskerna för att barn och unga med funktionsnedsättning rekryteras till kriminalitet. Det gäller för det uppdrag som MFD fått, om att ta fram och sprida stödmaterial på området kriminell rekrytering av barn och unga med funktionsnedsättning, till relevanta aktörer såsom socialtjänsten, polisen och skolan. Det gäller även för de uppdrag som givits till andra myndigheter, med liknande inriktning och syfte samt för de olika andra åtgärder som hittills vidtagits inom området.

MDF ser inte heller att det går att säkerställa att dessa uppdrag och åtgärder i tillräcklig utsträckning motverkar de negativa konsekvenser som uppstår för de barn som föreslås omfattas av en sänkt straffbarhetsålder.

MFD vill därför sammanfattningsvis slå fast att de konstaterade negativa konsekvenser för barn, däribland barn med funktionsnedsättningar, fortfarande överstiger de skäl som talar för förslaget och den eventuella avsedda effekt som förslaget kan förväntas ha.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande) och processamordnare Maria Melin (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Malin Ekman Aldén

Datum
2025-11-10

Dnr
MUCF 1219/25

Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor avstyrker förslaget att införa en differentierad straffbarhetsålder och att sänka straffbarhetsåldern till 13 år.

MUCF har tidigare lämnat ett remissvar på ett förslag om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år (SOU 2025:11, Ju2025/00206). I likhet med i stort sett alla remissinstanser och en övervägande andel av experterna i utredningen avstyrkte myndigheten då de förslag som lämnades. Det förslag som nu lämnas är i huvudsak detsamma som det tidigare, förutom att straffbarhetsåldern nu föreslås sänkas till 13 år. De motiv som anförs för förslaget är också desamma som anfördes i utredningen. De argument som myndigheten anförde mot att sänka straffbarhetsåldern till 14 år gäller i minst lika hög grad mot att sänka den till 13 år.

Straffbarhetsåldern på 15 år har varit gällande i Sverige under lång tid. Den är djupt förankrad i det allmänna rättsmedvetandet och känd av allmänheten. Utifrån forskning och beprövad erfarenhet anses barn under den åldern inte ha utvecklat tillräckligt kognitiv förmåga eller mognad för att hållas straffrättsligt ansvariga. Myndigheten anser att införandet av en tillfällig sänkning av straffbarhetsåldern skulle innebära stora avsteg från Sveriges normala rättsprinciper.

MUCF anser inte att utredningen kunnat presentera tillräckliga bevis för att en sänkt straffbarhetsålder skulle leda till minskad brottslighet bland unga. Myndigheten delar även den oro som flera experter uttrycker för att det finns en risk för att fler unga återfaller i brottslighet och att ännu yngre barn riskerar att dras in kriminalitet på grund av sänkt straffbarhetsålder.

MUCF anser vidare att förslaget om en sänkning av straffbarhetsåldern endast för vissa brott innebär betydande betänkligheter av både principiellt och praktiskt slag. Det skapar en osäkerhet kring vilka handlingar som är straffbara. Den bedömning som polis, åklagare och domstolar gör kommer att bli avgörande för vilka handlingar som bedöms vara straffbara. Denna bedömning kan i vissa fall ske efter det att händelsen inträffat.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)
Liedbergsgatan 4, 352 30 Växjö | Box 206, 351 05 Växjö | tfn 010-160 10 00 | info@mucf.se | www.mucf.se

Förslaget är problematiskt utifrån ett barnrättsperspektiv och Sveriges åtagande enligt barnkonventionen. En sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år innebär att Sverige i ytterligare utsträckning frångår FN:s rekommendationer till medlemsländerna att inte sänka straffbarhetsåldern.

MUCF delar Kriminalvårdens bedömning att den myndigheten i dagsläget saknar förutsättningar att ansvara för verkställighet av påföljder som 13-åringar döms till. Myndigheten saknar tillräcklig erfarenhet och kompetens för att arbeta med barn och unga. Det gäller särskilt då den enligt förslaget ska få ansvar för att bedriva grundskola, anpassad grundskola, specialskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola för barn som avtjänar fängelsestraff. Kriminalvården befinner sig, enligt egen utsago, redan idag i ett ansträngt läge.

MUCF delar utrednings bedömning av att Sverige befinner sig i en särskild situation där ungas brottslighet är ett allvarligt samhällsproblem, och där andra unga även är brottsoffer, men att en sänkning av straffbarhetsåldern inte är rätt åtgärd för att möta denna situation.

Det har under senare tid tagits fram och beslutats om ett flertal skärpningar av lagar och regler för att motverka barns och ungas kriminalitet. MUCF anser att det är svårt att överblicka konsekvenserna av de olika förslagen och hur dessa påverkar ungas brottslighet och att det med den utgångspunkten vore olämpligt med en sänkning av straffbarhetsåldern.

I detta ärende har generaldirektör Magnus Jägerskog beslutat. Remissamordnare Kenneth Condrup har varit föredragande.

Magnus Jägerskog
Generaldirektör

Kenneth Condrup
Remissamordnare

REMISSYTTRANDE

2025-11-12

Vår beteckning
KS 658/2025
Er beteckning
Ju2025/01945

Handläggare Henriette de Maré

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se.

Remissvar ”Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarligare brott (Ju2025/01945)”

Mölndals stad tackar för möjligheten att lämna synpunkter på remissen avseende utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarligare brott (Ju2025/01945/2025. Mölndals stad avstår dock från att yttra sig över den aktuella remissen.

Karl de Verdier
Biträdande stadsdirektör

Beslutet att avstå från att svara på remissen har fattats på delegation enligt kommunstyrelsens bemyndigande (KS 2025-10-01 § 66, punkt C 3). Beslutet är digitalt bekräftat.

Datum 2025-11-06

Informationsklass Öppen

Diarienr (åberopas) A603.716/2025 Saknr 000

Polismyndigheten

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Er referens Ju2025/01945

Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott (utkast till lagrådsremiss)

Sammanfattning

Polismyndigheten vidhåller de synpunkter som framfördes i remissvaret till betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11). Eftersom förslaget i utkastet till lagrådsremiss till viss del skiljer sig från utredningens förslag utvecklas vissa synpunkter något.

Polismyndigheten lyfter återigen risken med att ännu yngre barn kan komma att involveras i de kriminella nätverkens brottslighet om förslaget genomförs.

Polismyndigheten framför vissa tillkommande synpunkter på praktiska tillämpningssvårigheter förslaget innebär för myndighetens verksamhet.

Polismyndigheten bedömer att verksamheten kommer behöva göra en genomgripande anpassning till förslagen och ifrågasätter om ändringarna bör införas med så kort varsel.

Polismyndigheten har inga synpunkter på övriga förslag i utkastet till lagrådsremiss.

Polismyndighetens synpunkter

Inledning

Förslagen som regeringen presenterar i detta utkast till lagrådsremiss stämmer i huvudsak överens med det förslag som lämnades i betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) med skillnaden att sänkningen av straffbarhetsåldern föreslås till 13 år istället för 14 år.

De synpunkter som Polismyndigheten förde fram i remissvaret till betänkandet blir därmed fortsatt aktuella även på detta förslag. Polismyndigheten vidhåller därför de synpunkter som framfördes däri, i de delar som regeringen nu går vidare med. Polismyndigheten vill dock lyfta vissa nya aspekter i och med att utkastet till lagrådsremiss innebär vissa justeringar i förhållande till utredningens förslag.

Risk att brottsligheten trycks längre ned i åldrarna

Polismyndigheten vill återigen lyfta den påtagliga risken att en sänkning av straffbarhetsåldern kommer leda till att ännu yngre barn än idag involveras i de kriminella nätverkens brottslighet. Då förslaget nu innebär en sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år istället för 14 år riskerar betydligt yngre barn än idag involveras i de kriminella nätverkens brottslighet.

Brottsutredningen

Polismyndigheten lyfte i remissvaret praktiska svårigheter kopplade till utredningar av brott som kan komma att omfattas av den föreslagna regleringen. Regeringen har i utkastet till lagrådsremiss tagit upp synpunkterna och gjort vissa justeringar. Polismyndigheten vill göra vissa förtydliganden angående vissa frågor som fortsatt utgör problem.

I remissvaret lyfte Polismyndigheten om uppgifter som ett misstänkt barn lämnar i en utredning enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) kan användas i en efterföljande förundersökning av samma gärning som rubricerats om, utan att dennes rätt till rättvis rättegång kränks. I detta utkast till lagrådsremiss anger regeringen att frågan bereds vidare i Regeringskansliet. Polismyndigheten framhåller att det är nödvändigt för myndighetens utredande verksamhet att frågan är utredd i samband med att förslagen träder i kraft.

Till skillnad från förslaget i betänkandet tolkar Polismyndigheten utkastet till lagrådsremiss på så sätt att förundersökningar och utredningar enligt 31 § LUL ska kunna bedrivas parallellt beträffande en händelse som innefattar flera brott där den misstänkte 13- eller 14-åringen är straffbar för vissa brott men inte för andra. Regeringen anför vidare att ett och samma förhör då bör kunna hållas avseende de brott som utreds inom en förundersökning och de brott som omfattas av en utredning enligt 31 § LUL.

Polismyndighetens uppfattning är att det vid en första anblick underlättar för verksamheten att ett och samma förhör kan hållas vid dessa situationer. Dock finns det fortsatt obesvarade tillämpningssvårigheter i förfarandet sett i ett vidare perspektiv. Ett exempel på det avser hur innehållet i detta förhör kan och bör hanteras i det fortsatta förfarandet, alltså hur åklagare och domstolar

ska lägga upp åtal och huvudförhandling där delar av händelseförloppet ska tas upp vid huvudförhandlingen och andra inte.

Det blir särskilt tydligt om förhöret är ett så kallat barnförhör som genomförs hos Polismyndigheten men sedan spelas upp i domstol, eller vid tillämpning av möjligheten att använda inspelade förhör, som polisanställda utför under utredningen, vid en huvudförhandling i domstol enligt 35 kap. 15 § RB. Polismyndigheten efterfrågar därmed fortsatt tydligare ställningstaganden från regeringen gällande de praktiska svårigheterna så att tillämpningen blir mer rättssäker och transparent, istället för att frågorna överlämnas till berörda myndigheter att lösa genom interna rutiner.

Polismyndigheten tog i remissvaret upp risken med att förfarandet med en differentierad straffbarhetsålder blir oförutsebart. Information som en involverad person vid ett tillfälle fått av en polisanställd kan vid ett senare skede inte längre gälla om exempelvis en gärning rubriceras om.

Det förekommer sådana undantagssituationer redan idag, såsom regeringen konstaterar, men Polismyndigheten menar att oförutsebarheten kommer bli betydligt mer vanlig i utredningar om förslaget genomförs. Detta kommer att ställa mycket höga krav på Polismyndighetens verksamhet avseende information till de iblandade, särskilt då de involverade personerna är barn. Oförutsebarheten riskerar drabba de misstänkta barnen men även vårdnadshavare samt minderåriga eller vuxna målsägande.

Ikraftträdandet

Förslaget med en sänkt straffbarhetsålder föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. Polismyndigheten kommer behöva ta fram nya utbildningar samt uppdatera rutiner och system inför att förslaget träder i kraft. Det finns fortsatt praktiska frågor som lämnas obesvarade i utkastet till lagrådsremiss och även de behöver lösas internt och myndighetsgemensamt. Polismyndigheten ser mot denna bakgrund svårigheter med att hinna anpassa verksamheten till det föreslagna ikraftträdandedatumet.

Konsekvenser för Polismyndigheten

Polismyndigheten vidhåller vad som förts fram i tidigare remissvar och har inga ytterligare synpunkter.

Yttrandet har beslutats av biträdande rikspolischefen Stefan Hector efter föredragning av juristen Johan Bladh. Vid den slutliga handläggningen har rättschefen Gunilla Hedwall och juristen Ida Salomonsson deltagit.

POLISMYNDIGHETEN

Stefan Hector

Johan Bladh

Kopia till

Justitiedepartementet (PO)
Arbetstagarorganisationerna
Rikspolischefens kansli

Justitiedepartementet

Remiss - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Sammanfattning

Region Jönköpings län (”RJL”) har givits möjlighet att yttra sig Remiss - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott.

Region Jönköpings län vill uppmärksamma att förslaget har följden att rättspsykiatrisk tvångsvård blir tillämpligt på en yngre målgrupp, där de yngsta fyllt 13 år.[1] Detta förhållande berörs inte i underlaget men frågor avseende hur den rättspsykiatriska vården för barn ska verkställas bör uppmärksammas, t.ex. under vilka förutsättningar barn och vuxna ska tvångsvårdas tillsammans när utgångspunkten för fängelsevården är att barn och unga inte ska avtjäna straffet tillsammans med vuxna.[2] Den ordinarie hälso- och sjukvården skiljer också på patientgrupperna vuxna och barn.

Region Jönköpings län har förståelse för att det i första hand inte är en utredning om den psykiatriska tvångsvårdens förutsättningar men vår rättspsykiatriska verksamhet får enligt förslaget ansvar för en delvis ny patientgrupp.

Om regeringen går vidare med förslaget bör regeringen:

- lämna ett ställningstagande till huvudmännen avseende om barn inom rättspsykiatrisk vård ska behandlas tillsammans med vuxna samt
- ge ett uppdrag till t.ex. Socialstyrelsen att se över de praktiska och regelmässiga förutsättningarna för hur psykiatrisk tvångsvård bör och ska bedrivas till målgruppen under den tid lagen gäller.

[1] Lag (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, 1 §.
[2] Komplettering av uppdrag till Kriminalvården om att förbereda för ungdomsfängelser. Pressmeddelande publicerad 27 oktober 2025.

Regionledningskontoret
Box 1024
551 11 Jönköping

Telefon: 010-241 00 00
E-post: regionen@rjl.se
Hemsida: www.rjl.se

Organisationsuppgifter
Bankgiro: 5216-2849
Orgnr: 232100-0057

Synpunkter på förslaget

Allmänna synpunkter om straffbarhetsålder och frihetsberövande

Region Jönköpings län avstår från att lämna allmänna synpunkter på förslaget om straffbarhetsåldern bör sänkas vid allvarliga brott, eftersom ämnet berörs av utredning och andra remissinsatser. Region Jönköping ifrågasätter inte att förslaget är ingripande för de unga men överlåter till riksdagen att bedöma om vilka avvägningar som är motiverade vid allvarliga brott.

Region Jönköpings län instämmer i målsättningen att barnen i målgruppen blir föremål för ändamålsenliga och i möjligaste mån individanpassade samhällsinsatser som gagnar deras utveckling under den tid de är frihetsberövade, oavsett de enligt förslaget nu döms för brott av tingsrätten, eller bedöms skada sin utveckling genom brottslig verksamhet av socialnämnden.

Rådande ordning vid behov av psykiatrisk tvångsvård

Den ordinarie hälso- och sjukvården är indelad i målgrupperna vuxna och barn.

Unga som är omhändertagna och vårdas enligt LVU, t.ex. på grund av brottslig verksamhet, kan även ha ett behov psykiatrisk vård.[3] Om ett behov av sluten psykiatrisk tvångsvård uppstår hos en omhändertagen vårdas denne enligt de allmänna reglerna LPT.[4] Vården sker då inom den ordinarie barn- och ungdomspsykiatriska verksamheten (”BUP”).

Om behov av psykiatrisk tvångsvård uppstår bland frihetsberövande mellan 15-17 år vårdats de enligt de allmänna reglerna i LRV av den verksamhet som bedriver ordinarie rättspsykiatrisk vård. Vården bedrivs alltså i verksamhet främst för och tillsammans med vuxna patienter och vid behov för unga mellan 15-17 år. Den rådande ordningen får anses vara tillfredställande utifrån att barn inom LRV inte är vanligt, men ändå förekommande, och att miljön inom ordinarie BUP idag inte kan säkerställa flertalet säkerhetsaspekter. Det finns idag, så vitt vi känner till, ingen BUP-verksamhet som har tillstånd att bedriva särskild barn- och ungdomsrättspsykiatrisk vård.

De yngsta patienterna inom LRV är med nuvarande regler 15 år. Om straffbarhetsåldern sänks blir följden att de yngsta patienterna i rättspsykiatrisk tvångsvård kan komma att bli 13 år gamla.[5] Detta förhållande tas inte upp i underlagen som Straffbarhetsåldern, SOU 2025:11, eller föreliggande utkast till lagrådsremiss.

---

[3] Se 3 § Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.
[4] ,Se 3 § Lag (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.
[5] Lag (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, 1 §.

Förhållandet om och hur barn och vuxna ska tvångsvårdas tillsammans har utretts tidigare men utan att några beslut tagits, frågan blir nu åter aktuell.[6] Det skulle underlätta för verksamheterna om regeringen och riksdagen kunde lämna ett ställningstagande till huvudmännen avseende om barn inom rättspsykiatrisk vård ska behandlas tillsammans med vuxna.

Ny organisation?

Den vidare frågan är om den ordinarie LRV behöver anpassas för målgruppen 13-18 år eller om BUP ska anpassas för att även ta hand om LRV.

Verksamheterna kan oavsett behöva göra anpassningar av befintlig eller uppbyggnad av ny verksamhet. Men det blir också en fråga om resursutnyttjande eftersom patientgruppen är förhållandevis liten och lagen är tänkt att gälla under begränsad tid. En praktisk aspekt om verksamheten är för liten är också att det finns risk för att barnet kan komma att bli betraktad som permanent avskilt från andra patienter under vårdperioden, utifrån omständigheten att det saknas andra patienter.

Om regeringen väljer att gå vidare med förslaget bör man därför ge ett uppdrag till t.ex. Socialstyrelsen att se över de praktiska och regelmässiga förutsättningarna för hur psykiatrisk tvångsvård bör och ska bedrivas till målgruppen under den tid lagen gäller.

Rachel De Basso
Regionstyrelsens ordförande

[6] God tvångsvård – trygghet, säkerhet och rättssäkerhet i psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård SOU 2022:40 s. 111. i Prop. 2019/20:84 s. 48-49 Barn får inte vårdas tillsammans med vuxna. Se även tidigare utredningen För barnets bästa? Utredningen om tvångsåtgärdermot barn i psykiatrisk tvångvård (SOU 2017:111).

Från:	Bodil Larsson
Till:	JU Remissvar
Kopia:	JU L5; Satu Norsten Manninen; Emil Eriksson; Funktionsbrevlåda Region Norrbotten
Ärende:	Justitiedepartementet (Ju2025/01945)
Datum:	den 7 oktober 2025 15:20:08

Hej

Angående *Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott, Ju2025/01945*.

Region Norrbotten har tagit del av remissen och beslutat att inte inkomma med några synpunkter.

Regionens diarienummer är NLL-01083-2025

Med vänlig hälsning

Satu Norsten Manninen

Stabsdirektör Region Norrbotten

Från:	Nina Kallin för RLK Funk Registrator
Till:	JU Remissvar
Kopia:	JU L5
Ärende:	Region Stockholm avstår yttrande, diarienummer Ju2025/01945, Remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott
Datum:	den 2 oktober 2025 15:32:32

Hej,

Region Stockholm tackar för remissen men avstår från yttrande.

Vårt diarienummer RS 2025-0983.

Enligt uppdrag.

Med vänlig hälsning Registraturen

Nina Kallin
Huvudregistrator
Kansli

Direkt: 08-123 142 17
E-post: registrator.rlk@regionstockholm.se

Region Stockholm
Regionledningskontoret
Registraturen
Box 30215, 104 25 Stockholm
Lindhagensgatan 98, plan 5
Telefon: 08-123 142 18
https://ddei5-0-ctp.trendmicro.com:443/wis/clicktime/v1/query?url=www.regionstockholm.se&umid=42F2C028-402D-0206-81DD-B1BF84E5AA4D&auth=aa2a6666dadc3109e072cd23e72dcb4db4081a53-33488428d3253f8193863c7083aac0fcc275a877

Från: Jessica Sundqvist <jessica.sundqvist@regeringskansliet.se> **För** JU L5
Skickat: den 24 september 2025 17:06
Till: info@amnesty.se; registrator <registrator@arbetsgivarverket.se>; arbetsmiljoverket <arbetsmiljoverket@av.se>; info@bris.se; info <info@barnombudsmannen.se>; info@barnrattsbyran.se; boras tingsratt <boras.tingsratt@dom.se>; medborgarcenter@botkyrka.se; registrator@bra.se; info@brottsofferjouren.se; registrator <registrator@brottsoffermyndigheten.se>; info@bufff.se; bastads.kommun@bastad.se; info@centrumforrattvisa.se; info@crd.org; do <do@do.se>; domstolsverket@dom.se; info <info@ecpat.se>; huvudregistrator <huvudregistrator@ekobrottsmyndigheten.se>; st@st.org; kommun@filipstad.se; kommun@finspang.se; flenskommun@flen.se; info@friskola.se; info@funktionsratt.se; info@socialchefer.se; forvaltningsrattenikarlstad <forvaltningsrattenikarlstad@dom.se>; forvaltningsrattenistockholm <forvaltningsrattenistockholm@dom.se>; gota hovratt <gota.hovratt@dom.se>; gbg tingsratt <gbg.tingsratt@dom.se>; kommunstyrelsen@halmstad.se; haningekommun@haninge.se; hovratten vastrasverige <hovratten.vastrasverige@dom.se>; kommun@hudiksvall.se;

swedenoutreach@hrw.org; info@ideburenskola.se; registrator@ivo.se; registrator <registrator@mrinstitutet.se>; imy <imy@imy.se>; secretariat@icj-sweden.org; registrator <registrator@jk.se>; info@jamstalldhetsmyndigheten.se; kommun@kalix.se; kammarrattenistockholm <kammarrattenistockholm@dom.se>; info@karlshamn.se; registrator <registrator@kau.se>; info@knashemma.se; knivsta@knivsta.se; hk <hk@kriminalvarden.se>; kommun@kumla.se; registrator <registrator@kustbevakningen.se>; kommunen@kavlinge.se; linkopings tingsratt <linkopings.tingsratt@dom.se>; registrator <registrator@liu.se>; info <info@lsu.se>; info@ludvika.se; lulea tingsratt <lulea.tingsratt@dom.se>; dalarna@lansstyrelsen.se; halland@lansstyrelsen.se; kalmar@lansstyrelsen.se; skane@lansstyrelsen.se; vasterbotten@lansstyrelsen.se; vastragotaland@lansstyrelsen.se; ostergotland@lansstyrelsen.se; kommunstyrelsen@malmo.se; malmo tingsratt <malmo.tingsratt@dom.se>; registrator@mau.se; mjolbykommun@mjolby.se; info <info@mfd.se>; info <info@mucf.se>; kontakt@molndal.se; ofr@ofr.se; kundcenter@partille.se; registrator kansli <registrator.kansli@polisen.se>; regionen@rjl.se; regionnorrbotten@norrbotten.se; RLK Funk Registrator <registrator.rlk@regionstockholm.se>; regionen@regionorebrolan.se; justitieombudsmannen@jo.se; kansliet@attention.se; info <info@rfs.se>; info@rikskris.se; givarservice@rb.se; rbuf@rbuf.se; rmv <rmv@rmv.se>; info@saco-s.se; seko@seko.se; registrator <registrator@skatteverket.se>; overklagandenamnden <overklagandenamnden@overklagandenamnden.se>; skovdekommun@skovde.se; socialstyrelsen <socialstyrelsen@socialstyrelsen.se>; kommun@solleftea.se; kommunstyrelsen@solna.se; spsm <spsm@spsm.se>; registrator <registrator@sbu.se>; registrator <registrator@stat-inst.se>; skolinspektionen <skolinspektionen@skolinspektionen.se>; registrator <registrator@skolverket.se>; registrator <registrator@statskontoret.se>; kommun@stenungsund.se; info@allmannabarnhuset.se; info@fryshuset.se; registrator <registrator@su.se>; info@advokatsamfundet.se; remiss@advokatsamfundet.se; info@domareforbundet.se; info@sverigeselevkarer.se; info@sverigeselevrad.se; registrator@skr.se; info@sverigeskvinnoorganisationer.se; sakint <sakint@sakint.se>; sakerhetspolisen@sakerhetspolisen.se; sodertorns tingsratt <sodertorns.tingsratt@dom.se>; trelleborgs.kommun@trelleborg.se; trosa@trosa.se; tullverket <tullverket@tullverket.se>; umea.kommun@umea.se; jacob.fraiman@kris.a.se; unicef@unicef.se; registrator <registrator@uu.se>; kommun@vallentuna.se; remiss@vision.se; kommun@vanersborg.se; kommunstyrelsen@vasteras.se; registrator <registrator@aklagare.se>; Kommun@orebro.se; ostersunds tingsratt <ostersunds.tingsratt@dom.se>
Kopia: Regeringskansliet@atta45.se
Ämne: Remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott - Svar senast 12 november 2025

Utkast till lagrådsremiss: Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott - Regeringen.se

Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Remissinstanser

1. Amnesty International, Svenska sektionen
2. Arbetsgivarverket

3. Arbetsmiljöverket
4. Barnombudsmannen
5. Barnrättsbyrån
6. Borås tingsrätt
7. Botkyrka kommun
8. BRIS – Barnens Rätt i Samhället
9. Brottsförebyggande rådet
10. Brottsofferjouren Sverige
11. Brottsoffermyndigheten
12. Bufff Sverige (Barn och Ungdomar med Förälder/Familjemedlem i Fängelse, i häkte eller i frivårdsåtgärd)
13. Båstads kommun
14. Centrum för rättvisa
15. Civil Rights Defenders
16. Diskrimineringsombudsmannen
17. Domstolsverket
18. ECPAT Sverige
19. Ekobrottsmyndigheten
20. Fackförbundet ST
21. Filipstads kommun
22. Finspångs kommun
23. Flens kommun
24. Friskolornas riksförbund
25. Funktionsrätt Sverige
26. Föreningen Sveriges socialchefer
27. Förvaltningsrätten i Karlstad
28. Förvaltningsrätten i Stockholm
29. Göta hovrätt
30. Göteborgs tingsrätt
31. Halmstads kommun
32. Haninge kommun
33. Hovrätten för Västra Sverige
34. Hudiksvalls kommun
35. Human Rights Watch Sverige
36. Idéburna Skolors Riksförbund
37. Inspektionen för vård och omsorg
38. Institutet för mänskliga rättigheter

39. Integritetsskyddsmyndigheten
40. Internationella Juristkommissionen, Svenska Avdelningen
41. Justitiekanslern
42. Jämställdhetsmyndigheten
43. Kalix kommun
44. Kammarrätten i Stockholm
45. Karlshamns kommun
46. Karlstads universitet
47. Knas Hemma
48. Knivsta kommun
49. Kriminalvården
50. Kumla kommun
51. Kustbevakningen
52. Kävlinge kommun
53. Linköpings tingsrätt
54. Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn)
55. LSU – Sveriges barn- och ungdomsorganisationer
56. Ludvika kommun
57. Luleå tingsrätt
58. Länsstyrelsen i Dalarnas län
59. Länsstyrelsen i Hallands län
60. Länsstyrelsen i Kalmar län
61. Länsstyrelsen i Skåne län
62. Länsstyrelsen i Västerbottens län
63. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
64. Länsstyrelsen i Östergötlands län
65. Malmö kommun
66. Malmö tingsrätt
67. Malmö universitet (Institutionen för kriminologi)
68. Mjölby kommun
69. Myndigheten för delaktighet
70. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
71. Mölndals kommun
72. Offentliganställdas Förhandlingsråd (OFR S, P, O)
73. Partille kommun
74. Polismyndigheten

75. Region Jönköpings län
76. Region Norrbotten
77. Region Stockholm
78. Region Örebro län
79. Riksdagens ombudsmän (JO)
80. Riksförbundet Attention
81. Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare (RFS)
82. Riksförbundet Kriminellas Revansch I Samhället (RIKSKRIS)
83. Rädda Barnen
84. Rädda Barnens ungdomsförbund
85. Rättsmedicinalverket
86. Saco-S
87. SBU – Statens beredning för medicinsk och social utvärdering
88. Seko, Service- och kommunikationsfacket
89. Skatteverket
90. Skolväsendets överklagandenämnd
91. Skövde kommun
92. Socialstyrelsen
93. Sollefteå kommun
94. Solna kommun
95. Specialpedagogiska skolmyndigheten
96. Statens institutionsstyrelse
97. Statens skolinspektion
98. Statens skolverk
99. Statskontoret
100. Stenungsunds kommun
101. Stiftelsen Allmänna Barnhuset
102. Stiftelsen Fryshuset
103. Stockholms universitet
(Juridiska fakulteten och Samhällsvetenskapliga fakulteten)
104. Sveriges advokatsamfund
105. Sveriges Domareförbund
106. Sveriges Elevkårer
107. Sveriges Elevråd
108. Sveriges Kommuner och Regioner
109. Sveriges Kvinnoorganisationer
110. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

111. Säkerhetspolisen
112. Södertörns tingsrätt
113. Trelleborgs kommun
114. Trosa kommun
115. Tullverket
116. Umeå kommun
117. Unga KRIS (Ungdomsförbundet för Kriminellas Revansch i Samhället)
118. UNICEF Sverige
119. Uppsala universitet (Juridiska fakulteten och Nationellt centrum för kvinnofrid)
120. Vallentuna kommun
121. Vision fackförbund
122. Vänersborgs kommun
123. Västerås kommun
124. Åklagarmyndigheten
125. Örebro kommun
126. Östersunds tingsrätt

Remissvaren ska ha kommit in till Justitiedepartementet **senast den 12 november 2025**. Svaren bör lämnas per e-post till ju.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till ju.L5@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Ju2025/01945 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Utkastet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Elin Bellander

Ämnesråd

YTTRANDE

Datum	Dnr
2025-11-11	R 126-2025

Chefsjustitieombudsmannen
Erik Nymansson

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Straffrättsenheten
103 33 Stockholm

Yttrande över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

(Ju2025/01945)

Riksdagens ombudsmän (JO) har beretts tillfälle att yttra sig över det rubricerade utkastet.

Av i huvudsak de skäl som jag angav i mitt yttrande över betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) avstyrker jag även förslaget i utkastet till lagrådsremiss om en sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år.

Yttrandet har beslutats av chefsJO Erik Nymansson. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Byråchefen Stefan Nyman har föredragit ärendet.

RIKSFÖRBUNDET
FRIVILLIGA
SAMHÄLLSARBETARE

Justitiedepartementet
Stockholm 2025-11-12

Remissyttrande över Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare, RFS, har som remissinstans beretts möjlighet att yttra sig över utkast till lagrådsremiss.

Om RFS

Vi har medlemmar med lagreglerade frivilliguppdrag som innefattar biträdande övervakare i kriminalvården och besökare på anstalt och häkte. Vi har också medlemmar som är kontaktperson, kontaktfamilj, stödfamilj, stödperson, god man, förvaltare, god man för ensamkommande barn, medförmyndare, särskilt förordnad förmyndare och särskilt förordnad vårdnadshavare. Frivilliga samhällsarbetare är ett samlingsnamn för personer som tar sig an lagreglerade frivilliguppdrag. Vår erfarenhet är att stöd från ideella krafter inom ramen för påföljder och sociala biståndsinsatser kan ge långsiktiga lösningar för såväl den enskilda klienten/brukaren som för samhället i stort.

RFS har i sitt tidigare remissvar över utredningen (SOU 2025:11, Ju2025/00206) kommit med en rad synpunkter och invändningar mot utredningens förslag – se remissvar över utredningen. RFS vill särskilt lyfta att det ursprungliga förslaget om att sänka straffbarhetsåldern strider mot Sveriges internationella konventionsåtaganden och tidigare forskning om att repressiva åtgärder mot barn inte är en effektiv metod för att motverka brottslighet bland barn. RFS har diskuterat förslaget att sänka straffbarhetsåldern till 14 år och med förslaget i utkast till lagrådsremiss föreslås att straffbarhetsåldern ska sänkas till 13 år. Eftersom förslagen i utkast till lagrådsremiss föreslås gå längre än utredningen, så finns det anledning att förtydliga bristen av konsekvensanalys som kan få påverkan på barns mänskliga rättigheter. FN:s konvention om barnets rättigheter eller barnkonventionen är ett rättsligt bindande dokument då den antogs den 20 november 1989 av FN:s generalförsamling och ratificerades av Sveriges regeringen år 1990. Sedan 1 januari 2020 gäller barnkonventionen även som svensk lag, vilket innebär en stärkt ställning för barnkonventionen.

RIKSFÖRBUNDET
FRIVILLIGA
SAMHÄLLSARBETARE
Frejgatan 75
113 26 Stockholm
08-556 068 30
www.rfs.se
info@rfs.se

Förenta Nationernas kommitté för barnets rättigheter (Barnrättskommittén) har specifikt rekommenderat Sverige att inte sänka straffbarhetålder under 15 år (allmän kommentar nr 24 [2019], p. 22). Barnrättskommittén har också framfört oro över att två olika nationella system för straffbarhetsålder beroende på brottets allvar inte baseras på rationell kunskap om barns utveckling utan ifrån påtryckningar från allmänheten. Avrådan framfördes också utifrån en lägre åldersgräns och en individuell bedömning av barnets mognad (allmän kommentar nr 24 [2019], p. 21 f.). Barnrättskommittén framhäver att reaktionen på brott alltid ska stå i proportion inte bara till brottets omständigheter och svårhetsgrad, utan till andra faktorer som barnets ålder, barnets mindre straffrättsliga ansvar, barnets omständigheter och behov, liksom till samhällets olika behov, i synnerhet de långsiktiga. Barnets bästa ska ges tyngd och behovet av barnets återanpassning i samhället (allmän kommentar nr 24 [2019], s. 73, 76-78 och 89). Att sänka straffbarhetsåldern till 13 år underminerar barns rättigheter och strider Sveriges internationella konventionsåtaganden utifrån en barnrättslig tolkning då förslagen bortser från barnkonventionens fokus på rehabilitering och återanpassning i stället för straff.

Barn är under utveckling där barn bygger förmåga till konsekvenstänkande och impulskontroll. För barn som har frihetsberövats blir konsekvenserna mer långtgående än om en vuxen har frihetsberövats. Sänkt straffbarhetsålder bidrar till negativa konsekvenser och till en ogynnsam utveckling för barn det berör med risk för ökning i barnbrottslighet där ännu fler och yngre barn kan komma att utnyttjas, vilket kommer att få långsiktiga konsekvenser för barn de berör och för samhället. Straff kan öka risken för en kriminell identitet och livsstil.

Ingen ny kunskap om barns utveckling har presenterats i utkastet om att en 13-åring ska anses mogen att kunna dömas för brott eller i utredningen om att en 14-åring ska anses mogen att kunna dömas för brott. Inga övertygande skäl har presenterats till varför straffbarhetsåldern bör sänkas. Utredningen framhävde vidare att det inte ”framkommit något som ger skäl att välja en så låg straffbarhetsålder” som 13 år ”ens för de allra allvarligaste brotten” (Se utredningen SOU 2025:11 s. 261). Ärendet är inte tillräckligt berett.

RIKSFÖRBUNDET
FRIVILLIGA
SAMHÄLLSARBETARE
Frejgatan 75
113 26 Stockholm
08-556 068 30
www.rfs.se
info@rfs.se

Det faktum att förslaget nu utgår från en straffbarhetsålder om 13 år och att barn som är 13 år då kan anhållas och häktas, om förutsättningarna för sådana frihetsberövanden är uppfyllda, är översiktligt behandlad i analysen. Konsekvenserna avseende sänkningen av straffbarhetsåldern till 13 år behöver fördjupas och huruvida häktes- och arrestceller är lämpliga för barn som är 13 år. Barnrättskommittén har också rekommenderat Sverige att säkerställa att konsekvensanalyser med utgångspunkt i barns rättigheter är en integrerad del av utredningar som föregår ny lagstiftning (se CRC/C/SWE/CO/6–7 6 b). Förslagen är inte förenliga med barnkonventionen och bör inte genomföras, inte ens i undantagsfall.

Övergripande synpunkter

En rad repressiva åtgärder har genomförts och planerar att genomföras, där förslagen är svåra att överblicka och om förslagen är nödvändiga. Utredningen brister i vad förslagen som helhet kan komma att få för konsekvenser för barnen de berör. Det saknas analys- och konsekvensbeskrivning av följderna av den ingripande förändringen att sänka straffbarhetsåldern från nuvarande 15 år. Det saknas stöd för att en sänkning av straffrättsåldern kommer att leda till minskad allvarlig brottslighet för 13-åringar.

RFS **avstyrker** förslagen i regeringens utkast till lagrådsremiss i dess helhet. Förslagen bör inte genomföras.

Jennica Simesgården
Förbundsordförande

Fredrik Nilsson
Förbundssekreterare

RIKSFÖRBUNDET
FRIVILLIGA
SAMHÄLLSARBETARE
Frejgatan 75
113 26 Stockholm
08-556 068 30
www.rfs.se
info@rfs.se

Rädda Barnens remissvar på Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Inledning

Rädda Barnen har beretts möjlighet att svara på remiss angående *Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott*. Rädda Barnen svarar på remissen utifrån ett barnrättsperspektiv med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som grund. Till stöd i tolkningen av barnkonventionen använder sig Rädda Barnen främst av uttalanden från FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté).

Rädda Barnen är djupt oroade över samhällsutvecklingen som lyfts i utkastet, där vi kan se att allt fler yngre barn rekryteras av kriminella gäng för att utföra grova brott. Rädda Barnen vill understryka vikten av att skyndsamt utveckla och genomföra åtgärder som effektivt kan möta detta samhällsproblem. Vi bedömer dock att en sänkt straffbarhetsålder inte kommer att bidra till detta.

Rädda Barnen finner det högst anmärkningsvärt att regeringen inte bara har valt att gå vidare med förslag om sänkt straffbarhetsålder från utredningen SOU 2025:11, utan även föreslår att straffbarhetsåldern ska sänkas till 13 år för allvarliga brott. Det är anmärkningsvärt eftersom förslaget i utredningen har mött stark och väl underbyggd kritik. Sju av utredningens nio experter var emot förslaget och skrev särskilda yttranden. Nästan alla remissinstanser var emot förslaget om sänkt straffbarhetsålder. Kritiken mot förslaget kom från många olika håll – civilsamhället, forskare, fackliga förbund, myndigheter och rättsväsendet. Det som såväl experterna i utredningen som remissinstanserna unisont hävdar i sina olika yttranden är att förslaget:

- Strider mot barnkonventionen;
- Strider mot forskning om barns konsekvenstänkt, impulskontroll, mognad och utveckling;
- Inte kommer ha någon brottspreventiv effekt eller minska risken för återfall i kriminalitet; och
- Kommer leda till att allt yngre barn rekryteras in i kriminalitet

I Sverige har vi ett beredningskrav för att politiker i såväl regering som riksdag ska ha ett välgrundat underlag innan nya lagar föreslås och röstas igenom. Tanken är att experter inom olika områden ska kunna ge sin syn på lagförslag och dess konsekvenser, vilket regering och riksdag sedan bör hörsamma. Att fatta beslut i strid med vad nästan samtliga experter och remissinstanser är överens om, riskerar att urholka beredningskravet och underminera det arbete som experter i utredningar och remissinstanser är uppmanade att utföra.

Rädda Barnen kommer i detta remissvar att kommentera de förslag som finns i utkastet till lagrådsremiss. Kommentarerna är till mångt och mycket detsamma som de kommentarer vi hade till SOU 2025:11.

Kap 5 Straffbarhetsåldern sänks för allvarliga brott

Rädda Barnen avstyrker å det bestämdaste en sänkning av straffbarhetsåldern. FN:s barnrättskommitté uppmanade Sverige i sin granskning 2023 att inte gå denna väg. Ledamoten Clarence Nelson uttryckte det så här:

> *It seems that your consideration of lowering the age of criminal responsibility is because of your concern about recruitment into gangs and young children as young as 10 years old being involved with gangs. My problem with that is that you're targeting the children, and not the adults that are leading the children into these activities. My second problem with that is, if that means you are going to be sending children to prison, that is where gangs are the strongest. That is the world experience. You must take this into careful consideration. Please. I urge you. Before you take these drastic steps. I'm sure Sweden does not want to be known as a nation that is locking up its children"*

Regeringen lyfter i utkastet fram att syftet med en sänkning av straffbarhetsåldern är att stärka samhällsskyddet och inte minst möjligheterna till upprättelse för brottsoffren. Här vill Rädda Barnen återigen understryka att det finns andra möjligheter till upprättelse för brottsoffer än att 13-åringar sätts i fängelse. Ärenden som rör bevistalan har ökat markant de senaste åren. I en sådan kan brottsoffret få upprättelse både genom att det avgörs att det som skedde var en brottslig handling och vem som utförde den, samt genom en möjlighet till brottsskadeersättning.

När det gäller samhällsskydd lyfte utredningen själv fram att de grova brott som begås av dessa barn inte kommer att upphöra genom att yngre barn straffas och frihetsberövas. Detta är en sorts kriminalitet där det hela tiden finns nya potentiella gärningspersoner – en sänkning har således inte en brottspreventiv effekt. Just det enskilda barnet kan inte inom en viss tid begå fler brott men det finns hela tiden andra som kommer att ta dess plats så länge som problematiken med rekrytering av barn kvarstår. Detta innebär att utifrån brottsprevention finns det andra, betydligt mer effektiva, metoder att satsa på än att frihetsberöva allt yngre barn.

Regeringen skriver vidare att dagens system med sociala insatser uppenbarligen inte har varit tillräckligt för att förhindra denna utveckling. Rädda Barnen delar problembilden och känner stor oro för hur situationen drabbar barn. Men vi måste undvika att lägga skulden för samhällets misslyckande på de enskilda barnen. Vi vill understryka att problemet inte är att sociala insatser *per se* är ineffektiva - tvärtom . Snarare ser Rädda Barnen likt många andra ett stort och akut behov av att öka resurserna till det tidiga och förebyggande arbetet för barn och deras familjer, för att motverka att barn hamnar i utsatthet. Att värdera det hälsofrämjande och förebyggande arbetet som verkningslöst och därmed motivera ökad repression på dess bekostnadär en analys som saknar grund i evidens och får oacceptabla konsekvenser för barn både som förövare och offer.

Slutligen lyfter regeringen att om 13- och 14-åringar inte får ett kännbart straff och konsekvenser av sina handlingar, så riskerar det att urholka det straffrättsliga systemets legitimitet. Rädda Barnen anser snarare att det straffrättsliga systemet legitimitet urholkas av den skadliga praktiken att straffa unga barn som har begått brott. Barn i den ålder som nu föreslås saknar ett utvecklat konskevenstänk och impulskontroll. Många av de barn som begår

brott lever redan i stor utsatthet och har flera sårbarheter som exempelvis neuropsykiatriska diagnoser och bristfällig skolgång. Regeringen skriver att samhället måste visa ett tydligt avståndstagande från allvarliga brott och att barnen möts av en proportionerlig reaktion. Många remissinstanser, inklusive Polismyndigheten, varnar dock för att en sänkning kommer leda till att ännu yngre barn rekryteras av gängen. I England är straffbarhetsåldern 10 år, och ändå rekryteras 9-åringar. Rädda Barnen ser vidare stora risker för barns rättigheter när regeringen genomför åtgärder i snabb takt utan att beakta vilken effekt olika åtgärder får.

Regeringen påpekar också att genom att ett straff utdöms kan barn få adekvat behandling och stöd inom ramen för verkställigheten, som kan motverka att barnet återfaller i brott. Rädda Barnen vill här understryka att barnet inte behöver dömas för ett brott för att få sådant stöd. Bevistalan har som syfte att klargöra om barnet har begått brottet för att kunna säkerställa att hen får rätt stöd och behandling och inte återfaller. Socialtjänsten kan redan idag, ge stöd och behandling även innan barnet begår brott. Problemet har varit att socialtjänsten under lång tid har lidit stort av resursbrist och att de beprövade effektiva metoder som finns inte används. Att satsa på tidigt och förebyggande arbete, och socialtjänstens förutsättningar, är betydligt mer effektivt både för att förebygga kriminalitet bland barn och för att motverka återfall. Det går att genomföra utan att sänka straffbarhetsåldern.

Kapitel 6 Vilka påföljder ska kunna dömas ut?

Rädda Barnen avstyrker förslaget om att barn mellan 13 och 15 ska dömas till samma påföljder som barn över 15 år, utifrån att vi även avstyrker förslaget om sänkt straffbarhetsålder. Rädda Barnen avstyrker detta också om sänkningen av straffbarhetsåldern skulle genomföras.

Skulle regeringen gå vidare med förslaget om sänkning av straffbarhetsålder, vill Rädda Barnen understryka vikten av att ha ett särskilt påföljdssystem för barn mellan 13 och 15. Utredningen som föreslog att Kriminalvården ska ta över ansvaret för barn som döms till frihetsberövande straff, underströk att deras bedömning gjordes för barn från 15 år och skulle straffbarhetsåldern sänkas, kan det behövas en annan ordning för denna grupp barn. Kriminalvården påpekar i sitt remissvar till förslaget om en sänkning att man inte är rustad att ta emot 14-åringar. Rädda Barnen anser därför att en annan modell, med fokus på vård, behandling och utbildning, tas fram för denna grupp barn. Denna bör på sikt även byggas ut för att ta emot barn mellan 15 och 17 år.

Rädda Barnen vill också påpeka att regeringen i sitt utkast till lagrådsremiss inte kommenterar de förslag som finns i SOU 2025:11 om att helt ta bort ungdomsrabatten för barn och därmed möjliggöra för barn att dömas till 18 års fängelse. I utkastet framstår det som att barn även fortsättningsvis kommer kunna tillgodoräkna sig någon form av straffreduktion på grund av låg ålder. Rädda Barnen önskar att regeringen i den fortsatta beredningen klargör vad som kommer att gälla framöver. Huruvida barn mellan 13 och 18 år kommer att beröras av den reform gällande villkorlig frigivning som regeringen nyligen gått vidare med, behöver tydliggöras.[1] Denna förändring kommer att innebära att barn kommer att sitta längre i fängelse än vad utredningen som föreslog att Kriminalvården skulle ta över ansvaret förutsåg.

[1] Prop 2025/26:34

Kapitel 7 Hur ska brott enligt den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder utredas och prövas?

7.1 Utredning av misstankar om brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder

Rädda Barnen avstyrker att straffbarhetsåldern sänks. Om detta ändå genomförs, är det rimligt att de flesta regler som gäller för utredningar där barn är mellan 15 och 18 år, används även för dessa barn.

Rädda Barnen vill dock understryka ett par aspekter som inte belyses i utkastet till lagrådsremiss och som är av vikt när så unga barn som 13-åringar misstänks för brott. I dessa fall måste det beaktas att mognaden och förståelsen för vad som händer är än mindre utvecklad än hos 15- till 18-åringar. Ju yngre ett barn är när det frihetsberövas, desto mer påverkas barnet negativt. Rädda Barnen anser därför att regeringen bör se över alternativ till häktning i dessa fall, för att säkerställa att dessa barn inte far illa under utredningstiden. Detta är av synnerlig vikt då Kriminalvården redan har svårigheter att leva upp till lagens krav om fyra timmars isoleringsbrytande aktiviteter per dag, något som är av än större vikt ju yngre barnet är. Rädda Barnen vill också påminna om att allt fler barn häktas under längre tid, inte sällan längre än maxtiden på tre månader. Att eventuellt gå vidare med förslaget att förlänga maxtiden för häktning till fem månader i SOU 2024:93 är i strid med barnkonventionens krav om frihetsberövande för kortast möjliga tid (artikel 37).[2]

Rädda Barnen vill också i sammanhanget understryka att barn mellan 13 och 16 år har skolplikt och om barnen häktas eller på annat sätt frihetsberövas, måste staten säkerställa att deras rätt till utbildning garanteras under denna tid. Rädda Barnen konstaterar att Kriminalvården idag har svårt att säkerställa detta för de 15-åringar som sitter häktade, och befarar att det blir än svårare att garantera för yngre barn.

7.2 Handläggning av mål om brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder

Rädda Barnen avstyrker som sagt att straffbarhetsåldern sänks. Om detta ändå genomförs, är det viktigt att processerna både under förundersökning och rättegång är anpassade till den nivå av mognad och kognitiv utveckling som barnet har. Det kan därför, anser Rädda Barnen, finnas behov av att förtydliga de regler som finns idag för att bättre stämma överens med barns utveckling. Rädda Barnen anser inte att dessa eventuella behov av anpassningar framkommer i utkastet till lagrådsremiss.

Rädda Barnen vill här särskilt understryka vikten av att säkerställa den grundläggande principen att den som är anklagad för ett brott ska förstå vad hen är anklagad för och även till fullo kunna förstå processen hen är involverad i. Här behöver, troligen anpassningar göras för att barn så unga som 13 år till fullo ska kunna tillgodogöra sig denna rättighet. Enligt FN:s barnrättskommitté ska processer där barn är involverade anpassas efter barnets mognad och utveckling och ske i en anda av förståelse. Förhandlingen bör helt och hållet genomföras på

[2] FN:s kommitté för barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges sjätte och sjunde kombinerande periodiska rapport (CRC/C/SWE/CO/6-7). Punkt 44.e.

ett språk som barnet förstår. Med det avses inte bara om en förhandling ska ske på barnets förstaspråk, utan även att språkbruket ska vara barnvänligt i alla skeden. Även lokalerna – såväl hos polisen som domstol – ska vara barnvänligt utformade. Särskilda anpassningar kan behövas för att säkerställa denna rättighet för barn med funktionsnedsättningar.[3]

Utifrån detta anser Rädda Barnen att det måste ställas särskilda krav på alla professionella som är inblandade i processer där barn under 15 år är misstänkta för brott. Det handlar om såväl polis, åklagare och advokater som domare och nämndemän. Alla dessa måste ha en gedigen förståelse för barnets särskilda situation och behov och kunna uttrycka sig på ett sätt som är begripligt för en 13-åring. Det kan också finnas behov av att se över hur rättegångssalar är barnanpassade. Rädda Barnen vill understryka att detta inte bara rör barn under 15 år, utan liknande anpassningar kan i mångt och mycket även behövas för barn mellan 15 och 18 år.

7.3 Den rättsliga prövningen av brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder

Rädda Barnen avstyrker som sagt att straffbarhetsåldern sänks. Om detta ändå genomförs, anser Rädda Barnen att det utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv för såväl misstänkt som brottsoffer är viktigt att en åklagare kan yrka på att en bevistalan genomförs om rätten skulle anse att brottet inte är så grovt att barnet anses straffmyndigt.

Kap 10 Den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder bör tidsbegränsas

Rädda Barnen avstyrker att straffbarhetsåldern sänks. Om detta ändå genomförs, anser Rädda Barnen att det är bra att sänkningen tidsbegränsas. Rädda Barnen anser dock att fem år är för lång tid. För att se om sänkningen har den effekt som regeringen eftersträvar torde det kunna räcka med en kortare tid, till exempel tre år. Rädda Barnen vill dock understryka att en sänkning av straffbarhetsåldern, oavsett om den är tidsbegränsad eller permanent, är i strid med barnkonventionen och rådande evidens.

Rädda Barnen vill att en kontinuerlig uppföljning av effekterna av sänkningen genomförs av regeringen eller ansvarig myndighet. Detta för att möjliggöra att återigen höja straffbarhetsåldern. . Rädda Barnen anser också att en kontinuerlig uppföljning av effekterna kan leda till att negativa konsekvenser av sänkningen kan upptäckas i god tid, och även då bör en återgång till tidigare straffbarhetsålder genomföras innan tidsbegränsningen löper ut. Rädda Barnen vill här särskilt uppmärksamma risken för att än yngre barn rekryteras av de kriminella gängen.

Slutligen vill Rädda Barnen understryka vikten av att en gedigen utvärdering och konsekvensanalys genomförs efter att tidsbegränsningen löper ut. Ett uppdrag till lämpligt universitet bör ges redan i samband med att implementeringen inleds, för att utvärderingen ska kunna påbörjas och sedan följa utvecklingen under hela den tid som sänkningen kommer att gälla.

[3] FN:s kommitté för barnets rättigheter. Allmän kommentar nr 24 (2019) om barnets rättigheter i det straffrättsliga systemet. Punkt 46.

Kapitel 11 Barnkonventionen och andra grundläggande fri- och rättigheter

Rädda Barnen delar inte regeringens bedömning att en sänkning av straffbarhetsåldern är förenlig med barnkonventionen. Tvärtom hävdar Rädda Barnen, som vi framhöll i vårt ursprungliga remissvar likt många andra remissinstanser, att en sänkning av straffbarhetsåldern är i tydlig strid med barnkonventionen och folkrättsliga tolkningsprinciper.

Regeringen förhåller sig i utkastet till lagrådsremiss inte över huvud taget till den grundläggande folkrättsliga principen om progressiv implementering av mänskliga rättigheter, som slås fast i inledningen till FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna. Principen om progressiv implementering innebär ett förbud mot regression. För att förtydliga innebär denna princip att staterna hela tiden ska sträva efter att stärka skyddet för de mänskliga rättigheterna och när en viss nivå har uppnåtts, får inte denna inskränkas. FN:s barnrättskommitté har tolkat att artikel 41 i barnkonventionen också slår fast denna princip.

Detta innebär att eftersom barnkonventionen slår fast att en lägsta ålder för straffbarhet ska finnas, och Sverige har bestämt att den ska vara 15 år, så innebär en sänkning av straffbarhetsåldern en regression av rättighetsskyddet, vilket i sig är i strid med folkrätten och därmed även i strid med barnkonventionen. FN:s barnrättskommitté har också varit väldigt tydlig i denna tolkning, då den uttalat att en stat *”under inga omständigheter”* får sänka straffbarhetsåldern.[4] Den intresseavvägning som regeringen gör i utkastet – d.v.s. anser att intresset av samhällsskydd väger tyngre än barnkonventionen – är således inte acceptabel enligt folkrätten. Till detta bör läggas att regeringens bedömning att en sänkning av straffbarhetsåldern bidrar till ökad samhällsskydd, inte har förankring i evidens. Det är snarare genom en ambitiös implementering av barnkonventionen som tryggheten både för individuella barn och för samhället i stort kan främjas.

Rädda Barnen noterar också att regeringen i utkastet skriver att uttalanden från FN:s barnrättskommitté ska tas på allvar, att de har fått en relativ stark ställning och kan ses som ett viktigt stöd vid tolkning och tillämpning. FN:s barnrättskommitté har i frågan om att sänka straffbarhetsåldern varit tydlig såväl i sina allmänna kommentarer som i rekommendationer direkt riktade mot Sverige.

Sammanfattningsvis finner Rädda Barnen det högst anmärkningsvärt att regeringen väljer att tolka barnkonventionen som förhandlingsbar och att den kan förbises. Barnkonventionen gäller alltid, oavsett vilken situation landet befinner sig i, och barn har alltid alla sina rättigheter, även när de misstänks för att ha begått brott.

Kapitel 13 Konsekvenser av förslaget

13.3 Övriga konsekvenser

Rädda Barnen delar inte regeringens bedömning att en sänkt straffbarhetsålder kommer leda till att upprätthålla straffsystemets allmänpreventiva syfte och i viss mån förebygga brott. Rädda Barnen delar inte heller bedömningen vad gäller hur Sverige uppfyller sina internationella åtaganden.

[4] FN:s kommitté för barnets rättigheter. Allmän kommentar nr 24 (2019) om barnets rättigheter i det straffrättsliga systemet. Punkt 22.

Som framgår ovan konstaterar Rädda Barnen att den forskning som finns inte kan ge något stöd för att en sänkning av straffbarhetsåldern kommer ha någon brottsförebyggande effekt. Snarare riskerar det att leda till att ännu yngre barn rekryteras in i kriminalitet. Inte heller ser vi att en sänkning av straffbarhetsåldern är en effektiv åtgärd för att främja samhällsskyddeller för att säkerställa brottsoffers behov av upprättelse. Rädda Barnen ser snarare att det finns en risk för att en sänkning kan leda till att straffrättssystemets legitimitet urholkas, då en stor del av allmänheten inte anser att det är legitimt att straffa en 13-åring på samma sätt som vuxna.

Regeringen skriver vidare att verkställigheten av straff kan leda till att barnen får det stöd och den behandling som behövs för att inte återfalla i kriminalitet. Rädda Barnen anser att detta argument inte håller. För det första har barnet rätt att få dessa insatser redan utan att bli dömd i domstol – detta ligger redan inom socialtjänstens ansvar och bör resurssättas betydligt bättre än idag. För det andra ser Rädda Barnen stora risker med att barnen kommer att avtjäna sina straff inom Kriminalvårdens regi. I Kriminalvårdens eget remissvar till grundutredningen för detta svar, framgår att myndigheten inte har kapacitet att till fullo säkerställa att dessa barn kommer att få all den behandling och det stöd som de har behov av och rätt till.

Slutligen anser regeringen att förslaget inte får konsekvenser för hur Sverige uppfyller sina internationella åtaganden. Som framgår ovan anser Rädda Barnen att en sänkning är i klar strid med barnkonventionen, vilket innebär konsekvenser för hur Sverige uppfyller sina internationella åtaganden.

Avslutande reflektioner

Rädda Barnen saknar i detta utkast till lagrådsremiss en beskrivning av hur förslaget hänger samman med övriga åtgärder som nu vidtas inom det kriminalpolitiska området som kommer att beröra gruppen barn 13-15 år. De flesta av utredningarna som ligger till grund för de kriminalpolitiska åtgärderna har inte tagit hänsyn till en sänkt straffbarhetsålder. Exempelvis skrev utredningen som föreslog införandet av barnfängelser, SOU 2023:44, att den enbart utgått från gruppen 15-17 år. Utredningen öppnade upp för att en annan ordning kan behövas för yngre barn, om straffbarhetsåldern skulle sänkas. Trots detta, och trots att riksdagen inte har tagit ställning till om straffbarhetsåldern ska sänkas, har regeringen redan gett Kriminalvården i uppdrag att förbereda för att ta emot 13- och 14-åringar från 1 juli 2026.[5]

Regeringen tar inte heller i detta utkast upp andra förslag som har överlämnats till regeringen och som för närvarande bereds. Det handlar exempelvis om möjligheten att ha barn i häkte under längre tid (SOU 2024:93), att ta bort möjligheten att döma till sluten ungdomsvård och istället utdöma fängelsestraff (SOU 2023:44), borttagande av straffrabatten för barn vilket innebär att barn skulle kunna dömas till 18 års fängelse (SOU 2025:11), och att reglerna för villkorlig frigivning ska ändras från två tredjedelar av straffet till tre fjärdedelar (Prop 2025/26:34). Dessa förändringar, tillsammans med detta utkast, kan komma att leda till att en 13-åring kan sitta häktad i fem månader med fulla restriktioner (ibland längre), för att sedan

[5] Komplettering av uppdrag till Kriminalvården om att förbereda för ungdomsfängelser - Regeringen.se

dömas till fängelse i 18 år, där möjligheten till villkorlig frigivning träder in först efter 13,5 år. Detta skulle innebära att barnet kommer att sitta inlåst längre tid än hen levt när brottet begicks. Det går helt emot barnkonventionens skrivningar om frihetsberövande för kortast möjliga tid, emot vikten av att behandla barn som begår brott med värdighet och att straffet ska syfta till att återanpassa barnet till att ta en konstruktiv roll i samhället.

Stockholm xx november 2025

Sara Damber
Avdelningschef Sverigeprogrammet
Rädda Barnen

Rädda Barnens Ungdomsförbund (RBUF) instämmer i Rädda Barnens samtliga synpunkter ovan.

Lydia Korsgren
Ordförande
Rädda Barnens Ungdomsförbund (RBUF)

2025-11-12

Dnr X25- 90432
Ju2025/01945

Justitiedepartementet

Yttrande över Utkastet till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Rättsmedicinalverket, som har ombetts att yttra sig över ovan nämnda utkast till lagrådsremiss, har med utgångspunkt från den verksamhet som myndigheten bedriver följande synpunkter.

Rättsmedicinalverket har i maj i år yttrat sig avseende betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11). Rättsmedicinalverket hänvisar till sitt tidigare remissyttrande och vill härutöver anföra följande.

Så många som sju av nio experter i utredningen anmälde avvikande uppfattning beträffande utredningens förslag om sänkt straffbarhetsålder till 14 år avseende allvarliga brott. Även vid remitteringen av betänkandet fick förslaget omfattande kritik av den absoluta merparten av remissinstanserna, inklusive Rättsmedicinalverket.

Den nu föreslagna ändringen av straffbarhetsåldern går dock ännu längre än utredningens förslag, och detta utan någon egentlig utredning av konsekvenserna av en ytterligare sänkning till en ålder så låg som 13 år. Såvitt Rättsmedicinalverket har erfarit finns det inte någon forskning som ger stöd för den ändring som föreslås.

Myndigheten bedömer att barn under 15 år inte bör tas in på de rättspsykiatriska undersökningsenheterna med hänsyn till svårigheterna att kunna tillgodose barnens behov och rättigheter. Den rättspsykiatriska undersökningsverksamheten kan ofta präglas av utåtagerande beteende hos psykiatriskt svårt sjuka intagna vuxna individer, med inslag av starka känslouttryck och risk för hot och våld. Därtill kommer t.ex. de begränsade möjligheterna att tillgodose barnens skolgång under tiden för den rättspsykiatriska undersökningen. I detta avseende bör beaktas att med förslagets ytterligare sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år omfattas även barn som fortfarande kan gå på mellanstadiet.

För det fall att förslaget ändå genomförs på så sätt att så unga barn som 13-åringar kan bli föremål för t.ex. läkarundersökningar enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål m.m. och rättspsykiatriska undersökningar kommer detta medföra ett ytterligare behov av kompetens inom t.ex. barn- och ungdomspsykiatri inom myndighetens rättspsykiatriska undersökningsverksamhet.

Rättsmedicinalverket • Huvudkontoret
Box 206, 101 24 Stockholm
Telefon: 010-483 41 00 • Fax: 08-24 05 30
E-post: rmv@rmv.se • www.rmv.se

Utifrån att ikraftträdandet är föreslaget till den 1 juli 2026 innebär detta betydande svårigheter att hinna anpassa verksamheten till denna nya ordning.

Vidare kommer de barn som förslaget avser i princip uteslutande att omfattas av de nya reglerna om uppskjuten villkorlig frigivning enligt prop. 2025/26:34. Givet den höga återfallsrisk som generellt sett kan förväntas finnas i denna yngre population kan det i stor utsträckning bli aktuellt med uppskjuten villkorlig frigivning i dessa fall. En sänkt straffbarhetsålder kan därför sammantaget med att fler barn kan dömas till fängelse i stället för sluten ungdomsvård medföra att barn får tillbringa en längre tid i fängelse än vuxna. Det kan vara särskilt problematiskt för så unga individer och ytterligare försvåra deras återanpassning i samhället.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker Rättsmedicinalverket förslaget om en sänkt straffbarhetsålder till 13 år för allvarliga brott.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Jenny Kvarnholt. Föredragande har varit verksjuristen Olof Larsson. I den slutliga handläggningen har chefsjuristen Anton Svensson deltagit.

Jenny Kvarnholt

Olof Larsson

STATENS BEREDNING FÖR MEDICINSK OCH SOCIAL UTVÄRDERING

Remissvar

Datum för beslut
2025-11-11

Beteckning
GD-beslut 66/2025
Dnr SBU 2025/1102

Er beteckning
Dnr Ju2025/01945

Till
Justitiedepartementet

Remissvar för utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Bakgrund

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) har fått möjlighet att lämna synpunkter på utkastet till lagrådsremiss *Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott* (Ju2025/01945). SBU:s uppdrag är att utvärdera det vetenskapliga stödet för metoder inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten, med syfte att främja en kunskapsbaserad och effektiv välfärd. Myndighetens synpunkter fokuserar därför på delar av remissen som rör kunskapsunderlag, uppföljning och vetenskaplig förankring. SBU börjar med att sammanfatta våra synpunkter för att därefter beskriva dem i sin helhet.

SBU:s synpunkter

Sammanfattning av SBU:s synpunkter

SBU anser att den redovisning av satsningar och åtgärder i syfte att förebygga brott och återfall i allvarlig brottslighet är otillräckliga i förhållande till reformens omfattning och potentiella konsekvenser. Vikten av brottsförebyggande åtgärder, inom tex kriminal- och frivård är av särskild betydelse om straffbarhetsåldern sänks enligt förslaget. SBU saknar vidare en plan för hur den särskilda regleringen ska följas upp och utvärderas under den föreslagna femårsperioden, liksom förslag som säkerställer vetenskaplig förankring och förvaltning av statens brottsförebyggande arbetet. Mot denna bakgrund rekommenderar SBU att:

- Regeringen tar fram konkreta förslag på hur evidensbaserade åtgärder för att förhindra att barn inte dras in i allvarlig kriminalitet och återfaller i allvarlig brottslighet ska implementeras och följas upp.
- En nationell funktion etableras för att granska, sammanställa och stödja implementering av evidensbaserade insatser med syfte att förebygga att barn begår och återfaller i brott.
- En tydlig plan för uppföljning och utvärdering av reformens effekter tas fram innan ikraftträdandet den 1 juli 2026. SBU vill belysa behovet av att när kunskapsläget om risker och nytta är otillräckligt, bör nya åtgärder som saknar tillräcklig evidens följas upp, utvärderas och vid behov omprövas eller avbrytas.[1]

[1] Psykosociala insatser för att förebygga och minska gängkriminalitet bland barn och unga vuxna (www.sbu.se/369).

SBU:s synpunkter i sin helhet

SBU motsätter sig regeringens bedömning om att det pågår tillräckliga satsningar på att förhindra att barn dras in i allvarlig kriminalitet

SBU bedömer att regeringens nuvarande satsningar för att förhindra att barn dras in i allvarlig kriminalitet inte står i proportion till de utmaningar som en sänkt straffbarhetsålder innebär. Myndigheten vill framhålla behovet av att kraftsamla kring det brottsförebyggande arbetet utifrån bästa tillgängliga kunskap. Insatser med vetenskapligt stöd bör utgöra grund för regeringens brottsförebyggande strategi, inklusive sociala insatser och annat stöd som ges inom ramen för institutionsvård, kriminal- och frivård. Exempel på brottsförebyggande åtgärder med vetenskapligt stöd är skolbaserade program, fokuserad avskräckning och förstärkt stöd under frivård,[2] vilket även bekräftats i en sammanställning av Vetenskapsrådet[3].

Myndigheten efterlyser konkreta förslag på hur dessa evidensbaserade åtgärder för att förhindra att barn inte dras in i allvarlig kriminalitet och återfaller i brottslighet ska implementeras och följas upp.

SBU saknar förslag som säkerställer en vetenskaplig förankring av de statliga brottspreventiva åtgärderna

SBU noterar att det i lagrådsremissen saknas förslag om ett särskilt myndighetsuppdrag för kunskapsutbyte och vetenskaplig samordning – ett förslag som fanns med i SOU 2025:11 men inte har förts vidare. Mot denna bakgrund vill SBU betona:

- att statens brottsförebyggande arbete måste vila på en tydlig vetenskaplig grund,
- att det finns behov av en nationell funktion för granskning, sammanställning och implementering av vetenskapligt stöd, motsvarande den HTA-struktur som finns inom hälso- och sjukvård och socialtjänst, samt
- att SBU har erfarenhet och metodstöd för att bidra till och leda arbetet med en sådan funktion.

Detta är särskilt angeläget eftersom SBU:s kartläggning av nordisk forskning visat att kunskapsluckorna kring brottsförebyggande åtgärder för barn som begår allvarliga brott är betydande.[4]

SBU saknar förslag om hur den särskilda regleringen ska följas upp och utvärderas

SBU saknar förslag på hur den särskilda regleringen ska följas upp och utvärderas under den femåriga införandeperioden. Myndigheten anser att ett genomförande bör föregås av en tydlig plan för systematisk uppföljning av både kort- och långsiktiga effekter. En sådan plan bör tas fram av alla berörda myndigheter och inkludera:

- indikatorer för fysisk och psykisk hälsa, skolgång och återfall i brott,
- analys av eventuella negativa konsekvenser som stigmatisering, utbildningsavbrott och psykisk ohälsa.

När kunskapsläget om risker och nytta är otillräckligt bör nya åtgärder som saknar tillräcklig evidens följas upp, utvärderas och vid behov omprövas eller avbrytas.

---

[2] Psykosociala insatser för att förebygga och minska gängkriminalitet bland barn och unga vuxna (www.sbu.se/369).
[3] Insatser, åtgärder och metoder för att förebygga brottslighet kopplad till kriminella nätverk. Vetenskapsrådet (2025).
[4] Nationella kunskapssammanställningar om metoder och insatser för att förebygga ungdomskriminalitet - En kartläggning av nordiska rapporter (www.sbu.se/370)

SBU vill påpeka riskerna med ett införande redan 1 juli 2026

SBU vill uppmärksamma riskerna med att införa reformen redan sommaren 2026, utan att de nödvändiga strukturerna för kunskapsstöd, utbildning och uppföljning finns på plats. SBU har sedan tidigare lyft fram vikten av rätt stöd och insatser inom institutionsvård, kriminal- och frivård för att förhindra återfall i brott. Detta är särskilt angeläget då frihetsberövande åtgärder utan parallella stödinsatser kan leda till ökad risk för återfall i brott[5]. Att erbjuda effektiva insatser i samband med kriminal- och frivård är därför centralt i det brottsförebyggande arbetet.

Det är centralt att berörda aktörer – särskilt inom socialtjänst, hälso- och sjukvård och skola – ges tillräcklig tid och resurser för att bygga upp kapacitet för en kunskapsbaserad vård och omsorg. Ett väl förberett införande ökar sannolikheten för att åtgärden bidrar till minskat återfall, förbättrad psykisk hälsa och ökad delaktighet för barnen.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Britta Björkholm den 11 november 2025. Projektledare Maral Jolstedt har varit föredragande. Samrådande har varit enhetschef Uliana Hellberg.

[5] SOU 2023:44. En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga. Betänkande av Utredningen om frihetsberövande påföljder för unga. Stockholm. https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2023/08/sou-202344/.

Ärendenummer / Referens
Ju2025/01945

Vår referens
Emilia Wikström Melin

E-post
emilia.wikstrom-melin@seko.se

Telefon
072-553 17 41

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Sekos yttrande gällande lagrådsremiss ”Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott”.

Seko har fått möjlighet att yttra sig kring lagrådsremiss ”Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott”.

Seko avstyrker lagrådsremissens förslag i sin helhet.

Motivering

Lagrådsremissen föreslår att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. I och med detta förslag, väljer regeringen att längre än det förslag på en sänkning till 14 år som presenterades i SOU 2025:11 – Straffbarhetsåldern.

Seko anser att det är anmärkningsvärt och upprörande att regeringen lägger fram ett förslag om att sänka straffbarhetsålder till 13 år då en övervägande majoritet av remissinstanserna till SOU 2025:11 valde att avstyrka eller hade invändningar mot den utredningens förslag. Det är tydligt att regeringen prioriterar en signalpolitik framför en politik som är förankrad i forskning, expertutlåtande och som inte för förenligt med FNs konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) som är lag i Sverige sedan 2020.

I övrigt hänvisar Seko till vårt remissvar till SOU 2025:11 – Straffbarhetsåldern.

Vänliga hälsningar
Seko, Service- och kommunikationsfacket

Gabriella Lavecchia
Förbundsordförande

Emilia Wikström Melin
Utredare

Skatteverket

Remissvar

Datum
2025-11-03

Dnr
8-315092-2025

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Ju2025/01945

Förslagen rör inte Skatteverkets verksamhet. Skatteverket har därför inte några synpunkter på förslagen.

Detta remissvar har beslutats av rättschefen Michael Erliksson och föredragits av den rättsliga experten Maria Kållberg. Vid den slutliga handläggningen har också följande deltagit: enhetschefen Cecilia Asker och sektionschefen Pia Jakobsson.

Michael Erliksson

Postadress: 205 30 MALMÖ **Telefon**: 0771-567 567
skatteverket@skatteverket.se, www.skatteverket.se

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Ju2025/01945

Yttrande över Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Skolväsendets överklagandenämnd har, utifrån det område nämnden har att bevaka, inga synpunkter på det som föreslås i betänkandet.

På Överklagandenämndens vägnar

X Elin Carbell Brunner

Signerat av: Elin Carbell Brunner

Yttrandet har beslutats av Elin Carbell Brunner, ordförande i nämnden. Juristen Anna Källqvist, kanslichefen Anna-Karin Lundgren och kanslisamordnaren Stina Engberg har varit med vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Kopia till
ju.L5@regeringskansliet.se

Postadress **Box 23069 104 35 Stockholm** | *Besöksadress* **Sveavägen 159** | *E-postadress* **overklagandenamnden@overklagandenamnden.se** | *Telefon* **+46 (0)8-729 77 60 vx** | *Telefax* **+46 (0)8-58 60 80 09**

Socialstyrelsen

Dokumentbeteckning
2025-11-11 Dnr: 65770/2025-1

Avdelningen för kunskapsstyrning inom socialtjänsten, barn och unga 2
Elin Fischer
elin.fischer@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskanslie
t.se
ju.L5@regeringskansliet.se.

Socialstyrelsens yttrande över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Justitiedepartementets diarienummer: Ju2025/01945

Socialstyrelsens yttrande utgår från myndighetens verksamhetsområde.

Socialstyrelsens övergripande synpunkter

De synpunkter socialstyrelsen redan framfört i yttrandet över *Straffbarhetsåldern* (SOU 2025:11) när det gäller att sänka åldern till 14 år gäller i än högre grad för det förslag som nu läggs fram om att sänka straffbarhetsåldern för brott med minst fyra års straffvärde till 13 år. Det är viktigt att fortsätta värna principen om att barn och unga som begår brott i första hand ska få stöd av socialtjänsten. Den nya socialtjänstlagen betonar förebyggande, lätt tillgängligt och kunskapsbaserat arbete. Det är statens ansvar att hjälpa föräldrar ombesörja de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling, och att säkerställa att barn får det skydd och den omvårdnad som de behöver och har rätt till. Vid reformer inom det brottsförebyggande arbete behöver hänsyn tas till befintlig kunskap, till exempel när det gäller barns neurologiska och psykologiska utveckling. De förslag som läggs fram i lagrådsremissen lägger ett större ansvar på det enskilda barnet att förstå konsekvenserna av sitt beteende och situationer de hamnar i och utsätts för, istället för att rikta ljus på samhället och vuxnas ansvar.

I lagrådsremissen framgår att bakgrunden till reformen framför allt är *brottsoffrets rätt till upprättelse, samhällets behov av skydd och upprätthållande av det straffrättsliga systemet legitimitet och trovärdighet.* Socialstyrelsen anser inte att utredningen tillräckligt tydligt visat att förslaget att sänka straffbarhetsåldern för vissa brott kommer få avsedd effekter inom dessa områden.

Många närliggande förslag och utredningar har redovisats och pågår. De samlade konsekvenserna för barn och unga är således svåra att överblicka, vilket Socialstyrelsen också påpekade i yttrandet över delbetänkandet *Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga* (SOU 2024:39)

och i yttrandet över *Straffbarhetsåldern* (SOU 2025:11). De samlade effekter förslagen får behöver utvärderas noga.

I övrigt lämnar Socialstyrelsen följande synpunkter:

5 Straffbarhetsåldern sänks för allvarliga brott

Socialstyrelsen **avstyrker** förslaget och hänvisar till remissvar över betänkandet *Staffbarhetsåldern (SOU 2025:11)*

Socialstyrelsen vill därutöver tillägga följande.

Socialstyrelsen vill särskilt framhålla vikten av reformer som innebär att samhället tar sitt ansvar genom att tillse alla barns rätt till goda uppväxtvillkor och jämlik tillgång till förskola, skola, hälso- sjukvård- och tandvård och socialtjänst. Ett utvecklat stöd och bättre förutsättningar i samverkan mellan viktiga aktörer skulle även kunna tillmötesgå utredningens bedömning av att det är nödvändigt att öka samhällets behov av skydd och brottsoffrets rätt till upprättelse. Det finns utifrån ett barnrättsperspektiv många starka skäl för att inte sänka straffbarhetsåldern (Se Socialstyrelsens yttrande över betänkandet Straffbarhetsålder SOU 2025:11). Enligt barnkonventionen får det straffrättsliga systemet för barn inte vara rent bestraffande[1]. Barnrättskommittén vidareutvecklar detta resonemang i barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 24. Där framgår att konventionsstaterna bör säkerställa att alla barn som anklagas för lagöverträdelser, oavsett svårighetsgrad eller sammanhang, hanteras i enlighet med artiklarna 37 och 40 i konventionen. Kommittén rekommenderar konventionsstaterna att inrätta preventiva ingripanden för att hantera sociala faktorer och grundorsaker och även åtgärder för social återanpassning. Kommittén betonar vikten av det alltid ges tyngd åt vad som bedöms vara barnets bästa, vikten av förebyggande åtgärder och tidiga ingripanden, och att hänsyn tas till barnets personliga omständigheter såsom ålder, andra omständigheter och behov. Staten måste också alltid lägga vikt vid och främja barnets återanpassning till samhället när påföljder för barn utformas.[2]

De skäl som anförs som grund att frångå barns rättigheter i enlighet med barnkonventionen är enligt Socialstyrelsens bedömning inte tillräckliga. Myndigheten ifrågasätter därför att det vid framtagandet av förslagen i första hand beaktats vad som bedöms vara barnets bästa.

I betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) föreslog utredningen en sänkt straffbarhetsålder till 14 år. I lagrådsremissen föreslås nu en sänkt straffbarhetsålder till 13 år. I lagrådsremissen anförs att utredningens konsekvensanalys visserligen avser 14 åringar men att de effekter som blir belysta även bedöms gälla 13-åringar. Socialstyrelsen vill med anledning av detta påpeka att ett år innebär en stor skillnad i ett barns liv och utveckling,

[1] Se art 40.1 Förenta nationernas konvention den 20 november 1989 om barns rättigheter (barnkonventionen).
[2] Se barnrättskommitténs allmän kommentar nr 24 (CRC/C/GC/24)

något myndigheten anser inte är tillräckligt belyst och barnrättsligt prövat i lagrådsremissen.

I lagrådsremissen framgår på sidan 37 att *ett barn som uppnått viss ålder måste kunna räkna med att handlandet kan leda till både straffrättsliga och andra konsekvenser från samhällets sida.* Den forskning som finns gällande barns psykologiska och neurologiska utveckling talar sitt tydliga språk: unga är mer benägna att söka spänning och att underskatta grader av risk. Även i de senare tonåren är också förmågan till impulskontroll och konsekvenstänkande sämre än för vuxna. Ju yngre barn är desto lättare är det också att bli utnyttjade av andra. De kriminella nätverk som involverar barn i organiserad brottslighet är hierarkiskt styrda och utträden är hårt reglerade och kan bland annat vara förenade med skuldsättning, hot och våld[3] I en metaanalys av 116 olika forskningsstudier[4] framkommer att stöd saknas för effekt av fängelsestraff och att risken för återfall ökar, i synnerhet när det gäller barn.

6 Vilka påföljder ska kunna dömas ut?

Socialstyrelsen **instämmer inte** i utredningens bedömning att den som har fyllt 13 år och döms för brott bör kunna dömas till samma påföljder som andra lagöverträdare under 18 år. Socialstyrelsen vill därutöver tillägga följande:

Utredningen om ungdomsfängelser (En översyn av regleringen om frihetsberövade påföljder för unga, SOU 2023:44) utgår från 15-årsgränsen och det har inte analyserats om det till exempel finns anledning att överväga en särlösning i form av sluten ungdomsvård eller en ny typ av påföljd för barn under 15 år. Även om kriminalvården nu fått ett tilläggsuppdrag[5] är det svårt att tro att nödvändiga åtgärder för att kunna anpassa de nya enheterna till barn, i synnerhet för 13-15-åringar, kommer vara på plats 1 juli 2026 när reformen väntas träda i kraft.

7.1 Utredning av misstankar om brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder

Socialstyrelsen **avstyrker** förslaget och vill därutöver framföra följande:

Förslagen i betänkandet Effektivare verktyg för att bekämpa brott av unga lagöverträdare (SOU 2024:93), som bland annat innehåller förslag om att förlänga tidsfristen för häktning, bereds för närvarande i Regeringskansliet. I lagrådsremissen framgår att även om denna förändring genomförs så bedöms det vara proportionerligt att möjligheten till häktning ska finnas även när personen är 13 eller 14 år.

Socialstyrelsen har i yttrande över SOU 2024:93 avstyrkt utredningens förslag om att ett barn får vara häktat under sammanhängande tid om högst fem

[3] Brå 2023:13 bl a s 8
[4] Petrich, D. M., Pratt, T. C., Jonson, C. L., & Cullen, F. T. (2021). Custodial sanctions and reoffending: A meta-analytic review. *Crime and justice*, *50*(1), 353-424. doi: 10.1086/715100

[5] Komplettering av uppdrag till Kriminalvården om att förbereda för ungdomsfängelser - Regeringen.se

månader fram till dess att åtal väcks. Socialstyrelsen har som skäl bland annat anfört att häktning är en mycket ingripande åtgärd för ett barn och kan innebära en stor påfrestning och ha avsevärda negativa effekter på ett barns hälsa och utveckling. Med tanke på de negativa konsekvenser som en häktning kan ha för ett barn anser Socialstyrelsen att det är angeläget att fortsatt värna ett regelverk som utgår från en så kort häktningstid som möjligt.

Myndigheten vill framföra att dessa skäl är ännu viktigare om straffåldern sänks till 13 år.

10 Den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder bör tidsbegränsas

Socialstyrelsen **tillstyrker** förslaget och hänvisar till remissvar över betänkandet *Staffbarhetsåldern (SOU 20025:11)* Socialstyrelsen vill därutöver tillägga följande:

Om förslaget tas vidare är det viktigt att såväl följeforskning som en systematisk utvärdering av försöksperioden genomförs.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Björn Eriksson. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Sabina Orstam, chefsjurist Pär Ödman och enhetschefen Annika Öquist deltagit. Utredaren Elin Fischer har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Björn Eriksson

Elin Fischer

Kommunstyrelsen

§ 253

Yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott (KS/2025:373)

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att som eget yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott överlämna stadsledningsförvaltningens tjänsteskrivelse.

Kommunstyrelsen förklarar paragrafen för omedelbart justerad.

Sammanfattning

Solna stad har fått utkast till lagrådsremiss *Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott* på remiss från Regeringskansliet (Justitiedepartementet). Den allvarliga brottsligheten bland unga utmärker sig särskilt och kryper allt längre ner i åldrarna. För att säkerställa att lagstiftningen möter det behov som föranleds av denna brottsutveckling behöver reglerna för unga lagöverträdare förändras. Mot den bakgrunden föreslås att det införs en särskild reglering som innebär att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Regleringen föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Stadsledningsförvaltningen anser att utvecklingen under senare år när det gäller allvarlig brottslighet är oroväckande, i synnerhet när det gäller unga lagöverträdare. Stadsledningsförvaltningen avstyrker dock förslaget om sänkt straffbarhetsålder till 13 år.

Stadsledningsförvaltningen konstaterar inledningsvis att förslaget från slutbetänkandet som överlämnades i januari 2025 stämmer endast delvis överens med förslaget i utkastet. Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare föreslår att straffbarhetsåldern ska sänkas till 14 år och frågan om en straffbarhetsålder på 13 år togs inte alls upp.

Det finns inget forskningsstöd som tyder på att förslaget om en sänkt straffbarhetsålder skulle ge önskvärd effekt i form av minskad risk för återfall i brott eller att det i övrigt skulle fungera avskräckande för de individer som berörs. Den utredning av Ungdomskommissionen som föregick reformen i Danmark att sänka straffbarhetsåldern till 14 år under åren 2010– 2012 har beskrivits i SOU 2025:11. En slutsats som redovisas är att det inte finns några bevis för att ungdomar slutar begå brott bara på grund av att de uppnår straffbarhetsåldern. Det saknas således stöd för att anta att en sänkt straffbarhetsålder skulle komma att leda till minskad brottslighet bland de berörda barnen.

Barn i åldern 13–14 år befinner sig i en utvecklingsfas där förmågan till konsekvenstänkande ännu inte är fullt utvecklad. Att införa straffrättsliga påföljder för denna åldersgrupp riskerar att påverka deras sociala och kognitiva utveckling negativt.

Stadsledningsförvaltningen anser att en mycket viktig del i arbetet mot kriminalitet bland unga är förebyggande arbete som leder till att unga inte utnyttjas och dras in i organiserad brottslighet eller väljer en kriminell livsstil. Solna stad har redan idag ett etablerat samarbete mellan skola, socialtjänst och polis, vilket är en viktig förutsättning för att bland annat tidigt kunna identifiera och stödja barn i riskzon. Fler andra åtgärder har redan vidtagits. Stadsledningsförvaltningen anser att effekten av det reformarbete som pågår bör inväntas innan en sådan genomgripande åtgärd som införandet av en sänkt straffbarhetsålder genomförs.

Stadsledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta att som eget yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott överlämna stadsledningsförvaltningens tjänsteskrivelse.

Yrkanden

Sara Kukka-Salam (S) föreslår att kommunstyrelsen beslutar enligt förvaltningens förslag.

Lars Rådén (M), Peter Edholm (L) och Samuel Klippfalk (KD) föreslår att kommunstyrelsen beslutar enligt gemensamt förslag i *bilaga 1*.

Beslutsgång

Ordförande konstaterar att det finns två förslag till beslut:
Förvaltningens förslag
Lars Rådéns (M), Peter Edholms (L) och Samuel Klippfalks (KD) förslag enligt *bilaga 1*.

Ordförande ställer förslagen mot varandra och konstaterar att kommunstyrelsen beslutar enligt förvaltningens förslag.

Reservationer

Lars Rådén (M), Peter Edholm (L) och Samuel Klippfalk (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för gemensamt förslag.

Kommunstyrelsen 2025-11-10 KS/2025:373

Ärende 9: Yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Yrkande

I utredningens slutbetänkande har frågan om sänkt straffbarhetsålder till 13 år inte behandlats och vi kan därför inte ta ställning till det förslaget.

Idag är straffbarhetsåldern i EU mellan tio och arton år. I Sverige är straffbarhetsåldern 15 år och har varit det under väldigt lång tid. När straffbarhetsåldern fastställdes till 15 år var kriminaliteten bland ungdomar en helt annan än idag.

Ungdomsbrottsligheten har minskat generellt sedan 90-talet och de allra flesta ungdomar som begår brott gör det en gång. Under de senaste ca 15 åren ser vi en utveckling där unga förövare med koppling till gängkriminalitet begår grova brott med skjutvapen och sprängmedel vilket historiskt varit mycket ovanligt. Brotten medför stor skada eller död, lidande för anhöriga och otrygghet i samhället. Även gärningspersonen tar skada av sina handlingar.

Av utredningen framkommer att inga studier pekar på att en sänkning till 14 år skulle ha någon positiv effekt. Vidare är barn och ungdomars konsekvenstänkande inte fullt utvecklat först till efter tonåren. Därför är principen om att fängelse så långt möjligt bör undvikas för barn viktig. Det finns heller ingen anledning med en generell sänkning av straffbarhetsåldern. Vi delar därför lagrådsremissens förslag om att det ska gälla för brott med ett minimistraff, fängelse i fyra år, eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott.

Detta är en icke önskad men nödvändig anpassning till hur situationen ser ut idag. De redskap som används idag har inte önskad effekt. Om en ungdom under 15 år misstänks för kriminalitet eller begår brott dömer förvaltningsrätten, efter ansökan från socialnämnden, oftast till tvångsvård enligt LVU.

TV4 Kalla fakta har genomfört en granskning av samtliga förvaltningsrättsdomar där det bedömdes finnas en risk att de skulle dras in i kriminalitet. Granskningen visade att efter avslutad tvångsvård dömdes åtta av tio för brott något år senare.

I uppföljning Acta Publikas rapport ”Dömd till vård” av ungdomar 15 till 17 år är det ännu svårare att få till en förändring. Drygt 90 procent av de ungdomar med gängkoppling som dömdes till sluten ungdomsvård mellan 2015 och 2022 återföll i brott inom några år.

Vidare visar polisens uppföljning att av de barn och ungdomar som begår de grövsta brotten kopplande till gängkriminalitet är majoriteten redan placerade i samhällsvård.

Dagens system kan inte skydda barn och unga i samhällsvård eller när vården har upphört från att begå grova brott. Det förhindrar inte nya brottsoffer. Det finns ingenting som tyder på att sänkt straffberhetsålder är mer skadligt för ungdomen eller samhället på lång eller kort sikt i relation till hur det ser ut i dag.

Den nya socialtjänstlagen ställer större krav på att Socialtjänsten ska bli förebyggande, lättillgänglig och kunskapsbaserad. Den ska också vara jämlik och jämställd. Uppdraget är att gå från att vara reaktiv till proaktiv. Socialtjänsten har även fått nya redskap som exempelvis mellantvång, ändrade sekretessregler och möjlighet att ge barn och unga insatser utan föräldrarnas samtycke.

I grunden handlar det om en ny socialtjänst med mer hjärta, hjärna och ryggrad. Hade dessa reformer genomförts för tio till femton år sedan hade Sverige med stor sannolikhet inte befunnit sig i den situation vi är i idag. Det är därför bra att lagen om sänkt straffbarhetsålder föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år.

Vidare är det positivt att ungdomen ska få en särskilt utsedd socialsekretera. Vi anser dock att detta stöd även ska kvarstå efter myndighetsålder vid frigivning. Det är ett viktigt stöd för den enskilde att kunna återetablera sig i samhället utöver det stöd som Frivården ger. Därmed kan risken för återfall i kriminalitet minskas.

Avslutningsvis är vår förhoppning att den nya socialtjänstlagen och andra viktiga verktyg som regeringen gett i det förebyggande arbetet förhindrar brott och att ingen döms. Under 2024 var runt en tredjedel av de misstänkta för skjutningar med dödlig utgång under 18 år och ett tiotal under 15 år. En justering av straffbarhetsåldern behövs för att skydda ungdomen, tilltänkta brottsoffer och samhället.

Förslag till beslut:

Kommunstyrelsen beslutar att som eget yttrande över remiss av *Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott* överlämna ovanstående yttrande.

Lars Rådén	**Peter Edholm**	**Samuel Klippfalk**
Moderaterna	Liberalerna	Kristdemokraterna

Stadsledningsförvaltningen **Tjänsteskrivelse** 2025-10-15
KS/2025:373

Yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att som eget yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott överlämna stadsledningsförvaltningens tjänsteskrivelse.

Sammanfattning

Solna stad har fått utkast till lagrådsremiss *Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott* på remiss från Regeringskansliet (Justitiedepartementet). Den allvarliga brottsligheten bland unga utmärker sig särskilt och kryper allt längre ner i åldrarna. För att säkerställa att lagstiftningen möter det behov som föranleds av denna brottsutveckling behöver reglerna för unga lagöverträdare förändras. Mot den bakgrunden föreslås att det införs en särskild reglering som innebär att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Regleringen föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Stadsledningsförvaltningen anser att utvecklingen under senare år när det gäller allvarlig brottslighet är oroväckande, i synnerhet när det gäller unga lagöverträdare. Stadsledningsförvaltningen avstyrker dock förslaget om sänkt straffbarhetsålder till 13 år.

Stadsledningsförvaltningen konstaterar inledningsvis att förslaget från slutbetänkandet som överlämnades i januari 2025 stämmer endast delvis överens med förslaget i utkastet. Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare föreslår att straffbarhetsåldern ska sänkas till 14 år och frågan om en straffbarhetsålder på 13 år togs inte alls upp.

Det finns inget forskningsstöd som tyder på att förslaget om en sänkt straffbarhetsålder skulle ge önskvärd effekt i form av minskad risk för återfall i brott eller att det i övrigt skulle fungera avskräckande för de individer som berörs. Den utredning av Ungdomskommissionen som föregick reformen i Danmark att sänka straffbarhetsåldern till 14 år under åren 2010– 2012 har beskrivits i SOU 2025:11. En slutsats som redovisas är att det inte finns några bevis för att ungdomar slutar begå brott bara på grund av att de uppnår straffbarhetsåldern. Det saknas således stöd för att anta att en sänkt straffbarhetsålder skulle komma att leda till minskad brottslighet bland de berörda barnen.

Barn i åldern 13–14 år befinner sig i en utvecklingsfas där förmågan till konsekvenstänkande ännu inte är fullt utvecklad. Att införa straffrättsliga påföljder för denna åldersgrupp riskerar att påverka deras sociala och kognitiva utveckling negativt.

Stadsledningsförvaltningen anser att en mycket viktig del i arbetet mot kriminalitet bland unga är förebyggande arbete som leder till att unga inte utnyttjas och dras in i organiserad brottslighet eller väljer en kriminell livsstil. Solna stad har redan idag ett etablerat samarbete mellan skola, socialtjänst och polis, vilket är en viktig förutsättning för att bland annat tidigt kunna identifiera och stödja barn i riskzon. Fler andra åtgärder har redan vidtagits. Stadsledningsförvaltningen anser att effekten av det reformarbete som pågår bör inväntas innan en sådan genomgripande åtgärd som införandet av en sänkt straffbarhetsålder genomförs.

Stadsledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta att som eget yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott överlämna stadsledningsförvaltningens tjänsteskrivelse.

Alessandra Wallman
Stadsdirektör

Hanna Malm
Kvalificerad utredare

Beslutet expedieras till:
Regeringskansliet (Justitiedepartementet)

Beredning

Stadsledningsförvaltningen har berett ärendet i samarbete med socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen.

Bakgrund

Solna stad har fått utkast till lagrådsremiss *Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott* på remiss från Regeringskansliet (Justitiedepartementet).

Regeringen beslutade den 6 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå vissa ändringar avseende straffrättslig särbehandling av unga lagöverträdare (dir. 2023:112). I uppdraget ingick att överväga och, om lämpligt, lämna förslag på en sänkning av straffmyndighetsåldern, att föreslå ändringar som innebär att lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år behandlas som andra myndiga vid straffmätningen samt att föreslå ändringar som innebär att ålder ges minskad betydelse vid straffmätningen för unga lagöverträdare i åldern 15–17 år. I uppdraget ingick även att föreslå en ny påföljd, utvidgad ungdomsövervakning, att föreslå skärpta regler om undanröjande av en särskild ungdomspåföljd och bestämmande av ny påföljd, att föreslå hur Kriminalvården kan involveras vid vård och andra åtgärder inom ramen för ungdomsvård eller ungdomstjänst, samt slutligen att överväga och föreslå hur Kriminalvården i någon form kan involveras i vissa fall vid vård med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (förkortad LVU) som sker på grund av den unges brottsliga verksamhet.

Utredningen, som tog namnet *Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare*, överlämnade den 24 juni 2024 delbetänkandet *Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga (SOU 2024:39)*. Den 28 januari 2025 överlämnade utredningen sitt slutbetänkande *Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11)*. Utredningen föreslog att straffbarhetsåldern, även kallad straffmyndighetsåldern, ska sänkas från 15 till 14 år för brott som har fängelse minst fyra år i straffskalan och omfatta försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Regleringen föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år. Övriga förslag i slutbetänkandet *Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11)* som rör påföljder för unga är

- Ungdomspåföljder ska kunna undanröjas i fler fall
- Undanröjda ungdomspåföljder ska leda till vuxenpåföljder efter fyllda 18 år
- Ungdomsvård ska inte kunna dömas ut vid brott efter fyllda 18 år
- Samma straffmaximum för unga lagöverträdare som för vuxna
- Förbud mot livstids fängelse för lagöverträdare under 18 år

I det nu remitterade utkast till lagrådsremiss som tagits fram inom Regeringskansliet (Justitiedepartementet) lämnas förslag som kompletterar förslagen i frågan om straffbarhetsåldern som lämnats i SOU 2025:11. Övriga förslag som lämnats av Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare bereds vidare i Regeringskansliet.

Utkastets huvudsakliga innehåll

Den systematiska och organiserade brottsligheten har de senaste åren kommit att påverka allt fler delar av samhället. Den allvarliga brottsligheten bland unga utmärker sig särskilt och kryper allt längre ner i åldrarna. För att säkerställa att lagstiftningen möter det behov som föranleds av denna brottsutveckling behöver reglerna för unga lagöverträdare förändras. Mot den bakgrunden föreslås att det införs en särskild reglering som innebär att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Regleringen föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Stadsledningsförvaltningens synpunkter

Stadsledningsförvaltningen anser att utvecklingen under senare år när det gäller allvarlig brottslighet är oroväckande, i synnerhet när det gäller unga lagöverträdare. Stadsledningsförvaltningen avstyrker dock förslaget om sänkt straffbarhetsålder till 13 år.

Stadsledningsförvaltningen konstaterar inledningsvis att förslaget från slutbetänkandet som överlämnades i januari 2025 stämmer endast delvis överens med förslaget i utkastet. Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare föreslår att straffbarhetsåldern ska sänkas till 14 år och frågan om en straffbarhetsålder på 13 år togs inte alls upp.

Det finns inget forskningsstöd som tyder på att förslaget om en sänkt straffbarhetsålder skulle ge önskvärd effekt i form av minskad risk för återfall i brott eller att det i övrigt skulle fungera avskräckande för de individer som berörs. Den utredning av Ungdomskommissionen som föregick reformen i Danmark att sänka straffbarhetsåldern till 14 år under åren 2010– 2012 har beskrivits i SOU 2025:11. En slutsats som redovisas är att det inte finns några bevis för att ungdomar slutar begå brott bara på grund av att de uppnår straffbarhetsåldern. Det saknas

således stöd för att anta att en sänkt straffbarhetsålder skulle komma att leda till minskad brottslighet bland de berörda barnen.

Kriminologisk forskning visar att de viktigaste preventiva insatserna för unga är de som äger rum utanför rättsväsendet och som har som mål att minska antalet riskfaktorer och öka antalet skyddsfaktorer i ungas liv (Brå 2024:1 s. 56 f.). Straff som avskräckning bygger på tanken att lagöverträdaren är en rationell person som väger brottsvinsten mot risken att bestraffas. Forskning har visat att unga lagöverträdare har sämre förmåga än vuxna att göra den typen av överväganden. Barn i åldern 13–14 år befinner sig i en utvecklingsfas där förmågan till konsekvenstänkande ännu inte är fullt utvecklad. Att införa straffrättsliga påföljder för denna åldersgrupp riskerar att påverka deras sociala och kognitiva utveckling negativt. När unga individer döms till fängelseliknande straff för brott de begått i yngre tonåren påverkas sannolikt deras möjligheter till rehabilitering negativt. Att dömas i en tid då identitet, självbild och sociala färdigheter fortfarande är under utveckling kan leda till att barnet internaliserar en kriminell identitet. Det kan också skapa misstro mot vuxenvärlden och myndigheter, vilket försvårar framtida samarbete med socialtjänst och andra stödinstanser. Vidare finns risk att förslaget skulle orsaka fler skolavbrott, vilket är en riskfaktor för framtida utanförskap och ohälsa.

Stadsledningsförvaltningen anser att en mycket viktig del i arbetet mot kriminalitet bland unga är förebyggande arbete som leder till att unga inte utnyttjas och dras in i organiserad brottslighet eller väljer en kriminell livsstil. Fler åtgärder har redan vidtagits med den avsikten. Bland annat trädde den 1 juli 2023 lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete i kraft som innebär att kommunerna nu har ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete. Lagen lägger grunden för ett strukturerat, systematiskt och långsiktigt hållbart brottsförebyggande arbete. Flera lagändringar med betydelse för skolans arbete, såsom skärpt anmälningsplikt och utökade befogenheter för rektor, trädde i kraft den 1 juli 2025. Den 1 juli 2025 trädde även en ny socialtjänstlag i kraft. Den innebär bland annat att socialtjänsten ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet, särskilt inriktat på barn och unga. Stadsledningsförvaltningen anser att effekten av det reformarbete som pågår bör inväntas innan en sådan genomgripande åtgärd som införandet av en sänkt straffbarhetsålder genomförs.

Solna stad har redan idag ett etablerat samarbete mellan skola, socialtjänst och polis, vilket är en viktig förutsättning för att bland annat tidigt kunna identifiera och stödja barn i riskzon. Om lagförslaget genomförs krävs att samarbetet mellan olika aktörer förstärks ytterligare och att ansvarsfördelningen tydliggörs. Frågan om hur skolgången ska organiseras under påföljd är central.

Socialtjänsten har ett grundläggande ansvar för att främja barn och ungas trygghet, utveckling och välmående. När unga uppvisar normbrytande beteende, exempelvis genom att begå brott eller uppträda på ett sätt som innebär risk för egen eller andras hälsa och säkerhet, är socialtjänstens uppdrag att erbjuda stödjande, förebyggande och rehabiliterande insatser. Arbetet utgår från barnets bästa och bygger på en helhetssyn där insatser ska vara individuellt anpassade, frivilliga i första hand och samordnade med andra aktörer såsom skola, hälso- och sjukvård och polis. Vid allvarligare situationer kan tvångsvård enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) bli aktuellt. Målet är att bryta negativa beteendemönster och skapa förutsättningar för en positiv utveckling, snarare än att straffa.

Avslutningsvis vill stadsledningsförvaltningen understryka att barnets rätt till utbildning är en grundläggande rättighet. För att denna rättighet ska kunna upprätthållas även under pågående påföljd krävs ett nära, strukturerat och långsiktigt samarbete mellan berörda myndigheter, med barnets bästa som gemensam utgångspunkt. Mot bakgrund av barnkonventionens artikel 3 om barnets bästa, artikel 6 om barnets rätt till överlevnad och utveckling samt artikel 19 om skydd mot våld och utnyttjande, bör samhällets ansvar i första hand vara att förebygga att barn dras in i kriminalitet.

Stadsledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta att som eget yttrande över remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott överlämna stadsledningsförvaltningens tjänsteskrivelse.

Yttrande

2025-11-11 1 STY-2025/652

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Specialpedagogiska skolmyndigheten har i remissyttrandet av utredningen Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) avstyrkt förslagen på sänkt straffbarhetsålder. Myndigheten har där lyft risken för att barns rätt till utbildning inte kan säkerställas, vilket inte minst gäller barn med intellektuell och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Specialpedagogiska skolmyndigheten bedömning att sänkt straffbarnhetsålder är en risk för barns rätt till utbildning kvarstår och myndigheten avstyrker därför att straffbarnhetsåldern sänks till 13 år för vissa allvarliga brott.

I detta ärende har Ulrika Ehlin, chefsjurist, varit föredragande.

För Specialpedagogiska skolmyndigheten

Aurora Lindberg (GD)

Elektroniskt undertecknad av Aurora Lindberg (GD)
Datum: 2025.11.11 10:02:21 +01'00'

Aurora Lindberg
Generaldirektör

Statens institutionsstyrelse SiS

2025-11-05
Dnr 1.7.1-08329-2025

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Remissvar över utkast till lagrådsremiss – Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

(Ju2025/01945)

Statens institutionsstyrelse (SiS) har tidigare lämnat ett remissvar på ett förslag om sänkt straffbarhetsålder (betänkandet Straffbarhetsåldern; SOU 2025:11), vilket gör sig lika gällande vid en sänkning av åldern till 13 år.

Därutöver vill SiS framföra följande synpunkter.

Det krävs tungt vägande skäl för att sänka straffbarhetsåldern ytterligare än vad som föreslagits i det nyss nämnda betänkandet. Några sådana skäl har inte presenterats i utredningen. Snarare väcker förslaget frågor av principiell och grundläggande karaktär. Barn utvecklas individuellt och i olika takt. Det är myndighetens erfarenhet att ett års åldersskillnad i de tidiga tonåren ofta innebär betydande skillnader i ett barns psykologiska, emotionella samt kognitiva utveckling. Det finns även tydliga skillnader i normalutvecklingen mellan jämnåriga pojkar och flickor i denna åldersgrupp.[1] Det är viktigt att regeringen grundligt analyserar ingångsvärden av det slag som nyss nämnts när det kommer till en sådan fråga som att ytterliga sänka straffbarhetsåldern.

Förslaget i avsnitt 13.1

I utkastet till lagrådsremiss föreslås med anledning av förslagen ett minskat anslag till myndigheten. SiS delar inte den bedömning som ligger till grund för detta förslag. SiS ser det som osannolikt att vårddygnen skulle minska med mer än 1 000 till antalet. Förslaget om sänkt straffbarhetsålder kommer sannolikt inte heller att enbart leda till kostnadsbesparingar för myndigheten. Förslaget kan istället komma att innebära att ännu yngre barn än vad som nu är fallet kommer att placeras vid SiS. Om socialtjänsten placerar allt yngre barn vid SiS kan det medföra behov av förändringar i personalbemanning samt behandlingsinnehåll,

[1] Socialstyrelsen (2015), bedöma barns mognad för delaktighet – Kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt tandvården s. 63 f.

vilket i sin tur kan leda till kostnadsökningar. SiS förutsätter att dessa frågor tas om hand i det fortsatta beredningsarbetet.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Elisabet Åbjörnsson Hollmark. I den slutliga handläggningen har överdirektören Caroline Oredsson, tf. ekonomi- och planeringsdirektören Annika Andersson Ribbing, rättschefen Eleonore Källstrand Nord och sektionschefen Erla Thorisdottir deltagit. Föredragande har varit juristen Alice Kaijser.

Elisabet Åbjörnsson Hollmark

Skolinspektionen

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Beslut

2025-10-28
Dnr SI 2025:8739

Yttrande över lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Regeringskansliets diarienummer: Ju2025/01945

Skolinspektionen tar inte ställning till frågan om straffbarhetsåldern bör sänkas eftersom detta ligger utanför myndighetens ansvarsområde. Skolinspektionen önskar dock lämna följande synpunkter.

6. Vilka påföljder ska kunna dömas ut?

Förslaget innebär att skolpliktiga barn så unga som 13 år kan komma att dömas till fängelsestraff och med anledning av detta vill Skolinspektionen ytterligare betona barnens rätt till utbildning.

Sedan många år är det känt och dokumenterat att barn och unga i samhällsvård har låga utbildningsresultat. Forskning visar samtidigt att goda skolresultat är en mycket viktig skyddsfaktor för barn och unga i samhällsvård (Se t.ex. SOU 2023:66 För barn och unga i samhällsvård s. 53 och s. 929 ff).

Skolinspektionen vill därför betona vikten av att Kriminalvården får möjlighet att som huvudman först bygga upp de förutsättningar som krävs för att kunna tillgodose skolpliktiga elever deras rätt till utbildning och möjlighet att fullgöra sin skolplikt, innan förslaget eventuellt genomförs.

I Skolinspektionens remissvar över SOU 2025:11 Straffbarhetsåldern så påtalade myndigheten vikten av att de nya bestämmelserna i 24 kap. 10 a och b § § skollagen som föreslagits i SOU 2023:44 En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga, införs om utredningens förslag genomförs. Skolinspektionen vill med tanke på att straffbarhetsåldern nu föreslås sänkas ytterligare understryka vikten av att de författningsändringar och övriga förutsättningar som krävs för att rätten till en likvärdig utbildning ska tillgodoses är på plats innan lagrådsremissens förslag genomförs.

I ärendets slutliga handläggning har juristen Tora Nissen deltagit.

X Torun Rudin

Stabschef
Signerat av: Torun Rudin

X Maria Sundkvist

Föredragande
Signerat av: Maria Sundkvist

Skolverket

Yttrande

2025-10-14
Dnr 2025:2979

Regeringen
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Utkast till lagrådsremiss Sänkt - straffbarhetsålder för allvarliga brott

Dnr Ju2025/01945

Skolverket har ombetts att yttra sig över Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott. Myndigheten svarar endast på det förslag som är relevant utifrån Skolverkets verksamhetsområde.

Skolverkets synpunkter

Skolverket avstyrker förslaget om att en särskild tidsbegränsad reglering ska införas, som innebär att den lägsta straffbarhetsåldern enligt den särskilda regleringen ska vara 13 år.

Skolverket ser mycket allvarligt på att den systematiska och organiserade brottsligheten numera påverkar samhället i flera avseenden. Särskilt oroväckande är det enligt myndigheten att allt yngre barn dras in i kriminella nätverk och begår grova brott. Flera åtgärder behöver vidtas för att motverka denna allvarliga utveckling. Enligt myndigheten finns det dock inget som talar för att en sänkning av straffbarhetsåldern för vissa särskilt grova brott är rätt väg att gå.

När det gäller barn som begår grova brott anser Skolverket att skydds- och vårdbehov bör tillmätas större betydelse än straffprincipen. Forskningen ger inte heller något stöd för att en sänkning av straffbarhetsåldern minskar incitamenten för kriminella nätverk att använda sig av barn för att begå grova brott. Myndigheten ser en risk för att en sänkt straffbarhetsålder kan leda till att kriminella nätverk rekryterar ännu yngre barn.

Postadress: Box 4002, 171 04 Solna
Besöksadress: Svetsarvägen 16
Telefon: 08-527 332 00 (växeln)
www.skolverket.se

Skolverket har tidigare påpekat att det är viktigt att de åtgärder som vidtas präglas av ett barnrättsligt perspektiv.[1] Detta ligger i linje med Barnrättskommittén som har uppmanat Sverige att varken sänka eller differentiera straffbarhetsåldern.

På Skolverkets vägnar

Anders Duvkär
Biträdande Avdelningschef

Lee Gleichmann
Undervisningsråd

Handlingen är beslutad i Skolverkets elektroniska ärende- och dokumenthanteringssystem av:
Anders Duvkär (Signerare) den 2025-10-13
Lee Gleichmann (Signerare) den 2025-10-10.

I ärendets slutliga handläggning har biträdande avdelningschefen Anders Duvkär och undervisningsrådet Lee Gleichmann deltagit.

[1] Skolverkets yttrande över betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11).

STATSKONTORET

REMISSVAR

DATUM
2025-10-20

DIARIENR
2025/212-4

ERT DATUM
2025-09-25

ER BETECKNING
Ju2025/01945

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott (Utkast till lagrådsremiss)

Statskontoret har inga synpunkter att redovisa avseende det remitterade materialet.

Erik Nyberg
Utredningschef

POSTADRESS: Box 396, 101 27 Stockholm. BESÖKSADRESS: Torsgatan 11. TELEFON VXL 08-454 46 00.
registrator@statskontoret.se www.statskontoret.se

§ 333 Dnr: KS 2025/191

Yttrande över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarbetsålder för allvarliga brott

Beslut
Kommunstyrelsen avstår från att yttra sig över utkastet till lagrådsremiss *Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott*.

Reservation
Annika Åberg-Darell (V), Linda-Maria Hermansson (C) och Lisbeth Svensson (L) reserverar sig mot beslutet till förmån för Annika Åberg-Darells (V) förslag.

Sammanfattning av ärendet
Stenungsunds kommun har beretts tillfälle att yttra sig över utkastet till lagrådsremiss *Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott*. I remissen konstateras att den organiserade brottsligheten påverkar allt fler delar av samhället och att allvarlig brottslighet bland unga tenderar att krypa ner i åldrarna. Regeringen föreslår därför en särskild reglering som innebär att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med ett minimistraff om fyra års fängelse, samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Regleringen föreslås vara tidsbegränsad till fem år.

Remissvaren ska ha kommit till Justitiedepartementet senast den 12 november 2025.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse 2025-10-01
Yttrande 2025-10-03
Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott
Missiv 2025-09-24

Förslag till beslut på sammanträdet
Wouter Fortgens (M) föreslår att kommunstyrelsen avstår från att yttra sig över utkastet till lagrådsremiss.

Jan Rudén (S), Henrik Hansson (KD) och Tomas Palm (SD) tillstyrker Wouter Fortgens (M) förslag.

Annika Åberg-Darell (V), med instämmande av Linda-Maria Hermansson (C) och Lisbeth Svensson (L), föreslår att kommunstyrelsen yttrar sig och att så sker i enlighet med förvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordförande ställer Wouter Fortgens (M) förslag mot Annika Åberg-Darells (V) förslag och konstaterar att kommunstyrelsen beslutat i enlighet med Wouter Fortgens (M) förslag.

Omröstning begärs

Kommunstyrelsen godkänner följande beslutsgång:
Ja-röst för Wouter Fortgens (M) förslag om att avstå från att yttra sig över utkastet till lagrådsremiss.
Nej-röst för Annika Åberg-Darells (V) förslag om att yttra sig över lagrådsremissen samt i enlighet med förvaltningens förslag.

Omröstningsresultat

Med 12 ja-röster för Wouter Fortgens (M) förslag och 3 nej-röster för Annika Åberg-Darells (V) förslag konstaterar ordförande att kommunstyrelsen beslutat i enlighet med Wouter Fortgens (M) förslag.

Följande röstade ja: Olof Lundberg (S), Maria Renfors (M), Sanida Okanovic (S), Jan Rudén (S), Johnny Alexandersson (S), Wouter Fortgens (M), Egil Midtbö (M), Alexandra Ward-Hefte (M), Henrik Hansson (KD), Christina Svensson (SD), Kia Häggqvist (SD) och Tomas Palm (SD).

Följande röstade nej: Annika Åberg-Darell (V), Linda-Maria Hermansson (C) och Lisbeth Svensson (L).

Beslut skickas till

Anna.augustin@stenungsund.se
Ulf.tolf@stenungsund.se

2025-11-12

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se
Dnr: Ju2025/01945

Stiftelsen Allmänna Barnhusets yttrande över utkast till lagrådsremiss – Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Ju2025/01945

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har tagit del av förslaget och lämnar i detta remissvar våra synpunkter.

Sammanfattning och ställningstagande

Stiftelsen Allmänna Barnhuset avstyrker förslaget om att införa en differentierad straffbarhetsålder, där barn från 13 år kan hållas straffrättsligt ansvariga för brott med minst fyra års fängelse i straffskalan.

Våra utgångpunkter

Vårt arbete utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter och barnrättskommitténs allmänna kommentarer. Vi menar också att beslut som rör barn ska baseras på forskning och kunskap som stärker barns rätt till goda och jämlika uppväxtvillkor, något som också är gynnsamt för samhället. Att stödja forskning och kunskapsutveckling är en central del av vårt uppdrag. Det är utifrån denna grund vi lämnar våra synpunkter.

Kommentarer

I vårt yttrande över **SOU 2025:11** har vi redovisat våra argument mot en sänkt straffbarhetsålder. Vi hänvisar till dessa och anser att de även gäller i detta förslag. Det är oroande att lagrådsremissen inte tagit till sig de invändningar som framkommit från många experter och

Stiftelsen Allmänna Barnhuset
Döbelnsgatan 50
113 52 Stockholm
Org.nr: 802000-1072

Tel: +46 8 679 60 78
Fax: +46 8 611 38 41
info@allmannabarnhuset.se
www.allmannabarnhuset.se

organisationer inom olika områden – inte bara barnrättsorganisationer. Sammanfattningsvis vill vi framhålla följande:

- **Bristande analys och forskning:** Förslaget om sänkt straffbarhetsålder saknar en grundlig analys av både effekter i samhället och konsekvenser för barn. Det saknas stöd för att en sänkning av straffbarhetsåldern skulle minska den allvarlig brottsligheten, något som både den tidigare utredningen och flera tunga remissinstanser har påpekat. En barnkonsekvensanalys borde ha genomförts, särskilt eftersom barn som begår brott ofta själva är utsatta i gängkriminella miljöer. En sådan analys ska tydliggöra när och hur barnets bästa kan behöva vägas mot andra intressen.
- **Otillräckligt jämlikhets- och diskrimineringsperspektiv:** Enligt SiS (2023) har 81 procent av pojkar under 15 år på särskilda ungdomshem en psykiatrisk diagnos. BRÅ har visat att barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ofta har svårare med planering och känsloreglering, vilket gör dem mer sårbara för rekrytering till kriminalitet. Barn med dessa diagnoser har inte beaktats i förslaget. Det bidrar till en dubbel utsatthet för barnen och gör förslaget mindre träffsäkert.
- **Oförenlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter** och ett bristande barnrättsperspektiv. FN:s barnrättskommitté har i sina senaste rekommendationer till Sverige (2023) tydligt uppmanat att behålla straffmyndighetsåldern på 15 år, och vi delar uppfattningen hos majoriteten av remissinstanser att förslaget strider mot barnkonventionen. De barnrättsliga överväganden måste väga tyngre än de skäl som framförs för en sänkning – vilket vi anser att de inte gör i detta fall.

Utöver våra tidigare synpunkter vill vi även uttrycka oro över barns rätt till utbildning vid fängelsevistelse. Barn i fängelse ges inte samma möjlighet att genomföra sin skolgång. Det är särskilt allvarligt eftersom skolgång och gymnasiebehörighet är avgörande faktorer för barns framtida välmående och självständighet.

Det är därför avgörande att arbetet med tidiga och samordnade förebyggande insatser inom skola, socialtjänst och civilsamhälle stärks, så att alla barn ges möjlighet till en trygg uppväxt fri från våld och med tillgång till utbildning.

Stockholm 2025-11-12

Anne-Marie Brodén
Ordförande

Linda Ljunggren Syding
Generalsekreterare

Stiftelsen Allmänna Barnhuset
Döbelnsgatan 50
113 52 Stockholm
Org.nr: 802000-1072

Tel: +46 8 679 60 78
Fax: +46 8 611 38 41
info@allmannabarnhuset.se
www.allmannabarnhuset.se

FRYSHUSET

Fryshusets svar på remiss Ju2025/01945

Angående: Förslag om sänkt straffbarhetsålder till 13 år och slopad straffrabatt för unga lagöverträdare

Dnr: Ju202501945
Datum: 20251112
Till: Justitiedepartementet
Från: Fryshuset

Inledning och hänvisning till tidigare remissvar

Fryshuset har vid flera tidigare tillfällen yttrat sig i närliggande frågor i remisserna:

- **Ju2025/00206** – Remissyttrande angående *SOU 2025:11 Straffbarhetsåldern* (2025), där vi avstyrkte förslaget om sänkt straffbarhetsålder till 14 år.
- **Ju2018/05295/L5** – Remissyttrande angående *SOU 2018:85 Slopad straffrabatt för unga myndiga* (2019), där vi avstyrkte förslaget om att slopa ungdomsrabatten för personer mellan 18–21 år.

Vi hänvisar till dessa tidigare yttranden i sin helhet, då de frågor som nu aktualiseras – sänkt straffbarhetsålder, barn i fängelse och slopad straffrabatt – utgör delar av samma straffrättsliga förskjutning: en utveckling där barnen får ta smällen där ett vuxensamhälle misslyckats med att trygga och värna om barnen. Förslagen är kortsiktiga, populistiska och kontraproduktiva De hanterar symptom snarare än grundorsaker och dessutom vänder sig bort från kunskap, barnrätt och rehabilitering. De är förslag som en samlad expertis säger emot och som handlar mer om hämnd och repression, som inte har ambition eller kommer att lösa grundproblematiken utan snarare riskerar att befästa kriminella identiteter och öka återfallen.

Sammanfattning av ståndpunkt

Fryshuset **avstyrker med kraft** både:

1. förslaget att **sänka straffbarhetsåldern till 13 år**, och
2. förslaget att **slopa eller ytterligare begränsa straffrabatten för unga lagöverträdare.**
3. Förslaget att **barn från 13 ska sitta i fängelse**

Dessa förslag:

- saknar empiriskt stöd,
- strider mot Barnkonventionen,
- fördjupar sociala problem och riskerar att öka kriminaliteten på sikt,
- och försvagar barns och ungas möjlighet till rehabilitering, utbildning och återanpassning.
- Tar inte hänsyn till att vuxna ansvarar för alla barn. De få barn denna lag drabbar är redan en målgrupp som vårt samhälle gång på gång har misslyckats skydda och hjälpa. I det här förslaget får barnen ta skulden för vårt misslyckande.

Utifrån att vi svarat på avskaffandet av straffrabatten och även sänkandet av straffbarhetsåldern hänvisar vi till våra tidigare svar. I det senare är vi än mer kritiska då det gör oss illa till mods att förslaget om att sänka straffbarhetsåldern ytterligare, dvs till 13 år, utan att ens utreda dess konsekvenser tyder på en arrogans och oförsiktighet med våra barn som är häpnadsväckande. Det gör oss också mycket oroliga över hur man resonerar kring var gränsen går för hur långt ned i åldrarna man kan tänka sig att sänka straffbarhetsåldern.

Detta då utskottet verkar ha bestämt sig innan expertisen uttalat sig och även efter att entydig evidens presenterats och en samlad expertis avrått från att fortskrida med förslaget.

”Bevisen lämnar inget tvivel: Fängelse är en misslyckad strategi för att rehabilitera unga och skydda allmänheten,” säger Richard Mendel, rapportens författare och senior forskare vid *The Sentencing Project.*
”Det finns många program- och policyalternativ som kostar mindre och uppnår mycket mer, både när det gäller att minska brottsligt beteende och främja ungas framgång.”

Liksom Brå´s rapport, Petrosino et al. (2010) och Mulvey (2011) visar rapporten *Why Youth Incarceration Fails: An Updated Review of the Evidence* att flera studier visar att fängelse inte minskar brottsligt beteende. Tvärtom leder frihetsberövande oftast till högre återfallsfrekvens jämfört med ungdomar som fått villkorlig dom eller andra sociala alternativ. Fängelse orsakar bestående betydande långsiktiga skador för unga, både fysiskt och psykiskt. Ungdomar som hade suttit frihetsberövade i mindre än en månad hade högre frekvens av depression i vuxenlivet och andra rapporter visar betydande ökad dödlighet.

För att visa hur barnen mår i en vuxen häktesmiljö, har vi valt att parafrasera citat från barn som idag sitter häktade med fulla restriktionen, isolerade, i väntan på dom. Isolering av barn i veckor är också något som man inom ramen för remissen oroar sig för och är även något man inte kommit till bukt med trots massiv kritik.

”Det händer att jag tror att jag ska dö i cellen på natten – får ingen luft, kan inte andas. Och ingen kommer när jag ringer på klockan.”

- ”Fick träffa mina föräldrar med polis idag – det jobbigaste var när de berättade att min lillebror som är 4 år är ledsen och saknar mig. Han springer varje morgon in i mitt rum och letar efter mig.”
- ”Jag kan inte äta, spyr upp allt jag försöker få i mig – så har det varit i 10 dagar nu. Sedan jag fördes hit.”
- ”Kommer jag någonsin att få komma hem – till min familj, mina vänner min skola? Kommer alla att ha glömt bort mig och ingen vilja vara med mig längre?”
- ”Jag har gråtit i flera dagar men tjejen i rummet bredvid har gråtit i flera veckor. Hon får hellre ta min IBÅ-tid med personal. Det känns bra att kunna göra något för någon annan.”
- ”Tankarna är överallt. Är orolig, har mardrömmar – tänk om något händer mamma medan jag är här? Tänk om hon dör? Tänk om jag aldrig får träffa henne igen och höra henne sjunga i köket?”
- ”Nu har jag varit här i 8 månader och känner mig helt dum i huvudet och folkrädd. Tappar ord och vet inte hur man pratar längre. Jobbigt att se någon i ögonen. Tänk om det här är jag nu?”
- ”Jag saknar min mamma, min pappa, mina syskon och jag saknar mig. Den som jag brukade vara, vem är jag nu?”
- ”Känner mig som ett djur och är rädd. De gapar och skriker på nätterna. Första gången jag känner mig som en människa sedan jag kom hit är nu med dig i rummet.”
- ”Hatar väggarna, hatar att jag inte kan se något fint från fönstret. Jag brukade spela fotboll varje dag, varje dag. Älskade fotboll. Och nu har jag inte sett eller rört en boll på 6 månader.”
- ”Finns det ens en framtid för mig efter det här? Jag tror inte det. Det känns inte så. Det är över nu.”

1. Sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år
Vi hänvisar till Fryshusets tidigare yttrande (Ju2025/00206)

En oacceptabel reform utan utredningsunderlag

Regeringen föreslår nu att barn redan från 13 års ålder ska kunna hållas straffrättsligt ansvariga. Detta sker utan ny statlig utredning. Att gå från att barn 13 och 14 år inte kunde hållas straffrättsligt ansvariga och inte ens fick låsas in på Statens institutions styrelse till att kunna sätta dem i fängelse är en extrem förflyttning.
Att införa en sådan reform utan ordentlig beredning strider mot grundläggande

rättsstatsprinciper och undergräver tilltron till det rättsliga systemet och i förlängningen även demokratin.

Barnkonventionen förbjuder fängslande av barn

Enligt artikel 3 och 37 i Barnkonventionen, som är svensk lag, ska barnets bästa vara avgörande, och frihetsberövande endast ske som en absolut sista utväg.
Att införa straffansvar för barn 13-åringar är oförenligt med dessa artiklar. FN:s barnrättskommitté har redan kritiserat Sverige för att överväga en sänkning till 14 år – att nu gå längre är att medvetet bryta mot internationell rätt. Att barn 17, 16, 15, 14, 13 åringar ska sitta i fängelse är inte förenligt med barnkonventionen som dessutom i Sverige är lag.

Forskningen är entydig: straff i unga år ökar kriminalitet

Brottsförebyggande rådet (Brå), Petrosino et al. (2010) och Mulvey (2011) visar att tidiga straff ökar återfallen och cementerar en kriminell identitet.
Danmarks försök att sänka straffbarhetsåldern ledde till högre brottsnivåer – inte färre. Danmark ändrade därför tillbaka.
Barn som frihetsberövas i unga år förlorar skolgång, tillit och framtidstro. I dagsläget uttrycker kriminalvården att de inte kommer att klara av att ta emot barn och risken för att de inte heller får en likvärdig skola är stor, egentligen omöjlig, vilket innebär att reformen skulle strida mot ännu en av våra lagar som värnar om barnens framtid.

Inom fångenskap skapar de nya vänner och nätverk i en kriminogen miljö och får svårare att bryta med kriminalitet – inte lättare. De förlorar viktiga sociala kontakter med sina närmaste som i sin tur ökar riskfaktorerna.

Barn som utnyttjas av vuxna måste ses som offer, inte som förövare

I både gängkriminalitet och internationella konflikter utnyttjas barn av vuxna. Barn som används i konflikter för att mörda och spränga utomlands, så kallade barnsoldater – ses som brottsoffer, cyniskt utnyttjade av stridande parter. Internationell rätt betraktar dessa barn som offer för exploatering. Här väljer vi att straffa dem som om de hade tagit medvetna beslut, som om deras hjärnor var färdigutvecklade och inte saknade konsekvenstänk.
Att bestraffa barnen i stället för de vuxna som utnyttjar dem är att vända ansvaret upp och ned. Det är att bete sig lika illa som gängen.

---

2. Slopad straffrabatt för unga – en återgång till symbolpolitik

Vi hänvisar till Fryshusets tidigare yttrande (Ju2018/05295/L5)

Redan 2019 avstyrkte Fryshuset tydligt förslaget att slopa ungdomsrabatten.
De argumenten står fast – och är nu ännu mer relevanta eftersom sänkningen av straffbarhetsåldern riskerar att kombinera med samma repressiva logik.

Avskaffad straffrabatt saknar vetenskapligt stöd

Det finns inget forskningsunderlag som visar att längre straff för unga minskar brottsligheten. Tvärtom visar både svensk och nordisk forskning att ungdomar som döms till fängelse får svårare att sluta begå brott och längre brottskarriärer.
Förslaget saknar empiriskt stöd och vilar på en felaktig föreställning om att hårdare straff i sig skapar trygghet.

Kontraproduktiva effekter

Som vi tidigare påtalat leder slopad straffrabatt till att:

- fler unga döms till fängelse i stället för vård eller frivård,
- återanpassning försvåras,
- risken för återfall ökar,
- och gängen rekryterar i stället ännu yngre barn, våldet trycks ner i åldrarna

Denna utveckling har redan skett. Lagen trädde i kraft 2022, samma år såg vi en enorm ökning av barn som användes som barnsoldater för att begå grova brott som skjutningar och sprängningar beställda av gängen Genom att ta bort mildrande hänsyn för 18–21-åringar kan vi ha bidragit till att trycka ned brottsligheten i ännu lägre åldrar – vilket nu används som argument för att sänka straffbarhetsåldern.
Det är en självförstärkande och destruktiv spiral.

Förslaget slår brett och orättvist

Straffskärpningen drabbar inte bara de grova gängbrottslingarna som reformen sägs rikta sig mot, utan även unga med tillfälliga eller mindre allvarliga förseelser – de som ofta växer ifrån sitt beteende. Det är i unga år som de flesta begår brott, de flesta slutar även att begå brott utan några få.
Att låsa in dessa, att även låsa in unga längre tid riskerar att göra tillfälliga felsteg till livslånga problem när de anammar en kriminell livsstil, hamnar utanför samhället och får nya kriminella nätverk. Dessutom påverkas även de hela systemet som redan är överbelastat och inte kan vårda eller rehabilitera som ämnat som har långsiktiga konsekvenser bland annat högre återfall och svårare att återanpassa sig till samhället. Återfall betyder nya brottsoffer.

---

3. Kriminalvården saknar förutsättningar att hantera barn och unga

Varken Kriminalvårdens lokaler, kultur eller kompetens är anpassade till barns utvecklingsmässiga behov. Barns hjärnor är under utveckling långt upp i tonåren; deras impulskontroll och konsekvenstänkande är inte färdigbildade.Att möta dessa barn med vuxenfängelser är att förvärra deras sårbarhet.

Kriminalvårdens egen ledning har varnat för att skärpta ungdomsstraff tränger ut utrymme för återfallsförebyggande arbete och utbildning.
Barn som förlorar skolgång, socialt sammanhang och framtidstro riskerar att institutionaliseras och stigmatiseras.

---

4. Ekonomiskt ineffektivt och socialt kortsiktigt

Repression är dyrt. Redan förslaget om slopad straffrabatt beräknades 2018 kosta över 1 miljard kronor årligen – pengar som skulle kunna rädda liv, skolgång och familjer om de istället investerades i förebyggande arbete.
Fryshuset ser dagligen hur små resurser kan skapa stora resultat när de används rätt: i mentorskap, avhopparverksamhet och tidiga stödinsatser.

Varje krona som går till längre fängelsestraff för barn är en krona mindre till främjande och förebyggande arbete som skapar till hopp, sammanhang och förändring. Alternativ som är en mycket starkare motkraft mot gängkriminaliteten än längre straff och fängelse.

---

5. En väg framåt – alternativ som fungerar

Fryshuset föreslår i stället att regeringen:

1. **Avstår från att sänka straffbarhetsåldern eller slopa straffrabatten.**
2. **Avstår från att sätta barn i fängelse**
3. **Initierar en ny, oberoende utredning** med barnrätts- och forskningsperspektiv.
4. **Satsar på traumainformerade, samordnade insatser** genom skola, socialtjänst, polis och civilsamhälle.
5. **Utvecklar vårdkedjor och rehabiliterande program** i stället för fängelsevistelser.
6. **Ger civilsamhället ett tydligt mandat och ökade resurser** för att arbeta med unga i riskzon.

Ett tryggt samhälle byggs inte av hårdare straff, utan av starkare relationer, tillit och närvaro.

Avslutande ord

Att föreslå fängelse för 13-åringar och samtidigt slopa mildrande regler för unga vuxna är inte modig politik – det är ett tecken på rädsla och brist på kunskap om reella lösningar.
Förslaget saknar både empiri, etik och barnrättslig grund.

Fryshuset vädjar till regeringen:
Välj att se barnen, förstå problematiken och våga göra de förändringar där de gör skillnad – förändringar som bygger trygghet på kunskap, inte rädsla som bygger trygghet på kunskap, inte rädsla.
Barn behöver rättvisa, men rättvisa för barn kräver ansvar från vuxna.

Fryshuset
Adress: Mårtensdalsgatan 2-8 I Box 92022 I 120 06 Stockholm I Växel: 08-691 76 00 I fryshuset.se

Stockholms universitet

BESLUT
2025-11-10

Dnr SU FV-3475-25

Områdesnämnden för humanvetenskap

Stefan Helgesson
Vicerektor

Justitiedepartementet
Regeringskansliet

Handläggare:
Karolina Alveryd

Yttrande över remiss: Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Områdesnämnden för humanvetenskap har ombetts att till Justitiedepartementet inkomma med synpunkter på remiss av *Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott.* Lagrådsremissen har remitterats till Juridiska fakulteten och Samhällsvetenskapliga fakulteten. Synpunkter har inkommit från Juridiska fakulteten och Samhällsvetenskapliga fakulteten och redovisas i bifogade bilagor, som utgör områdesnämndens svar.

Stefan Helgesson

Karolina Alveryd

Stockholms universitet

2025-10-09 Dnr SU-3475-25

Juridiska fakultetskansliet Områdesnämnden för humanvetenskap

Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet har genom remiss anmodats att yttra sig över rubricerat utkast till lagrådsremiss.

– Juridiska fakultetsnämnden *avstyrker* förslagen i utkastet till lagrådsremiss, med följande motivering.

Förslagen i utkastet bygger på de förslag som tidigare har presenterats genom betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11). Förslaget i detta betänkande går i nu relevanta delar ut på att straffbarhetsåldern för viss brottslighet ska sänkas till 14 år. I det remitterade utkastet till lagrådsremiss föreslås att straffbarhetsåldern istället ska sänkas till 13 år för denna brottslighet.

Kritiken mot förslagen i SOU 2025:11 har varit närmast unik i sin omfattning. Inte mindre än sju av utredningens egna experter (som totalt var nio till antalet) har skrivit särskilda yttranden där de avstyrker förslagen som utredningen lägger fram. Också remisskritiken har varit lika massiv som samstämmig. Av samtliga 95 remissinstanser är det bara tre (3) som har tillstyrkt förslagen. Alla dessa tre remissinstanser har varit länsstyrelser, och dessa betonar i sina yttranden att tillstyrkandet bygger på att sänkningen av straffbarhetsåldern ska tidsbegränsas.

Trots den rakt igenom förödande kritik som har mött det tidigare förslaget remitteras nu ett utkast till lagrådsremiss som inte bara går vidare med samma förslag, utan därutöver skärper detsamma ytterligare. Det innebär att den kritik som redan har framförts gör sig gällande i ännu högre grad än tidigare. Straffbarhetsåldern föreslås nämligen som nämnts sänkas ända ned till 13 år. Tilltaget, som uppenbarar att kritik av experter och intresseorganisationer inte betyder något i dessa frågor, gör att remissinstanser kan anses utgöra en form av alibi, som kan ge sken av legitimitet åt förslag som kommer att läggas fram utan hänsyn till vad remissinstanserna har att anföra.

Juridiska fakultetsnämnden

Stockholms universitet
106 91 Stockholm

Besöksadress:
Universitetsvägen 10 A

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet anser det mycket problematiskt att universiteten som remissinstans spelar en sådan roll. Det väcker övergripande frågor om tillit till vetenskap och rollen för akademin i lagstiftningsprocessen.

Fakultetsnämnden nöjer sig av dessa skäl med att hänvisa till den kritik som har framförts tidigare i ärendet, dels genom den vid fakulteten verksamma experten Axels Holmgrens särskilda yttrande i SOU 2025:11, dels genom Fakultetsnämndens remissvar till detta betänkande. Huvudpunkterna i denna kritik kan sammanfattas enligt följande.

– Barn under 15 år som begår brott är i hög utsträckning också själva brottsoffer. Inte minst kan det förmodas att de barn under 15 år som begår grova brott i gängmiljö (som får förmodas vara den de som främst är tänkta att omfattas av reformen) typiskt sett har utsatts för ett betydande yttre tryck att genomföra sina dåd.

– Det har inte framförts några övertygande argument för att en sänkt straffbarhetålder skulle ha brottspreventiv effekt. Tvärtom talar det mesta för motsatsen. Att det förekommer allvarlig brottslighet bland barn är i sig inte ett argument för att sänka straffbarhetsåldern, eftersom förekomsten av denna brottslighet kan förmodas ha helt andra orsaker än straffbarhetsåldern.

– Inget talar för att rättsordningens legitimitet står och faller med att barn straffas i högre utsträckning än vad som har gällt under de senaste dryga 150 åren. Ändå framförs detta som ett huvudargument för förslagen.

– Att bygga straffbarhetsåldern på minimistraffet för vissa brottstyper, och därutöver också sänka straffbarhetsåldern för förstadier till dessa brottstyper, leder till märkliga tröskeleffekter. Exempelvis blir straffbarhetsåldern enligt förslaget 13 år för stämpling till grovt vapenbrott (bestående exempelvis i att erbjuda sig att transportera ett vapen som är tänkt att användas av en vuxen person), men 15 år för exempelvis våldtäkt.

Utöver det just sagda poängterar Juridiska fakultetsnämnden särskilt att de invändningar mot förslagen som har framförts i de ovan nämnda sammanhangen – och som i korthet har återgetts ovan – gör sig gällande i ännu högre grad i fråga om det rubricerade utkastet än vad gäller förslagen i SOU 2025:11.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Pernilla Leviner. Yttrandet har beretts av docent Erik Svensson. Föredragande har varit utredare Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Pernilla Leviner

Karolina Alveryd

Stockholms universitet

BESLUT

2025-11-04 Dnr SU FV-3475-25

Kay Artle
Handläggare
Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden

Justitiedepartementet

Remissvar: Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott (Ju2025/01945)

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Stockholms universitet har fått möjlighet att yttra sig över utkastet till lagrådsremissen Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott.

Synpunkter har lämnats av Kriminologiska institutionen och Institutionen för Barn- och ungdomsvetenskap vilket utgör Samhällsvetenskapliga fakultetsnämndens svar, se bilaga.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus Yvonne Svanström. Föredragande har varit handläggare Kay Artle

Stockholms universitet

2025-11-04 Dnr SU 3475-25

Kay Artle
Handläggare
Områdeskansliet för humanvetenskap

Kriminologiska institutionens svar på remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott (SU FV-3475-25)

Kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet har tidigare yttrat sig över remissen SOU 2025:11, Straffbarhetsåldern. Slutbetänkande av utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare. Institutionen avslog betänkandets förslag om sänkt straffbarhetsålder till 14 år, Remissvar SOU 2025:11.

Regeringen lägger nu fram ett utkast till lagrådsremiss om sänkt straffbarhetsålder men inte som utredningen föreslår till 14 år utan till 13. Av remissinstanserna på SOU 2025:11 uttalar sig, enligt utkastet till lagrådsremiss, tre länsstyrelser för betänkandets förslag och ”en övervägande majoritet avstyrker eller har invändningar mot utredningens förslag”. Till detta kan läggas av sju av nio experter i utredningen skrev särskilda yttranden mot förslaget om sänkt straffbarhetsålder till 14 år.

Med en så massiv kritik från remissinstanserna mot ett förslag att sänka straffbarhetsåldern är det förvånande att regeringen lägger fram detta utkast till lagrådsremiss som dessutom föreslår att straffbarhetsåldern ska sänkas ytterligare. Frågan måste ställas vilket syfte remissförfarandet fyller.

Kriminologiska institutionen avvisar förslaget till sänkt straffbarhetsålder.

Beredning och beslut
Kriminologiska institutionens svar på remiss av ”Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott” (SU FV-3475-25), beslutades per capsulam den 15 oktober 2025 av Kriminologiska institutionens styrelse under ledning av ordförande, professor Tove Pettersson. Det har beretts av professor emeritus Henrik Tham. Protokollförare var Silsa Heilborn, administrativ chef (Dnr SU-312-0002-25).

Stockholms universitet Besöksadress Telefon:
E-post: kay.artle@su.se

Stockholms universitet

Remissvar
Utkast till lagrådsremiss
Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott (SU FV-3475-25)

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionens svar är följande

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen avstyrker förslaget om sänkt straffbarhetsålder vid grova brott. Den kritik som framförts gentemot SOU 2025:11 måste beaktas, där sju av utredningens nio experter i särskilda yttranden har avstyrkt förslaget, samt att utredningens förslag har avstyrkts av 55 remissinstanser, och tillstyrkts av endast tre länsstyrelser.

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen instämmer i kritiken att sänkt straffålder skulle innebära mycket negativa och långsiktiga konsekvenser för berörda gruppen barn och för samhället i stort. Vi är kritiska mot att utredningen svarar på de många olika risker av förslaget som remissinstanserna framför, med det vaga argumentet att den allvarliga samhällsutvecklingen med att barn begår grova brott kräver att förslaget genomförs trots allt. Vi menar att den expertkunskap som myndigheter och organisationer specialiserade på frågor om barn och brottslighet inte kan avfärdas. Barn(rätts)experternas kritik måste väga tungt i bedömningen av förslagets rimlighet, och ses som ett tydligt tecken att sänkt straffålder för grova brott bedöms som fel väg att gå.

Barn i åldrarna 13 och 14 som medverkar i allvarliga brott kan i flera avseenden själva ses som offer för vuxnas eller äldre ungas påtryckningar och hot: i BRIS *Barnrapporten 2025,* s. 48ff) framgår att barn kan känna sig tvingade och att pressen ökar efter hand, från små uppdrag till allt allvarligare handlingar, och att hot gentemot familjer kan göra det omöjligt att säga ifrån. I *Utkast till lagrådsmiss* ses inte denna grupp av barn som offer och som skyddsvärda, utan enbart som förövare och som hot mot samhället, och anförs istället att barn under 15 är kapabla att begå allvarliga brott och att därför någon hänsyn inte kan tas till att unga har sämre förmåga än vuxna att bedöma sina handlingars konsekvenser och också är mer känsliga för bestraffning (s. 29, s. 37).

Barnkonventionen ålägger riket – ytterligare tydliggjort genom att den är svensk lag – att följa både dess intention och de riktlinjer som Barnrättskommittén ger, i

Stockholms universitet

detta fall att de länder som ratificerat konventionen ej ska sänka straffbarhetsåldern. Sverige föreslås här välja att gå emot barnrättskommitténs rekommendationer om att inte sänka rådande straffbarnhetsålder (s. 74), då de inte anses vara ”juridiskt bindande” (s. 75) utan ska vägas mot statens andra intressen. Att förhålla sig till internationella traktat som inte bindande är uppseendeväckande. Förslaget 13 år är heller inte förankrat i SOU 2025:11 där istället 14 år anses vara lägsta möjliga ålder för straff vid allvarliga brott. Det är därför häpnadsväckande att i *Utkast till lagrådsremiss* anföra fängelse för barn fyllda 13 år.

Sveriges advokatsamfund

Stockholm den 12 november 2025

R-2025/2250

Till Justitiedepartementet
Ju2025/01945

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 24 september 2025 beretts tillfälle att yttra sig över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott.

Sammanfattning

Advokatsamfundet avstyrker förslaget i sin helhet.

Förslaget innebär att straffbarhetsåldern ska sänkas till 13 år för vissa allvarliga brott, med minimistraff om 4 år, eller mer, samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott.

Förslaget är tänkt som en tidsbegränsad lagändring under fem år och föreslås att träda i kraft den 1 juli 2026. Regeringen motiverar förslaget med att allvarlig ungdomsbrottslighet kryper ned i åldrarna och att det finns ett behov av att reagera tidigare.

Advokatsamfundet har nyligen yttrat sig i frågan om sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott till 14 år och har då avstyrkt förslaget.[1] Samma kritik som har lyfts i tidigare remissyttrande från Advokatsamfundet, görs även gällande här. Där framhålls, med hänvisning till omfattande forskning och utredningens egna expertuttalanden, att

[1] Se Advokatsamfundets remissyttrande den 14 maj 2025 över betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11).

Laboratoriegatan 4, Box 27321, 102 54 Stockholm
Tfn 08-459 03 00, advokatsamfundet.se, info@advokatsamfundet.se

en sänkning av straffbarhetsåldern riskerar att leda till ökad återfallsbrottslighet, förvärrad marginalisering och försämrad social utveckling.

Förslaget att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för vissa allvarliga brott innebär ett mycket långtgående avsteg från grundläggande rättsprinciper och från den svenska rättsordningens tradition av särskilt skydd för barn.

Det saknas empiriskt stöd för att en sådan reform skulle minska brottsligheten eller öka tryggheten. Däremot finns omfattande forskning som visar att tidig kontakt med rättsväsendet ökar risken för återfall och långvarig marginalisering.[2]

Förslaget innebär att 13-åringar kan häktas, åtalas och straffas, utan att konsekvenserna är utredda. Förslaget riskerar vidare att leda till rättsosäkerhet, bristande proportionalitet och konflikter med Sveriges internationella åtaganden enligt barnkonventionen.

Synpunkter

Avsteg från grundläggande rättsprinciper

Den nuvarande straffbarhetsåldern på 15 år bygger, som även konstaterats i betänkandet (s. 191 f.), på principen att barn inte ska hållas straffrättsligt ansvariga innan de har uppnått tillräcklig mognad för att förstå konsekvenserna av sitt handlande. Den principen är förankrad i såväl rättsvetenskaplig tradition som neuropsykologisk forskning.

Förslaget innebär ett genomgripande brott mot denna ordning. En sådan förändring kräver mycket starka skäl och en tydlig, forskningsbaserad grund, något som saknas i det aktuella utkastet.

Oförenlighet med barnkonventionen

Enligt artikel 40 i barnkonventionen, som sedan 2020 är svensk lag, ska varje stat fastställa en minimiålder under vilken barn inte kan hållas straffrättsligt ansvariga.

[2] Se Advokatsamfundets remissyttrande över betänkandet, där forskning från bl.a. Brottsförebyggande rådet (*Brå 2024:1 Forskning om ålder och brott samt dess betydelse för brottsprevention* och *Brå 2023:13 Barn och unga i kriminella nätverk*), Michael Schröder (Aarhus universitet, 2017) och UNICEF (2017) redovisas. Dessa visar sammantaget att tidig kontakt med rättsväsendet ökar risken för återfall, social marginalisering och långsiktigt negativa konsekvenser för barnets utveckling.

FN:s barnrättskommitté har uttryckligen angett att denna ålder inte bör vara under 14 år, utan att den bör vara 15 år eller högre.[3]

En sänkning till 13 år skulle således placera Sverige under den internationellt accepterade miniminivån och strida mot barnkonventionens grundläggande princip om barnets bästa (artikel 3). Regeringens utkast innehåller inte någon rättslig analys av hur en sådan förändring skulle kunna förenas med dessa åtaganden.

Brist på empiriskt stöd och risk för negativa effekter

Det finns ingen forskning som visar att en sänkt straffbarhetsålder leder till minskad brottslighet. Däremot visar internationella erfarenheter, bland annat från Danmark, att en sänkning kan medföra ökade återfall, försämrade skolresultat och försvårad social återanpassning.[4]

Advokatsamfundet delar uppfattningen hos bl.a. Brottsförebyggande rådet, Socialstyrelsen och Barnombudsmannen att tidig exponering för det straffrättsliga systemet riskerar att förstärka snarare än motverka en kriminell identitet.[5] Förslaget riskerar därför att på sikt förvärra den problematik det är avsett att lösa.

Advokatsamfundet har i tidigare remissyttrande avseende sänkt straffbarhetsålder påtalat risken för att en sänkning av straffbarhetsåldern kan innebära att kriminaliteten klättrar ännu längre ned i åldrarna, vilket även görs gällande avseende nu aktuellt förslag på lagändring.

Bristande proportionalitet och rättssäkerhet

Att koppla straffbarhetsåldern till brottets minimistraff innebär att ett barns straffansvar beror på rubricering och åklagarens åtalsbedömning. Den allvarliga brottslighet som bestämmelsen avser är inte sällan komplicerad. En misstanke om grovt brott kan till exempel leda till att en 13-åring häktas. Domstolen kan sedermera komma fram till en annan bedömning av rubriceringen, som den unge inte är straffmyndig för. En sådan ordning riskerar att göra systemet mindre förutsebart och mindre rättssäkert. Det kan även framstå som godtyckligt att ett barn kan hållas

[3] https://unicef.se/vad-vi-gor/paverkan/unicef-sverige-nej-till-sankt-straffbarhetsalder.

[4] Se särskilt Schröder, Michael, Aarhus universitet (2017), *Lowering the Minimum Age of Criminal Responsibility Has No Deterrent Effects*, som visade att sänkningen av straffbarhetsåldern i Danmark 2010–2012 inte minskade brottsligheten men ökade återfallen och försämrade skolgång och social återanpassning.

[5] Se avsnitt 4.2, s. 23 f.

straffrättsligt ansvarigt för ett försök, förberedelse eller stämpling till ett grovt brott, men inte för ett fullbordat brott med något lägre straffskala.

Det saknas även en analys av proportionaliteten mellan ingripandets omfattning och den samhällsnytta som påstås uppnås.

Konsekvenser för rättssystemet och barnets utveckling

Barn i 13–14-årsåldern saknar ofta den kognitiva och emotionella mognad som krävs för att förstå innebörden av en rättegång, ett straff eller ett frihetsberövande.
Att införa möjligheten att döma så unga barn till straffrättsliga påföljder väcker därför allvarliga frågor om rättssäkerhet, processförmåga och tillgång till rättsligt biträde.

Barn som har döms till fängelse i tidig ålder löper också stor risk för återfall i brottslighet, och riskerar att drabbas av psykisk ohälsa under lång tid efter avtjänat fängelsestraff. De negativa konsekvenserna för barnets utveckling kan bli mycket omfattande vid en sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år.

Det finns även en uppenbar risk att reformen leder till en ökad belastning på rättsväsendet, såsom försvarare, åklagare, domstolar och socialtjänst, utan att den brottsförebyggande effekten stärks. Det är en omfattande förändring, på ett bristfälligt underlag, som ska ske på kort tid, utan reell möjlighet för rättsväsendet att kunna anpassa sig.

Alternativa åtgärder

Advokatsamfundet delar regeringens bedömning att den ökade brottsligheten bland unga är ett allvarligt samhällsproblem. Insatserna bör emellertid i första hand vara förebyggande och socialt inriktade.

Stärkta socialtjänstinsatser, skolnärvaro, familjestöd och rehabiliterande åtgärder har enligt forskning betydligt bättre effekt på lång sikt än en utvidgning av det straffrättsliga ansvaret.[6] Regeringen har nyligen vidtagit flertalet åtgärder i brottspreventivt syfte, inriktat mot barn och unga. Nya lagar har på kort tid instiftats

[6] Se bl.a. UNICEF (2017), *Harsh punishment for child offenders doesn't prevent further criminality*, Socialstyrelsen (2020), *Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende*, samt Brottsförebyggande rådet, *Brå 2024:1 Forskning om ålder och brott samt dess betydelse för brottsprevention*. Dessa visar att socialt inriktade och rehabiliterande åtgärder har avsevärt bättre långsiktig effekt än straffrättsliga sanktioner.

och fler är att vänta.[7] Det är av stor vikt att genomförda lagändringar hinner utvärderas, innan fler ingripande åtgärder genomförs. Nu aktuellt förslag om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för vissa allvarliga brott, har redan bemötts av omfattande kritik av rättsväsendets aktörer. En övervägande majoritet av remissinstanserna i tidigare utredning om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år, har avstyrkt förslaget. Sju av nio experter har avstyrkt förslaget.[8]

Advokatsamfundet ser en risk att tilliten till rättsstaten kraftigt försämras, om nu aktuellt lagförslag genomförs utan tillräcklig konsekvensanalys och trots den kritik som har riktats.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander

[7] Se avsnitt 4.2, s. 19 ff.
[8] Se avsnitt 5, s. 22 f.

2025-11-12

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@ regeringskansliet.se

Remissyttrande över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Ju2025/01945

Sveriges Domareförbund har anmodats yttra sig över utkast till lagrådsremiss.

Sveriges Domareförbund är ett yrkesförbund för domare. Förbundet ska företräda Sveriges domare i lagstiftnings- och rättskipningsfrågor, värna om domstolarnas självständighet och i övrigt bevaka frågor av betydelse för den dömande verksamheten.

Förbundet yttrade sig i våras över betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) och lyfte fram ett antal tänkbara problem med det förslag som utredningen lämnade om en sänkt straffbarhetsålder till 14 år för allvarliga brott. Förbundet noterar att regeringen i utkastet till lagrådsremiss har bemött de synpunkter som förbundet framfört på utredningens förslag.

Förslaget i utkastet om att åklagaren ska kunna väcka en bevistalan parallellt med ett åtal för brott kan förväntas hanterar en del av de invändningarna som förbundet och andra har framförts mot utredningens förslag.

Sammantaget har Sveriges domareförbund i övrigt inte några synpunkter på förslagen i utkastet till lagrådsremiss.

Detta remissyttrande har beslutats av förbundets styrelse.

Hanna Werth
ordförande

Sveriges Kommuner och Regioner

YTTRANDE

2025-11-11

Vårt dnr:
SKR2025/03010

Ert dnr:
Ju2025/01945

Avdelningen för juridik
Elin Persson

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Förslag till lagrådsremiss - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) *avstyrker* förslaget, samt tillhörande följdändringar, om att sänka straffbarhetsåldern för vissa allvarligare brott till 13 år.

I övrigt *vidhåller* SKR det som anförts i tidigare remissvar avseende betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11).

SKR vill ännu en gång *framföra* att effekten av det reformarbete som pågår på bl.a. socialtjänstens område bör inväntas innan mer genomgripande förändringar genomförs.

SKR *anser* att det är viktigt att den aktuella gruppen barn omfattas av kravet på erbjudande om hälsoundersökning för barn som vårdas utanför det egna hemmet.

SKR *anser* att de ekonomiska konsekvenserna för regionerna bör beaktas i det kommande lagstiftningsarbetet. Förslaget innebär att barn som är 13-14 år kan komma att överlämnas till rättspsykiatrisk vård, vilket innebär ett utökat ansvar och därtill kopplade kostnader för regionerna.

Sveriges Kommuner och Regioners synpunkter

Allmänna synpunkter

SKR vill ännu en gång framhålla att effekten av det reformarbete som nu pågår, både på socialtjänstens och på straffrättens område, bör inväntas innan en sådan genomgripande åtgärd som införandet av en sänkt straffbarhetsålder genomförs. Straffrättsliga påföljder riktade mot barn och unga bör endast användas som en sista utväg, därför är det också viktigt att låta de förändringar och den perspektivförskjutning som nu pågår, inom bl.a. socialtjänsten, få genomslag innan ytterligare förändringar görs.

Sveriges Kommuner och Regioner
info@skr.se, www.skr.se
Post: 118 82 Stockholm *Besök:* Hornsgatan 20
Tfn: 08-452 70 00 *Org nr:* 222000-0315

SKR kan vidare notera att frågan om den aktuella gruppen barn ska omfattas av dagens krav på erbjudande om hälsoundersökning för barn som vårdas utanför det egna hemmet (se 1 § lag [2017:209] om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet) inte berörs. SKR anser att det är viktigt att denna grupp barn har samma rätt till hälsoundersökning som de barn som vårdas på exempelvis HVB-hem. Denna fråga bör därför adresseras i det kommande lagstiftningsarbetet.

5. Straffbarhetsåldern sänks för allvarliga brott

I betänkandet Straffbarhetsåldern lämnades förslag om att straffbarhetsåldern för vissa allvarliga brott ska sänkas från 15 år till 14 år. I den aktuella lagrådsremissen finns ett i stort sett likalydande förslag, dock med skillnaden att straffbarhetsåldern föreslås sänkas ytterligare, till 13 år.

Med hänvisning till vad som anförts i tidigare remissvar avstyrker SKR förslaget, samt tillhörande följdändringar, om att sänka straffbarhetsåldern för vissa allvarligare brott till 13 år. De principiella och praktiska invändningar som framförts tidigare gäller alltjämt och det har inte framförts några skäl som skulle kunna anses tala för att straffbarhetsåldern bör sänkas ytterligare.

13.1 Ekonomiska konsekvenser

Både i betänkandet och i lagrådsremissen görs bedömningen att den som döms för brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder ska kunna dömas till samma påföljder som andra lagöverträdare under 18 år. En konsekvens av detta är att en påföljd som kan bli aktuell är rättspsykiatrisk vård. Detta medför att även barn som är 13-14 år kan komma att överlämnas till rättspsykiatrisk vård, vilket innebär ett utökat ansvar och därtill kopplade kostnader för regionerna.

Detta utökade ansvar för regionerna bör finansieras enligt den kommunala finansieringsprincipen. I lagrådsremissen görs ingen bedömning av förslagets ekonomiska konsekvenser för regionernas del. Detta bör beaktas i det kommande lagstiftningsarbetet.

Sveriges Kommuner och Regioner
Avdelningen för juridik

Sara Catoni
Avdelningschef

Till: Justitiedepartementet

Diarienummer: Ju2025/01945

Remissyttrande från: Sveriges Kvinnoorganisationer

Datum och ort: 2025-10-26, Stockholm

Remissvar av lagrådsremiss sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott.

Sveriges Kvinnoorganisationer är en partipolitiskt obunden paraplyorganisation för kvinnorörelsen i Sverige. Nedan följer vårt yttrande över lagrådsremiss om sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott. Yttrandet har beretts av Susannah Sjöberg, Generalsekreterare Sveriges Kvinnoorganisationer.

Sveriges Kvinnoorganisationers samlade bedömning

Sveriges Kvinnoorganisationer delar regeringens oro över att unga, framförallt pojkar, i allt yngre åldrar dras in i allvarlig brottslighet. Men rättspolitiska åtgärder som rör barn, olika grupper av flickor och pojkar, ***måste*** ha ett barnrätts- och jämställdhetsperspektiv. Lagrådsremissen saknar detta och riskerar dessutom att leda till ökad brottslighet.

Förslaget om att sänka straffbarhetsåldern kommer att leda till betydande negativa konsekvenser för särskilt flickor i kriminella miljöer, som ofta befinner sig i utsatta livssituationer. Deras roll i kriminalitet, utsatthet och exploatering synliggörs alltför sällan i den offentliga debatten. Rättssystemet ska skydda alla barn – flickor så väl som pojkar.

För flickor i riskmiljöer är det avgörande att samhället erbjuder skydd, vård och stöd snarare än bestraffning. Sveriges Kvinnoorganisationer vill särskilt lyfta behovet av:

- Stödinsatser med kunskap om den påverkan som trauma och PTSD har på unga tjejer och killar.
- En verkligt jämställdhetsintegrerad socialtjänst som förstår de olika behov olika grupper av flickor och pojkar har och som därmed kan sätta in rätt insatser beroende på kön.
- Särskilda SiS-hem för tjejer med enbart kvinnlig personal.
- långsiktiga, relationella stödinsatser snarare än kortsiktiga straffåtgärder.

Ett starkt barnrättsligt och jämställdhetspolitiskt perspektiv kräver att varje flicka och pojkar ses som bärare av rättigheter – inte som ett objekt för kontroll.

Övergripande ståndpunkt

Sveriges Kvinnoorganisationer **avstyrker förslaget** om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år. Förslaget kriminaliserar sårbara grupper av barn, särskilt flickor som ofta själva är utsatta för våld, övergrepp eller exploatering. Förutom att förslaget saknar en tillräcklig jämställdhetsanalys finns det inte tillräckligt empiriskt stöd för att reformen skulle minska allvarlig ungdomsbrottslighet.

Flickors särskilda utsatthet

Flickor som begår eller misstänks för brott är i hög utsträckning ofta själva utsatta för mäns och killars våld, sexuella övergrepp, hedersrelaterat våld och förtryck eller psykisk ohälsa[1]. Flickorna är i högre grad än pojkar involverade i relationella brottssammanhang – där gränsen mellan offer och förövare ofta är otydlig.[2] En rapport från 2025 från BRÅ visar till exempel hur risken för att bli utnyttjad i en kriminell miljö är överhängande för tjejer.[3] Att införa straffrättsliga sanktioner redan från 13 års ålder riskerar att ytterligare försvåra dessa flickors möjligheter till skydd och rehabilitering.

Risk för ökad rekrytering och identitetsstämpling

En sänkning av straffbarhetsåldern riskerar att förstärka rekryteringen av barn till kriminalitet. Flickor som redan lever i utsatta miljöer kan utnyttjas av äldre gärningsmän för att begå brott, med vetskapen att de är straffrättsligt sårbara.

Forskning visar att barn som tidigt introduceras i rättssystemet löper större risk att fastna i kriminalitet. Det gäller särskilt för flickor och socialtjänst och kriminalvård saknar ofta ett jämställdhetsperspektiv - insatser och bemötande är könsblinda och riskerar därmed att vara verkningslösa.

Bristande jämställdhetsanalys

I utkastet anges att *”förslaget om en särskild reglering om sänkt straffbarhetsålder är könsneutralt”* och att det *”inte bedöms leda till några konsekvenser för jämställdheten”* eftersom fler pojkar än flickor misstänks och lagförs för brott. Samtidigt konstateras att

[1] KSAN _ TJEJER_KRIMINALITET_ tryck.indd
[2] Slutrapport UR 2024
[3] Flickor och kvinnor i kriminella nätverk

flickors roll i allvarlig brottslighet inte har synliggjorts i samma utsträckning som pojkars, även om det finns indikationer på ökad involvering.

Denna slutsats är otillräcklig - en könsneutral lagstiftning innebär inte att ***konsekvensen*** av förslaget, vad den än må vara, är könsneutral. Utredningens konsekvensbeskrivning för jämställdheten är ett lärande exempel på hur det kan se ut när jämställdhetsperspektiv saknas i en utredning - något Sveriges Kvinnoorganisationer noterar sker i hög utsträckning. Flickor och pojkars livsvillkor är olika, det påverkar deras sociala position. Detta innebär också att konsekvenserna av kriminalisering, rättsprocesser och tvångsåtgärder skiljer sig väsentligt åt mellan flickor och pojkar.

En verklig jämställdhetsanalys hade behövt belysa flickors dubbla utsatthet, där många själva är offer för olika former av våld eller exploatering, skillnader i rättsväsendets bemötande där flickors eventuella normbrytande beteende ofta bedöms mer moraliserande än pojkars. Därmed har utredningen gjort det samhället gör gång på gång - osynliggjort flickors särskilda utsatthet. En fördjupad jämställdhetsanalys bör därför genomföras innan förslaget går vidare.

Sveriges advokatsamfund

Stockholm den 12 november 2025

R-2025/2250

Till Justitiedepartementet
Ju2025/01945

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 24 september 2025 beretts tillfälle att yttra sig över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott.

Sammanfattning

Advokatsamfundet avstyrker förslaget i sin helhet.

Förslaget innebär att straffbarhetsåldern ska sänkas till 13 år för vissa allvarliga brott, med minimistraff om 4 år, eller mer, samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott.

Förslaget är tänkt som en tidsbegränsad lagändring under fem år och föreslås att träda i kraft den 1 juli 2026. Regeringen motiverar förslaget med att allvarlig ungdomsbrottslighet kryper ned i åldrarna och att det finns ett behov av att reagera tidigare.

Advokatsamfundet har nyligen yttrat sig i frågan om sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott till 14 år och har då avstyrkt förslaget.[1] Samma kritik som har lyfts i tidigare remissyttrande från Advokatsamfundet, görs även gällande här. Där framhålls, med hänvisning till omfattande forskning och utredningens egna expertuttalanden, att

[1] Se Advokatsamfundets remissyttrande den 14 maj 2025 över betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11).

Laboratoriegatan 4, Box 27321, 102 54 Stockholm
Tfn 08-459 03 00, advokatsamfundet.se, info@advokatsamfundet.se

en sänkning av straffbarhetsåldern riskerar att leda till ökad återfallsbrottslighet, förvärrad marginalisering och försämrad social utveckling.

Förslaget att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för vissa allvarliga brott innebär ett mycket långtgående avsteg från grundläggande rättsprinciper och från den svenska rättsordningens tradition av särskilt skydd för barn.

Det saknas empiriskt stöd för att en sådan reform skulle minska brottsligheten eller öka tryggheten. Däremot finns omfattande forskning som visar att tidig kontakt med rättsväsendet ökar risken för återfall och långvarig marginalisering.[2]

Förslaget innebär att 13-åringar kan häktas, åtalas och straffas, utan att konsekvenserna är utredda. Förslaget riskerar vidare att leda till rättsosäkerhet, bristande proportionalitet och konflikter med Sveriges internationella åtaganden enligt barnkonventionen.

Synpunkter

Avsteg från grundläggande rättsprinciper

Den nuvarande straffbarhetsåldern på 15 år bygger, som även konstaterats i betänkandet (s. 191 f.), på principen att barn inte ska hållas straffrättsligt ansvariga innan de har uppnått tillräcklig mognad för att förstå konsekvenserna av sitt handlande. Den principen är förankrad i såväl rättsvetenskaplig tradition som neuropsykologisk forskning.

Förslaget innebär ett genomgripande brott mot denna ordning. En sådan förändring kräver mycket starka skäl och en tydlig, forskningsbaserad grund, något som saknas i det aktuella utkastet.

Oförenlighet med barnkonventionen

Enligt artikel 40 i barnkonventionen, som sedan 2020 är svensk lag, ska varje stat fastställa en minimiålder under vilken barn inte kan hållas straffrättsligt ansvariga.

[2] Se Advokatsamfundets remissyttrande över betänkandet, där forskning från bl.a. Brottsförebyggande rådet (*Brå 2024:1 Forskning om ålder och brott samt dess betydelse för brottsprevention* och *Brå 2023:13 Barn och unga i kriminella nätverk*), Michael Schröder (Aarhus universitet, 2017) och UNICEF (2017) redovisas. Dessa visar sammantaget att tidig kontakt med rättsväsendet ökar risken för återfall, social marginalisering och långsiktigt negativa konsekvenser för barnets utveckling.

FN:s barnrättskommitté har uttryckligen angett att denna ålder inte bör vara under 14 år, utan att den bör vara 15 år eller högre.[3]

En sänkning till 13 år skulle således placera Sverige under den internationellt accepterade miniminivån och strida mot barnkonventionens grundläggande princip om barnets bästa (artikel 3). Regeringens utkast innehåller inte någon rättslig analys av hur en sådan förändring skulle kunna förenas med dessa åtaganden.

Brist på empiriskt stöd och risk för negativa effekter

Det finns ingen forskning som visar att en sänkt straffbarhetsålder leder till minskad brottslighet. Däremot visar internationella erfarenheter, bland annat från Danmark, att en sänkning kan medföra ökade återfall, försämrade skolresultat och försvårad social återanpassning.[4]

Advokatsamfundet delar uppfattningen hos bl.a. Brottsförebyggande rådet, Socialstyrelsen och Barnombudsmannen att tidig exponering för det straffrättsliga systemet riskerar att förstärka snarare än motverka en kriminell identitet.[5] Förslaget riskerar därför att på sikt förvärra den problematik det är avsett att lösa.

Advokatsamfundet har i tidigare remissyttrande avseende sänkt straffbarhetsålder påtalat risken för att en sänkning av straffbarhetsåldern kan innebära att kriminaliteten klättrar ännu längre ned i åldrarna, vilket även görs gällande avseende nu aktuellt förslag på lagändring.

Bristande proportionalitet och rättssäkerhet

Att koppla straffbarhetsåldern till brottets minimistraff innebär att ett barns straffansvar beror på rubricering och åklagarens åtalsbedömning. Den allvarliga brottslighet som bestämmelsen avser är inte sällan komplicerad. En misstanke om grovt brott kan till exempel leda till att en 13-åring häktas. Domstolen kan sedermera komma fram till en annan bedömning av rubriceringen, som den unge inte är straffmyndig för. En sådan ordning riskerar att göra systemet mindre förutsebart och mindre rättssäkert. Det kan även framstå som godtyckligt att ett barn kan hållas

[3] https://unicef.se/vad-vi-gor/paverkan/unicef-sverige-nej-till-sankt-straffbarhetsalder.

[4] Se särskilt Schröder, Michael, Aarhus universitet (2017), *Lowering the Minimum Age of Criminal Responsibility Has No Deterrent Effects*, som visade att sänkningen av straffbarhetsåldern i Danmark 2010–2012 inte minskade brottsligheten men ökade återfallen och försämrade skolgång och social återanpassning.

[5] Se avsnitt 4.2, s. 23 f.

straffrättsligt ansvarigt för ett försök, förberedelse eller stämpling till ett grovt brott, men inte för ett fullbordat brott med något lägre straffskala.

Det saknas även en analys av proportionaliteten mellan ingripandets omfattning och den samhällsnytta som påstås uppnås.

Konsekvenser för rättssystemet och barnets utveckling

Barn i 13–14-årsåldern saknar ofta den kognitiva och emotionella mognad som krävs för att förstå innebörden av en rättegång, ett straff eller ett frihetsberövande.
Att införa möjligheten att döma så unga barn till straffrättsliga påföljder väcker därför allvarliga frågor om rättssäkerhet, processförmåga och tillgång till rättsligt biträde.

Barn som har döms till fängelse i tidig ålder löper också stor risk för återfall i brottslighet, och riskerar att drabbas av psykisk ohälsa under lång tid efter avtjänat fängelsestraff. De negativa konsekvenserna för barnets utveckling kan bli mycket omfattande vid en sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år.

Det finns även en uppenbar risk att reformen leder till en ökad belastning på rättsväsendet, såsom försvarare, åklagare, domstolar och socialtjänst, utan att den brottsförebyggande effekten stärks. Det är en omfattande förändring, på ett bristfälligt underlag, som ska ske på kort tid, utan reell möjlighet för rättsväsendet att kunna anpassa sig.

Alternativa åtgärder

Advokatsamfundet delar regeringens bedömning att den ökade brottsligheten bland unga är ett allvarligt samhällsproblem. Insatserna bör emellertid i första hand vara förebyggande och socialt inriktade.

Stärkta socialtjänstinsatser, skolnärvaro, familjestöd och rehabiliterande åtgärder har enligt forskning betydligt bättre effekt på lång sikt än en utvidgning av det straffrättsliga ansvaret.[6] Regeringen har nyligen vidtagit flertalet åtgärder i brottspreventivt syfte, inriktat mot barn och unga. Nya lagar har på kort tid instiftats

[6] Se bl.a. UNICEF (2017), *Harsh punishment for child offenders doesn't prevent further criminality*, Socialstyrelsen (2020), *Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende*, samt Brottsförebyggande rådet, *Brå 2024:1 Forskning om ålder och brott samt dess betydelse för brottsprevention*. Dessa visar att socialt inriktade och rehabiliterande åtgärder har avsevärt bättre långsiktig effekt än straffrättsliga sanktioner.

och fler är att vänta.[7] Det är av stor vikt att genomförda lagändringar hinner utvärderas, innan fler ingripande åtgärder genomförs. Nu aktuellt förslag om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för vissa allvarliga brott, har redan bemötts av omfattande kritik av rättsväsendets aktörer. En övervägande majoritet av remissinstanserna i tidigare utredning om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år, har avstyrkt förslaget. Sju av nio experter har avstyrkt förslaget.[8]

Advokatsamfundet ser en risk att tilliten till rättsstaten kraftigt försämras, om nu aktuellt lagförslag genomförs utan tillräcklig konsekvensanalys och trots den kritik som har riktats.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander

[7] Se avsnitt 4.2, s. 19 ff.
[8] Se avsnitt 5, s. 22 f.

Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Ju2025/01945

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (nämnden) har uppmanats att yttra sig över innehållet i rubricerat utkast till lagrådsremiss.

Nämnden har granskat förslagen främst med utgångspunkt från sin uppgift att ur ett rättssäkerhets- och integritetsskyddsperspektiv utöva tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet.

Inledningsvis står det klart att en sänkt straffbarhetsålder och därmed sammanhängande utökade möjligheter att använda straffprocessuella tvångsmedel innebär att de fri- och rättigheter som nämnden har att bevaka inskränks avseende barn. Nämnden har tidigare framhållit att förslag som för med sig ökade risker för integritetsintrång för barn endast bör genomföras om det finns tungt vägande skäl för dem, och att sådan reglering måste vara väl avvägd vad gäller nyttan med åtgärderna i förhållande till vilket integritetsintrång som åtgärderna medför.[1] Vid en sådan avvägning ska enligt nämnden barnets rätt till sin integritet väga tyngre ju yngre barn som träffas av förslagen. Nämnden har vidare uttalat att det är en förutsättning för förslag som innebär inskränkningar av grundlagsskyddade fri- och rättigheter att dessa präglas av försiktighet.[2]

Nämnden konstaterar att utredningens förslag om sänkt straffbarhetsålder till 14 år för vissa brott har mött omfattande och allvarlig kritik, inte minst från de brottsbekämpande myndigheterna. Kritiken har bl.a. rört att förslaget inte kommer att minska den allvarliga brottsligheten och därmed inte kan ses som

[1] Se nämndens yttrande den 26 mars 2025 över betänkandet ”Effektivare verktyg för att bekämpa brott av unga lagöverträdare (SOU 2024:93) (dnr 12-2025).
[2] Se nämndens yttrande den 25 januari 2023 över betänkandet Utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel (SOU 2022:52) (dnr 147–2022).

Postadress
Box 22523, 104 22 Stockholm

Telefon
08-617 98 00

E-post
sakint@sakint.se

Organisationsnummer
202100-5703

Besöksadress
Drottninggatan 89, Stockholm

Telefax
08-617 98 88

Webbplats
www.sakint.se

Bankgiro
782-4329

en lösning på de samhällsproblem som förslaget är föranlett av, att förslaget innebär en risk för att allt yngre barn rekryteras inom ramen för kriminella nätverk och att förslagets förenlighet med barnkonventionen kan ifrågasättas.

Kritiken innebär att tyngden av de skäl som anges för den föreslagna reformen kan ifrågasättas. Att mot den bakgrunden, i avsaknad av ytterligare analys av förslagets konsekvenser, gå längre än utredningens förslag och sänka straffbarhetsåldern till 13 år är enligt nämnden inte förenligt med den försiktighetsprincip som bör gälla för lagstiftning som medför intrång i grundlagsskyddade fri- och rättigheter.

Detta yttrande har beslutats av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. I beslutet har Eva Melander Tell (ordförande), Anti Avsan, Charlotta Bjälkebring Carlsson, Anna Ekström, Matheus Enholm (avvikande mening, se bilaga), Jon Karlfeldt och Per Schöldberg deltagit.

Föredragande har varit Lovisa Widerström.

Eva Melander Tell

Avvikande mening

Ledamoten Matheus Enholm anmäler avvikande mening och anför att han inte delar bedömningen i sista stycket.

Säkerhetspolisen

REMISSVAR

Datum: 2025-11-12
Diarienummer: 2025-17305-2

Mottagare:
Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM
Referens: Ju2025/01945

Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Säkerhetspolisen har, utifrån de intressen myndigheten har att bevaka, inga synpunkter på förslagen i lagrådsremissen.

Detta remissvar har beslutats av chefsjuristen Per Lagerud. Verksjuristen Moa Knuuttila har varit föredragande.

SÖDERTÖRNS TINGSRÄTT
SVERIGES DOMSTOLAR

Datum	Diarienummer
2025-11-04	TSN 2025-493

Justitiedepartementet
Ju2025/01945

Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Den 14 maj 2025 yttrade sig tingsrätten över slutbetänkandet av Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11). Tingsrätten vidhåller de synpunkter som fördes fram i det yttrandet. Mot denna bakgrund avstryker tingsrätten alltjämt en sänkning av straffbarhetsåldern för vissa allvarliga brott. Därtill anser tingsrätten att det inte har framkommit några tungt vägande skäl för att gå lägre än vad utredningen föreslog och sänka gränsen till 13 år. Förslaget i denna del avstyrks därför.

I övriga delar har tingsrätten inga synpunkter på utkastet till lagrådsremiss.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Szilárd Rado och rådmannen Claudia Vadaszi. Tingsfiskalen Sofia Björklund har föredragit ärendet.

Szilárd Rado

Sofia Björklund

TRELLEBORGS KOMMUN

Dokumenttyp
Yttrande

Datum
2025-10-09

Diarienummer
KS 2025/728

Beslutande organ
Kommunstyrelsen

Mottagare
Justitiedepartementet

Remissvar, Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Yttrande

Trelleborgs kommun lämnar följande yttrande:

Trelleborgs kommun har i remiss av slutbetänkandet *Straffbarhetsålden SOU 2025:11* instämt i behovet av åtgärder för att bemöta utvecklingen under senare år med ett litet antal barn som begår allt fler allvarliga brott. Kommunen framförde vidare att man delar bedömningen att ett utvidgat samarbete mellan myndigheter är viktigt i arbetet med unga lagöverträdare samt framförde vikten av det förebyggande arbetet.

Kommunen tog i sitt yttrande inte ställning till den föreslagna sänkningen av straffbarhetsåldern, som då var från 15 till 14 år.

I föreliggande lagrådsremiss väljer Trelleborgs kommun att inte ta ställning till den föreslagna sänkningen av straffbarhetsåldern.

Postadress
Trelleborgs kommun
Kommunledningsförvaltningen
231 83 Trelleborg

Besöksadress Algatan 29
Organisationsnummer 212000-1199

Telefon 0410-73 30 00
E-post trelleborgs.kommun@trelleborg.se
Webb www.trelleborg.se

Tullverket
Rättsavdelningen

YTTRANDE

Datum
2025-11-04

Dnr
TV-2025-22342

Ert datum
2025-09-24

Er referens
Ju2025/01945

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten

P - Publik Information

Remiss av utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Tullverket har granskat förslaget mot bakgrund av myndighetens uppdrag och hur förslaget kan komma att påverka myndighetens verksamhet.

Tullverkets ställningstagande

Tullverket vill inledningsvis instämma i uppfattningen, som flera andra remissinstanser fört fram, att det är svårt att överblicka konsekvenserna av de förslag från olika utredningar och myndighetsuppdrag som pågår och som lämnats parallellt med regeringens förslag (j.fr. avsnitt 4.2 i utkast till lagrådsremiss) med anledning av regeringens vidtagna åtgärder för att vända den negativa samhällsutvecklingen med allt fler barn och unga som begår allvarliga brott.

Avsnitt 5 Straffbarhetsåldern sänks för allvarliga brott

Tullverket vidhåller den inställning som lämnades i remissyttrande över slutbetänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) och avstyrker regeringens förslag om en särskild reglering om sänkt straffbarhetsålder för vissa allvarliga brott. De skäl som Tullverket anförde till stöd för sin inställning mot en sänkt straffbarhetsålder, gör sig än mer gällande om straffbarhetsåldern sänks till 13 år i stället för 14 år. Varken i betänkandet eller i lagrådsremissen presenteras skäl som enligt Tullverket tillräckligt starkt talar för en sänkt straffbarhetsålder. Tvärtom går förslaget om en sänkt straffbarhetsålder emot både forskning och expertutlåtanden på området. En sänkt straffbarhetsålder förväntas därför varken motverka den ökade grova brottsligheten bland unga lagöverträdare eller öka tilltron till det straffrättsliga systemets legitimitet. Det finns dessutom argument som talar för att en sänkt straffbarhetsålder, på sikt, i stället kommer att missgynna samhället i stort. Det är mot bakgrund av den forskning som presenterats och utlåtanden från experterna i utredningen som en majoritet av remissinstanserna har avstyrkt utredningens förslag att sänka straffbarhetsåldern till 14 år.

Tv 292.2 Utgåva 4 Mars 2025

Avsnitt 7.1 Utredning av misstankar om brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder

Tullverket anser att regeringens förslag om att ändra utformningen av de bestämmelser som gäller användningen av hemliga tvångsmedel i utredningar enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, LUL, (4 a § och 6 a § i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning) skapar bättre tydlighet och ställer sig därför positivt till den föreslagna ändringen. Tullverket vill i detta sammanhang påtala att nämnda bestämmelser i nuläget inte påverkar Tullverket, då myndigheten i dag saknar befogenhet att biträda allmän åklagare i utredningar enligt 31 § LUL. För det fall förslagen i Tullverkets hemställan (Hemställan om ändringar i LUL och tullbefogenhetslagen, 2025-08-07, dnr TV-2025-18315) om att bl.a. ge myndigheten möjlighet att biträda allmän åklagare i utredningar enligt 31 § LUL genomförs kommer även Tullverket, efter beslut av åklagare, att kunna tillämpa de aktuella bestämmelserna i den typen av utredningar.

Avsnitt 7.3 Den rättsliga prövningen av brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder

Även om Tullverkets inställning är att straffbarhetsåldern inte ska sänkas för de allvarligaste brotten, ställer sig Tullverket positivt till regeringens förslag att åklagaren ska kunna begära att rätten prövar om den unge har begått den åtalade gärningen inom ramen för en bevistalan, om rätten finner att den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder inte är tillämplig. Ett sådant förslag förhindrar att brottsoffer riskerar att drabbas negativt för det fall en domstol rubricerar om ett väckt åtal.

Avsnitt 8 Preventiva tvångsmedel

Tullverket ställer sig fortsatt positivt till att preventiva tvångsmedel, för det fall förslaget om sänkt straffbarhetsålder genomförs, ska få användas mot personer som har fyllt 13 år men inte 15 år under samma förutsättningar som mot personer som har fyllt 15 år, om den brottsliga verksamheten innefattar ett brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder. Det är av särskild vikt att kunna ingripa mot ett allvarligt brott innan det är begånget när det är barn som är inblandade i brottsplaneringen. Detta för att kunna förhindra att barn dras in i allvarlig brottslighet och kriminella nätverk.

Ärendets handläggning

I detta ärende har generaltulldirektören Johan Norrman beslutat. Föredragande har varit verksjuristerna Charlotte Ljung och Kajsa Johansson. I den slutliga handläggningen har även tf. rättschefen Rikard Bergman deltagit.

TULLVERKET

Johan Norrman

Kopia till:

Finansdepartementet, S3

Tullverket

Verksledningsstaben
Tullkriminalavdelningen
Kontrollavdelningen
Underrättelseavdelningen
Kommunikationsavdelningen

Umeå kommun
Individ- och familjenämnden

Protokollsutdrag
2025-10-22

§ 231

Diarienr: IFN-2025/00272

Remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott dnr Ju2025/01945

Beslut

Individ och familjenämnden yttrar sig i enlighet med yttrande 2025-10-06.

Reservation
Igor Hell (M) reserverar sig till förmån för eget yrkande.

Ärendebeskrivning

Umeå kommun har beretts möjlighet att yttra sig över utkast till lagrådsremiss*, sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott* Ju2025/01945 och Kommunstyrelsen har överlämnar denna remiss till Individ – och familjenämnden för eget yttrande till Justitiedepartementet.

I utkastet till lagrådsremiss Ju2025/01945 lämnas förslag som kompletterar förslagen i frågan om straffbarhetsåldern som lämnats i SOU 2025:11. Det huvudsakliga innehållet för utkastet är en ändring i lagstiftningen som innebär att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Regleringen föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Individ- och familjenämnden anser att barn och unga som begår brott i första hand ska få vård och stöd av socialtjänsten, det gäller även när barn begår allvarliga brott. Individ- och familjenämnden anser att skälen för att ändra nuvarande lagstiftning inte är tillräcklig. Individ- och familjenämnden avstyrker sålunda förslaget om att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Individ- och familjenämnden avstyrker även alla följdändringar och förslag i utkastet

som en konsekvens av att förslaget om en sänkt straffbarhetsålder avstyrks.

Individ- och familjenämndens beslutsordning

Yrkande

Andreas Lundgren (S), Andreas Sellstedt (V), Ahmed Hersi (MP), Hanna Lundin-Jernberg (L), Veronica Kerr (KD) yrkar bifall till tjänsteskrivelsens förslag till beslut.
Igor Hell (M) yrkar bifall till remissen och avslag på tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Andreas Lundgren (S) yrkar avslag till Hells (M) yrkande.

Individ- och familjenämndens beslutsgång

Ordförande ställer bifall till tjänsteskrivelsens förslag till beslut mot remissens förslag och finner att tjänsteskrivelsens förslag till beslut bifalls.

Reservation

Igor Hell (M) reserverar sig till förmån för eget yrkande enligt följande:
Bifall till remissen.
Avslag till tjänstemannaförslaget.

Beslutsunderlag

Yttrande 2025-10-06
Remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott dnr Ju2025/01945

Beredningsansvariga

Maria Sydlén, jurist
Tilda Molin, utredare

Beslutet ska skickas till

Justitiedepartementet
Kommunstyrelsen

Umeå kommun
Individ- och familjenämnden

Protokollsutdrag
2025-10-22

2025-10-06 Dnr: IFN-2025/00272

Justitiedepartementet

103 33 STOCKHOLM

Remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott dnr Ju2025/01945

Sammanfattning
Individ- och familjenämnden i Umeå kommun har fått möjlighet att yttra sig över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott. Det huvudsakliga innehållet för utkastet är en ändring i lagstiftningen som innebär att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Regleringen föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Individ- och familjenämnden avstyrker förslaget om att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Individ- och familjenämnden avstyrker även alla följdändringar och förslag i utkastet som en konsekvens av att förslaget om en sänkt straffbarhetsålder avstyrks.

Yttrande
Utkastet till lagrådsremiss har föregåtts av utredningen Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11), vilken Individ- och familjenämnden yttrade sig över våren 2025 och avstyrkte då utredningens förslag om att sänka straffåldern till fjorton år för grova brott. I det nu omarbetade förslaget sänks straffbarhetsåldern från det ursprungliga förslaget om fjorton år - till tretton år. Hur förslagen påverkar trettonåringar är därmed inte utrett, vilket vi anser vara problematiskt.

Den ursprungliga utredningen kring sänkt straffbarhetsålder fick omfattande kritik från en övervägande del av remissinstanserna, med välgrundade argument kring varför de anser att de varken skulle leda till ett ökat samhällsskydd eller ökad legitimitet för straffsystemet, samt hur

Umeå Kommun

Postadress 901 84 Umeå
Besöksadress Skolgatan 31A
Tel växel 090-16 10 00 (växel)

Ledning och stab IFN

Maria Sydlén

maria.sydlen@umea.se

förslagen skulle påverka barn på ett negativt sätt. I utkast till lagrådsremissen saknas det en tydlig förklaring till hur man motiverar att gå vidare med förslagen trots massiv kritik och samtidigt sänka straffbarhetåldern ytterligare även om det bara gäller för vissa brott.

Det har under senare tid beslutats om flertalet myndighetsuppdrag, lagändringar och nya lagar på kort tid i syfte att kunna agera mot de kriminella gängen och att unga inom ramen för den grova organiserade brottsligheten utnyttjas. Vad som inte har gjorts, är några välgrundade utvärderingar för en längre period som visar på konsekvenser och effekter av det som redan genomförts, så man kan fastställa om det är motiverat med ytterligare åtgärder och om så, vilka åtgärder som med hänsyn till utvärderingen kan förväntas vara mest effektiv. Individ- och familjenämnden konstaterar att det saknas utredningar med ett vidgat perspektiv utifrån forskning och beprövad erfarenhet, där sociala och rehabiliterande åtgärder samt förebyggande åtgärder är utgångsläget framför åtgärder av straffrättslig karaktär.
Individ- och familjenämnden anser att barn och unga som begår brott i första hand ska få vård och stöd av socialtjänsten, det gäller även när barn begår allvarliga brott. Barn med funktionsnedsättningar är extra utsatta för att bli utnyttjade i kriminella sammanhang och Individ- och familjenämnden ser inte att förslagen tar hänsyn till detta.

Individ- och familjenämnden anser att skälen för att ändra nuvarande lagstiftning inte är tillräckliga. Individ- och familjenämnden avstyrker förslaget om att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Individ- och familjenämnden avstyrker även alla följdändringar och förslag i utkastet som en konsekvens av att förslaget om en sänkt straffbarhetsålder avstyrks.

Om reformen ändå genomförs understryker Individ- och familjenämnden vikten av utvärdering för att följa upp konsekvenserna av den tillfälliga lagstiftningen.

Karolina Lundqvist
Socialdirektör

Maria Sydlén
Jurist

Tilda Molin
Utredare

Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Diarienummer: Ju2025/01945

Inledning

UNICEF Sverige utgår i detta remissvar från lag (2018:1197) om FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och kommer särskilt att belysa de rekommendationer som Sverige fått från FN:s barnrättskommitté i mars 2023, samt kommitténs allmänna kommentarer kring tolkning och tillämpning.

UNICEF Sverige har tidigare lämnat synpunkter på betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11). Vi vidhåller våra synpunkter i remissvaret men vill kopplat till detta utkast till lagrådsremiss särskilt kommentera förslaget att ytterligare sänka straffbarhetsåldern till 13 år.

Kapitel 5 - Straffbarhetsåldern sänks för allvarliga brott

Utredningens förslag: Straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff på fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott.

UNICEF Sveriges bedömning: UNICEF Sverige avstyrker förslaget om en särskild reglering som innebär att straffbarhetsåldern sänks från 15 år.

UNICEF Sverige ser särskilt allvarligt på att regeringen väljer att gå vidare med förslaget efter att en övervägande majoritet av alla remissinstanser avstyrkt förslaget om sänkt straffbarhetsålder till 14 år. Att i denna lagrådsremiss gå ännu längre och föreslå en sänkning till 13 år är anmärkningsvärt. Enligt UNICEF Sverige saknar förslaget både empiriskt stöd och ett tillräckligt utredningsunderlag som kan motivera sänkningen, och är därmed inte proportionerligt med hänsyn till barns utvecklingsnivå, mognad och rätt till rehabilitering enligt barnkonventionen.

Oförenligt utifrån barnkonventionen och FN:s barnrättskommitté

FN:s barnrättskommitté har i sin allmänna kommentar nr 24 slagit fast att den absoluta miniminivån för straffbarhetsålder ska vara 14 år. Kommittén framhåller uttryckligen att länder som redan har en högre ålder, såsom Sverige med 15 år, under inga omständigheter bör sänka den. Det innebär att Sveriges nuvarande ordning inte bara uppfyller kommitténs miniminivå, utan även utgör ett gott exempel på lagstiftning som utgår från barns rättigheter.[1] Att sänka till 13 år skulle därför vara ett tydligt avsteg från Sveriges internationella åtaganden och innebära en försvagning av barns rättsliga ställning.

FN:s barnrättskommitté baserar sina ställningstaganden på forskning om barns fysiska, psykiska och kognitiva utveckling. Barn skiljer sig från vuxna när det gäller mognad, konsekvensförståelse och

[1] FN:s barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 24 (2019) om barnets rättigheter i det straffrättsliga systemet, CRC/GC/24, punkt 22.

UNICEF Sverige | Besöksadress: S:t Eriksgatan 46 C | Postadress: Box 8161, 104 20 Stockholm Telefon: 08-692 25 00 | E-post: unicef@unicef.se | Organisationsnummer: 802401-4386 | **unicef.se**

förmåga till riskbedömning. Hjärnans frontallob, som styr impulskontroll och förmågan att tänka långsiktigt, är inte färdigutvecklad förrän långt upp i tonåren.[2] Detta innebär att barn i den föreslagna åldern enligt forskning inte fullt ut kan förstå konsekvenserna av sina handlingar eller rättsprocessen de kan dras in i. Forskningen som FN:s barnrättskommitté hänvisar till visar också att tidig exponering för straffrättsliga processer har negativa effekter på barns utveckling. Det ökar risken för stigmatisering, social exkludering och återfall i brott. Det är därför FN:s barnrättskommitté avvisar idén om att repressiva straffrättsliga åtgärder skulle skydda barn eller samhället. I stället visar evidens att skyndsamma, konsekventa och barnanpassade reaktioner på brottsligt beteende ger bättre resultat, både för barnet och för samhällets trygghet.[3]

Inte proportionerligt utifrån ett barnrättsperspektiv

Lagrådsremissen framhåller att den ökade grova brottsligheten bland barn och unga kräver tydliga samhälleliga reaktioner. UNICEF Sverige delar uppfattningen att utvecklingen är allvarlig, men konstaterar att de straffrättsliga åtgärder mot barn som föreslås inte är proportionerliga i förhållande till syftet och i förhållande till barnets mognad och utvecklingsnivå. Vi förstår viljan att möta det som beskrivs som en exceptionell situation. Barnkonventionen och FN:s barnrättskommittés rekommendationer är utformade för att följas oavsett hur allvarlig eller komplex samhällssituationen bedöms vara. Det ska även tilläggas att såväl barnkonventionen som barnrättskommitténs rekommendationer grundar sig på kunskap, forskning och beprövad erfarenhet kring olika samhälleliga omständigheter och situationer, vilket innebär att de även är ytterst aktuella i det som i lagrådsremissen beskrivs som en exceptionell situation.

Den nuvarande 15-årsgränsen är inte enbart grundad i en avvägning mellan intresset av att kunna döma ut en påföljd och behovet av att särbehandla barn. Den grundar sig i vedertagen kunskap om barns utveckling och i erkännandet av de betydande skillnader som föreligger mellan en 13-åring och en 15-åring. Skillnader som fastställs av forskning, framhålls i FN:s barnrättskommittés rekommendationer och i regeringens egna analyser. Att en 13-åring fysiskt kan begå allvarliga brott har inte ifrågasatts. Den avgörande frågan är om ett barn i den åldern har den psykiska mognad, impulskontroll och konsekvensförståelse som krävs för att fullt ut hållas straffrättsligt ansvarig.

Mot denna bakgrund anser UNICEF Sverige att de argument som förs fram i lagrådsremissen inte kan väga tyngre än barns rätt till särskilt skydd enligt artikel 40 i barnkonventionen. Straffrättsliga åtgärder mot så unga barn står i direkt strid med konventionens krav på att barn som begår brott ska särbehandlas i rättssystemet på ett sätt som främjar deras återanpassning i samhället. Det saknas empirisk grund i både utredningen och lagrådsremissen för att anta att en sänkt straffbarhetsålder skulle minska brottsligheten eller stärka tilltron till rättssystemet. Forskning visar att bestraffning av barn inte leder till minskad brottslighet, utan i stället ökar risken för återfall och försvårar barnets skolgång och sociala utveckling.[4] En sänkning till 13 år riskerar således att förvärra den utveckling regeringen vill motverka.

Lagrådsremissen anför också som ett av syftena med sänkningen att den dömde ska förhindras att begå nya brott. Samtidigt konstateras att steget mellan rekrytering och utförande av brott i dag är

[2] UNICEF Regional Office for Europe and Central Asia (2022) Guidance Note – Children under the Minimum Age of Criminal Responsibility – ECARO, s. 10.
[3] CRC/C/GC/24, punkt 15.
[4] Damm, A.P., Larsen, B.Ø., Nielsen, H.S. *et al.* (2025) Lowering the Minimum Age of Criminal Responsibility: Consequences for Juvenile Crime. *J Quant Criminol* 41, s. 495–521.

mycket kort. En sådan utveckling innebär att kriminella nätverk snabbt kan ersätta ett barn som frihetsberövats med ett annat. Sänkningen av straffbarhetsåldern riskerar dessutom att förskjuta rekryteringen nedåt i åldrarna, så ännu yngre barn groomas in i kriminalitet. Den preventiva effekten av förslaget framstår därmed som begränsad. Samtidigt som de barn som döms riskerar att cementera en kriminell livsstil genom att placeras i miljöer som inte erbjuder barnanpassade möjligheter till rehabilitering eller återanpassning i samhället.

UNICEF Sverige ser allvarligt på förslaget till snabb implementering. Det finns betydande risker kopplade till hur väl rättsväsendets och välfärdssystemets befintliga strukturer som polis, socialtjänst, domstolar och kriminalvård, är rustade att hantera så unga barn inom ramen för straffrättsliga processer. Det saknas i dag tillräcklig kompetens, etablerade rutiner och anpassade miljöer för att säkerställa att barns rättigheter tillgodoses under såväl rättsprocess som vid verkställighet av påföljder.

Att förslaget dessutom öppnar för att barn i 13-årsåldern kan dömas till att avtjäna påföljden i fängelse är särskilt problematiskt. Kriminalvården saknar erfarenhet, resurser och kompetens för att tillgodose barns behov av vård, utbildning och trygghet. Verksamheten är utformad för vuxna och inte anpassad för barns psykosociala utveckling. En säker och rehabiliterande miljö för barn kräver specialistkunskap som enligt UNICEF Sverige inte hinner byggas upp inom kriminalvården före ikraftträdandet.

Det är inte genom repressiva åtgärder som barns deltagande i allvarlig gängbrottslighet kan motverkas. Det är genom tidiga, socialt inriktade insatser som tar sin utgångspunkt i barnets bästa. Förslaget är oproportionerligt i förhållande till de problem det avser att lösa och har stor risk att få långtgående negativa konsekvenser för barn och samhället i stort.

Pernilla Baralt
Generalsekreterare, UNICEF Sverige

Underlaget är framtaget av Li Melander, Per Abenius och Louise Axelsson, UNICEF Sverige. För kontakt och eventuella frågor: unicef@unicef.se

UPPSALA
UNIVERSITET

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress
Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare
Magnus Ödman

Telefon
070-167 91 42

www.uu.se
magnus.odman@uu.se

BESLUT

2025-11-11 Dnr UFV 2025/1686

Justitiedepartementet

Remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Beslut

Härmed beslutas

– att Uppsala universitet överlämnar bifogat expertyttrande som sitt svar på rubricerad remiss.

Bakgrund

Uppsala universitet (Juridiska fakulteten och Nationellt centrum för kvinnofrid) har anmodats lämna yttrande över rubricerad remiss. Bifogade expertyttranden har utarbetats av professor Magnus Ulväng, Juridiska institutionen respektive universitetsadjunkt Hanna Palhamn Szabó och universitetsadjunkt Alexandra Lebedeva vid Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK).

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rektor i närvaro av universitetsdirektör Caroline Sjöberg, efter föredragning av utbildningsledare Magnus Ödman. Närvarande därutöver var akademiombudsman Per Abrahamsson och Uppsala studentkårs ordförande Calle Per Hendor Jonsson.

Anders Hagfeldt

Magnus Ödman

Organisationsnummer:
202100-2932

UPPSALA UNIVERSITET

YTTRANDE

2025-11-11 Dnr UFV 2025/1686

Box 256
751 05 Uppsala
Organisationsnummer:
202100-2932
Besöksadress
Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare
Magnus Ödman

Telefon
070-167 91 42

www.uu.se
magnus.odman@uu.se

Justitiedepartementet

Remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Uppsala universitet har anmodats lämna yttrande över rubricerad remiss. Följande expertyttrande har utarbetats av professor Magnus Ulväng, Juridiska institutionen.

Kort sammanfattning

Juridiska fakulteten avstyrker förslaget i sin helhet.

Övergripande generella synpunkter

Uppsala universitet har redan lämnat ett utförligt remissvar på det betänkande som Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare lämnat (SOU 2025:11), där frågan om straffmyndighetsåldern diskuteras. Regeringen har valt att i allt väsentligt gå vidare med utredningens förslag med den inte helt oväsentliga modifieringen att straffmyndighetsåldern föreslås sänkas ytterligare, nu till 13 år.

De grundläggande problemen med regeringens utkast till lagrådsremiss – liksom även med utredningens tidigare förslag – är mycket enkla, raka och tydliga, bland annat:

- *att* det saknas vetenskapligt och empiriskt stöd för förslaget till ändring
- *att* förslaget att låta straffbarhetsåldern vara beroende av brottets rubricering – och således frikopplat från kriterier som anknyter till gärningsmannens kapacitet och ansvarsförmåga – strider mot grundläggande principer för hur man konstruerar ansvar
- *att* det saknas anledning att tro att förslaget kommer att ha några brottspreventiva effekter
- *att* det finns anledning att tro att förslaget, om det genomförs, kommer att ha åtskilliga negativa effekter på såväl de som drabbas av lagändringen som brottsutvecklingen i stort
- *att* en lagreform av nu aktuellt slag kommer att orsaka omfattande problem för dem som har att hantera frågorna i den praktiska rättstillämpningen
- *att* förslaget kan antas strida mot Barnkonventionen.

UPPSALA UNIVERSITET

YTTRANDE

2025-11-11 Dnr UFV 2025/1686

Juridiska fakulteten ser ingen anledning att upprepa de argument som finns mot föreslaget om sänkt straffmyndighetsålder utan hänvisar i denna i denna del till sitt tidigare yttrande.[1] Det finns dock anledning att uppmärksamma att i det utkast till lagrådsremiss som fakulteten beretts tillfälle att yttra sig över konstaterar regeringen, att två remissinstanser (båda länsstyrelser) har tillstyrkt den tidigare utredningens förslag medan en absolut majoritet av de olika expertinstanserna – på olika men samstämmiga grunder – har avstyrkt. Kritiken kommer inte endast från vissa grupper, företrädare för enskilda intressen eller representanter från rättsväsende och myndigheter. Den är närmast unison och spänner över alla som har insyn, insikter eller kunskap på området (domstolar, åklagare, advokatkåren, polisen, universiteten, sociala myndigheter, intresseorganisationer etc.). Detta, sammantaget med att 7 av utredningens totalt 9 experter också avstyrkte utredarens förslag, borde lända till eftertanke.

Kritiken från remissinstanserna är inte endast teoretisk, principiell, kriminalpolitisk eller bestraffningsideologisk; den är i lika hög grad inriktad på de direkt oönskade praktiska problem som en reform skulle innebära (främst för polis, åklagare och senare i domstolar) samt det förhållandet att förslagen är direkt oförenliga med den moderna medicinska, neuropsykiatriska forskningen. Till detta skall läggas att all erfarenhet, liksom alla de prognoser som görs av den befintliga expertisen, talar för att en reform kommer att vara kontraproduktiv – dvs. leda till att förvärra situationen med det uppenbara samhällsproblemet att vissa unga personer i allt större utsträckning dras in i s.k. kriminella miljöer och begår allvarliga brott. Alla argument (både för respektive emot) ligger vidöppna för den som tar del av underlaget och studerar kunskapsläget. Redan en läsning av regeringens egen sammanfattning av de argument och den kritik som remissinstanserna formulerat (s. 22-27) kräver att det presenteras övertygandemotargument för att välja att ändock gå vidare med ett förslag av nu aktuellt slag. Så sker emellertid inte.

Regeringen väljer att gå vidare med förslaget och dessutom att ytterligare sänka åldern för de barn som kan komma att bli straffmyndiga. Motiveringen är att straffrätten har ”flera syften”, vid sidan av individualprevention och allmänprevention, bl.a. att erbjuda samhällsskydd och att ge brottsoffer upprättelse (s. 28 f.). Hela beskrivningen kan ifrågasättas och det är svårt att veta om det verkligen är regeringens uppfattning att detta är en korrekt beskrivning av de centrala frågorna för om en reform skall genomföras.

---

[1] Se närmare Uppsala universitet, Remiss Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) - Dnr UFV 2025/274

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2025-11-11 Dnr UFV 2025/1686

Att regeringen mot denna bakgrund dessutom väljer, att inte endast gå vidare med i princip samma förslag som remitterats tidigare utan dessutom, föreslår att ytterligare sänka straffmyndighetsålder till 13 år är anmärkningsvärt i sig. Att man dessutom inte anför ett enda nytt skäl för varför detta förslag är motiverat eller ens bemödar sig med att bemöta den massiva kritik som de tidigare förslaget mött i den tidigare remissvändan, visar endast att detta är produkten av en politisk rationalitet, helt utan att vederbörliga hänsyn visas intressena att åstadkomma motiverad och rationellt underbyggd lagstiftning på ett av juridikens mest väsentliga områden. Det faktum att man dessutom menar att reformen i första hand skall gälla på prov i fem år, för att därefter utvärderas, visar med önskvärd tydlighet att inte ens regeringen verkar övertygad om förslagets genomförbarhet eller lämplighet i övrigt.

Det finns överhuvudtaget inget som tyder på att detta förslag eftersträvar att skapa bättre – eller ens dugliga – förutsättningar för en framtida lagstiftning som uppfyller några som helst krav på vetenskaplig hederlighet, rationalitet eller närmare eftertanke.

Juridiska fakulteten vill ännu en gång (se tidigare remissvar på denna och andra utredningar) framhålla att det finns mycket allvarliga betänkligheter när det gäller regeringens sätt att förhålla sig till det i regeringsformen grundlagsstadgade beredningskravet. Om man, som i detta fall, väljer att helt bortse från en närmast totalt enig expertkår som pekar på allvarliga brister i ett lagförslag, kan det näppeligen sägas att detta kommer att leda till beslut som är underbyggt av fakta och vetenskaplighet eller i övrigt är rättssäkert eller välgrundat. I så fall kan såväl processen som resultatet ifrågasättas både vad saklighet, objektivitet samt hur samhällets resurser tas i anspråk.

Juridiska fakulteten avstyrker förslaget i sin helhet.

UPPSALA
UNIVERSITET

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress
Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare
Magnus Ödman

Telefon
070-167 91 42

www.uu.se
magnus.odman@uu.se

YTTRANDE

2025-11-11 Dnr UFV 2025/1686

Justitiedepartementet

Remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Uppsala universitet har anmodats lämna yttrande över rubricerad remiss. Följande expertyttrande har utarbetats av universitetsadjunkt Hanna Palhamn Szabó och universitetsadjunkt Alexandra Lebedeva vid Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK).

Bakgrund

NCK har tagit del av remissen gällande utkastet till lagrådsremiss om sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott och avger härmed sina synpunkter. Yttrandet lämnas inom ramen för NCK:s uppdrag att öka den nationella kunskapen om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Genom detta uppdrag, i kombination med regeringens uppdrag att ge stöd till våldsutsatta, besitter NCK en unik expertkompetens som är central för bedömningen av åtgärder som syftar till att förebygga och motverka våld i nära relationer.

Regeringen gav 2023 en särskild utredare i uppdrag att överväga förändringar i straffrättslig behandling av unga, inklusive sänkning av straffbarhetsåldern, och detta utkast till lagrådsremiss kompletterar utredningens slutbetänkande SOU 2025:11, där straffbarhetsåldern föreslås sänkas till 13 år.

Kort sammanfattning

NCK avstyrker förslaget om sänkt straffbarhetsålder till 13 år. Förslaget strider mot tidigare remisskritik, Brå:s bedömningar och ett evidensbaserat brottsofferperspektiv, saknar koppling till jämställdhet och våldsförebyggande arbete samt är oförenligt med barnkonventionen. Tidig kriminalisering minskar inte brottslighet utan ökar risk för återfall och utsatthet bland unga, medan förebyggande insatser, utbildning och stödprogram är mer effektiva. Lagrådets roll att säkerställa juridiskt välgrundade och konventionsförenliga lagförslag understryker vikten av att frågan hanteras med stöd i fakta och internationella åtaganden.

Övergripande generella synpunkter

Sänkt straffbarhetsålder trots tidigare remisskritik och Lagrådets roll
Med en så omfattande kritik från remissinstanserna mot förslaget om sänkt straffbarhetsålder är det anmärkningsvärt att regeringen ändå lägger fram ett utkast till lagrådsremiss, där straffbarhetsåldern dessutom föreslås sänkas ytterligare, denna gång till 13 år. Frågan måste ställas vilket syfte remissförfarandet egentligen fyller.

Organisationsnummer:
202100-2932

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2025-11-11 Dnr UFV 2025/1686

NCK vill också påminna om Lagrådets roll som är att granska lagförslagens juridiska konsekvenser och ge en oberoende bedömning innan beslut fattas. Denna roll innebär att Lagrådet ska säkerställa att förslagen är tydligt motiverade, rättssäkra och förenliga med internationella åtaganden, vilket blir särskilt relevant i frågor som rör sänkning av straffbarhetsåldern.

Sänkt straffbarhetsålder strider mot Brottsförebygganderådets remisskritik och ett evidensbaserat brottsofferperspektiv

Ur ett evidensbaserat och brottsförebyggande perspektiv instämmer NCK med den kritik som Brottsförebygganderådet (Brå) riktade i sitt tidigare remissvar (SOU 2025:11, Ju2025/00206), nämligen att det saknas empiriskt stöd för att en sänkt straffbarhetsålder skulle ha någon brottspreventiv effekt.

Brå:s senaste rapport (Brå 2025:11) visar att barn under 15 år som utreds för allvarliga brott ofta befinner sig i komplexa och utsatta livssituationer och redan omfattas av insatser från socialtjänsten.

På motsvarande sätt framhåller Riksrevisionen (RiR 2024:13) att stöd- och behandlingsinsatser är centrala för att minska återfall, medan tidiga repressiva åtgärder har begränsad effekt.

NCK delar därmed Brå:s bedömning att straffrättsliga åtgärder mot barn i denna ålder sällan är effektiva, medan behandlings- och stödperspektiv har större potential att förebygga fortsatt kriminalitet och bidra till långsiktig social stabilitet. En sänkning av straffbarhetsåldern kan därför inte anses förenlig med ett evidensbaserat brottsofferperspektiv.

Sänkt straffbarhetsålder saknar koppling till jämställdhet och våldsförebyggande arbete

Ur ett jämställdhetsperspektiv instämmer NCK med den kritik som Jämställdhetsmyndigheten riktat mot förslaget, nämligen att analyser av konsekvenser för jämställdheten saknas (s. 91). NCK vill särskilt understryka vikten av utbildningsinsatser som behandlar våld och dess kopplingar till jämställdhet samt våldsförebyggande arbete generellt.

Både Jämställdhetsmyndigheten (2025) och Brå (2024) har tydligt påpekat att våldsförebyggande insatser måste integreras som en central del av det brottsförebyggande arbetet. Det finns betydande likheter mellan allvarlig ungdomsbrottslighet och mäns våld mot kvinnor, när det gäller bakomliggande orsaker, mekanismer och uttryck. Skadliga könsnormer kring maskulinitet bidrar både till mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och gängrelaterad kriminalitet.

Professor Lucas Gottzén vid Stockholms universitet (2022) har exempelvis visat hur normer kring maskulinitet samspelar med olika

UPPSALA
UNIVERSITET

miljöer av våldsbejakande extremism, vilket understryker behovet av riktade och förebyggande utbildningsinsatser för ungdomar.

Sänkt straffbarhetsålder strider mot barnkonventionen
NCK bedömer det som mycket problematiskt att lagrådet anser att förslaget om sänkt straffbarhetsålder inte strider mot FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Som flera remissinstanser påpekat strider förslaget mot principen om barnets bästa (art. 3) och mot barnrättskommitténs rekommendationer. Även om kommitténs rekommendationer inte är juridiskt bindande för staterna är de vägledande för hur konventionsstater ska tolka och implementera barnkonventionen och bör ges större tyngd i bedömningen.

Lagrådets resonemang framstår dessutom som motsägelsefullt. Å ena sidan anges att förslaget endast berör ett litet antal barn som begår allvarliga brott (s. 76), å andra sidan motiveras det med att Sverige har en exceptionell utveckling när det gäller allvarlig brottslighet bland unga (s. 32): ”Samtidigt är det tydligt att det i Sverige finns många barn i lägre tonåren som är kapabla att begå mycket allvarliga brott som ofta drabbar oskyldiga personer mycket hårt.” (s. 37).

Denna motsägelse underminerar förslagets grund och visar tydligt att argumenten inte kan anses tillräckliga för att motivera en sänkning av straffbarhetsåldern. Förslaget riskerar därmed att gå emot barnets bästa och de riktlinjer som barnrättskommittén tydligt rekommenderar.

Yttrande
Datum: 2025-11-05

Justitiedepartementet ju.remissvar@regeringskansliet.se, L5@regeringskansliet.se
Dnr: Ju2025/01945
Vår referens: Jenny Norén
jenny.noren@vision.se, tel: 076-771 85 43

Remissyttrande avseende Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Fackförbundet Vision representerar cirka 218 000 tjänstepersoner inom kommun, region, privata bolag och kyrkan. En stor andel av Vision medlemmar arbetar inom socialtjänsten och berörs därför av förslagen.

Visions övergripande synpunkter

Vision avstyrker en sänkning av straffbarhetsåldern och alla följdändringar och förslag i utkastet till lagrådsremiss. Vision håller med i den massiva kritik mot en sänkning av straffbarhetsåldern som remissinstanser har framfört i remissvaren till betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) och som redogörs för i utkastet till lagrådsremiss. Nedan redovisar Vision kortfattat våra viktigaste invändningar.

Liksom regeringen anser Vision att vi står inför en allvarlig brottsutveckling i Sverige och att det är viktigt att samhället i stort agerar gemensamt för att vända denna utveckling. När barn dras in i allvarlig brottslighet så är det samhället som har misslyckats och en av samhällets högsta prioriteringar måste därför vara att motverka att barn begår allvarlig brottslighet. Utifrån tillgänglig forskning finns det dock inget som tyder på att förslaget om en sänkt straffbarhetsålder skulle ge önskvärd effekt i form av minskad brottslighet eller minskad risk för återfall i brott. Barns resor in i brottslighet handlar främst om att de i tidig ålder på olika sätt blir svikna av samhället, utsätts för våld och försätts i utanförskap. Barn och unga som begår brott ska därför i första hand få vård och stöd av socialtjänsten. Det är också avgörande att samhället satsar mer på verkligt förebyggande åtgärder och avsätter resurser till insatser som faktiskt har brottsförebyggande effekt. Svaren på hur barn ska ta sig ur kriminalitet finns inte i fängelset.

Vision är mycket oroade över fokuset i de många, ofta oöverskådliga, åtgärder som nu vidtas för att motverka barns kriminalitet. Särskilt oroande är det att åtgärderna i allt större utsträckning frångår expertutlåtanden, forskning och barns grundläggande rättigheter. Det är ett skifte i samhällets syn på barn och de åtgärder som i allt snabbare takt föreslås riskerar att få negativa konsekvenser för såväl det enskilda barnet som för samhället i stort, både på kort och lång sikt. Samhället kan inte gå fram med åtgärder som saknar evidens, riskerar att leda till motsatt effekt och urholkar barns rättigheter.

Det anförs i utkastet till lagrådsremiss inte några övertygande skäl för varför sänkt straffbarhetsålder skulle leda till ökad känsla av samhällsskydd, bidra till straffrättssystemets trovärdighet och legitimitet eller målsägandens känsla av upprättelse eller på något annat vis verka brottsförebyggande. Reformen har ett uttalat syfte att vara verksam på kort sikt, i ett försök att hantera en situation som i dagens läge inte kunnat lösas med förebyggande insatser.

Inom forskningen har det dock varnats för att det kortsiktiga perspektivet riskerar att få skadliga konsekvenser för ett långsiktigt brottsförebyggande arbete. Det finns med andra ord en risk att förslaget blir kontraproduktivt på längre sikt.

Vision vill i stället att effekten av det reformarbete som pågår, både på socialtjänstens och på straffrättens område, ska få genomslag innan ytterligare förändringar övervägs. Socialt arbete kräver tid, resurser och tillit. Det är några av de verktyg som politiken måste satsa på i stället.

Det behövs arbetsro och mandat att bedriva professionellt socialt arbete och stärka det förebyggande arbetet på ett långsiktigt hållbart sätt. Omställningen till nya socialtjänstlagen har hittills finansierats genom mycket liten höjning av de generella statsbidragen vilket gör att många inte vågar satsa permanent på att anställa fler medarbetare eller lägga om sitt arbete. Vision kräver ekonomiska förutsättningar för att möta invånarnas behov enligt nya socialtjänstlagen i form av höjning av kommunernas generella statsbidrag.

Veronica Magnusson, förbundsordförande Vision

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Mot bakgrund av de intressen som Åklagarmyndigheten har att bevaka lämnas följande yttrande.

Sammanfattning

Åklagarmyndigheten anser att förslaget om en sänkt straffbarhetsålder till 13 års ålder enbart för vissa allvarliga brott inte är tillräckligt berett, riskerar att medföra avsevärda tillämpningsproblem samt får orimliga konsekvenser och avstyrker därför förslaget.

Om förslaget ändå ska genomföras

- ser vi behov av tydligare vägledning kring tillämpningen av påföljderna för barn under 15 år och anser vi att övervägandena om detta bör ske i ett sammanhang,
- efterfrågar vi mer vägledning i fråga om frihetsberövande av barn under 15 år,
- anser vi att det vore på sin plats att ytterligare överväga hur förhören och huvudförhandlingarna i domstol bör genomföras när den tilltalade är under 15 år,
- ser vi avsevärda svårigheter med att anpassa myndighetens verksamhet till att de föreslagna ändringarna ska träda i kraft redan den 1 juli 2026 och motsätter oss därför under alla förhållanden att lagändringarna träder i kraft med så kort varsel.

Postadress
Box 5553
114 85 Stockholm

Gatuadress
Östermalmsgatan 87 C

Telefon
010-562 50 00

E-post
registrator@aklagare.se

Webbadress
www.aklagare.se

Inledande synpunkter

Åklagarmyndigheten var i sitt remissvar över betänkandet *Straffbarhetsåldern* (SOU 2025:11) mycket kritisk mot förslaget om sänkt straffbarhetsålder för vissa allvarliga brott. Det nu remitterade förslaget är visserligen mindre problematiskt i vissa avseenden än det tidigare förslaget, men Åklagarmyndigheten anser att även det nu aktuella förslaget riskerar att medföra avsevärda tillämpningsproblem och får orimliga konsekvenser. Därför avstyrker Åklagarmyndigheten förslaget.

En sänkt straffbarhetsålder till 13 år för allvarliga brott

En sänkning till 13 år har inte närmare utretts

Utredningen har kommit fram till att den lägsta åldern för straffbarhet bör vara 14 år och i betänkandet framgår att utredningen har övervägt att föreslå en sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år. Det har dock enligt utredningen inte framkommit något som ger skäl att välja en så låg straffbarhetsålder ens för de allra allvarligaste brotten. Utredningens fortsatta överväganden har därför varit inriktade på en sänkt straffbarhetsålder till 14 år.

Åklagarmyndigheten står fast vid att förändringar i en så principiell fråga som straffbarhetsåldern inte bör tidsbegränsas och att angränsande frågor noggrant bör övervägas om en förändring ska genomföras. Det är först nu, inom ramen för ett utkast till lagrådsremiss, som en sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år i praktiken bereds.

Åklagarmyndigheten ser inte att det har anförts några övertygande skäl för en sänkning av straffbarhetsåldern vare sig i betänkandet eller i utkastet till lagrådsremiss. I synnerhet inte för en sänkning till 13 år som nu föreslås. I utkastet till lagrådsremiss görs inte några utförliga analyser kring konsekvenserna av att straffbarhetsåldern nu föreslås vara 13 år för allvarliga brott. Vidare bedöms flera frågor vara för stora att hantera inom ramen för lagstiftningsprojektet, t.ex. frågan om åberopande av vittne och skyldigheten att avlägga ed. Dessa bestämmelser lämnas därför oförändrade med hänvisning till att den sänkta straffbarhetsåldern ska tidsbegränsas till att gälla i fem år. Som framgår i det följande anser Åklagarmyndigheten att det finns fler brister i beredningsunderlaget.

Det ska också framhållas att barn som begår grova brott ofta själva utsätts för hot och andra starka påtryckningar från de kriminella gängen. En 13-årings

förmåga att stå emot sådana påtryckningar, fullt ut förstå konsekvenserna av att ta ett uppdrag för ett kriminellt gängs räkning och handla rationellt kan inte jämföras med en vuxen persons förmåga i samma situation. Som konstaterades i betänkandet (s. 160) har barn som trätt in i kriminella nätverk svårt att ta sig ur dem och barns utsatthet inom de kriminella nätverken anses utgöra ett betydande samhällsproblem. Åklagarmyndigheten befarar alltjämt att en sänkning av straffbarhetsåldern kommer medföra att fler och ännu yngre barn kommer att utnyttjas vilket är mycket bekymmersamt, inte minst ur ett barnperspektiv.

Vilka påföljder ska tillämpas?

Åklagarmyndigheten har i tidigare remissyttrande inte yttrat sig över frågan om vilka påföljder som ska kunna tillämpas vid en sänkt straffbarhetsålder till 14 år. Eftersom en sänkning nu föreslås till 13 år vill myndigheten dock peka på följande.

De påföljder som idag finns för unga lagöverträdare och de påföljder som föreslagits inom ramen för pågående lagstiftningsarbeten är anpassade till en straffbarhetsålder på 15 år. I utkastet görs bedömningen att den som har fyllt 13 år bör kunna dömas till samma påföljder som andra lagöverträdare under 18 år. I betänkandet och i utkastet saknas dock närmare vägledning kring hur dessa påföljder ska tillämpas i förhållande till 13- och 14-åringar. Som flera remissinstanser har påpekat kan det vara stor skillnad på en person som precis har fyllt 14 år och en person som närmar sig 18 år. Skillnaderna är, som konstateras i utkastet, desto större mellan en 13-åring och en snart 18-åring. Därutöver råder det oklarheter kring vad som ska gälla för den nya påföljden utvidgad ungdomsövervakning. Det förslaget har mött kritik från flera remissinstanser och bereds fortfarande i regeringskansliet.

Åklagare har bland annat ansvar för att framställa välgrundade yrkanden i påföljdsdelen i samband med en huvudförhandling i brottmål och verka för en adekvat påföljd för brott. I det perspektivet ser Åklagarmyndigheten flera brister i det underlag som finns i utredningen och i utkastet till lagrådsremiss. Myndigheten ser inte att dessa brister kan läkas enbart genom ett tilläggsuppdrag till Kriminalvården. I detta sammanhang bör det uppmärksammas att andra påföljder än fängelse kan vara aktuella, inte minst vid osjälvständiga brottsformer till brott med ett minimistraff på fyra års fängelse. Frågorna om påföljd bör därför övervägas noggrant och i ett sammanhang. Åklagarmyndig-

heten ser alltså behov av tydligare vägledning kring tillämpningen av påföljderna för barn under 15 år.

Frågor om frihetsberövande

När det gäller frihetsberövande av unga misstänkta finns i Riksåklagarens riktlinjer för handläggning av ungdomsärenden (RåR 2006:3) bland annat en hjälptabell om ungefärliga straffmätningsvärden som stöd för åklagares tillämpning av frågor om vid frihetsberövande av misstänkta under 18 år. Denna tabell bygger på en reducering med kvotdelar enligt nuvarande praxis.

I utkastet till lagrådsremiss hänvisas till utredningens förslag i delbetänkandet där ungdomsreduktionen ska minska med cirka 20 procent per levnadsår. Utredningen föreslår även att domstolen ska kunna göra en mer nyanserad bedömning av vilket genomslag den tilltalades ungdom bör få vid straffmätningen. Förslaget om minskad ungdomsreduktion bereds vidare i regeringskansliet. Med utgångspunkt i utredningens förslag kan en rimlig ordning enligt utkastet (s. 39) vara att den som begått ett brott vid 13 års ålder tillgodoräknas en schematisk reduktion som innebär att straffmätningsvärdet är tio procent av vad brottslighetens straffvärde hade uppgått till för en vuxen.

Åklagarmyndigheten kan visserligen utvidga den ovan nämnda hjälptabellen till 13- och 14-åriga misstänkta efter de kvotandelar som anges i betänkandet och utkastet. Men det råder fortfarande oklarheter kring förslaget om att den misstänktes ungdom ska beaktas i skälig omfattning, vilket kommer få betydelse för straffmätningsvärdet och därmed i styrkan i skälen för frihetsberövande. Vidare ges ingen vägledning kring vilka faktorer som särskilt bör beaktas vid frihetsberövande av 13- och 14-åriga misstänkta. Exempelvis har det inte gjorts några överväganden om polisens arrestceller och Kriminalvårdens häktesceller är lämpliga för barn så unga som 13 år. Sådana frågor bör rimligtvis påverka bedömningen av om ett frihetsberövande av ett barn under 15 år är proportionerligt.

Sammanfattningsvis efterfrågar Åklagarmyndigheten mer vägledning i fråga om frihetsberövande av barn under 15 år.

Brottsofferperspektivet

Åklagarmyndigheten noterar att det enligt utkastet ska vara möjligt att framställa ett andrahandsyrkande inom ramen för en bevistalan om domstolen skulle finna att brott enligt den särskilda regleringen inte är styrkt. Det är

positivt, liksom att det ska gå att föra bevistalan för vissa brott parallellt med åtal för andra brott. Åklagarmyndigheten anser dock att det fortfarande finns problem med den valda modellen ur ett brottsofferperspektiv och där ett brottsoffer kommer att hamna i en sämre ställning än om gärningspersonen hade varit 15 år fyllda.

Det är exempelvis inte ovanligt att ett åtal för försök till mord istället bedöms av domstolen vara en grov misshandel. Det är inte troligt att det i samtliga dessa fall kommer att finnas synnerliga skäl för att väcka bevistalan för grov misshandel. Bestämmelsen i 38 § andra stycket lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) ska tillämpas restriktivt. Synnerliga skäl kan exempelvis finnas om det är fråga om ett enstaka brott som har ett påtagligt högt straffvärde eller om det förekommer särskilt försvårande omständigheter som exempelvis svåra kränkningar av målsägandens integritet. Då minimistraffet för grov misshandel är 1,5 års fängelse understiger det påtagligt gränsen för presumtionsregeln för bevistalan, även om denna skulle sänkas till brott med ett straffminimum om 4 års fängelse. Enligt Åklagarmyndigheten riskerar därför den valda modellen, även med möjligheten att i andra hand eller parallellt väcka en bevistalan, att få negativa konsekvenser för brottsoffren.

Tillämpningssvårigheter

Myndighetens expert i utredningen Sara Stolper har i ett särskilt yttrande som fogats till betänkandet pekat på flera tillämpningsproblem som kan uppstå både under utredningens gång och i samband med åtal och dom. Av utkastet till lagrådsremiss framgår att det enligt det justerade förslaget inte finns några hinder mot att bedriva parallella utredningar mot samma barn om samma händelseförlopp. Det kan exempelvis bli fallet om ett barn under 15 år misstänks för grovt vapenbrott och grovt olaga hot genom att ha riktat en pistol mot målsägandens huvud. Det är svårt att fullt ut överblicka konsekvenserna av förslaget. Enligt Åklagarmyndigheten finns det en betydande risk för tillämpningsproblem vid hanteringen av parallella utredningar om samma händelse.

Det framstår inte heller som klart hur bedömningen ska göras när den tilltalade ska dömas till ansvar för en brottstyp men händelseförloppet också innefattar andra typer av brott som det inte får dömas till påföljd för enligt 1 kap. 6 § brottsbalken, men som ändå har betydelse för svårhetsbedömningen av huvudbrottet. Kan man exempelvis beakta att ett mordoffer utsatts för misshandel eller olaga frihetsberövande innan mordet?

Det bör noteras att det idag är mycket ovanligt att utredningen växlar mellan å ena sidan en förundersökning och å andra sidan en utredning enligt 31 § LUL på grund av att det framkommit att den misstänktes ålder är högre eller lägre än vad som först har antagits. Det kan förväntas bli betydligt vanligare när utredningsformen är beroende av bedömningen av bland annat brottets svårhetsgrad.

Åklagarmyndigheten kan konstatera att de tillämpningsproblem som tidigare lyfts av myndigheten och av flera remissinstanser i många avseenden riskerar att kvarstå. Istället för att lämna över problemen till de rättstillämpande aktörerna att lösa, exempelvis inom ramen för interna rutiner, bör det göras noggrannare överväganden och ställningstaganden inom ramen för lagstiftningsärendet.

Praktiska frågor

Enligt utkastet ska, vid handläggning i domstol som rör brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder, de regler som gäller för en person som fyllt 15 år tillämpas. En konsekvens av detta är att bestämmelsen i 5 kap. 1 § tredje stycket rättegångsbalken, som innebär att förhör med den som är under 15 år eller lider av en psykisk störning får hållas inom stängda dörrar, inte ska tillämpas. Bestämmelsen i 27 § LUL om att i vissa fall handlägga ett mål inom stängda dörrar kommer dock att vara tillämplig för den som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder. Åklagarmyndigheten anser att det hade varit önskvärt med mer vägledning avseende de skäl som talar för stängda dörrar, särskilt i förhållande till barn som inte har uppnått 15 års ålder.

Därutöver finns det redan idag praktiska svårigheter vid hanteringen av misstänkta under 15 år som hörs inom ramen för en bevistalan. I förarbetena saknas vägledning i dessa frågor. Enligt vår erfarenhet hanteras frågorna på olika sätt i rättstillämpningen.

Lagstiftaren har i flera olika sammanhang infört en särreglering för förhör med barn under 15 år både under förundersökning och under huvudförhandling. Eftersom förslaget i utkastet medför att 13- och 14-åringar kommer att hanteras som tilltalade enligt rättegångsbalkens regler hade det varit på sin plats att ytterligare överväga hur förhören och huvudförhandlingarna i praktiken bör genomföras. Åklagarmyndigheten befarar att det annars kommer att uppstå stora skillnader i rättstillämpningen.

Ikraftträdandet

Lagändringarna i utkastet föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 juli 2026. Samtidigt finns ett flertal andra förslag som tar sikte på unga lagöverträdare som fortfarande bereds i regeringskansliet. Merparten av dessa förslag kan också förväntas träda i kraft den 1 juli 2026.

De förändringar som föreslås kommer sammantaget att kräva omfattande uppdateringar av myndighetens interna styrdokument och it-system. Vidare kommer lagändringarna att kräva informations- och utbildningsinsatser för att säkerställa en rättssäker och enhetlig hantering. Många frågor om den praktiska tillämpningen har lämnats obesvarade och överlämnats till de rättstillämpande myndigheterna att lösa inom ramen för interna rutiner. Åklagarmyndigheten ser avsevärda svårigheter att anpassa myndighetens verksamhet till de föreslagna lagändringarna med så kort varsel. Åklagarmyndigheten motsätter sig därför under alla förhållanden att lagändringarna träder i kraft redan den 1 juli 2026.

Avslutande synpunkter

Åklagarmyndigheten anser att det är mycket angeläget att komma till rätta med den grova brottsligheten bland unga lagöverträdare och välkomnar många av de förändringar som har genomförts och som kommer att genomföras på området. Samtidigt konstaterar Åklagarmyndigheten att de olika förslagen bereds inom ramen för olika lagstiftningsarbeten och att det är mycket svårt att överblicka de samlade konsekvenserna. Det medför i sin tur att det är svårt att identifiera eventuella problem innan lagstiftningen träder i kraft. Åklagarmyndigheten understryker därför behovet av att ta ett helhetsgrepp på frågorna för att kunna överblicka de sammantagna konsekvenserna av förslagen och ta fram en genomtänkt ordning för unga lagöverträdare.

Detta yttrande har beslutats av riksåklagaren Katarina Johansson Welin efter föredragning av kammaråklagaren Maria Franzén. I den slutliga handläggningen av ärendet har också vice riksåklagaren Eva Thunegard, rättschefen Marie-Louise Ollén, stabsrådet Emma Lindahl Timmelstad, biträdande kommunikationsdirektören Helena Ekstrand och överåklagaren Peter Lundkvist deltagit.

Katarina Johansson Welin

Maria Franzén

Kopia till

Kommunikationsavdelningen
Rättschefen
Biblioteket

Kommunstyrelsen

Sammanträdesdatum: 2025-11-11
Justeringsdatum: 2025-11-13
Anslagsdatum: 2025-11-14

§ 229 Svar på remiss från Justitiedepartementet om utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Ärendenummer: Ks 1615/2025
Handläggare: Liselott Bergqvist

Ärendebeskrivning

I lagrådsremissen föreslås lagändringar gällande sänkt straffbarhetsålder för allvarliga
brott. Den systematiska och organiserade brottsligheten har de senaste åren kommit att påverka allt fler delar av samhället. Den allvarliga brottsligheten bland unga kryper allt längre ner i åldrarna. För att säkerställa att lagstiftningen möter det behov som föranleds av denna brottsutveckling behöver reglerna för unga lagöverträdare förändras.

Därför föreslås i lagrådsremissen att det införs en särskild reglering som innebär att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller
mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Regleringen föreslås vara tidsbegränsad och gälla i fem år. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Sista svarsdag 12 november 2025.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, 2025-10-10
Yttrande, 2025-10-10
Remiss, Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott
Missiv, Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott, 2025-09-24

Förslag till beslut

Kommunledningsförvaltningens förslag till Kommunstyrelsen:

1. Yttrandet överlämnas till Justitiedepartementet.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Yrkanden

Helena Ståhl (SD) yrkar på att Örebro kommuns yttrande ska lyda: "Att Örebro kommun ställer sig bakom lagrådsremissen i sin helhet. Detta yttrande ersätter tidigare inskickat yttrande".

Martha Wicklund (V) yrkar på att i yttrandet tydligt avstyrka förslaget till lagändring.

Markus Allard (ÖrP) yrkar avslag på Kommunledningsförvaltningens förslag.

Proposition

Ordföranden John Johansson (S) finner att det finns fyra förslag till beslut, det vill säga Kommunledningsförvaltningens förslag, Helena Ståhls (SD) ändringsyrkande, Martha Wicklund (V) ändringsyrkande och Markus Allard (ÖrP) avslagsyrkande. Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att Kommunstyrelsen beslutar enligt Kommunledningsförvaltningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar:

1. Yttrandet överlämnas till Justitiedepartementet.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Reservationer

Helena Ståhl (SD) och David Larsson (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för Helena Ståhls (SD) ändringsyrkande.

Martha Wicklund (V) reserverar sig skriftligt mot beslutet till förmån för eget ändringsyrkande.

Markus Allard (ÖrP) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget avslagsyrkande.

ÖREBRO

2025-10-10

Ks 1615/2025

Justitiedepartementet
Diarienummer Ju2025/01945

Yttrande – Utkast till lagrådsremiss, Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Justitiedepartementet har bjudit in Örebro kommun att svara på utkast till lagrådsremiss, Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott. Sista svarsdag 12 november 2025.

Örebro kommun har tidigare yttrat sig och står bakom tidigare synpunkter men kompletterar med ytterligare några synpunkter nedan.

Örebro kommun vidhåller att sänka straffbarhetsåldern är en omfattande förändring och enligt Barnkonventionen ska barn behandlas annorlunda än vuxna i rättssystemet och erbjudas stöd och rehabilitering. Vidare finns det flera aspekter att ta hänsyn till så som exempelvis att barn i 13 års ålder inte kan anses ha utvecklat ett konsekvenstänkande. Om regeringen går vidare med förslaget så är det bra att regleringen blir tillfällig och endast kommer gälla specifika grova brott. Dock vill Örebro kommun understryka att det är avgörande att den nationella strategin Barriärer mot brott (en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet) med kraft styr mot förstärkningar och då inte minst i den kommunala kontexten. Det sociala brottsförebyggande arbetet behöver förstärkas för att bland annat motverka att barn och unga involveras i kriminella nätverk och annan brottslighet. Det handlar också om ett förändringsarbete med att få individer som begår brott att lämna kriminaliteten bakom sig. Det vill säga om fem år behöver utvecklingen tydligt ha vänt, så att den tillfälliga regleringen inte behöver förlängas eller permanentas.

Vidare vill Örebro kommun skicka med att om barn ska sitta i häktet blir det ännu viktigare att den tiden används omdömesfullt för att förbättra barnets förutsättningar för ett liv utan brottslighet. Med ett tydligt uppdrag och medföljande resurser skulle socialtjänsten på häktesorter kunna göra en betydelsefull skillnad för dessa barn.

John Johansson (S)
kommunstyrelsens ordförande

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
SVERIGES DOMSTOLAR

Yttrande

Datum	Diarienummer
2025-11-10	TOS 2025/99:2

Till Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott – JU 2025/01945

Östersunds tingsrätt har tagit del av förslagen i utkastet och övervägt dessa främst med utgångpunkt i de intressen som domstolen har att beakta.

Tingsrätten har den 9 maj 2025 yttrat sig över slutbetänkandet av Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare (SOU 2025:11). Tingsrätten avstyrkte då betänkandets förslag såväl om en tillfälligt sänkt straffbarhetsålder till 14 år som en generell sänkning av straffbarhetsåldern och angav att nuvarande ordning bör lämnas oförändrad. Tingsrätten vidhåller de synpunkter som tingsrätten då förde fram och hänvisar till dessa.

Utöver de synpunkter som redan lämnats i tidigare yttrande, har det enligt tingsrätten i utkastet inte anförts några övertygande eller tillräckliga skäl för varför man bör gå längre än utredningens förslag och sänka straffbarhets-åldern till 13 år. Tvärtom talar den omfattande remisskritiken redan mot utredningens förslag med styrka mot förslaget.

Tingsrätten avstyrker mot denna bakgrund förslaget om en tillfälligt sänkt straffbarhetsålder till 13 år. Tingsrätten har inga synpunkter på de övriga förslag som har lämnats i utkastet till lagrådsremiss.

Anders Erlman
Lagman

I detta yttrande har lagmannen Anders Erlman, chefsrådmannen Kent Ehrenhöök och rådmannen Anna Zilla (föredragande) deltagit.

Kopia till:

ju.L5@regeringskansliet.se